

PROF. Dr. DOBROSLAV KREJČÍ
A JEHO ŽÁCI:

Sociální poměry studentstva

českých vysokých škol brněnských

podle výsledků statistického šetření
z let 1921/2 a 1922/3.

Část I.:

Základní data.

Práce statistického semináře práv. fakulty Masarykovy university
v Brně v letním běhu 1923/4.

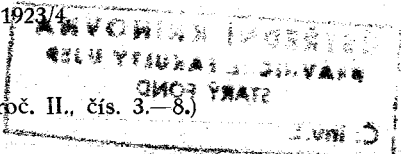
(Zvláštní otisk
z časopisu »Péče o studentstvo«, roč. II., čís. 3.—8.)

V PRAZE 1924.

Nákladem vlastním. — Tiskem V. Horáka a spol. v Praze II.,
Soukenická 15.

čís. 5374/II

O B S A H:

Strana:

I.	JUDr. Dobroslav Krejčí: Úvod	5
II.	JUC. Zdeněk Krejčí: Rozsah a úplnost šetření	7
III.	JUC. Jindřich Kučera: Věk studujících	14
IV.	JUSt. Dobroslav Lízal: Poměry národnosti	19
V.	JUSt. Frant. Kosatík: Náboženství	25
VI.	JUSt. Bedřich Janíček: Osirelost	30
VII.	JUSt. Jindřich Lančík: Osvobození od studijních poplatků	33
VIII.	JUSt. Jaroslav Stech: Výdělečně činní	37
IX.	JUSt. Vladimír Haas: Stipendia z nadací	40
X.	JUSt. Ant. Kodýtek: Stipendia a stálé podpory peněžité všeho druhu dohromady	49
XI.	JUSt. V. Bartovský: Vadně bydlicí studující	55
XII.	JUSt. Jos. Krejčí: Nedostatečně stravování studující	60
XIII.	JUSt. Zd. Heidenreich: Studující potřebující šatstvo	64
XIV.	JUSt. Jan Stejskal: Studující potřebující prádlo	68
XV.	JUSt. Lev Kreutz: Studující potřebující obuv	70
XVI.	JUSt. Bedřich Janíček: Studující potřebující jiné podpory	76
XVII.	JUSt. Jindřich Lančík: Povolání a sociální postavení rodičů	77
XVIII.	JUSt. Lev Kreutz: Vlastní a rodinné jmění studujících	81
XIX.	JUC. Zdeněk Krejčí: Zdravotní stav, služba vojenská, sport, abstinentsmus a účast studentů na kulturním a společenském životě	88
XX.	JUDr. Dobroslav Krejčí: Závěr	96

T A B U L K Y:

1. **Celkový počet vyplněných dotazníků** podle druhu vys. škol, fakult neb odborů, ročníků a pohlaví studentů, u srovnání s úřední statistikou o počtu řádných posluchačů dne 31./12. 1921 a 15./2. 1923 10, 11
2. **Věk studujících:** a) Podle druhu vys. škol, fakult neb odborů a pohlaví 14, 15
 b) Podle ročníků 16, 17
3. **Národnost studujících** podle druhu vys. škol, fakult (odborů) a pohlaví 20, 21

4. Náboženství studujících podle druhu vys. škol, fakult (odborů) a pohlaví	26, 27
5. Osířelí studující podle druhu vys. škol, fakult (odborů), pohlaví a národnosti	30, 31
6. Počet studujících osvobozených od stud. poplatků, podle druhu vys. škol, fakult (odborů), ročníků a pohlaví	34, 35
7. Výdělečně činní podle týchž dělitek a národnosti	38, 39
8. Stipendia z nadací: a) Počet studujících takto podporovaných, podle škol, fakult, ročníků, pohlaví a národnosti	42, 43
b) Výše stipendií těch v Kč, pokud byla udána, podle druhu škol, fakult, ročníků, pohlaví a národnosti	46, 47
9. Stipendia a stálé podpory peněžitě všeho druhu:	
a) (Podobně jako 8. a)	50, 51
b) (Podobně jako 8. b)	52, 53
10. Vadně bydlicí studující podle druhu vys. škol, fakult (odborů), ročníků, pohlaví a národnosti	56, 57
11. Nedostatečně stravovaní studující podle týchž dělitek	62, 63
12. Šatstvo potřebující » » » »	66, 67
13. Prádlo potřebující » » » »	70, 71
14. Obuv potřebující » » » »	72, 73
15. Jiné podpory potřebující » » » »	74, 75
16. Povolání a soc. postavení rodičů podle druhu vys. škol, fakult (odborů) a pohlaví studujících	78, 79
17. Vlastní a rodinné jmění studujících:	
a) Počet studujících vykazavších je, podle druhu vys. škol, fakult a pohlaví	82, 83
b) Udaná celková peněžní hodnota toho jmění	86, 87
18. Zdravotní stav, služba vojenská, sport, abstinentismus a účast studujících na kulturním a společenském životě, podle druhu vys. škol, fakult (odborů) a podle pohlaví studujících	90, 91

I. Úvod.

Před časem upozornil jsem v odbor. listu¹⁾ na důležitost, ba nezbytnost dobrého statistického základu pro rozumnou, účelnou a hospodárnou sociální péči vůbec a o studentstvo zvláště. Při tom jsem prozradil, že náš brněnský »Sbor soc. péče o čl. studentstvo vysokoškolské« se již koncem r. 1920—1 rozhodl opatřit si takový pevný statistický základ pro svou činnost: Přijal v zásadě plán na zevrubné, individuální vyšetření sociálních poměrů všech řádných posluchačů českých vysokých škol brněnských vždy na počátku příštích 3 studijních let, počínaje r. 1921—2. Plán byl propracován v mém statistickém semináři v letním běhu 1920—1, zrevidován koncem toho běhu na společné schůzi zástupců »Sboru«, všech našich brněnských českých rektorátů, organizací studentských i korporací, péči o ně se zabývajících. Obširný dotazník pak při zápisu na zimní běh 1921—2 předložen prostřednictvím akademických úřadů všem řádným posluchačům našich 4 čes. vys. škol²⁾ s výzvou rektorátů, aby jej podle pravdy vyplnili, podepsali a odevzdali úředníku zápisu provádějícímu. Nebylo žádného donucování, žádné výhrůžky ani trestu pro ty, kdo by tak neučinili; jen rektorové upozornili studentstvo na užitečnost a potřebu akce v zájmu studentstva sama, na čestnou povinnost akademického občana udati v dotazníku jen pravdu, a na záruku úplné důvěrnosti sdělených v něm dat.

Výsledek byl hned na poprvé skvělý. Zejména svou úplností, ale také aspoň poměrnou dobrou jako stí údajů. Dokázal neobyčejnou vyspělost a zcela mimořádné porozumění pro věc u našeho studentstva, daleko vyšší než při všech dosavadních podobných šetřeních jinde (jak jsem ukázal již v onom článku a jak bude zde nyní doloženo zevrubněji). Přirozeně bylo tedy šetření s radostí opětováno i na počátku stud. let 1922—3 a 1923—4, jak bylo již původně v plánu, aby byl zachycen spolehlivější obraz o sociálních poměrech

Opravy: Na str. 31. ve sl. 25. v řád. 32. až 43. mají státi postupně tato čísla: 14.4, 6.1, 3.9, 24.4; 14.7, 6.2, 3.8, 24.7; 8.6, 3.5, 6.0, 18.1. — Na str. 35. má v nápisě před slovy »a pohlaví« státi: »ročníků«, a v hlavičce sl. 27.—28. má za slovy »z celk. počtu« státi znaménko **). — Na str. 43. ve sl. 27. v řád. 12. a 13. vypadla desetinná tečka, má tam tedy státi 4.9 a 4.2.

¹⁾ »První základ dobré soc. péče o naše studentstvo«, v časopisu »Péče o studentstvo«, roč. I, čís. 1 str. 13 ss.

²⁾ Mimo to též během roku absolventům, konajícím na nich v tom roce zkoušky a pak těm, kdo byli v letním běhu nově na nich zapsáni (bližší viz níže).

našeho studentstva i alespoň tříletý jeho vývoj. V obou těch dalších letech dosáhlo se úplnosti ještě radostnější.

Technické zpracování sebraného materiálu dalo se opět podle plánu, vypracovaného v mém statist. semináři (v let. běhu 1921—2). Zvolena metoda skládání: Údaje z dotazníků po příslušném »vyznačení« přeneseny na zvláštní »štítky«, kartony to se seřiznutým 1 rohem (by se nemohly postavit »vzhůru nohama«), kde zejména všechny číselné údaje jsou napsány na okraji tak, že se při účelném složení štítků dají pro celé jejich skupiny sčítati přímo s nich, bez přepisování. Při tom učiněn (pokud vím prvně) pokus, zachytiti údaje o témže studentu za všechna 3 léta na jediný štítek, jenž za tím účelem má na okrajích tři řádky pro čísla, tak uspořádané, aby to nepřekáželo zmíněnému přímému sčítání čísel za každý ten rok zvlášť. Tím získána kromě jiných výhod i možnost, zachytiti statisticky na konec i zajímavé údaje o soc. vývoji těchto studentů aspoň v tom tříletí.

Plán technického zpracování předepsal zevrubně postup pro 9 třídění a vypracoval též soustředné tabulky pro každé z nich. Nařízeno tak roztřídění našeho studentstva nejen podle všech zjištěných znaků, ale i podle velmi hojných kombinací dvou i více z těch znaků, takže výsledky skýtají možnost nahlédnouti velmi hluboko též do vnitřní souvislosti jednotlivých zjištěných fakt.

Třídění I. zabíralo povšechná »základní data«, bez mnohých kombinací, jen podle druhu škol a jejich fakult i ročníků, pohlaví a národnosti studujících. Třídění II. rozebralo důkladně poměry bytové, III. povolání a soc. postavení rodičů, IV. výdělečnou činnost studentů, V. jejich stravování, VI. příjmy a výdaje jejich vůbec, VII. domovskou příslušnost a účast na podnicích kulturních i společenských, VIII. znalost řeči a pěstování sportů, třídění IX. pak různé doplňky.

Zpracování to dalo se vesměs studenty samými. Užito práce s tím spojené hned také sociálně: Nejpotřebnějším studentům tak poskytnuta příležitost vydělati si na živobytí³⁾. Mělo to své vý-

³⁾ Zprvu dávána těm ze žadatelů o stravování »Sborem«, kdo se o to přihlásili, za dvouhodinovou práci na statistické možnosti koupiti si za to oběd a večeri v akad. mense. Hlásilo se jich tolik, že bylo (pro omezenost jediné místnosti, získané pro práci tu a zároveň pro kancelář »Sboru« v podstřeší vys. školy zemědělské) nutno vybíratí jen nejpotřebnější a ještě ty střídati. (Hlásili se proto rádi, ježto »Sbor« dává podpory, též stravovací, zásadně jen »na revers«, t. j. čestný závazek nahradit mu hodnotu poskytnutých podpor do 10 let po absolutoriu ve prospěch příštích nemajetných studentů; mnozí se bojí i tohoto čestného dluhu a raději si na stravu vydělají). Později, když někteří přinesli zprávu, že v Praze se platí za každou hodinu podobné studentské práce 5 Kč, zavedena také u nás tato sazba. Nakonec omezeno však dovolené maximum této práce na 18 hodin týdně, aby pracovníkům zbylo dosti času i pro studium. — Práci řídil podle zevrubných plánů a návodů do ledna t. r. první tajemník »Sboru«, IngC. Mír. Němec, po té IngC. K. Knob.

hody i nevýhody. Výhody byly jen sociální; po stránce statisticko-technické bylo to arci nevýhodno, z několika důvodů. Především už pro neodbornost, nestejnou měrou a zdoluhavost práce; příliš mnoho střídajících se pracovníků přirozeně nepojímá vše stejně a nepracuje tak dobře a rychle, jako nemnoho odborně vycvičených pracovníků stálých. Nadto se někteří nehodili pro práci tu vůbec, nerozuměli jí, nedovedli i při nejlepší vůli konati ji přesně podle návodu a dosti hbitě, jiní bohužel neměli pro ni dost vážnosti ani svědomitosti, dívali se na ni jen jako na povrchní podmínku podpory, které minili vyhovět již prostým vysezením předepsaného počtu hodin v kanceláři »Sboru« a ledabylým odbýváním neb i předstíráním práce. Mnohé bylo nutno propustit a vystřídat, všechno revidovat, mnohou práci úplně předělat. Bohužel i v přenašeni dat z dotazníků na štítky, tedy v samém základu práce, bylo mnoho chyb, které teprve pozdě byly objeveny, často až při přenašeni dat z příštího roku. Tím vším se vysvětluje, že teprv poměrně pozdě bylo technické zpracování skončeno (data z r. 1921—2 teprv v říjnu 1923, z r. 1922—3 teprv v březnu 1924), a není vyloučeno, že se ve výsledcích ještě najdou nějaké chyby, zejména, až je bude možno srovnávat s daty z r. 1923—4. Předkládajíc nyní veřejnosti řadu výsledků z obou prvních let, vyhražujeme si tedy ještě možnost některých změn, ale pravděpodobně nikoli již velikých, aniž podstatných.

V semináři letního běhu 1922—3 sestavena pak valná část tabulek publikačních, do nichž převáděny výsledky ze soustředných tabulek, svrchu zmíněných, a učiněny první pokusy v edice těchto zpracování (analýze čili rozboru) prvních těch výsledků z prvního pozorovaného roku. V semináři letošního letního běhu se již na rozboru tom pilně pracuje. Ježto zatím dokončeno technické zpracování dat i za druhý pozorovaný rok, jest tu již možnost srovnávání a tím i zajímavost mnohem větší. Doufám tudíž, že čtenáři, kteří se zajímají o soc. poměry studentstva, nepohrdnou aspoň řadou ukázek z těchto našich skromných prací seminárních, věnovaných témuž předmětu. Ráz jejich nebude ovšem zcela jednotný aniž hodnota stejná, neboť nechci přílišným zasahováním porušit svéráz slohu i podstaty práce každého účastníka; podle výsledku debat v semináři i vlastních mých pokynů dávám definitivní znění referátu upravití každému samotnému, obmezuje se pak už jen na menší úpravy, hlavně stylistické. Ale dbám o zachování celkového plánu a zásadní jednoty i souměrnosti aspoň v hlavních rysech.

Dr. Dobroslav Krejčí.

II. Rozsah a úplnost šetření.

Při zpracování statistického materiálu nás vždy na prvním místě zajímá otázka, kolika jednotek se šetření týkalo? Dříve však, nežli odpovíme na tuto otázku ve příčině našeho šetření, záhodno ještě upozorniti, kdo měl dotazník odevzdati, tedy jaký měl být roz-

s a h celé akce. Podle usnesení »Sboru soc. péče« měli dotazník vyplnití jednak ti, kdo na počátku studijního roku byli zapsáni za řádné posluchače kterékoli vys. školy brněnské, jednak ti, kteří během stud. roku nově byli zapsáni nebo stali se z mimořádných řádnými posluchači a konečně oni, kteří byli ve stadiu zkoušek na těch vys. školách, poněvadž i ty považoval Sbor za řádné příslušníky akad. obce studentské¹⁾.

Úplnost celé akce seznáme z tabulky 1. oddílu I. (základní data). Chceme-li však posuzovati úplnost, musíme mít v rukou údaje jiné, s nimiž bychom srovnávali. K tomu používáme výsledků, zjištěných úředně Státním úřadem statistickým ke dni 31. XII. 1921 resp. 15. II. 1923. Srovnávajíc počet úředně zjištěných řádných posluchačů s počtem těch, jichž se naše šetření týkalo, musíme si ovšem býti vědomi, že to nejsou massy, které se naprosto kryjí: jednak přibudou zde ti, kteří po 31. XII. neb 15. II. stali se řádnými posluchači, jednak ti, kteří byli ve stadiu zkoušek, s druhé strany ubudou ti, kdo se počátkem roku dali zapsati, ale do konce obč. roku resp. zimního semestru vystoupili, přestoupili neb p. Avšak podstatných rozdílů tu rozhodně nebude a proto srovnání to má přece značnou statistickou cenu.

Naše šetření dosáhlo úplnosti, jakými se nemohou chlubití jiné podobné akce. V roce 1921—22 proti 2.900 úředně zjištěných řádných posluchačům všech 4 vys. škol brněnských stojí tu 2.874 odevzdaných dotazníků, dosáhlo se tedy úplnosti 99.1%²⁾, v r. 1922—23 počet odevzdaných dotazníků 3101 se téměř kryje s počtem úředně zjištěných řádných posluchačů vůbec (3103), dosaženo tu tedy úplnosti skoro plných 100%³⁾.

Srovnáme-li nyní úplnost našeho šetření s podobnými šetřeními, jež se konala na cizích vysokých školách, docházíme k závěrům nám velice příznivým. Mohu zde uvéstí ně-

¹⁾ O těchto posledních dlužno však podotknouti, že úřady akademické, jakožto orgánové sbírající materiál, o ně se málo staraly, neupozorňující i je, že také jich se šetření týká. Proto zachycuje z nich náš materiál jen poměrně malou část.

²⁾ Toto značně vyšší procento proti v loňském roč. t. l. udaným 92% dá se vysvětliti tím, že část chybějících tehdy dotazníků byla opatřena dodatečně.

³⁾ Podle dodatečného přezkoumání, k němuž dalo podnět neobyčejně vysoké číslo dotazníků posluchačů přírodovědecké fakulty proti číslu úředně zjištěnému, se zjistilo, že někde byly omylem přijaty a také zpracovány dotazníky též od některých posluchačů mimořádných. Ale i když ty vyloučíme, činí úplnost kolem 99%, zajisté i tak číslo, s nímž můžeme býti plně spokojeni. Vyloučení vůbec všechny takové dotazníky nebylo už možno, ježto se na to přišlo příliš pozdě, když už bylo nejen celé technické zpracování, ale i mnoho publ. tabulek hotovo. Chyba není ostatně tak velká, aby oprava její byla nutná a stála za velikou prací s tím spojenou: Případů takových není celkem mnoho, některé z nich byly ještě napraveny dodatečným přestupem mimoř. posluchačů za řádné, ostatní pak jsou jistým vyvážením stejného počtu nezachycených posluchačů řádných; šlof tu zpravidla jen o takové mimořádné posluchače, kteří po stránce sociální se velmi podobají posluchačům řádným.

kolik čísel ze statistik jak předválečných, tak i poválečných, z nichž však žádné nedosahuje úplnosti našeho.

R. 1910 provedla »vídeňská sociologická společnost« (Wiener Sociologische Gesellschaft) anketu podobného rázu na vídeňské universitě. Na vůli studentstva bylo ponecháno, zda se jí zúčastní čili nic. Z 9.279 posluchačů (mimo teology, jichž se šetření netýkalo) jen asi 868, t. j. 9.3% podalo zprávy o svých sociálních poměrech. Právem proto prof. Engliš, který materiál zpracoval⁴⁾, v úvodu pochybuje, zda-li údaje pouze od 1/10 studentstva mohou býti směrodatné a zda podávají pravý obraz o poměrech studentstva. — Na konci ledna 1914 bylo na lípské universitě podniknuto šetření, týkající se bytových poměrů studentstva, které může se pochlubití již lepšími výsledky; to proto, myslím, že akademický senát prohlásil za povinnost každého studenta odevzdati při zápise vyplněný dotazník, a pohrozil, že ten, kdo tak neučiní, nedostane nové legitimace. Z 5.532 zapsaných posluchačů odevzdalo dotazníky 4.772, t. j. 86%. Dr. Schöne, který zpracoval výsledky⁵⁾, myslí, že to % jest tak malé hlavně proto, že mnozí dali se zapsati jen k vůli tomu, aby si sjednali přístup do vědeckých ústavů a knihoven universitních, a že, nejsouce tudíž akademiky v pravém slova smyslu, nepokládali za svou povinnost vyplňovati dotazník; důvod aspoň z části přijatelný.

Z výsledků poválečných statistik mohu uvéstí tyto: Roku 1920 a to v t. zv. mezisemestru (Zwischensemester od 2. II. do 31. III.) konalo se zase na lípské universitě, tentokrát z popudu samého studentstva, šetření o jeho sociálních poměrech⁶⁾. Účast byla dobrovolná, nebylo žádné sankce na nepodání dotazníku, a výsledek dopadl také podle toho: jen asi 34.7% všeho zapsaného posluchačstva odevzdalo vyplněný dotazník (z 2.493 zapsaných jen 839). — Téhož roku konala se podobná akce na tehnické drážďanské, kde dosaženo větší úplnosti; Krüger, který celé šetření zpracoval⁷⁾, uvádí, že tu úplnost dosahuje 92%. K tak vysokému % došel ovšem pouze tím, že vyloučil předem ty, které prý nelze pokládati za studenty. Z 2.264 zapsaných odevzdalo tu totiž dotazníky jen 1.409, tedy 62.2%. Krüger bere však za své základní číslo 1.532, všechny ostatní, jako cizince, studentky, t. zv. »starší semestry«, inženýry diplomované během studijního roku, dále ty, kteří opustili během semestru techniku a pod. nezahrnuje do celkového počtu. Jen tak místo 62.2% dosahuje úplnosti 92%ní. — Nejlepšími výsledky může se pochlubití technika v Kō-

⁴⁾ Dr. K. Engliš, Eine Erhebung über die Lebensverhältnisse der Wiener Studentenschaft.

⁵⁾ Dr. Walter Schöne: Die Leipziger Studenten-Wohnungen i. J. 1914 (Leipzig 1921).

⁶⁾ Dr. Walter Schöne: Die wirtschaftliche Lage der Studierenden an der Universität Leipzig (im Zwischensemester 1920). Leipzig 1920.

⁷⁾ Heinz Krüger: Die wirtschaftliche Lage der Studentenschaft der Technischen Hochschule Dresden. Dresden 1921.

Statistika o soc. poměrech studentstva českých vysokých škol

Oddíl I. Základ-

Tab. 1. Celkový počet

podle druhu vys. škol, fakult neb odborů, ročníků a pohlaví studentů, u srovnání

	Počet vyplněných dotazníků		Universita								Tech-			
			Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
			právníc.		lékař.		přírod.		filosof.					
			I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
a) Studentů (mužů):														
I. ročníku	212	160	69	83	26	44	34	28	341	315	246	289		
II. »	191	214	106	56	2	28	3	20	302	318	183	246		
III. »	109	68	148	115	2	5	4	7	263	195	208	218		
IV. »	14	85	86	118	2	14	6	9	108	226	281	305		
V. »	—	—	6	72	—	—	—	—	6	72	35	41		
Absolventů	—	—	3	—	—	—	—	1	3	1	11	—		
Ročník neudán	—	4	—	—	—	3	—	—	—	7	—	9		
Celkem mužů	526	531	418	444	32	94	47	65	1023	1134	964	1108		
= % z úhrnu sloup. 25(26)	19.1	18.0	15.1	15.0	1.2	3.2	1.7	2.2	37.1	38.4	35.0	37.5		
Počet) řád. posluch. (m.)	517	557	424	464	31	54	42	66	1014	1141	1036	1106		
b) Studentek (žen):														
I. ročníku	8	11	7	19	4	6	13	5	32	41	6	5		
II. »	6	6	20	9	1	4	1	8	28	27	2	3		
III. »	2	7	13	22	1	2	—	2	16	33	4	1		
IV. »	—	1	11	18	—	1	2	—	13	20	5	7		
V. »	—	—	6	10	—	—	—	—	6	10	—	—		
Absolventů	—	—	2	—	—	—	—	2	2	2	—	—		
Ročník neudán	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Celkem žen	16	25	59	78	6	13	16	17	97	133	17	16		
= % z úhrnu sloup. 25(26)	13.8	16.4	50.8	51.3	5.2	8.6	13.8	11.2	83.6	87.5	14.6	10.5		
Počet) řád. posluch. (ž.)	18	25	58	78	4	7	9	17	89	127	17	18		
c) Dohromady (a+b)														
I. ročníku	220	171	76	102	30	50	47	33	373	356	252	294		
II. »	197	220	126	65	3	32	4	28	330	345	185	249		
III. »	111	75	161	137	3	7	4	9	279	228	212	219		
IV. »	14	86	97	136	2	15	8	9	121	246	286	312		
V. »	—	—	12	82	—	—	—	—	12	82	35	41		
Absolventů	—	—	5	—	—	—	—	3	5	3	11	—		
Ročník neudán	—	4	—	—	—	3	—	—	—	7	—	9		
Celkem m. i ž.	542	556	477	522	38	107	63	82	1120	1267	981	1124		
= % z úhrnu sloup. 25(26)	18.9	17.9	16.6	16.8	1.3	3.5	2.2	2.7	39.0	40.9	34.1	36.2		
Počet) řád. posluch. (m. i ž.)	535	582	482	542	35	61	51	83	1103	1268	1053	1124		

1) Dotazník měl při zápisu na počátku zimního běhu 1921—22, resp. 1922—23 vyplnit každý, kdo se dával zapisovat za řádného posluchače kterékoli české vys. školy brněnské a mimo to každý, kdo se během r. 1921—22 resp. 1922—23 podrobil na některé z nich přísné zkoušce doktorské nebo jiné obvyklé zkoušce akademické, vyjímaje pouhá kolokvia a pod. (tedy zpravidla absolventi ve stadiu zkoušek). Mimo to vyplnili dotazníky někteří z těch, kteří se během roku nově zapsali nebo z mimořádných posluchačů stali řádnými.

2) Podle »Zpráv Státního úřadu statistického« č. 31 z r. 1922 a písemného sdělení téhož úřadu pro konec zimního běhu 1922/3. Jsou to v podstatě jen ti řádní posluchači, kteří byli platně immatrikulováni.

brněnských podle výsledků šetření z r. 1921—22 a 1922—23.

ni data.

vyplněných dotazníků)

s úřední statistikou o počtu řádných posluchačů dne 31./12. 1921 a 15./2. 1923.³⁾

nika		Zvěrolé-kařská		Zemědělská				Dohromady						
Odbor ¹⁾		Odbor		Úhrnem		v absolutních číslech		v %						
stroj. a elekt.	chem.	stav. a ost.	hospod.	lesnický	Úhrnem	I.	II.	I.	II.	I.	II.			
II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.		
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
165	54	70	62	37	36	49	58	35	94	84	743	725	26.9	24.6
131	61	54	83	54	48	54	41	53	89	107	657	725	23.8	24.6
148	29	41	128	89	45	50	64	40	109	90	708	592	25.7	20.0
192	77	36	89	119	52	48	42	55	94	103	572	753	20.8	25.5
—	—	41	—	—	4	—	—	—	4	—	45	113	1.6	3.7
—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	28	1	1.0	0.3
—	9	—	—	—	5	22	—	2	5	24	5	40	0.2	1.3
636	230	242	376	299	190	223	205	185	395	408	2758	2949	100	100
21.5	7.8	8.2	13.6	10.1	6.9	7.8	7.4	6.2	14.3	14.0	100	100	—	—
628	228	250	364	299	184	223	194	185	378	408	2792	2954	—	—
1	3	1	—	—	—	1	—	—	—	1	38	47	32.8	30.8
1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	30	25.9	19.5
—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	22	35	18.9	23.2
2	5	—	—	—	—	1	—	—	—	1	18	28	15.5	18.4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	10	5.2	8.0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1.7	0.1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	11	1	1	1	1	2	—	—	1	2	116	152	100	100
2.6	7.2	0.7	0.9	0.7	0.9	1.3	—	—	0.9	1.3	100	100	—	—
4	12	2	1	1	1	3	—	—	1	3	108	149	—	—
166	57	71	62	37	36	50	58	35	94	85	781	772	27.2	24.9
132	63	54	83	54	48	54	41	53	89	107	687	755	23.9	24.3
148	30	41	129	90	46	50	64	40	110	90	730	627	25.4	20.2
194	82	36	89	119	52	49	42	55	94	104	590	781	20.5	25.2
—	—	41	—	—	4	—	—	—	4	—	51	123	1.8	4.0
—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	30	3	1.0	0.1
—	9	—	—	—	5	22	—	2	5	24	5	40	0.2	1.3
640	241	243	377	300	191	225	205	185	396	410	2874	3101	100	100
20.6	7.8	7.8	13.1	9.7	6.7	7.3	7.1	5.9	13.8	13.2	100	100	—	—
632	240	252	365	300	185	226	194	185	379	411	2900	3103	—	—

3) Že toto číslo jest větší než číslo pod ním na řádce 10. uvedené, dá se vysvětliti tím, že někteří studenti, hlásivší se na počátku semestru k zápisu a odevzdávší při tom dotazník, přešli do 31./12 na jinou fakultu neb vysokou školu, nebo dali se vyškrtnouti, když nebyli osvobozeni od kolejného, nebo byli vyškrtnuti pro nezaplacení jeho. Podobně i v případech dalších, pokud nejsou vysvětleny tím, že dotazníky měli vyplňovati také absolventi ve stadiu zkoušek a p. (srv. pozn.1.) Ve příčině přírodov. fakulty r. 1922—23 srv. v textu pozn. 3.

4) R. 1921—22 nebyla technika tříděna dle odborů vůbec, r. 1922—23 rozdělena odbory aspoň na tyto 3 hlavní skupiny.

then v Anhaltsku⁸⁾. Tamní studentský svépomocný statistický úřad podnikl r. 1921 podobné statistické šetření za pomoci akademických úřadů. Nátlak na studenty, aby se účastnili celé akce, byl učiněn tím, že jim byla odpírána legitimace v případě nevyplnění dotazníku. Přes to však dosáhlo se jen 97%ní úplnosti. O jiných podobných šetřeních o vysokošk. studentstvu nenalezl jsem v přístupné mi literatuře zmínky.

Právě uvedená srovnání naplní nás zajisté hrdostí na krásné výsledky, jichž jsme dosáhli. Svědčí to o vyspělosti našeho studentstva a o pochopení celé akce; jest to zjev tím potěšitelnější, že nebylo u nás hroženo žádnou sankcí v případě neodevzdání dotazníku: na pouhou výzvu rektorátů a na pouhé upozornění na význam celé akce sešlo se tolik materiálu!

Tomu, kdo s porozuměním dívá se na toto statistické šetření, namane se jistě otázka, o jak veliké části z všeho studentstva vysokoškolského v ČSR. dostalo se nám tím zprávy? Podle úřední statistiky k 31. XII. 1921⁹⁾ bylo tehdy na všech vys. školách v RCS. 24.295 řádných posluchačů; akce z prvního roku podává tedy zprávy o 11.8% všeho vysokoškolského studentstva v republice. Srovnáme-li počet odevzdaných dotazníků s počtem vysokoškolského studentstva českého a slovenského, zjistíme, že masa zde v Brně vyšetřená tvoří 17% (2.874 ze 16.833). Výsledky z druhého roku šetření nemůžeme porovnávat, poněvadž dosud nemáme publikovaných úředních čísel. Z uvedeného jest patrné, že brněnské šetření týká se jen poměrně malé části ať už ze všeho nebo jen z českého a slovenského vysokoškolského studentstva v republice. Nemůžeme tedy z výsledků jeho dělati závěrů pro celou naši obec akademickou; tím méně, ježto poměry v různých městech jsou tu velmi různé. Obmezíme-li se však jen na poměry brněnské, jest a zůstane tato akce jistě cenným příspěvkem jak pro statistiku vůbec, tak hlavně jako praktický podklad pro snahy o zlepšení sociálního postavení našeho studentstva, jež zejména zde v Brně, mladém sídle tolika mladých, nedávno zřízených vys. škol, má postavení obzvlášť obtížné.

Všimněme si nyní zastoupení studentstva dle pohlaví: z celkového počtu r. 1921—22 (2.874) bylo 116 studentek, tedy něco málo přes 4%. R. 1922—23 jeví se přírůstek studentek o 36, je jich totiž 152, téměř 5% z celkového počtu 3.101, který, jak viděti, také značně stoupl.

Co se zastoupení jednotlivých vysokých škol týče, zjistilo se toto: R. 1921—22 odevzdalo dotazníky na universitě 1.120 studujících, tedy 39% ze všech vyplněných dotazníků, na technice 981, tedy 34%, na vys. škole zemědělské 396, tedy 13.8%, na vys. škole zvěrolékařské 377, tedy 13.1%. Ze 116 studentek

⁸⁾ Schruff Heinz: Die wirtschaftliche Lage der Cöthener Studentenschaft. (Winter-Semester 1921—1922). Cöthen Anhalt.

⁹⁾ »Zprávy SÚS«, roč. 1922 č. 31.

účastnilo se akce posluchaček university 97, t. j. 83.6%, kdežto z 2.758 studentů bylo jich na universitě 1.023, t. j. 37.1%. Je tedy na universitě více nežli $\frac{1}{3}$ všech žen, studujících na všech vys. školách brněnských, mužů však jen něco přes $\frac{1}{3}$. Vysvětlení jest na snadě: universitní vzdělání otvírá povolání dívkám přiměřenější a dává jim lepší vyhlídky do budoucnosti a pro osamostatnění nežli školy ostatní. Přes 50% vysokoškolaček jest pak z lékařské fakulty. R. 1922—23 studentstva účastnivšího se našeho šetření přibýlo nejvíce na universitě, kde z nich bylo zapsáno 1.267, tedy 40.9%; poměrně ještě více jich přibýlo na technice (z 34.1% v předch. roce na 36.2% všech); na vysoké škole zemědělské jeví se jen nepatrný přírůstek absolutní, relativně však již pokles, neboť tamních 410 dotazníků činí jen 13.2% všech. Povážlivý jest pokles na vys. škole zvěrolékařské, absolutně o 77 dot., relativně o 3.4% všech. Procento dívek zapsaných na universitě vzhledem k ostatním školám stoupl z 83.6% na 87.5%; jinak poměr zůstává celkem týž. Na universitě bylo po obě léta šetření poměrně i absolutně nejvíce dotazníků odevzdáno z práv. fakulty, nejméně z přírodovědecké.

Při porovnávání počtu studentů podle ročníků musíme si býti vědomi toho, že r. 1921—22 mnohé nově zřízené školy, resp. fakulty a odbory nebyly ještě úplné. V 1. roce šetření jeví se na všech školách a fakultách, vyjma lékařskou fakultu, značná převaha v 1. ročníku. V 2. roce šetření nalézáme nápadně značný úbytek na medicínské fakultě. Nastává tu snad poválečné vystřízlivění a dlouhé i těžké lékařské dráze věnují se jen ti, kteří si přinesou opravdovou lásku k ní.

Ještě chci vytknouti dva zajímavé momenty: jednak v druhém roce akce zvýšený počet těch, kteří ročníku neudali: r. 1921—22 0.2%, r. 1922—23 již 1.3% (tu jest také zajímavé, že r. 1922—23 bylo právě 60% těchto dotazníků z vys. školy zemědělské, asi proto, že jest tu zapsáno mnoho těch, kteří jinde započatá studia, na př. v Táboře na akademii, nebo na vídeňské Bodenkulturce, zde doplňují, poslouchajíce přednášky z různých ročníků); jednak zjev, že v prvním roce šetření byl po I. ročníku nejsilnější ročník III., ve druhém roce, kdy příliv nového studentstva na universitě, na vys. škole zvěrolékařské a na lesnické se zmenšil nejen absolutně, ale i relativně (vzhledem k II. ročníku), vůbec nejsilnější jest ročník IV., zabírající plnou $\frac{1}{4}$ všech studentů. Vysvětlují si to tím, že tento ročník začínal svá studia v prvním roce po válce a že tehdy začalo studovati mnoho těch, kteří pro vojenskou službu musili svá studia po maturitě přerušiti. —

Celkem viděti, že naše šetření bylo kvantitativně velmi úspěšné. Jest si jen přáti, aby kvalita vyplněných dotazníků odpovídala jich kvantitě, aby tedy všechna udání byla pokud možno také pravdivá; jen tak bude celé toto statistické šetření mítí ten úspěch, jakého jest si přáti v zájmu našeho studentstva.

Tab. 2. Věk

a) Podle druhu vysokých škol,

Počet studujících, kteří 1. října I. ve stud. r. 1921/22 II. ve stud. r. 1922/23 byli ve věku	Universita								Tech-			
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	právníc.		lékařská		přírod.		filosof.					
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) <i>Studentů (mužů)</i> dokončen. 17 let	5	1	—	3	—	1	—	1	5	6	22	30
" 18 "	28	27	6	15	6	9	—	3	40	54	70	91
" 19 "	86	69	23	30	3	22	2	7	114	127	116	142
" 20 "	104	100	47	33	6	17	7	10	164	160	130	146
" 21 "	77	96	85	69	3	7	5	10	170	182	144	153
" 22 "	58	60	75	71	3	8	4	6	140	145	126	150
" 23 "	35	36	55	66	—	8	3	5	93	115	89	125
" 24 "	20	30	45	51	—	—	4	2	69	83	65	87
" 25 "	17	18	37	28	2	4	3	5	59	55	53	58
" 26-29 "	42	42	33	62	3	9	7	7	85	120	77	85
" 30-40 "	48	42	6	15	6	9	11	9	71	75	25	31
" přes 40 "	4	3	1	1	—	—	1	—	6	4	1	2
věku neudali	2	8	5	—	—	—	—	—	7	8	46	8
Úhrnem	526	531	418	444	32	94	47	65	1023	1134	964	1108
b) <i>Studentek</i> dokončen. 17 let	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
" 18 "	1	1	—	6	—	1	2	3	3	11	3	—
" 19 "	8	3	5	6	2	4	1	1	16	14	3	3
" 20 "	2	12	5	11	2	4	1	4	10	31	2	2
" 21 "	1	6	8	4	—	3	2	2	11	15	3	2
" 22 "	1	1	20	12	1	1	2	—	24	14	1	3
" 23 "	2	1	6	17	—	—	2	4	10	22	3	2
" 24 "	1	—	2	5	—	—	2	1	5	6	—	2
" 25 "	—	—	4	2	—	—	—	—	4	2	—	—
" 26-29 "	—	1	5	11	1	—	2	—	8	12	—	1
" 30-40 "	—	—	1	1	—	—	1	2	2	3	—	—
" přes 40 "	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—
věku neudaly	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	2	—
Úhrnem	16	25	59	78	6	13	16	17	97	133	17	16
<i>Dohromady (a+b)</i> dokončen. 17 let	5	1	—	4	—	1	—	1	5	7	22	31
" 18 "	29	28	6	21	6	10	2	6	43	65	73	91
" 19 "	94	71	28	36	5	26	3	8	130	141	119	145
" 20 "	106	112	52	44	8	21	8	14	174	191	132	148
" 21 "	78	102	93	73	3	10	7	12	181	197	147	155
" 22 "	59	61	95	83	4	9	6	6	164	159	127	153
" 23 "	27	37	61	83	—	8	5	9	103	137	92	127
" 24 "	21	30	47	56	—	—	6	3	74	89	65	89
" 25 "	17	18	41	30	2	4	3	5	63	57	53	58
" 26-29 "	42	43	38	73	4	9	9	7	93	132	77	86
" 30-40 "	48	42	7	16	6	9	12	11	73	78	25	31
" přes 40 "	4	3	2	1	—	—	2	—	8	4	1	2
věku neudali	2	8	7	2	—	—	—	—	9	10	48	8
Úhrnem	542	556	477	522	38	107	63	82	1120	1267	981	1124
v % sl. 25 n. 26	18.9	17.9	16.6	16.8	1.3	3.5	2.2	2.7	39.0	40.9	34.1	36.2

studujících:

fakult neb odborů a pohlaví.

nika	Odbor			Zvěrolékařská		Zemědělská				Dohromady				
	stroj. a elek.	chem.	stav. a ost.	hospod.		lesnický		Úhrnem		v absol. číslech		v %		
										I.	II.	I.	II.	
	II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
16	10	4	3	1	3	1	—	1	3	2	33	39	1.2	1.3
57	11	23	10	8	1	4	3	11	4	15	124	168	4.5	5.7
81	28	33	41	21	10	13	11	30	21	43	292	333	10.6	11.3
94	19	33	42	42	29	13	25	34	54	47	390	395	14.1	13.4
93	21	39	48	39	26	30	46	33	72	63	434	437	15.7	14.8
86	35	29	52	40	26	29	40	18	66	47	384	382	13.9	13.0
66	35	24	48	38	16	21	25	16	41	37	271	315	9.8	10.7
46	23	18	39	34	18	21	18	14	36	35	209	239	7.6	8.1
30	14	14	19	23	17	18	7	2	24	20	155	156	5.6	5.3
48	24	13	62	46	33	53	23	19	56	72	280	323	10.1	11.0
14	6	11	12	6	10	16	7	7	17	23	125	135	4.6	4.5
—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	7	8	0.3	0.3
5	2	1	—	—	1	3	—	—	1	3	54	19	2.0	0.6
636	230	242	376	299	190	223	205	185	395	408	2758	2949	100%	100%
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1.3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	11	5.2	7.2
1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	19	17	16.4	11.2
—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	12	33	10.1	21.7
1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	15	17	12.9	11.2
2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	26	19	22.5	12.5
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	25	11.2	16.4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	8	4.3	5.3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	3.5	1.3
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	13	7.0	8.6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1.7	2.0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1.7	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	3.5	1.3
4	11	1	1	1	1	2	—	—	1	2	116	152	100%	100%
16	11	4	3	1	3	1	—	1	3	2	33	41	1.1	1.3
57	11	23	10	8	1	4	3	11	4	15	130	179	4.5	5.8
82	29	34	41	21	10	13	11	30	21	43	311	350	10.8	11.3
94	21	33	42	42	29	13	25	34	54	47	402	428	14.0	13.8
94	22	39	48	39	27	30	46	33	73	63	449	454	15.5	14.6
88	36	29	53	40	26	31	40	18	66	49	410	401	14.3	12.9
66	37	24	48	39	16	21	25	16	41	37	284	340	9.8	11.0
46	25	18	39	34	18	21	18	14	36	35	214	247	7.4	8.0
30	14	14	19	23	17	18	7	2	24	20	159	158	5.5	5.1
48	25	13	62	46	33	53	23	19	56	72	288	336	10.5	10.8
14	6	11	12	6	10	16	7	7	17	23	127	138	4.3	4.4
—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	9	8	0.3	0.3
5	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	3	0.7	0.9
640	241	243	377	300	191	225	205	185	396	410	2874	3101	100%	100%
20.6	7.8	7.8	13.1	9.7	6.7	7.3	7.1	5.9	13.8	13.2	100%	100%	—	—

Tab. 2. Věk studujících:

	Počet studujících ve stud. r. I. 1921/22 II. 1922/23		kteří 1. října čítali dokončených let													
			17		18		19		20		21		22		23	
			I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
I. ročníku																
univerzity	4	7	38	62	87	103	69	57	44	31	23	12	10	12		
techniky	22	27	55	63	60	59	28	29	24	27	10	27	10	23		
zvěrolék.	3	1	9	5	16	12	7	4	4	2	5	3	5	1		
zeměděl.	3	2	3	11	15	20	22	9	13	3	9	8	6	4		
dohromady	32	37	105	141	178	194	126	99	85	63	47	50	31	40		
II. ročníku																
univerzity	1	—	5	3	42	31	85	99	70	76	50	36	26	14		
techniky	—	4	15	27	49	63	36	44	19	19	19	22	5	13		
zvěrolék.	—	—	1	3	20	8	18	15	13	5	10	4	4	5		
zeměděl.	—	—	1	4	4	18	23	16	20	11	10	4	6	8		
dohromady	1	4	22	37	115	120	162	174	122	111	89	66	41	40		
III. ročníku																
univerzity	—	—	—	—	1	6	17	31	65	65	68	45	41	40		
techniky	—	—	3	1	8	22	57	56	49	47	38	27	20	21		
zvěrolék.	—	—	—	—	5	1	16	19	19	19	25	17	27	10		
zeměděl.	—	—	—	—	2	4	7	17	25	28	27	11	13	5		
dohromady	—	—	3	1	16	33	97	123	158	159	158	100	101	76		
IV. ročníku																
univerzity	—	—	—	—	—	—	2	3	2	24	22	62	25	52		
techniky	—	—	—	—	2	1	11	17	53	60	54	66	45	62		
zvěrolék.	—	—	—	—	—	—	1	4	12	13	13	16	12	23		
zeměděl.	—	—	—	—	—	—	2	4	13	18	20	23	14	18		
dohromady	—	—	—	—	2	1	16	28	80	115	109	167	96	155		
V. ročníku																
lékař. fak.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	8	17		
staveb. odb.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	5	10	—	8		
dohromady	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	6	13	8	25		
Absolventů																
univerzity	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
techniky	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	1		
zvěrolék.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
zeměděl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
dohromady	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—		
Semestr neudán																
univerzity	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	1	1		
techniky	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—		
zvěrolék.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
zeměděl.	—	—	—	—	—	1	1	1	1	3	—	3	1	2		
dohromady	—	—	—	—	—	2	1	4	1	4	—	5	2	3		
Celkem:																
univerzity	5	7	43	65	130	141	174	191	181	197	164	159	103	137		
techniky	22	31	73	91	119	145	132	148	147	155	127	153	92	127		
zvěrolék.	3	1	10	8	41	21	42	42	48	39	53	40	48	39		
zeměděl.	3	2	4	15	21	43	54	47	73	63	66	49	41	37		
dohromady	33	41	130	179	311	350	402	428	449	454	410	401	284	340		

b) podle ročníků.

		kteří 1. října čítali dokončených let												Věk neudán		Dohromady			
		24		25		26—29		30—40		přes40		v číslech absol.				v %			
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.			I.	II.		
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
		10	9	12	8	33	31	35	20	6	1	2	3	373	356	47·8	46·1		
		7	13	11	4	14	14	8	4	—	—	3	4	252	294	32·3	38·1		
		1	4	3	—	6	4	3	1	—	—	—	—	62	37	7·9	4·8		
		3	6	1	5	14	13	5	4	—	—	—	—	94	85	12·0	11·0		
		21	32	27	17	67	62	51	29	6	1	5	7	781	772	100·0	100·0		
		5	13	7	16	19	25	20	27	—	1	—	4	330	345	48·3	45·7		
		12	12	7	10	14	24	4	10	—	1	5	—	185	249	26·6	32·9		
		9	3	3	1	4	8	1	2	—	—	—	—	83	54	12·5	7·2		
		6	10	4	6	12	22	3	7	—	—	—	1	89	107	12·6	14·2		
		32	38	21	33	49	79	28	46	—	2	5	5	687	755	100·0	100·0		
		32	12	24	4	16	14	14	9	1	1	—	1	279	228	38·2	36·5		
		10	13	8	10	11	15	4	6	—	—	4	—	212	219	29·2	34·9		
		14	6	8	10	14	7	1	—	—	1	—	1	129	90	17·6	14·3		
		11	3	5	2	16	16	4	4	—	—	—	—	110	90	15·0	14·3		
		67	34	45	26	57	55	23	19	1	2	4	2	730	627	100·0	100·0		
		24	33	17	16	21	38	3	16	—	1	5	1	121	246	20·5	31·5		
		31	41	21	24	24	28	8	10	1	—	36	3	286	312	48·4	39·9		
		12	21	5	12	32	27	2	3	—	—	—	—	89	119	15·2	15·2		
		15	12	13	6	13	17	3	5	—	1	1	—	94	104	15·9	13·4		
		82	107	56	58	90	110	16	34	1	2	42	4	590	781	100·0	100·0		
		2	19	3	12	4	24	1	5	1	—	—	1	12	82	25·4	66·65		
		5	8	2	9	12	4	1	1	—	—	—	—	35	41	74·6	33·35		
		7	27	5	21	16	28	2	6	1	—	—	1	47	123	100·0	100·0		
		—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	100·0		
		3	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	11	—	44·0	—		
		—	—	—	—	6	—	5	—	—	—	—	—	14	—	56·0	—		
		3	2	4	—	8	—	5	—	—	—	—	—	25	3	100·0	100·0		
		1	1	—	1	—	—	—	1	—	—	2	—	5	7	50·0	17·5		
		—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	9	—	22·5	—		
		—	4	1	1	1	4	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—		
		1	7	1	3	1	5	1	4	—	1	2	2	5	24	50·0	60·0		
		74	89	63	57	93	132	73	78	—	8	9	10	1120	1267	39·0	40·9		
		65	89	53	58	77	86	25	31	1	2	48	8	981	1124	34·1	36·2		
		39	34	19	23	62	46	12	6	—	1	—	—	377	300	13·1	9·7		
		36	35	24	20	56	72	17	23	—	1	1	3	396	410	13·8	13·2		
		214	247	159	158	288	336	127	138	9	8	58	21	2874	3101	100·0	100·0		

III. Věk studujících.

A) Podle druhů vys. škol a pohlaví.

Normálním věkem brněnských vysokoškoláků je podle našeho šetření věk od 19—23 let, neboť věkové skupiny každého z těch let jsou u našich studentů i studentek v obou pozorovaných letech nejhojněji zastoupeny — u studentek ještě vyššími procenty než u mužských studentů —, dohromady pak zabírají skupiny ty téměř dvě třetiny všech studujících mužů (ve stud. roce 1921-2 64.1%, v roce následujícím 63.2%) a skoro $\frac{3}{4}$ všech studentek (73.1 resp. 73.0%). U mužů jeví se tu věkové rozvrstvení vůbec pravidelnější než u žen: Nejčastější je u našich studentů věk 21 let (15.7, 14.8%), procento jednotlivých let až k němu stoupá a po něm klesá v obou pozorovaných obdobích celkem pravidelně, kdežto u našich studentek pozorujeme značné kolísání jak co do věku nejčastějšího (modu, jímž je r. 1921-2 věk 22, r. 1922-3 však jen 20 let), tak co do celkové linie vývojové.

Studujících mladších než onoho věku normálního jest přirozeně mnohem méně (v úhrnu 5.6 resp. 7.1%) nežli starších (30.0, 29.3%). Zdá se však, že ročníky starší jsou u nás nyní vůbec čteněji zastoupeny, než bývalo před válkou, neboť posluchačů obojího pohlaví od 19—25 let je u nás jen málo přes $\frac{3}{10}$ (77.3, 76.7%), kdežto na př. při šetření konaném prof. Englišem ve Vídni r. 1910 bylo posluchačů od 19—25 let $\frac{9}{10}$ ze všech posluchačů, jichž se šetření týkalo.

Nejmladších mužských posluchačů, sedmnáctiletých, bylo ve stud. roce 1921-2 jen 33 (1.2%), v roce následujícím 39 (1.3%). Nejvíce jich bylo na technice (22, 30), jak pochopitelno, když přípravou pro techniku je hlavně sedmileté studium na reálkách. Nejstarších posluchačů (ve věku přes 40 let) bylo našim šetřením ve stud. roce 1921-2 zjištěno 7 (0.3%), ve stud. r. 1922-3 pak 8 (rovněž 0.3%), nejvíce na fakultě právnické (4, 3).

Studentky sedmnáctileté byly tu jen dvě, a to jen v druhém z pozorovaných let, po 1 na universitě a na technice, studentky nejstarší, přes 40 let, byly zjištěny rovněž dvě, a to ve stud. roce 1921-22, obě na universitě (1 na fakultě lékařské, 1 na přírodovědecké). Ve stud. roce 1922-3 jeví se u našich studentek oproti roku předcházejícímu značný pokles jak průměrného věku, tak i celkové linie věkové.

B) Dle ročníků bylo rozdělení posluchačů celkem normální; v prvním ročníku bylo nejvíce studentů devatenáctiletých, ve druhém dvacetiletých atd.

Nejmladší posluchači byli téměř všichni v prvním ročníku, jen ve stud. roce 1921-2 byl jeden posluchač 17letý v ročníku druhém na právnické fakultě, a ve stud. roce 1922-3 byli ve druhém ročníku čtyři 17letí posluchači na technice.

Posluchačů nejstarších bylo nejvíce r. 1921-2 v ročníku prvním na právnické fakultě. Jsou to někteří pensisté neb úředníci, kteří se při popřevratové veliké poptávce po právnících odhodlali dáti se ještě ve věku velmi pokročilém do studia práv.

JUC. Jindřich Kučera.

IV. Poměry národnostní.

Národnost obyvatelstva má pro všechny státy značný význam, jsouc v naší době z nejdůležitějších činitelů kulturních i politických. Tím větší význam má zjišťování národností v našem státě, v němž je zastoupeno tolik různých národností. Přirozeně také při našem statistickém šetření byla kladena m. j. otázka po národnosti. Při zpracování pak tříděny zvláště tyto národnosti: československá, při níž se však zjišťovalo zvláště také, kolik se označilo za Čechy a kolik za Slováky, polská, ruská, spojená s rusínskou a ukrajinskou, jihoslovenská, k níž počítány národnosti: srbská, chorvatská a slovinská; dále bulharská, německá, maďarská, židovská a rumunská. Tím byly vyčerpány všechny národnosti sousední a slovanské národnosti východní a jižní. Ostatní národnosti zahrnuty do skupiny »jiná«.

R. 1921—22 studovalo na všech českých vys. školách brněnských celkem 2.874 posluchačů obojího pohlaví, od nichž máme dotazníky. Z toho na národnost československou připadlo 2415 posluchačů, t. j. 84% posluchačů všech; z toho 76.1% se označilo za Čechy, 7.9% za Slováky. O zbývajících 16% dělí se pak národnosti ostatní v tomto pořadí: Rusové mají 4.8%, Židé 4%, Jihoslované 3.4%, pak následují Němci a Bulhaři 1.5%, posléze Maďaři 0.2%, Poláci 0.1%, Rumuni 0.03%. Na jiné národnosti připadá 0.07% a národnost neudalo v tom roce 0.4% posluchačů.

R. 1922—23 máme dotazníky od 3.101 posluchače. Národnost československá zastoupena je v počtu tom číslem 2.368, t. j. 76.4%, z čehož 69.9% se hlásilo za Čechy, 6.5% za Slováky. Zbytek připadá národnostem jiným v tomto pořadí: Rusové mají 13.9%, Židé 4.6%, Jihoslované 1.8%, Němci 1.5%, Bulhaři 1.2%, Maďaři 0.2%. Rumuni, Poláci, národnosti jiné a národnost neudavší participují v tomto zbytku po 0.1%.

Srovnáme-li nyní v číslech relativních národnost posluchačů za obě pozorovaná období, vidíme, že počet vyplněných dotazníků v druhém roce stoupl sice z 2.874 na 3.101, ale poměry národnostní změnily se v neprospěch národnosti československé, jejíž procento kleslo 1922—23 proti 1921—22 z 84% na 76.4%, tedy téměř o 8%. Pátráme-li po příčinách, docházíme k závěru, že kleslo-li % o 8 jednotek, nemůže býti příčinou jen úbytek posluchačů národn. československé, který klesl z 2.415 posluchačů na 2.368, tedy o 47 posluchačů, což by činilo z celkového počtu 2.874 jen něco přes 1½%, nýbrž že hlavní příčinou poklesu jest zvý-

Tab. 3. Národnost podle druhu vysokých škol,

Vyplněné dotazníky odevzdalo I. = ve stud. roce 1921-22 II. = ve stud. roce 1922-23		Universita									Tech-			
		Fakulta								Úhrnem		Úhrnem		
		právníc.		lékař.		přírod.		filosof.						
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	a) Studentů (mužů) národnosti	československé v tom Slováků	491	506	309	314	30	89	44	59	874	968	788	774
2		polské	49	21	53	41	—	3	—	—	102	65	53	66
3		ruské, rusín., ukraj.	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—
4		srbo-chorv., slovin.	9	6	20	62	—	3	2	3	31	74	62	186
5		bulharské	—	—	8	6	1	—	—	—	9	6	52	34
6		německé	—	—	3	2	—	—	1	1	4	3	19	23
7		maďarské	10	10	19	20	1	—	—	—	30	30	2	5
8		židovské	—	1	4	2	—	—	—	—	4	3	—	1
9		rumunské	13	8	52	36	—	1	—	1	65	46	36	79
10		jiné	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	1	1
11		národ. neudavších	3	—	2	—	—	1	—	—	5	1	4	1
12		Dohromady	526	531	418	444	32	94	47	65	1023	1134	964	1108
14	b) Studentek národnosti	československé v tom Slovaček	15	24	49	52	6	13	14	17	84	106	16	12
15		polské	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	—	—
16		ruské, rusín., ukraj.	—	—	2	1	—	—	—	—	2	1	—	—
17		srbo-chorv., slovin.	—	—	1	12	—	—	2	—	3	12	—	2
18		bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
19		německé	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20		maďarské	1	1	1	3	—	—	—	—	2	4	—	—
21		židovské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22		rumunské	—	—	3	10	—	—	—	—	3	10	—	1
23		jiné	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
24		národ. neudavších	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25		Dohromady	16	25	59	78	6	13	16	17	97	133	17	16
27	c) Dohromady národnosti	československé v tom Slováků	506	530	358	366	36	102	58	76	958	1074	804	786
28		polské	49	21	55	43	—	3	—	—	104	67	53	66
29		ruské, rusín., ukraj.	—	—	3	2	—	—	—	—	3	2	—	—
30		srbo-chorv., slovin.	9	6	21	74	—	3	4	3	34	86	62	188
31		bulharské	—	—	8	6	1	—	—	—	9	6	52	34
32		německé	—	—	3	2	—	—	1	1	4	3	20	24
33		maďarské	11	11	20	23	1	—	—	—	32	34	2	5
34		židovské	—	1	4	2	—	—	—	—	4	3	—	1
35		rumunské	13	8	55	46	—	1	—	1	68	56	36	80
36		jiné	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	4
37		národ. neudavších	3	—	4	—	—	1	—	—	7	1	4	1
38		Dohromady	542	556	477	522	38	107	63	82	1120	1267	981	1124

studujících fakult neb odborů a pohlaví.

nika			Zvěrolé- kařská	Zemědělská				Dohromady						
Odbor				Odbor				Úhrnem		v absolut. číslech		v %		
stroj. a elekt.	chem.	stav. a ost.		hospod.		lesnický								
II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.		
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
438	139	197	307	244	158	106	186	156	344	262	2313	2248	83.9	76.2
33	12	21	27	22	9	5	34	40	43	45	225	198	8.2	6.7
—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	1	0.1	0.03
107	53	26	22	34	11	99	8	23	19	122	134	416	4.9	14.2
21	8	5	25	12	7	5	1	—	8	5	94	57	3.4	1.94
16	6	1	7	—	11	9	1	1	12	10	42	36	1.5	1.2
4	—	1	4	4	—	1	6	2	6	3	42	42	1.5	1.4
1	—	—	—	—	1	—	2	2	2	2	6	7	0.2	0.24
45	22	12	11	4	2	3	—	1	2	4	114	133	4.1	4.5
2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	0.13
1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	3	0.1	0.1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2	4.1	0.06
636	230	242	376	299	190	223	205	185	395	408	2758	2949	100	100
4	7	1	1	1	1	1	—	—	1	1	102	120	87.9	78.9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1.7	1.3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1.7	0.7
—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	1	3	15	2.6	9.9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	0.9	0.7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	1.7	2.6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	11	2.6	7.2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	0.9	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1.7	—
4	11	1	1	1	1	2	—	—	1	2	116	152	100	100
442	146	198	308	245	159	107	186	156	345	263	2415	2368	84.4	76.4
33	12	21	27	22	9	5	34	40	43	45	227	200	7.9	6.5
—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	4	2	0.1	0.1
107	55	26	22	34	11	100	8	23	19	123	137	431	4.8	13.9
21	8	5	25	12	7	5	1	—	8	5	94	57	3.4	1.8
16	7	1	7	—	11	9	1	1	12	10	43	37	1.5	1.2
4	—	1	4	4	—	1	6	2	6	3	44	46	1.5	1.5
1	—	—	—	—	1	—	2	2	2	2	6	7	0.2	0.2
45	23	12	11	4	2	3	—	1	2	4	117	144	4.4	4.6
2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	0.03	0.1
1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	3	0.07	0.1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	2	0.4	0.1
640	241	243	377	300	191	225	205	185	396	410	2874	3101	100	100

šený počet cizích příslušníků, speciálně příslušníků ruských. Dá se to částečně vysvětliti tím, že r. 1921—22 na technice omylem nebyly žádány dotazníky od cizích stát. příslušníků, byť i byli řádnými posluchači. U československé národnosti je dále zajímavé, že za Slováky se přihlásilo v prvním roce 7.9% celkového počtu studentů, v roce následujícím však jen 6.5%; patrně rozvoj bratislavské university Komenského je tu příčinou. Jiným neméně významným zjevem jest veliký přírůstek posluchačů zahrnutých ve skupině národnosti ruské (s ukrajinskou, ze 4.8 na 13.9%), takže Rusové stali se druhou národností co do počtu posluchačů na vysokých školách brněnských. S tímto pohybem příslušníků ruských a ukrajinských patrně souvisí také vzrůst počtu posluchačů národnosti židovské, ze 4 na 4.6%; Židé stali se třetí nejsilněji zastoupenou národností na našich vys. školách, patrně následkem přírůstku běženců z Ruska. Národnost jihoslovenská ukazuje dosti značný úbytek, působený nejspíše valutovými rozdíly nebo snad také zřízením škol, dříve v mateřské zemi scházejících. V jiných národnostech k větším přesunům za pozorované období nedošlo. K vůli zajímavosti sluší připomenouti, že % německých posluchačů se nezměnilo.

Při rozdělení posluchačů dle pohlaví jeví se národnost mužských posluchačů celkem stejně jako v úhrnu mužů i žen (viz tab.); větší odchylky jsou u studentek. U nich je situace poněkud příznivější národnosti československé, s druhé strany však počet posluchaček nár. českoslov. klesl v 2. roce procentuelně značněji než u mužů. Z celkového počtu 116 studentek r. 1921—22 byly 102, t. j. 87.9% nár. československé; 86.2% studentek udalo národnost českou, jen 1.7% slovenskou. Pak následovaly studentky národnosti ruské a židovské po 2.6%, bulharské a polské po 0.9%. Roku následujícího bylo ze 152 studentek 120 národn. českoslov., t. j. 78.9%, ruské 9.9%, židovské 7.2%, německé 2.6%, bulharské a polské po 0.7%. Národnost neudalo v 1. roce 1.7% studentek, kdežto v druhém roce se tu neudání národnosti vůbec nevyskytuje. Při srovnání obou let vidíme velmi nápadný pokles procenta národnosti československé, u studentek daleko větší než u studentů. U žen je zas naopak vzrůst % národnosti ruské menší než u mužů. Posluchačky židovské vykazují zase poměrně značnější přírůstek. Taktéž u studentek národnosti německé jeví se dosti značný přírůstek na rozdíl od studentů, v jejichž počtu procento Němců při nezměněném absolutním počtu nepatrně kleslo. U studentů i studentek jest pro cizí národnosti patrna tendence vzestupná, ovšem kromě uvedených výjimek.

Pozorujeme-li nyní, jak velikým procentem jest zastoupena r. 1922—23*) ta která národnost na jednotlivých vysokých školách, konstatujeme, že nejvíce Čechoslováků studuje na universitě, kdež dosahují téměř 85% všech posluchačů. Méně už jest zastoupena naše národnost na zvěrolékařské škole, kdež dosa-

huje 81.5%, ještě méně na technice (70%), nejméně však na škole zemědělské, kde dosahuje pouze 64% veškerých posluchačů. Druhou na vys. školách nejsilněji zastoupenou národností jest národnost ruská, která dosahuje nejvyššího procenta na škole zemědělské a to 30%, pak na technice 16.8%, zvěrolékařské škole 11.33%, nejméně na universitě, kdež dosahuje pouze 6.8%. Židé, třetí nejsilnější národnost na našich vys. školách, zastoupeni jsou nejsilněji na technice 7.14%, na universitě 4.42%, na zvěrolékařské škole 1.33%, nejméně na vys. škole zemědělské. Jihoslované dosahují největšího procenta na zvěrolékařské škole, 4%, nejmenšího na universitě, 0.46%. Bulharů studovalo nejvíce na zemědělské škole, 2.43%, na technice, 2.13%, na universitě jen 0.24% a na zvěrolékařské škole vůbec žádný. Němců bylo nejvíce na universitě, nejméně na technice. Maďari navštěvovali nejvíce zvěrolékařskou školu, 3.33%, jinak účast jejich na čes. vys. školách v Brně byla pochopitelně minimální. Nejméně byli zastoupeni Poláci, kteří měli jen na universitě 2 posluchače. Nepatrně více bylo Rumunů.

V tomto rozdílu jeví se již, které naše školy jsou cizinou nejvíce vyhledávány. V prvé řadě jest to vysoká škola zemědělská; viděti, že cizinci (zvl. Rusové) přicházejí se k nám učit především využití půdy, neboť historické země naší republiky byly v tom ohledu známy. A pak Rusové potřebují studovati zemědělství, neboť ono skýtá v Rusku obživu více než 90% všeho obyvatelstva. Méně už jsou zastoupeny cizí živly na technice. To jednak proto, že v Brně jest též německá technika. hojně cizinci teď navštěvována, jednak, že okolní státy mají své vlastní školy technické a konečně Rusové nestudují snad tolik techniku proto, že většina ruských závodů je v rukou německého velkokapitálu, který hledí zaměstnatí hlavně síly německé a domácího kapitálu tam není. Ještě méně cizinců než technika má vys. škola zvěrolékařská; snad proto, že má dosud malou tradici, nebo že na této škole byl takový nával posluchačů národnosti československé, že cizinci v počtu tom zanikají. Studium universitní svou rozdílností ve všech zemích (vyjma medicíny) a abstraktností přirozeně přilákalo nejméně cizinců.

Při rozdělení posluchačů na jednotlivých školách dle pohlaví nedostaneme u mužů příliš odchylných čísel od celku. Výchylka obnáší maximálně 1—2 desetiny procenta. Avšak u studentek jeví se poměry trochu změněné. R. 1922—23 bylo na universitě 133 studentek, z čehož 75% bylo národnosti československé, 9.02% národn. ruské, 7.54% nár. židovské, 2.26% nár. německé a 0.75% polské. Na technice ze 16 studentek bylo 12 nár. československé, což dělá téměř 75%, studentky nár. ruské byly 2, t. j. 12.50%, židovské a bulharské nár. po jedné, procentuelně 6.25%. Na škole zvěrolékařské studovala 1 studentka národnosti československé. Na vysoké škole zemědělské byly 2 studentky, jedna nár. české, druhá ruské. Vidíme tedy u studentek poměrně velmi nízké pro-

*) V dalším obmezuje svůj rozbor jen na tento druhý rok šetření, odkazující ve příčině prvního roku na tabulku samu.

cento studentek ruských, ale značné procento studentek židovských.

Dostí značné odchylky od svrchu uvedených čísel jeví se na jednotlivých fakultách neb odborech. Na universitě bylo r. 1922—23 asi 85% Čechoslováků. Od toho průměrného čísla největší odchylku dělala jednak fakulta právnická — 95.34% Čechoslováků, jednak medicínská — 70.12% Čechoslováků. Rusů na universitě bylo 6.79%, kdežto na fakultě medicínské bylo jich 14.17%, na právnické jen 1.08%. Němců bylo na universitě 2.67% posluchačů; na lékařské fakultě činí 4.40%, na právnické 1.97%, na filosofické a přírodovědecké fakultě vůbec zastoupení nebyli. Židé měli na universitě 4.42% posluchačů, na medicínské fakultě měli však 8.81%, na právnické 1.4%, na přírodovědecké 1.22%, na filosofické jen 0.93%. Příčina jest nasnadě: Věda právní vyučuje se v každé zemi jinou methodou a mimo to každá země má svůj právní řád, jehož výklad se na universitě podává, kdežto právní řády ostatní se celkem pomíjejí. Na fakultě přírodovědecké a filosofické sice látka sama není valně odlišná, ale jednak zkoušky se různí, jednak povolání středoškól. učitele jest nyní dosti špatně honorováno a u cizinců málo oblíbeno. Medicínská fakulta jest vyhledávána nejvíce cizinci jednak proto, že v zemích ruských jest lékařů nedostatek, jednak, že dobrý lékař uplatní se ve všech zemích. Jiné národnosti nepadají zde pro malé procento na váhu.

Na celé technice bylo r. 1922—23 Čechoslováků 69.92%, na odb. stroj. a elekt. skoro stejné % (69.06), kdežto stavební oddělení ukazuje jich % hodně vyšší, 81.5, odbor chemický zas nižší, 60.5%. Rusové měli na technice celkem a na odb. stroj. a elektr. 16³/₅%, nejvíce jich bylo na odboru chemickém (22.82%), nejméně na stavebním (10.70%). Taktéž Jihoslované a Bulhaři jsou nejčtetněji zastoupeni v odb. chemickém, nejméně na stavebním. Proti průměrům 3.02 a 2.13% stojí tu 3.32 a 2.90% na odb. chemickém a 2.06 a 0.41 na odboru stavebním. Na vys. škole zemědělské téměř všechny cizí národnosti stoupají v oddělení hospodářském nad průměr celé školy. Rusové proti 30% průměru dosahují tu 44.42%, Jihoslované proti průměru 1.22% procenta téměř dvojnásobného. Příčiny byly již vyloženy.

Dělíme-li ještě posluchače každé fakulty dle pohlaví, dostáváme u studentů téměř tatáž čísla. Rozdíl jeví se na jednotlivých fakultách pouze u žen. Na universitě bylo nejvíce studentek na fakultě lékařské, na technice v oddělení chemickém. Na fakultě právnické z pozorovaných studentek bylo 96% národnosti české, 4% nár. německé. Na medicínské fakultě bylo jen 66.67% národn. českoslov., ruské 15.39%, židovské 12.82%, německé 3.85%, polské 1.28%. Na filosofické a přírodovědecké fakultě všechny studentky byly národn. české. Na oddělení elektrotechn. a stavebním byly rovněž jen studentky národn. české. V chemickém odboru bylo 63.64% studentek nár. české, 18.18% národn. ruské a po 9.09% nár.

bulharské a židovské. Na škole zvěrolékařské zapsána byla 1 studentka nár. české. Na odboru zemědělské školy byla 1 studentka nár. české a 1 nár. ruské.

Vysoké školy brněnské založeny byly především z kulturních potřeb Moravy a Slezska. Ačkoliv tu arci padá silně na váhu jazyk vyučovací, mělo by se alespoň na vysokých školách, které jsou v zemi jen jedny, odrážeti do jisté míry i národnostní rozdělení Moravy a Slezska. Srovnání je tu možno arci jen o těch národnostech, které jsou v těchto zemích usedlé; musíme proto pomínouti ku př. celou ruskou emigraci. Na Moravě a ve Slezsku tvoří národnost česká 74.8% všeho obyvatelstva, německá 20%, polská 4.5% a židovská 0.7%. Ale naše statistické šetření za rok 1922—23 ukazuje: Národn. československé 76.4%, německé 1.5%, polské 0.1%, židovské pak 4.6%. Jak viděti, % posluchačů československých odpovídá celkem % československé národnosti na Moravě a ve Slezsku; možno tedy říci, že naše vys. školy jsou celkem přiměřeně používány těmi, pro něž jsou v první řadě určeny. Že jest ono % poněkud vyšší, jest zcela přirozeno, protože škola zvěrolékařská jest v republice pouze jediná a slouží tudíž také zemím ostatním. Poláci a židé studují většinou na vys. školách německých, poněvadž zpravidla ovládají němčinu; že přes to je % Židů na našich vys. školách vyšší než v našem obyvatelstvu, vysvětluje se přirozeně vysokým % jich mezi přistěhovalci. Němci proto, že mají své vlastní vys. školy, dosahují rovněž přirozeně na vys. školách českých jen malého %; místo jejich i Poláků zaujímají přistěhovalci, zejména Rusové.

JUS. Dobroslav Lízal.

V. Náboženství.

Náboženství má podstatný vliv na život soukromý i veřejný. Tato skutečnost budí zájem o náboženské složení každého sociálního celku. Naše revoluce politická provázena byla i záchvěvy náboženskými. Dosud neskončeno třídění duchů a proto zvýšená pozornost je věnována údajům tyto poměry osvětlujícím. V našem případě jde pak o mládež akademickou — budoucí vůdce národa — a tím jest ukázáno na význam otázky po náboženství i v našem šetření. Pokusím se srovnati zastoupení jednotlivých náboženství v celkovém obyvatelstvu na Moravě a ve Slezsku, z kterýchžto zemí přichází většina posluchačstva vys. škol brněnských, i v celé československé republice s poměry v akademické obci brněnské, přihlédnu ke změnám mezi stud. r. 1921—22 a 1922—23 v náboženství posluchačů, poukážu na shody či neshody v náboženském přesvědčení studentů a studentek a pak osvětlím náboženské poměry zvlášť na každé vysoké škole, případně i fakultě.

Percentuelní čísla o náboženství akademiků brněnských přirozeně se nekryjí úplně s údaji o náboženství obyvatelstva na Moravě, ve Slezsku a v čl. republice dle výsledků sčítání lidu r. 1921. Studenti náboženství římsko-katolického r. 1921—22 mají

menší procento při srovnání se souvěrci moravskými (90,92%) o 24,69%, se slezskými (83,90%) o 17,67% a v celé republice (76,29%) o 10,06%. R. 1922—23 jejich procento kleslo vzhledem na Moravu o 32,03%, na Slezsko o 25% a na čsl. republiku o 17,39%. Tato čísla svědčí o odklonu části studující inteligence od církve římsko-katolické. Jsou charakteristikem hlavně pro naše domácí poměry,

Tab. 4. Náboženství podle druhu vysokých škol,

Počet studujících I. = v roce 1921-22 II. = v roce 1922-23	Universita										Tech-	
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	právníc.		lékař.		přírod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Studentů vyznání:												
1 římsko-katolického	403	417	242	238	27	68	32	42	704	765	619	583
2 jin. kat. (řeckého, unitáři)	9	4	—	13	—	—	3	3	12	20	2	3
3 československého	14	11	4	6	—	—	1	3	19	20	22	19
4 evangelic. (všech vyznání)	18	20	20	17	1	4	1	1	40	42	31	41
5 pravoslavného	—	2	11	46	—	2	—	1	11	51	76	200
6 jiného křesťanského	—	1	11	—	—	—	—	—	11	1	—	—
7 izraelského	27	25	77	65	—	4	1	1	105	95	58	110
8 jiného vyznání	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	5
9 bez vyznání	53	51	51	56	4	16	9	13	117	136	144	143
10 neudáno	2	—	2	2	—	—	—	1	4	3	12	4
11 Celkem	526	531	418	444	32	94	47	65	1023	1134	964	1108
b) Studentek vyznání:												
12 římsko-katolického	12	20	34	38	4	9	10	12	60	79	15	12
13 jin. kat. (řeckého, unitáři)	—	—	—	1	—	—	1	—	1	1	—	—
14 československého	2	2	1	—	—	—	1	—	4	2	—	—
15 evangelic. (všech vyznání)	—	—	5	6	1	3	2	2	8	11	—	—
16 pravoslavného	—	—	—	9	—	—	—	—	—	9	1	3
17 jiného křesťanského	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 izraelského	—	—	7	14	—	—	—	1	7	15	—	1
19 jiného vyznání	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20 bez vyznání	2	3	10	9	1	1	2	2	15	15	1	—
21 neudáno	—	—	2	1	—	—	—	—	2	1	—	—
22 Celkem	16	25	59	78	6	13	16	17	97	133	17	16
c) Dohromady (a b) vyznání:												
23 římsko katolického	415	437	276	276	31	77	42	54	764	844	634	595
24 jin. kat. (řeckého, unitáři)	9	4	—	14	—	—	4	3	13	21	2	3
25 československého	16	13	5	6	—	—	2	3	23	22	22	19
26 evangelic. (všech vyznání)	18	20	25	23	2	7	3	3	48	53	31	41
27 pravoslavného	—	2	11	55	—	2	—	1	11	60	77	203
28 jiného křesťanského	—	1	11	—	—	—	—	—	11	1	—	—
29 izraelského	27	25	84	79	—	4	1	2	112	110	58	111
30 jiného vyznání	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	5
31 bez vyznání	55	54	61	65	5	17	11	15	132	151	145	143
32 neudáno	2	—	4	3	—	—	—	1	6	4	12	4
33 Celkem	542	556	477	522	38	107	63	82	1120	1267	981	1124

neboť v roce prvním bylo 16% příslušníků jiných národností než československé a 33,77% nekatolíků, v roce druhém 23,60% nečechoslováků a 41,1% nekatolíků z celého počtu studentstva na vys. školách brněnských; odpovídá tedy vzrůst % nekatolíků téměř zcela přesně vzrůstu příslušníků jiných národností. Blíže vysvětlení změn mezi oběma roky bude podáno níže.

studujících fakult (odborů) a pohlaví.

nuka	Odbor			Zvěrolé- kařská	Zemědělská				Dohromady						
	stroj. a elekt.	chem.	stav. a ost.		Odbor		Úhrnem		v absol. číslech		v %				
					hospod.		lesnický		Úhrnem		v %				
					I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.			
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
324	109	150	243	192	119	81	143	114	262	195	1828	1735	66·3	58·8	
3	—	—	15	18	21	10	—	4	21	14	50	55	1·8	1·9	
11	6	2	13	18	8	6	4	—	12	6	66	63	2·4	2·2	
28	3	10	13	7	4	4	15	19	19	23	103	113	3·7	3·8	
115	60	25	20	18	4	100	11	21	15	121	122	390	4·4	13·2	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	0·4	0·03	
60	31	19	32	20	7	5	—	1	7	6	202	231	7·3	7·8	
3	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	8	0·1	0·27	
90	18	35	37	25	26	15	32	26	58	41	356	345	12·9	11·7	
2	2	—	2	—	—	1	—	—	—	1	18	8	0·7	0·3	
636	230	242	376	299	190	223	205	185	395	408	2758	2949	100	100	
4	7	1	—	—	1	1	—	—	1	1	76	92	65·5	60·5	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	0·9	0·7	
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	3	3·5	2·0	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	9	11	7·7	7·2	
—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	0·9	8·5	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	16	6·0	10·5	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	15	13·8	9·9	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1·7	0·7	
4	11	1	1	1	1	2	—	—	1	2	116	152	100	100	
328	116	151	243	192	120	82	143	114	263	196	1904	1827	66·23	58·9	
3	—	—	15	18	21	10	—	4	21	14	51	56	1·8	1·8	
11	6	2	13	19	8	6	4	—	12	6	70	66	2·4	2·12	
28	3	10	14	7	4	4	15	19	19	23	112	124	3·9	4·0	
115	63	25	20	18	4	101	11	21	15	122	123	403	4·3	13·0	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	0·4	0·03	
60	32	19	32	20	7	5	—	1	7	6	209	247	7·3	8·0	
3	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	8	0·07	0·25	
90	18	35	37	25	26	15	32	26	58	41	372	360	12·9	11·6	
2	2	—	2	—	—	1	—	—	—	—	1	20	9	0·7	0·3
640	241	243	377	300	191	225	205	185	396	410	2874	3101	100	100	

Řecko-katolíci v Brně studující jsou Ukrajinci, hlavně z Polska, a tudíž cizinci, takže srovnání jich počtu s číslem souvěrců v naší republice (3.93%) není opodstatněno. Procento akademiků náboženství československého r. 1922—23 jest, přihlížíme-li k počtu jeho vyznavačů v obyvatelstvu Moravy (2.32%), nižší o 0.20%, v obyv. Slezska (3.58%) o 1.46% a v obyv. celé republiky (3.86%) o 1.74%. Z toho vyplývá, že církev československá pro své vnitřní neurovnané poměry neměla velké přitažlivosti pro ty z brněnských vysokoškoláků, kteří opustili církev římskokatolickou. E v a n g e l í c i na vys. školách brněnských mají v druhém roce procento vyšší o 0.67%, srovnáváme-li je s evangelíky moravskými (3.22%), u srovnání se slezskými (9.62%) mají procentuálně méně o 5.62% a oproti evangelíkům v celé čsl. republice (7.27%) o 3.27% méně. Není-li to zjev čistě nahodilý, — což se ukáže teprve při pozorování za delší řadu let — nutno se domnívat, že církev evangelické ve studentstvu vysokoškolském na Moravě nalezly při jich výstupu z církve katolické větší ozvěny, než v obecném lidu, anebo, že naši evangelíci dávají své děti hojněji na vys. školy než katolíci. U i s r a e l i t ů - akademiků v r. 1922—23 pozorujeme, že procento jich jest oproti početní síle na Moravě (1.43%) vyšší o 6.57% a proti israelitům v celé republice (2.60%) o 5.40%. K vysvětlení slouží jednak zkušenost, že israelité věnují se poměrně hojněji intelektuálnímu zaměstnání než jiní, jednak, že mnoho v Brně studujících israelitů je cizího původu, hlavně z Ruska. Studující b e z v y z n á n í v druhém roce mají procento vyšší, než jaké vykazují osoby bez vyznání v obyv. Moravy (1.84%), o 9.76%, proti Slezsku (1.09%) o 10.51% a proti celé republice (5.32%) o 6.28%. Tato čísla mluví o velkém počtu bezkonfesijních v našem studentstvu, kterýžto vážný zjev tak ostře odráží se od poměrů panujících v ostatním obyvatelstvu.

Při zběžném srovnání náboženství brněnských vysokoškoláků v obou pozorovaných letech nelze zachytiti přesně v zestupnou neb sestupnou tendenci jednotlivých konfesí. Příčinu nutno hledati v přílivu 280 pravoslavných z venčí, takže tito procentuálně stoupli ze 4.3% v r. 1921—22 na 13% v r. 1922—23, aniž by to znamenalo přestupování z jiných církví. Totéž platí z velké části i o vzrůstu israelitů. Obojí má pak ovšem vliv i na % jiných vyznání. Jestliže přes to evangelíci zaznamenávají přírůstek oproti r. 1921—22, třeba neveliký (z 3.9 na 4%), potvrzuje to vzrůst tendenci svrchu dotčených. Římští katolíci mají v 2. roce nižší procento o 7.33%, kterýžto úbytek poněkud je korigován faktem, že r. 1921—22 bylo katolíků po odečtení pravoslavných 847 a r. 1922—23 871.

V náboženství s t u d e n t e k r. 1922—23 jsou tyto zajímavé odchylky od studentů: Evangelíček bylo 7.2% z celého počtu pozorovaných studentek, kdežto evangelíků jen 3.8% mezi všemi studujícími, israelitek 10.5% a israelitů 7.8%. U studentek bez vyznání máme opačný poměr: bylo jich 9.9%, ale studentů 11.7%. Tento za-

jímavý nepoměr pozorujeme i u ostatního obyvatelstva čsl. republiky, neboť z mužů je 6.36% těch, kteří jsou bez vyznání, mezi všemi ženami však jen 4.36% žen bez vyznání, což vede k úsudku, že žena nevzdává se tak lehce náboženské opory v životě jako muž. Studentek náboženství římsko-katolického bylo r. 1921—22 procentuálně méně o 0.8% než studentů; r. 1922—23 sice procento je jich je tu o 1.7% vyšší než u studentů, ale celkem se nezdá, že také u našich studentek by se ukazoval zjev známý z celkového obyvatelstva, že ženy lnou více k církvi římskokatolické, nežli muži, jak ukazuje 77.49% žen náboženství řím.-katolického a 74.99% mužů téže víry mezi veškerým obyvatelstvem pohlaví mužského a ženského v čsl. republice.

Srovnávaje brněnské vysoké školy v r. 1922—23 mezi sebou, věnují větší pozornost náboženství římsko-katolickému pro jeho dominující postavení v brněnské akademické obci. Universita má nejvyšší procento římských katolíků a to 66.60% a pak vys. škola zvěrolékařská 64%. Technika má jen 52.99% posluchačů náboženství římsko-katolického a vys. škola zemědělská 47.81%. Obě naposled jmenované vys. školy mají totiž nejvíce pravoslavných, technika 18.05% a vys. škola zemědělská 29.76%, zatím co na universitě je jich pouze 4.73% a na vys. škole zvěrolékařské 6%. Israelitů je nejvíce na technice 9.87%, načež následuje universita s 8.67%, vys. škola zvěrolékařská s 6.66% a vys. škola zemědělská 1.46%. Nizké procento řím. katolíků na technice osvětlí rovněž 12.71% bez vyznání. Nad celkový průměr studujících evangelíků na vys. školách brněnských (4%) je jich na vys. škole zemědělské (5.61%). U náboženství československého 6% na vys. škole zvěrolékařské převyšuje rovněž značně průměr 2.12%, jímž zastoupeno je v brněnském vysokoškolském studentstvu vůbec.

Na universitě téměř výjimečné postavení má fakulta medicinská, na níž studuje jen 52.88% řím.-katolíků a z nekatolíků nejsilněji jsou zastoupeni israelité 15.13%, bez vyznání 12.45% a pravoslavní 10.53%. Vysoké procento israelitů nám snad ozřejmí, když si uvědomíme, že ranhojičství ve středověku bylo málo oblíbené u křesťanů a mělo své pěstitele hlavně mezi israelity, kteří tuto tradici až dodnes zachovávají. Nejucelenější ráz má fakulta právnická se 78.59% řím.-katolíků. Na fakultě přírodovědecké jest náboženství řím.-katolické zastoupeno 71.96% a na filosofické 65.85%. Na technice nejvíce řím.-katolíků je na odboru stavebním 62.14% a nejméně na chemickém 48.13%. Odbor strojně-technický s 51.25% řím.-katolíků má 14.06% posluchačů bez vyznání. Na vys. škole zemědělské je lesníků náboženství řím.-katolického 61.62%, kdežto na odboru hospodářském 36.49% řím.-katolíků, poněvadž na tomto odboru je 44.89% pravoslavných vedle 4.44% řeckých katolíků. Vysvětlení velkého zastoupení pravoslavných na vys. škole zemědělské, technice a lékařské fakultě najde si laskavý čtenář ve stati o národnosti na příslušném místě o studujících národnosti ruské.

JUSt. Frant. Kosatik.

Tab. 5. Osířel
podle druhů vysokých škol, fakult

studující
(odborů), pohlaví a národnosti.

Počet osířelých studujících	Universita										Tech-	
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	práv.		lék.		přírod.		filosof.					
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
I. v r. 1921/22												
II. v r. 1922/23												
1. Národnosti českoslov.	a*) 81	84	52	49	2	13	13	12	148	158	92	106
b) 29	37	16	22	2	6	5	9	52	74	46	35	
c) 16	18	8	7	—	3	4	2	28	30	23	18	
d) 126	139	76	78	4	22	22	23	228	262	161	159	
2. ruské	a) 2	—	2	13	—	1	—	—	4	14	8	32
b) 1	3	4	9	—	2	1	—	—	6	14	4	11
c) —	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4	12	25
3. jihoslovan.	a) —	—	1	—	—	—	—	—	1	—	13	7
b) —	—	1	2	—	—	—	1	1	3	7	2	—
c) —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
4. bulharské	a) —	—	1	—	—	—	—	—	1	—	5	—
b) —	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
c) —	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—
5. židovské	a) —	2	7	6	—	1	—	—	7	9	5	6
b) —	—	2	1	—	—	—	—	—	2	1	1	3
c) —	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2
6. něm., maď.	a) 3 ¹⁾	2 ²⁾	—	1 ²⁾	1 ¹⁾	—	—	—	4 ¹⁾	3 ⁴⁾	—	1 ¹⁾
b) —	—	—	1 ¹⁾	2 ¹⁾	—	—	—	—	2 ²⁾	2 ¹⁾	—	—
c) —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Celkem	a) 86	88	63	69	3	15	13	12	165	184	123	152
b) 30	40	25	36	2	8	7	10	64	94	58	51	
c) 16	18	10	11	—	4	4	2	30	35	41	45	
d) 132	146	108	116	5	27	24	24	259	313	222	248	
8. V tom studentů	a) 84	85	57	62	3	14	13	12	157	173	121	146
b) 30	40	23	32	2	7	6	9	88	57	57	50	
c) 15	18	8	9	—	4	1	1	32	40	40	45	
d) 129	143	88	103	5	25	20	22	293	218	218	241	
9. studentek	a) 2	3	6	7	—	1	—	—	8	11	2	6
b) —	—	2	4	—	—	1	1	3	6	1	1	
c) 1	—	2	2	—	—	3	1	6	3	1	—	
d) 3	3	10	13	—	2	4	2	17	20	4	7	
Úhrn (7) činí %												
z celkového počtu	a) 15.9	15.8	11.6	13.2	0.5	14.0	2.4	14.6	14.7	14.5	12.5	13.5
b) 5.6	7.2	4.7	6.9	0.4	7.5	1.4	12.2	5.8	7.4	5.8	4.5	
c) 2.8	3.2	1.9	2.1	—	3.7	0.8	2.4	2.7	2.8	4.2	4.0	
d) 24.2	26.2	18.1	22.2	—	25.2	4.6	29.2	24.2	24.7	22.5	22.0	
10. posluchačů vůbec	a) 15.8	16.0	13.6	14.0	0.5	14.9	2.8	18.5	15.3	12.5	13.2	
b) 5.6	7.5	5.7	7.2	0.4	7.4	1.2	13.8	6.0	7.7	5.9	4.5	
c) 2.7	3.4	1.9	2.0	—	4.3	2.1	1.5	2.3	2.8	4.1	4.1	
d) 24.1	26.9	21.2	23.2	—	26.6	6.1	33.8	23.6	25.8	22.5	21.8	
11. studentů (mužů)	a) 12.4	12.0	1.0	9.0	—	7.7	—	—	8.2	8.3	11.7	37.5
b) —	—	3.4	5.1	—	7.7	6.2	5.9	3.0	4.5	5.8	6.3	
c) 6.2	—	3.4	2.6	—	—	18.7	5.9	6.1	2.3	5.8	—	
d) 18.6	12.0	7.8	16.7	—	15.4	24.9	11.8	17.3	15.1	23.3	43.8	

nika	Odbor						Zvěrolé- kařská		Zemědělská				Dohromady		
	stroj. a elekt.			chem.	stav. a ost.	Odbor		Úhrnem		v číslech absol.		v %			
	II.	II.	II.			hosp.	lesnický								
				I.	II.			I.	II.	I.	II.	II.			
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27		
55	16	35	54	47	23	13	20	17	43	30	337	341	63.4		
20	7	8	19	11	9	4	9	8	18	12	135	132	24.5		
9	3	6	14	8	8	4	9	5	17	9	82	65	12.1		
84	26	49	87	66	40	21	38	30	78	51	554	538	100		
21	8	3	9	11	3	25	3	5	6	30	27	87	—		
3	5	3	2	5	1	5	1	1	2	6	14	36	—		
12	8	5	1	4	4	10	1	2	5	12	18	45	—		
—	5	2	8	2	3	4	—	—	3	4	25	13	—		
—	2	—	4	2	1	—	—	—	1	—	13	7	—		
—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	3	2	—		
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—		
—	—	—	1	—	3	—	—	—	3	—	4	—	—		
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—		
—	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	13	15	—		
—	2	1	2	1	—	—	—	—	—	—	5	5	—		
—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	5	3	—		
1 ¹⁾	—	—	—	1 ¹⁾	—	—	—	—	—	—	6 ²⁾	8 ⁷⁾	—		
—	—	—	—	1 ¹⁾	2 ³⁾	1 ²⁾	—	—	—	—	1 ²⁾	5 ⁶⁾	7 ⁸⁾		
77	33	42	74	60	29	42	23	22	52	64	414	460	60.5		
12	16	12	28	20	14	9	11	10	25	19	175	184	24.0		
12	12	12	18	15	13	14	10	7	23	21	112	116	15.5		
121	61	66	120	95	57	65	44	39	100	104	701	760	100		
77	27	42	74	60	29	42	23	22	52	64	404	443	60.4		
23	16	11	28	20	14	9	11	10	25	19	171	177	24.1		
21	12	12	18	15	13	14	10	7	23	21	105	113	15.5		
121	55	65	120	95	56	65	44	39	100	104	680	733	100		
—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	17	63.0		
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	7	25.9		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	11.1		
—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	21	27	100		
12.0	13.7	17.3	19.6	20.0	15.1	18.6	11.3	11.9	13.2	15.6	—	14.8	—		
3.6	6.6	4.9	7.5	6.7	7.3	4.1	5.8	5.4	6.3	4.6	—	6.0	—		
3.3	5.0	4.9	4.8	5.0	6.6	6.2	4.8	3.8	5.6	5.1	—	3.7	—		
18.9	25.3	27.1	31.9	31.7	29.0	28.8	21.9	21.1	25.1	25.3	—	24.5	—		
21.1	11.7	17.4	19.6	20.0	15.1	18.6	11.3	11.9	13.2	15.6	—	15.0	—		
3.6	7.0	4.5	7.5	6.7	7.3	4.1	5.8	5.4	6.3	4.6	—	6.0	—		
3.3	5.2	5.0	4.8	5.0	6.6	6.2	4.8	3.8	5.6	5.1	—	3.8	—		
19.0	23.9	26.9	31.9	31.7	29.0	28.9	21.9	21.1	25.1	25.3	—	24.8	—		
—	54.6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11.2	—		
—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.6	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.0	—		
—	54.6	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17.8	—		

*) a = bez otce, b = bez matky, c = bez obou, d = dohromady. — 1) něm., — 2) maď., — 3) 1 něm.,

1 maď., — 2) něm., 1 maď., — 3) 5 něm., 1 maď., — 4) 3 něm., 2 maď., — 5) 6 něm., 2 maď., — 6) 5 něm., 2 maď.,

VI. Osirelost.

V sociální otázce studentské, jako ve studiu sociálních poměrů mládeže vůbec, jest důležité poznání rodinných poměrů. Pro vývoj mladého člověka jest jistě okolností zvláště významnou ztráta ať již otce či matky, ztráta to pevných opor ve snahách a bojích životních; mnohdy má za následek větší osamostatnění, většinou však působí nepříznivě na postavení studujícího. Že však ani taková jinak nenahraditelná ztráta neodvrací mladého člověka i od studia dlouholetého, o tom podává jasný důkaz naše tabulka 5.: Vždyt r. 1921-2 byla na brněnských čes. vysokých školách skoro čtvrtina všech posluchačů sirotky¹⁾ (24.5%). Z toho největší část připadala na polosirotky bez otce.

Poměrně nejvíce bylo všech sirotek na universitě a to na právnické fakultě. Příčinu zjevu toho můžeme hledati asi v tom, že práva možno podle ustáleného názoru studovati více méně soukromě, čímž se umožňuje studium jich i méně dobře situovaným. Osířelých studentek bylo v r. 1921-2 ze všech posluchaček něco přes pětinu; nejvíce jich bylo na universitě a to na fakultě lékařské. Z těchto osířelých studentek pak je těch, které nemají matky, jen velmi nepatrné procento. Býváť studentkám v takových případech nutností zastupovati matku a tím studii se vzdáti.

Co se týče cizích národností, vidíme, že nejvíce sirotek-cizinců bylo na technice, kromě židů, jichž nejvíce bylo na lékařské fakultě: Snad jeví se v tom historická tradice židů-ranhojičů již od středověku. U národností ruské při porovnání v obou pozorovaných letech vidíme, že v r. 1922-3 počet sirotek (většina jich byla bez otců) stoupl téměř trojnásobně proti roku předcházejícímu. Příčinu toho můžeme hledati v silném přílivu Rusů v r. 1922 do našich zemí; mezi nimi pak byli většinou běženci, kteří ztratili ve válce otce. Opak lze pozorovati u Bulharů, kteří byli v r. 1921-2 zastoupeni co do počtu sirotek půl procentem, kdežto v r. 1922-3 počet jich klesl na 0. Obrat ve valutových poměrech, které je v r. 1921-2 přilákaly, měl za následek zpětné stěhování do vlasti. Tentýž zjev lze pozorovati u národností jihoslovenské. V r. 1922-3 počet všech sirotek stoupl celkově jen nepatrně; největší změny prodělala universita, kde na přírodovědecké fakultě stoupl počet osířelých²⁾ o 550%, — nejmenší technika, kde počet osířelých v obou letech byl jen nepatrně rozdílný, naopak značně klesl na vys. škole zvěrolékařské.

Podrobnosti jsou dosti zřejmy z tabulky 5. samé.

JUST. Bedřich Janiček.

¹⁾ Kdekoli se zde mluví o »sirotcích« bez bližšího určení, rozumějí se tím jak »úplní sirotci«, tak i »polosirotci« bez otce nebo bez matky.

²⁾ úplných, poloosířelých bez otce a poloosíř. bez matky dohromady.

VII. Osvobození od studijních poplatků.

Statistika posluchačů osvobozených od studijních poplatků poskytuje nám dosti hluboký průhled do sociálních poměrů vysokoškolského studentstva. Osvobození od stud. poplatků závisí 1) na prospěchu a 2) na majetkových poměrech. Kdežto první složka je odvislá od pile a snaživosti posluchačovy, druhá závisí na hospodářském postavení rodičů posluchačových. Právě pro tuto hospodářskou odvislost od rodičů, pro toto hospodářské mládí studentovo, které jest důležitou známkou studentstva jako typu sociologického, podává nám statistika osvobozených i pohled do řad, z nichž toto pochází. Statistika osvobozených poskytuje první orientaci v sociální otázce studentské. Poněvadž tato statistika byla vždy úředně vedena, byla nejvíce užívána v pojednáních a člancích o sociálním stavu studentstva a tím se stala i širší veřejnosti nejznámější. Vedle toho má však statistika osvobozených přirozeně největší zájem i pro posluchače samy.

Tato krátká skizka obírá se analýsou statistiky posluchačů českých vys. škol brněnských, osvobozených od stud. poplatků v letech 1921-2 a 1922-3 podle druhů škol, fakult, odborů, ročníků i pohlaví. K vůli jasnosti předem podotýkám, že budu zde sledovati výhradně procento osvobozených z celkového počtu studentů toho kterého druhu, neboť tak se nám nejspíš vyjasní relief sociálního rozvrstvení studentstva.

Posluchačstvo osvobozené od stud. poplatků, tedy eo ipso posluchačstvo méně majetné a nemajetné, tvoří již značné procento (36.3%) všeho studentstva vys. škol brněnských r. 1921/2 a % to se ještě zvětšuje v roce následujícím (42.7%), s výjimkou fakulty přírodovědecké, kde klesá. Sledujeme-li blíže poměr obou let, shledáme, že celková linie i absolutního počtu i procenta osvobozených převážně jest vzestupná. Klesá jen v prvním ročníku fakulty právnické, v 2. a 3. roč. fakulty lékařské, ve všech ročnicích zmíněné již fakulty přírodovědecké, ve 4. ročníku fakulty filosofické a v 1. a 3. roč. odboru hospodářského vys. školy zemědělské. Pokles na fakultě přírodovědecké dá se vysvětlit značným přílivem nového posluchačstva a souvisejícím s ním rigorosnějším postupem při osvobozování. Vzrůst procenta osvobozených nebyl způsoben ani tak vzrůstem posluchačů osvobozených od celého kolejeného, nýbrž vzrůstem procenta osvobozených z části, tedy zdá se svědčiti o přibývání posluchačů relativně lépe situovaných.

Srovnáme-li jednotlivé druhy škol, poznáme, že poměrně nejméně posluchačů jest osvobozováno na universitě, nevíce pak poměrně na technice, zatím co ze středních členů této řady vys. škola zemědělská převyšuje školu zvěrolékařskou.

Na universitě poměrně nejméně osvobozuje právnická fakulta, nejvíce v prvním roce pozorovaném fakulta přírodovědecká, v následujícím roce zase fakulta filosofická. Úkaz ten snad dal by se

Tab. 6. Počet studujících osvobozených od studijních poplatků podle druhu vysokých škol, fakult (odborů) a pohlaví.

Počet osvobozených studujících	Universita											Tech-		nika	Zvěrolé-kařská	Zemědělská				Dohromady									
	Fakulta											Úhrnem				Odbor	Úhrnem	v číslech absol.				v % z celk. počtu							
	právníc.		lékařská		přirod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem	hosp.						lesnický		Úhrnem	v číslech absol.	v % z celk. počtu							
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.		I.	II.					I.	II.			I.	II.	I.	II.				
I. v roce 1920/21	II. v roce 1921/22	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	stroj. a elekt.	chem.	stav. a ost.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1) I. ročníku a) *)	78	56	31	51	18	25	12	18	139	150	96	121	65	24	32	15	20	12	12	26	18	38	30	288	321	36·8	41·5		
b)	35·4	32·7	40·7	50	60	50	25·5	54·5	34·6	42·1	38	40·1	39·2	42·1	45·1	24·2	54	33·3	24	44·8	51·3	40·4	35·3	36·8	41·6	—	—		
c)	7	7	2	9	—	2	4	2	13	20	7	8	4	2	2	7	1	4	2	3	7	3	7	25	42	3·2	5·4		
2) II. ročníku a)	49	55	47	30	—	21	—	15	96	121	80	117	60	34	23	21	27	7	21	18	24	25	45	222	310	22·3	41·1		
b)	24·9	25	33·6	21·6	—	65·6	—	53·6	29	35·1	43·2	47	45·5	54	42·6	25·3	50	14·6	38·9	43·9	45·2	28	42·1	22·3	41·1	—	—		
c)	17	22	15	27	—	5	—	2	32	56	24	33	18	8	7	3	19	3	10	13	14	16	24	75	132	10·9	17·5		
3) III. ročníku a)	21	22	49	32	2	1	1	7	73	62	82	105	75	10	20	46	38	14	15	39	28	53	43	254	248	34·8	39·6		
b)	18	29·3	30·4	23·4	66·6	14·3	25	77·8	26·1	27·2	38·7	48	50·6	33·3	48·8	35·6	42·2	30·4	30	60·9	70	48·2	47·8	34·8	39·6	—	—		
c)	5	5	15	13	—	—	—	3	20	21	11	18	13	4	1	21	13	6	13	9	14	15	27	67	79	9·2	12·6		
4) IV. ročníku a)	2	24	22	65	2	8	5	5	31	102	136	169	107	40	22	40	44	19	20	25	38	44	58	251	373	42·5	47·8		
b)	14·3	27·9	23·6	47·8	100	53·3	62·5	55·5	25·6	41·5	47·5	54·2	55·1	48·8	61·1	28·6	80	36·1	40·8	59·5	69·1	46·8	55·8	42·5	47·8	—	—		
c)	2	5	8	34	—	1	—	1	10	41	3	14	8	4	1	5	22	7	13	1	13	8	26	103	40	4·4	13·2		
5) V. ročníku a)	—	—	5	38	—	—	—	2	5	40	23	20	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	34	60	41·9	47·6		
b)	—	—	29·4	46·3	—	—	—	—	66·7	29·4	47·1	50	48·8	—	—	—	—	50	—	—	—	50	—	41·9	47·6	—	—		
c)	—	—	1	21	—	—	—	—	1	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	22	6·2	17·5	
6) ročník neudavších a)	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	2	5	—	—	2	5	2	13	40	32·5	—	
b)	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	22·7	—	—	40	20·8	40	32·5	—	—		
c)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2·5	—	
7) úhrnem a)	150	159	154	216	22	55	18	47	344	477	417	538	307	114	117	126	129	56	73	108	108	164	181	1051	1325	36·3	42·7		
b)	27·6	28·6	32·2	41·4	57·9	51·4	28·6	57·3	30·7	37·6	42·5	47·9	48	47·3	48	33·4	43	29·3	32·4	52·7	58·4	41·4	44·1	36·3	42·7	—	—		
c)	31	39	41	104	—	8	4	8	76	159	47	74	43	18	13	32	61	18	41	25	44	43	85	198	379	6·5	12·2		
Z úhrnu 7) a)	74	54	26	45	18	23	10	16	128	138	95	118	65	22	31	15	20	12	11	26	18	38	29	276	305	37·1	42		
b)	67	47	24	36	18	22	7	14	116	119	88	111	61	21	29	13	13	11	7	24	15	35	22	252	265	33·9	36·6		
c)	7	7	2	9	—	1	3	2	12	19	7	7	4	1	2	2	7	1	4	2	3	3	7	24	40	3·2	5·4		
8) bylo student. d)	70	99	103	139	3	27	5	20	181	285	314	410	240	85	85	110	108	44	61	82	90	126	151	731	954	36·1	42·9		
a)	47	67	69	58	3	22	5	14	124	161	274	344	201	69	74	80	55	27	24	59	49	86	73	564	633	27·9	28·5		
b)	23	32	34	81	—	5	—	6	57	124	40	66	39	16	11	30	53	17	37	23	41	40	78	167	321	8·2	14·4		
c)	144	153	129	184	21	50	15	36	309	423	409	528	305	107	116	125	128	56	72	108	108	164	180	1007	1259	36·5	42·7		
d)	27·3	28·8	30·8	41·4	68·7	53·2	38·3	55·4	33·6	37·3	43·2	47·7	47·9	46·5	48	33·4	42·3	29·5	32·2	52·7	58·4	41·4	44·1	36·5	42·7	—	—		
e)	30	39	36	90	—	6	3	8	69	143	47	73	43	17	13	32	60	18	41	25	44	43	85	191	361	6·9	12·2		
Z úhrnu 7) a)	4	2	5	6	—	2	3	2	11	12	1	3	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b)	4	2	5	6	—	1	1	2	10	11	1	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11) bylo studentek I. r. a)	2	4	20	26	1	3	1	9	24	42	7	7	2	5	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b)	1	4	15	12	1	2	1	9	18	27	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c)	1	—	5	14	—	—	—	—	6	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
d)	6	6	25	32	1	5	3	11	35	54	8	10	2	7	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
e)	37·5	24	42·3	41	16·6	38·5	18·7	64·7	36	40·6	47	62·5	50	63·6	100	100	100	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
f)	1	—	5	14	—	2	1	7	16	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

*) Na řádku a) se zde všude uvádí celkový počet osvobozených, ať zcela neb jen z části; na řádku b) (lezatými číslicemi) procento, jaké činí ti všichni osvobození (a) z celkového počtu studujících téhož druhu (téže fakulty, téhož pohlaví atd.); na řádku c) = kolik ze všech osvobozených (a) bylo osvobozeno

jen z části (od 1/2, 1/4, 3/4 kolejného a pod.) a na řádku d) = kolik bylo osvobozeno úplně (od celého kolejného a pod.) - **) Studujících druhu označeného ve sl. 1.

vysvětlit lepším sociálním postavením řad, z nichž pocházejí právníci, kdyby tato domněnka nebyla zatěžována počtem těch, kteří studují soukromě, a jsouce zaměstnání, musí kolejně platit. Na fakultách přírodovědecké a filosofické zdá se opačná domněnka více oprávněna. Na technice osvobození na jednotlivých oborech doznává jen malých výkyvů od celkového průměru, zatím co na škole zemědělské odbor lesnický jeví osvobozených, tedy nemajetných, nepoměrně víc než odbor hospodářský.

Při porovnání procenta a osvobozených podle ročníků v úhrnu všech škol docházíme nemenších zajímavostí. Nejvíce osvobozeno jest ve 4. a 5. roč., méně v 1. roč., nejméně poměrně v 2. a 3. roč. Zjev ten je vysvětlitelný. V prvním roce osvobozuje se na podkladě vysvědčení maturitního, v druhém a třetím roce přicházejí pak zkoušky akademické a jejich nezvyklost, která zdolána jest teprve u posluchačů posledních ročníků.

Podle ročníků jednotlivých škol: Na fakultě právnické linie procenta osvobozených jest v obou pozorovaných letech směrem od 1. ke 4. roč. sestupná, s odchylkou jen u 2. ročníku v roce druhém; zde se tedy pravidlo právě zmíněné osvědčuje jen částečně.

Na fakultě lékařské je linie ta v prvním roce pozorování vzestupná s výjimkou ročníku 5., v roce 1922/3 však nalézáme postup zcela dle zmíněného pravidla: u 2. a 3. roč. silný pokles a pak opět vzrůst v ročnících posledních. Na fakultách přírodovědecké a filosofické pro malý počet posluchačů nevystupuje jednotná linie. Na technice je v podstatě vzestupná. Na škole zvěrolékařské a zemědělské není možno dobře pozorovat jednotnou linii, přece však dlužno upozornit na odbor lesnický, kde procento osvobozených jde po obě léta v tomto pořadí: nejvíce poměrně osvobozených je v 3. roč., nemnoho méně v 4. roč., ještě méně v 1. roč. a nejméně v 2. ročníku.

Zjevy ty lze těžko uspokojivě odůvodnit, při tolika možných příčinách: nahodilém seskupení posluchačů méně majetných nebo nemajetných, různém prospěchu při zkouškách i rozličné praxi profesorských sborů jednotlivých oborů při osvobození. Snad teprv podrobnější rozbor dat o osvobozených v kombinaci s jinými znaky (vyhrazený dalším oddílům) spolu s daty za další řadu let ukáží, která z možných příčin tu rozhodovala.

Zbývá nám pozorovati procento osvobozených podle pohlaví. Posluchačky poměrně více jsou osvobozeny než posluchači. Tato převaha osvobozených posluchaček je dána větším procentem osvobozených úplně, kdežto u částečně osvobozených poměr procent obojího pohlaví se udržuje v rovnováze. Pozorováno podle jednotlivých škol, procento osvobozených jest u posluchaček téměř všude vyšší nežli u posluchačů, až na fakultu přírodovědeckou a filosofickou r. 1921/2 a právnickou r. 1922/3. (Pokračování.)

Zjev ten dá se vysvětliti tím, že na vysokou školu přichází daleko menší počet posluchaček (zpravidla jen opravdu pilné a nadané), kdežto u posluchačů při velkém počtu jejich nalézáme již přirozeně daleko menší kvalitní výběr.

Celková linie procenta osvobozených, tedy nemajetných a méně majetných, je vzestupná, jak ukázáno, a vysvětluje se zejména rychlým rozvojem vysokých škol brněnských: rozvíjející se školy přitahují posluchače i z kruhů méně zámožných. Přes to však značně vzrůstající procento posluchačů určitého prospěchu a nedostačující úrovně majetkové nabádá k úvaze o naléhavosti sociální otázky studentské a nutnosti jejího řešení.

JUSt. Jindřich Lančík.

VIII. Vydělečně činní.

Značná část kolegů nemůže v dnešních poměrech poválečných, kdy ceny životních potřeb stouply absolutně i relativně měrou dávno nebyvalou, spoléhatí výhradně na pomoc své rodiny. Tím hůře je ovšem kolegům, kteří přicházejí do Brna na studium nejen snad z různých končin republiky, nýbrž dokonce i ze států cizích. Mnohý student musí tedy svou vlastní práci ulehčovati své rodině náklady na studia a leckterý vydržuje se úplně sám. Jest arci sebezapřením vydělávati si na chléb a být při tom dobrým studentem; ale vůdčí zásadou musí býti heslo: žádná čestná práce nešpiní. To pochopili dobře Američané a také americké studentstvo jest krásným vzorem soběstačnosti a nespolečnosti se na cizí pomoc.

Jistě nebude nezajímavo seznámiti se s vydělečnou činností vysokoškolského studentstva brněnského. Podrobnému rozboru dat o tom, získaných našim šetřením, bude věnován celý zvláštní oddíl; zde v »základních datech« obmezujeme se jen na jedinou tabulku s daty nejdůležitějšími.

Upozorniti ještě dlužno, že data o vydělečné činnosti (tak jako řada jiných) byla při našem sčítání zjišťována vždy za předchozí studijní rok, tedy na začátku r. 1921/2 za r. 1920/1 atd.

Všimněme si nejdříve rozřídění vydělečně činných podle druhů vysokých škol.

Ze všech studentů vydělečně činných bylo absolutně (viz řádek 21. naší tabulky) i relativně (ř. 22) nejvíce univerzitánů; za nimi jdou technici, zvěrolékaři a konečně posluchači školy zemědělské. V roce druhém poměr tento se celkem nemění; pozorný čtenář všimne si zajisté bližších údajů v tabulce.

Co se fakult týče, byli na universitě nejvíce zaměstnání vydělečnou prací, absolutně vzato, právníci, relativně však filosofové a po nich přírodovědci; medicí, kteří v absolutních číslech jsou tu na místě druhém, vykazují poměrně (řád. 22.) nejmíň vydělečně činných, jak ostatně je při rázu jich studia přirozeno. Na technice

vykazuje poměrně nejvíc výdělečně činných odbor stavební, jehož % převyšuje značně i % právníků; za to chemiků výdělečně činných je absolutně i relativně velmi málo, — ti to jsou, kteří celkové % na technice značně snižují proti universitě. Na škole zemědělské

Tab. 7. Výdě-
podle druhů škol, fakult,

Počet výdělečně činných studujících	Universita										Tech-	
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	práv.		lékař.		přírod.		filosof.					
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Podle ročníků:												
1 I. ročníku	67	56	17	32	11	18	26	15	121	121	63	71
2 II. "	82	72	29	7	2	17	2	13	115	109	47	55
3 III. "	43	23	39	31	2	4	1	4	85	62	65	66
4 IV. "	3	32	16	21	1	6	1	5	21	64	82	77
5 V. "	—	—	5	21	—	—	—	—	5	21	9	16
6 absolventů	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
7 sem. neudavších	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	6
b) Podle pohlaví:												
8 studentů	191	181	92	103	14	44	23	33	320	361	266	290
9 studentek	4	2	14	9	2	2	7	4	27	17	1	1
c) Národnosti:												
10 československé	186	175	81	72	15	45	30	37	312	329	242	225
11 v tom: Čechů	166	165	78	67	15	44	30	37	289	313	233	218
12 " Slováků	20	10	3	5	—	1	—	—	23	16	9	7
13 polské	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
14 ruské	3	3	7	19	—	—	—	—	10	22	7	38
15 jihoslovenské	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	7	9
16 bulharské	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—
17 německé	3	2	4	6	1	—	—	—	8	8	—	1
18 maďarské	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
19 židovské	3	2	12	13	—	1	—	—	15	16	9	18
20 rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21 Úhrnem	195	183	106	112	16	46	30	37	347	378	267	291
Výdělečně činní tvoří procent ze všech studujících:												
22 vůbec	36,0	33,0	22,2	21,6	42,1	43,0	47,6	45,1	31,0	29,8	27,2	25,9
23 I. ročníku	30,5	32,8	22,4	31,4	36,7	36,0	55,3	45,5	32,4	34,0	25,0	24,2
24 mimo I. ročník	39,8	33,0	22,2	19,1	62,5	49,1	25,0	44,9	30,3	28,2	28,0	26,5
25 Čechů	36,3	32,4	25,7	20,7	41,7	44,4	51,7	48,7	33,8	31,1	31,0	30,3
26 Slováků	40,8	47,6	5,5	11,6	—	—	—	—	22,1	23,9	17,0	10,6
27 Rusů	33,3	50,0	33,3	25,7	—	—	—	—	29,4	25,6	11,3	20,2
28 Jihoslovanů	—	—	12,5	16,7	—	—	—	—	11,1	16,7	13,5	26,5
29 Bulharů	—	—	33,3	—	—	—	—	—	25,0	—	10,0	—
30 Němců	27,3	18,2	20,0	26,1	100	—	—	—	25,0	23,5	—	20,0
31 Židů	23,1	25,0	21,8	28,3	—	100	—	—	22,0	28,6	25,0	22,5
32 Žen	25,0	8,0	23,7	11,5	33,3	15,4	43,8	23,5	27,8	12,8	5,9	6,3

*) Z celkového počtu studujících druhu označeného ve sloupci 1.

nebylo tu v 1. pozorovaném roce velkého rozdílu mezi fakultou lesnickou a hospodářskou, převahu však měla hospodářská, v roce 2. však se počet výdělečně činných posluchačů hospodářského odboru nápadně snížil, takže je relativně nejnižší ze všech škol i fakult.

lečně činní
ročníků, pohlaví a národnosti.

nika	Zvěrolé- kařská						Zemědělská						Dohromady			
	Odbor			Úhrnem			Odbor				Úhrnem		v číslech absolut.		v %*)	
	stroj. a elek.	chem.	stav. a ost.				hosp.		lesnický							
	I.	II.	III.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28		
36	11	24	13	6	7	6	11	8	18	14	215	212	27,5	27,5		
30	6	19	14	6	8	6	5	9	13	15	189	185	27,5	24,5		
43	4	19	27	15	8	6	10	5	18	11	195	154	26,7	24,6		
50	15	12	32	28	16	11	13	12	29	23	164	192	27,8	24,6		
—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	14	37	27,5	30,1		
—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	6	—	20,0	—		
—	6	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2	7	40,0	17,5		
159	42	89	90	54	41	29	39	34	80	63	756	768	27,4	26,4		
—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	29	19	25,0	12,5		
127	25	73	80	53	39	22	37	32	76	54	710	661	29,4	27,9		
123	25	70	76	51	36	21	35	27	71	48	669	630	30,6	29,1		
4	—	3	4	2	3	1	2	5	5	6	41	31	18,5	15,5		
18	11	9	1	1	1	5	2	2	3	7	21	68	15,3	15,8		
6	—	3	2	—	—	2	—	—	—	2	10	12	10,6	21,5		
—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	6	—	13,9	—		
1	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	11	10	25,0	21,7		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	14,3		
7	6	5	3	—	—	—	—	—	—	—	27	34	23,1	23,6		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
159	42	90	91	55	41	29	39	34	80	63	785	787	27,3	25,4		
24,8	17,4	37,0	24,1	18,3	21,5	12,9	19,0	18,4	20,2	15,4	—	—	27,3	25,4		
21,7	19,3	33,8	21,0	16,2	19,4	12,0	19,0	22,9	19,2	16,5	—	—	27,5	27,5		
26,0	16,8	38,4	24,8	18,6	21,9	13,1	19,1	18,0	20,5	15,1	—	—	27,2	24,7		
30,1	18,7	39,5	27,1	22,9	24,0	20,6	23,0	23,3	23,5	22,0	—	—	30,6	29,1		
12,1	—	14,3	14,8	9,1	33,3	20,0	5,8	12,5	11,6	13,3	—	—	18,1	15,5		
16,8	20,0	34,6	4,6	2,9	18,2	5,0	25,0	8,7	15,8	5,7	—	—	15,3	15,8		
28,6	—	60,0	8,0	—	—	40,0	—	—	—	40,0	—	—	10,6	21,1		
—	—	—	28,6	—	9,1	—	—	—	8,3	—	—	—	14,0	—		
25,0	—	—	75,0	25,0	—	—	—	—	—	—	—	—	25,0	21,7		
15,6	26,1	41,7	27,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,1	23,6		
—	—	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	25,0	12,5		

Co se dělení podle pohlaví týče, bylo v r. 1920/1 ze všech mužů výdělečně činných 27.4%, ze žen 25%; v roce následujícím 26.4% mužů a 12.5% žen. Pokles výdělečně činných mužů nepřekvapuje, protože není značný a protože v něm vidíme poznenáhle konsolidování poměrů zaviněných válkou. Nápadný jest za to veliký pokles u žen.

Dle národnosti byli nejen absolutně, ale i relativně nejvíce výdělečně činní Čechoslováci a z nich poměrně skoro dvakrát tolik Češi než Slováci. V 1. roce pozorování následovali podle % po Čechách hned Němci, pak Židé, Slováci, Rusové, Bulhaři a teprv Jihoslované, — v roce 2. jdou tu za Čechy nejdříve Židé, pak Němci, poté hned Jihoslované, načež teprv s % značně nižším přijdou Rusové a na konec Slováci. (K 50% Poláků nepřihlížíme tu vůbec, neboť zdánlivě vysokému tomuto číslu relativnímu odpovídá zcela nepatrné číslo absolutní: jen jediný Polák výdělečně činný.)

Co se rozdělení podle ročníků týče, lze pozorovati největší výdělečnou činnost na universitě v prvních třech ročnících a to v úhrnu nejvíce v ročníku prvním, pro nějž patrně rozhodly fakulty filosofická a přírodovědná, kdežto na fakultě právnické je nejvíce výdělečně činných v ročníku II., na lékařské v ročníku III. Na technice je jich naopak v celku nejvíce v ročníku IV.; vůbec tu od II. ročníku stoupá výdělečná činnost studenta s počtem ročníků (až ovšem na výjimečný jen roč. VI.). Věc jeví se samozřejmou, uvážíme-li, že starších techniků upotřebuje se již hojně i v technické praxi.

Na škole zvěrolékařské jest tento vzrůst počtu výdělečně činných s postupem ročníků ještě zřejmější a pravidelnější (již od I. ročníku). Méně již na vys. škole zemědělské.

JUS. Jaroslav Štech.

IX. Stipendia z nadací.

Pohlédneme-li zpět, vidíme, že poměry studentstva ve středověku byly tak ubohé a neutěšené, že studenti dokonce zjevně museli si opatrovat živobytí i potřebné groše na zaplacení kolejného. A tento stav, jenž byl soustavnou bídou, potrvál z valné části až do 17. i 18. století. Hmotné postavení studentů teprve v dvou posledních stoletích se valně zlepšilo. Doba novější pochopila tu svoji povinnost a lásku k bližnímu: našli se mecenášové, kteří podporují nemajetné studentstvo dle svých sil, aby toto nemusilo býti odkázáno jedině na sebe a přílišným shonem a starostí o živobytí neproduzovalo studia. Zámožní jednotlivci z řad šlechty i měšťanů ukládali částky peněžité ve formě fondů a nadací, z nichž každoročně neb v jiné lhůtě vyplácí se část jako t. zv. »stipendia« nemajetným studentům, aby snáze mohli dojíti ukojení svých potřeb a dosažení svých snah a cílů, aby mohli se věnovati více studiu, ne-

jsouce strhováni shonem za skývou chleba. Nadace a stipendia vůbec mají v naší době, a zejména v našem státě, význam dalekosáhlý. Není u nás sociální postavení rodičů vždy takové, aby své děti sebe nadanější mohli vydržovati na nákladných studiích vysokoškolských; tím staly by se vysoké školy výhradním privilegiem vrstev zámožných. Bez stipendií mnoho nadaných studentů nemohlo by se věnovati studiu vůbec, jen proto, že jsou chudí. A vliv tohoto stranění byl by patrný na poli kulturním: historie nás poučuje, že přední vůdcové a buditelé národa vyšli většinou nikoli z rodin zámožných, ale z prostých venkovských chaloupek. Stipendia mají tedy své poslání nejen sociální, ale i kulturní, a jest si jen přáti, aby vždy také tomuto poslání vyhovovala.

Také o posluchače brněnských vysokých škol jest postaráno řadou nadací, z nichž se vyplácejí stipendia potřebným. Pro velkou důležitost těchto stipendií z nadací¹⁾ přihlédneme k nim zde blíže a rozebereme podrobněji čísla, jichž se nám o nich dostalo statistickým šetřením o sociálním postavení studentstva v letech 1921/2 a 1922/3.

V prvním roce (1921/2) uděleno bylo stipendií z nadací celkem 132 v částce 151.633 Kč, průměr činil tedy 1148 Kč — v roce druhém (1922/3) napočteno stipendií z nadací 148 v částce 201.214 Kč, tedy průměrně 1359 Kč; procentuálně vyjádřeno: v prvním roce podporováno tak 4.6%, v druhém 4.8% všeho vysokoškolského studentstva. Pozorujeme, že přírůstek druhého roku 49.581 Kč rozdělen byl mezi 16 posluchačů, takže na 1 připadalo průměrem již 3099 Kč.

Nejvíce nadací propůjčeno bylo na universitě, kde počet tak podporovaných čítá 37.9%, v roce druhém 34.5% všech studujících, nadací pořizavcích; procento tedy kleslo v druhém roce, kdežto absolutně počet stipendistů stoupá z 50 na 51 roku druhého. Z universitánů podporováno tak nejvíce mediců a to v prvním roce téměř 3/5, v druhém 1/2 univers. nadací příznána byla medicům. Na medicínské fakultě nejvíce podporovány byly v prvním roce ročník III. (11 stipendií), v druhém roce stejným dílem ročníky III. a IV., nejméně v obou rocích ročník první. Ukaz tento lze vysvětliti tím, že nákladná studia lékařská a nesnadnost spojití s nimi nějakou výdělečnou činnost nutí mediců více než posluchače jiných fakult, aby žádali o stipendia, a jsou respektovány patrně též činiteli nadace propůjčujícími.

Po medicích nejsilněji podporováni jsou právníci, u nichž počet stipendistů i mírně stoupá. Co se týče ročníků, nejvíce stipendií uděleno bylo v obou letech v ročníku III., nejméně pak v 1. roce v ročníku I., v 2. roce v ročníku II. Jest se domnívati, že se nadace propůjčují zpravidla spíše posluchačům vyšších ročníků, by se jich

¹⁾ Stipendia z jiných zdrojů jsou předmětem jiné stati, k nim zde tedy vůbec nepřihlížíme.

více vystřídal v požitku nadací. Nápadné jest, že v druhém roce šetření první ročník práv zabírá skoro tolik nadací jako III. a mnohem víc než II. i IV.; věc se vyrovnává malými částkami podpor. Jen zdánlivě slabě zastoupeny na universitě jsou fakulta filosofická, jejíž 2 stipendisté v prvním roce činí vyšší, v druhém jen nemnoho nižší % z celkového počtu posluchačů fakulty než 16 resp. 18 stipendistů-právníků. Ještě příznivější je tu poměr u fakulty přírodovědné, jejíž 3 stipendisté v 1. roce tvoří dokonce % nejvyšší.

Po universitě nejvíce stipendistů vykazuje architektura se svými 32.6% ze všech stipendistů v prvním a 24.3% v druhém roce,

Tab. 8. Stipendia z nadací.
a) Počet studujících takto podporovaných podle

	Počet studujících, požívavších stipendia z nadací I. ve stud. r. 1920/21 II. ve stud. r. 1921/22	University								Tech.			
		Fakulty								Úhrnem		Úhrnem	
		právníc.		lékařské		přírod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
a) Podle ročníků:													
1 I. ročníku	3	6	3	1	3	2	2	1	11	10	7	4	
2 II. "	5	2	7	3	—	4	—	1	12	10	13	8	
3 III. "	8	7	11	5	—	—	—	—	19	12	10	10	
4 IV. "	—	3	8	8	—	—	—	—	8	11	10	10	
5 V. "	—	—	—	8	—	—	—	—	—	8	2	4	
6 Absolventů	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
7 semestr neudán	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8 Úhrnem	16	18	29	25	3	6	2	2	50	51	43	36	
9 v % sl. 25 (26):	12.1	12.2	22	16.9	2.3	4	1.5	1.4	37.9	34.5	32.6	24.3	
b) Podle pohlaví:													
10 studentů	16	18	23	22	3	6	2	2	44	48	43	36	
11 studentek	—	—	6	3	—	—	—	—	6	3	—	—	
c) Národnosti:													
12 československé	16	18	26	20	3	6	2	2	47	46	37	34	
13 v tom Čechů	13	14	17	14	3	6	2	2	35	36	29	31	
14 Slováků	3	4	9	6	—	—	—	—	12	10	8	3	
15 polské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16 ruské (ukraj., rusín.)	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	
17 jihošlovanské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	
18 bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
19 německé	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	
20 maďarské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21 židovské	—	—	2	3	—	—	—	—	2	3	1	1	
22 rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
23 jiné neb neud.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
24 Úhrnem	16	18	29	25	3	6	2	2	50	51	43	36	
25 =% všech st. té škol. (fak.)	2.9	3.2	6.1	4.8	7.9	5.6	3.2	2.4	4.5	4	4.4	3.2	

*) z celkového počtu studujících toho druhu (téhož ročníku, pohlaví, téže

kdy odpadlo 7 stipendistů. Nejvíce podporováni jsou posluchači strojní sekce (12.8%), nejméně pak chemici (2.7%), vesměs v druhém roce. Nejvíce stipendistů v prvním roce frekventovalo ročník II., v druhém roce stejným dílem ročník III. a IV., nejméně po oba roky ročník V.; zde jde vlastně již o jedinou sekci stavební, jejíž část jediná má pět ročníků a poměrně málo posluchačů. Zajímavé jest, že i na technice v prvním roce požíval 1 absolvent stipendium v částce 11.000 Kč.

Nápadný vzestup podporovaných jeví vysoká škola zvěro-
lékařská, jejíž procento ze všech stipendistů v roce druhém

dia z nadací.
škol, fakult, ročníků, pohlaví a národnosti.

	nily	Zvěrolék.	Zemědělské				Dohromady								
			Odboru			Úhrnem	v absol. číslech		v %*)						
			elektr.	chem.	stav. a ost.		Odboru		Úhrnem	I.	II.	I.	II.		
						hospod.	lesnic.	I.						II.	I.
II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.			
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
1	3	—	1	—	1	—	—	—	1	—	19	15	2.4	2	
2	4	—	4	3	6	2	—	4	5	6	34	29	5	3.8	
3	7	2	1	6	8	3	2	6	8	9	44	40	6	6.4	
4	5	2	3	3	20	6	5	3	5	9	30	51	5.1	6.5	
5	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	12	4	9.8	
6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	6.7	
7	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	20	2.5	
8	19	4	13	13	35	12	7	14	19	26	26	132	148	4.6	4.8
9	12.8	2.7	8.8	9.8	23.7	9.1	4.7	10.6	12.8	19.7	17.5	100	100	—	—
10	19	4	13	13	35	12	7	14	19	26	26	126	145	4.6	4.9
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	5.2	2
12	19	2	13	11	26	10	5	14	18	24	23	119	129	4.9	5.5
13	18	1	12	11	21	9	4	7	3	16	7	91	95	4.2	4.4
14	1	1	1	—	5	1	1	7	15	8	16	28	34	12.3	17
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	3	1.5	0.7
17	—	1	—	1	8	—	1	—	—	—	1	5	10	5.3	17.5
18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2.3	2.2
20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	1	5	5	4.3	3.5
22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	19	4	13	13	35	12	7	14	19	26	26	132	148	4.6	4.8
25	3	1.7	5.4	3.5	11.7	6.3	3.1	6.8	10.3	6.6	6.3	—	—	—	—

národnosti, viz sl. 1.).

stouplo o 13.9%, počet podporovaných o 22. Jest to zajímavé, protože právě druhého roku na zvěrolékařské škole počet posluchačů klesl o 77. Proto činí na této škole stipendisté značně větší % ze všech posluchačů než na kterékoli škole jiné. Nejsilněji podporovaný jeví se tu ročník IV. Na škole z e m ě d ě l s k é v číslech absolutních zůstává počet stipendistů nezměněn — po oba roky 26, — relativně klesá v 2. roce dosti značně. Více podporován je lesnický odbor, kdežto počet podporovaných posluchačů odboru hospodářského, aspoň v druhém roce, jest nepoměrně malý. I tu podporováni jsou nejvíce ročníky III. a IV.

Proběheme-li nyní soustavně, jak v obou rocích podporování byli posluchači podle ročníků, shledáme jen nepatrné změny. V prvním roce poměrně nejvíce stipendistů vykazoval ročník III. (6% ze všech posluchačů toho ročníku), na druhém místě ročník IV., nejméně ročník I., pouhé 2.4%. V roce druhém nejvíce stipendistů frekventoval ročník V. plnými 9.6%, dále ročníky IV. a III., jen málo procentuálně se lišící, nejméně pak ročník první, u něhož procento klesá na 2%. Vysvětlení je na snadě: v druhém roce otevřen byl poslední ročník lékařské fakulty a posluchači jeho byli hojně podporováni. V ročníku III. a IV. vysvědčení o státních zkouškách. přiložená patrně k žádostem o stipendia, zjednala rozhodný hlas, že v prvním ročníku jest celkem málo podporovaných posluchačů, zarážet nás ostatně nebude. Šetření o sociálním postavení studentstva děje se na začátku škol. roku, kdy údaje týkají se vesměs roku předešlého. Stipendisté I. ročníku jsou tedy stipendisty středoškolskými.

Přihlédneme-li k výši podpor, jež jednotlivým školám na stipendia byly vyplaceny, shledáme, že nejvyšší částka v prvním roce vyplacena byla na technice — 56.190 Kč — což tvoří 37.1% celkové sumy, pak na universitě, kdež procento čítá 27.8%, nejméně pak na zvěrolékařské, kde byla vyplacena částka 19.640 Kč t. j. 12.9%. Tento poměr se však obrací náhle v druhém roce: zvěrolékařská z místa posledního nastupuje na místo prvé, dostávajíc 100.630 Kč, procentuálně 49.7%, tedy bez mála celou 1/2 všech stipendií, podíl university klesá téměř o 1/3 (na 19.3% celku), zemědělská zabírá 15.9% celku a technika sestupuje až na místo poslední s 30.434 Kč čili s 15.1% celkové sumy. Jinak se jeví tento poměr, uvedeme-li, kolik z celkové částky té neb oné školy přikázané, připadá průměrně na jednoho stipendistu. Toto »normální« stipendium jest nejvyšší po oba roky na škole zvěrolékařské (1515 Kč, 2875 Kč), kdežto technika v souhlase s poklesem celkové sumy jeví v druhém roce i silný pokles normálního stipendia — z 1367 na 845, zemědělská škola jeví celkem stabilitu (1300 a 1200); universitní normální stipendium vyazuje po oba roky minimum: 850 Kč — 764 Kč. Z universitánů jsou nejvydatněji podporováni po oba roky medicí, jichž procento z celkové sumy

čítá 18.2% a 12%, po nich dosti značnými částkami právníci (8.9% — 5.8%), nejméně filosofové, na něž připadá prvého roku 0.1%, druhého 0.2% celkové sumy. Nejvyšší »normální« stipendium fakultní na universitě vyazuje po oba roky medicínská fakulta (950 — 965 Kč), na druhém místě právnická (843 — 660), minimum filosofická (92 — 250 Kč). Na technice, pokud ovšem lze soudit z dat za jediný rok, více nežli polovina částky technikům přiznané připadá na strojaře, totiž 17.944 Kč, jinak 8.9% celkové sumy, nejméně na chemiky — 1/10, jinak 1.7%. Lze to vysvětliti jednak tím, že strojních techniků je nejvíce, jednak tím, že na chemii jdou zámožnější, protože tato jest nejdražším studiem technickým. »Normální« stipendia technických sekcí však tomu v druhém případě odporují. Chemické norm. stíp. stojí tu s 850 Kč na místě druhém, minimum je u odboru stavebního, 699 Kč. Na škole z v ě r o l é k a ř s k é částka stoupla v 2. roce více než pětkrát, kdežto počet stipendistů jen asi třikrát. Na škole z e m ě d ě l s k é částka v číslech absolutních zůstává celkem nezměněna, jeví se tu výchylka jen o 2452 Kč dolů v druhém roce při stejném počtu stipendistů. Relativně jeví se ovšem výchylka značnou; procento klesá v druhém roce o 6.3. Tu vydatněji podporováni jsou posluchači lesního inženýrství, u nichž suma stipendií nadačních v prvním roce tvoří 10.2%, t. j. 15.450 Kč, v druhém roce stoupá na 12.8% t. j. 25.028 Kč. Pravý opak jeví se na odboru hospodářském, kde suma druhého roku jest nižší sumy roku prvého: 18.180 Kč — 6150 Kč. I relativně je pokles zachycen dobře: z 12% prvního roku klesá procento na 3.1% roku druhého. Tento pokles, na druhé straně pak vzestup částky jeví se i v normálních stipendiích. Lesnické norm. stipendium jeví zdvih z 1103 na 1317, hospodářské pokles z 1515 na 881 Kč.

Porovnáme-li vzájemně výše udělených podpor dle ročníků, přijdeme k závěru, že roku prvního nejvyšší částka byla vyplacena posluchačům ročníku III., který vyazuje i maximum normál. stipendia 1299 Kč (nepřihlédneme-li k norm. stíp. absolventů 5600 Kč), roku následujícího posluchačům ročníku IV., tedy v souhlase s počtem stipendistů. I zde normál. stipendium jest nejvyšší: 2287 Kč. Lze se domnívati, že v prvním roce nejpotřebnější byli zapísání v ročníku III., v druhém roce postoupivše, frekventovali ročník IV. Změna jest tu značná. V prvním roce částka vyplacená posluchačům III. ročníku ze 37.7% celkové sumy klesá na 22.5% v roce druhém, částka vyplacená posluchačům IV. ročníku ze 20.7% prvého roku stoupá příkře na 58% roku druhého. V roce prvním z posluchačů III. ročníku nejvydatněji podporováni byli universitáni, téměř 1/3, z těchto pak hlavně medicí. Roku následujícího ve IV. ročníku nejvydatněji stipendována byla škola zvěrolékařská, sumou přímo překvapující 83.230 Kč — procentuálně 71.3% z celk. částky pro IV. ročníky všech ústavů připadá na zvěrolékaře. Na druhém místě stojí škola zemědělská, na posledním universita.

V prvním roce stejně asi podporovány byly ročníky II. a IV., přibližně každý 20%, kdy pro II. ročník nejvíce příznala universita, pro IV. ročník zemědělská; zde stojí universita na místě třetím, technika na posledním. Nejméně v prvním roce vyplaceno bylo ročníku I. — 2.8%, — které klesá následujícím rokem o 1%. Povšimnutí zasluhuje, že 8.9% částky celk. v prvním roce připadá na 2 absolventy. V druhém roce, kde již dotčený roč. IV. jest nejčetnější, zaujímá význačné místo ročník III. se svými 22.5%, ročník II. s polovicí tohoto procenta, a ročník pátý přibližně opět s polovicí druhého procenta.

Malou pozornost věnujme nyní i »normálním« stipendiím jed-

Tab. 8. b) Výše stipendii z na-

Studujícím I. ve stud. r. 1921/2 II. « « « 1922/3	bylo podle údajů dotazníků vyplaceno v předchozím									
	Na universitě									
	práv. fak.		lékař. fak.		přírod. f.		filosof. f.		Úhrnem	
1	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A) Podle ročníků:										
1 I. ročníku	414	1.940	660	166	935	410	184	100	2.193	2.616
2 II. »	4.900	610	8.200	3.050	—	2.236	—	400	13.100	6.296
3 III. »	8.180	6.750	11.000	5.110	—	—	—	—	19.180	11.860
4 IV. »	—	2.400	7.700	7.100	—	—	—	—	7.700	9.500
5 V. »	—	—	—	8.700	—	—	—	—	—	8.700
6 Absolventům	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Semestr neudán	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Úhrnem	13.494	11.700	27.560	24.126	935	2.646	184	500	42.173	38.972
B) Podle pohlaví:										
9 studentů	13.494	11.700	22.860	21.026	935	2.646	184	500	37.473	35.872
10 studentek	—	—	4.700	3.100	—	—	—	—	4.700	3.100
C) Národnosti										
11 československé	13.494	11.700	24.900	18.166	935	2.646	184	500	39.513	33.012
12 v tom Čechů	9.694	7.350	12.100	10.616	935	2.646	184	500	22.913	21.112
13 Slováků	3.800	4.350	12.800	7.550	—	—	—	—	16.600	11.900
14 polské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 ruské (ukraj., rusín.)	—	—	—	1.600	—	—	—	—	—	1.600
16 jihoslovenské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 německé	—	—	160	200	—	—	—	—	160	200
19 maďarské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20 židovské	—	—	2.500	4.160	—	—	—	—	2.500	4.160
21 rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22 jiné	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23 národnost neudána	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Úhrnem	13.494	11.700	27.560	24.126	935	2.646	184	500	42.173	38.972
25 v % sl. 18. a 19.	8·9	5·8	18·2	12·0	0·6	1·3	0·1	0·2	27·8	19·3

*) Někteří uvedli sic, že dostávali stipendium, ale neudali jeho výše; ti jsou

notlivých škol a fakult dle ročníků. Maximální »normální« stipendia na universitě vykazuje v 1. roce roč. II. 1091 Kč, minimální roč. I. 199 Kč, v roce druhém max. roč. V. (1088 Kč) a roč. III. 988 Kč, min. opět ročník I. 261 Kč. Fakultní normální stip. nejvyšší příznává ovšem fakulta lékařská, a to v 1. roce v II. roč. 1171 Kč, v roce 2. roč. V. (1088 Kč). Nejmenší stipendia normální v obou letech jsou na filosofické fakultě I. roč. (92—100 Kč).

Vyšší »normální« stipendia jeví ostatní školy. V prvním roce maximální shledáváme v V. roč. techniky, 5600 Kč, za ní jde zvěrolékařská s 2666 Kč ve IV. roč., hospod. odbor s 2393 Kč. V druhém roce na prvé místo nastupuje ve IV. roč. zvěrolékařská s norm. stip.

daci v Kč (pokud byla udána).*)

studijním roce na stipendiích z nadací celkem Kč:									
Na technice úhrnem		Na vys. škole zvěrolékařské		Na vys. škole zemědělské		Dohromady			
						v absol. číslech Kč		v %	
I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1.700	834	—	140	400	—	4.293	3.590	2·8	1·8
9.550	5.600	2.760	6.700	8.200	4.600	33.610	23.196	22·2	11·5
16.800	10.400	6.380	10.560	14.830	12.520	57.190	45.340	37·7	22·5
5.940	10.300	8.000	83.230	9.700	13.650	31.340	116.680	20·7	58·0
11.200	3.300	—	—	—	—	11.200	12.000	7·4	6·0
11.000	—	2.500	—	—	—	13.500	—	8·9	—
—	—	—	—	500	408	500	408	0·3	0·2
56.190	30.434	19.640	100.630	33.630	31.178	151.633	201.214	100·0	100·0
56.190	30.434	19.640	100.630	33.630	31.178	146.933	198.114	96·9	98·4
—	—	—	—	—	—	4.700	3.100	3·1	1·6
21.890	28.834	12.140	36.430	27.930	29.320	101.473	127.596	66·9	63·4
14.340	24.734	12.140	31.280	15.680	5.220	65.073	82.346	42·9	40·9
7.550	4.100	—	5.150	12.250	24.100	36.400	45.250	24·0	22·5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1.200	700	408	700	3.208	0·5	1·6
33.300	600	2.500	63.000	—	450	35.800	64.050	23·6	31·8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	160	200	0·1	0·1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.000	1.000	5.000	—	5.000	1.000	13.500	6.160	8·9	3·1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56.190	30.434	19.640	100.630	33.630	31.178	151.633	201.214	100·0	100·0
37·1	15·1	12·9	49·7	22·2	15·9	100·0	100·0	—	—

tedy počítání v tab. 8. a), ale zde v tab. 8. b) ovšem nikoli.

4164 Kč, pak III. a II. roč. téže školy (1320 — 1116 Kč); slušné stip. vykazuje i IV. a III. roč. lesnický, 1860 Kč — 1340 Kč; za těmito nastupuje III. a IV. roč. techniky s 1040 a 1030 Kč. Jest konečně též zajímavé, že minimál. stipendia nalézáme právě u těch škol, které vykazují v jiných ročnících i stipendia nejvyšší: v prvním roce technika (I. roč. 242 Kč), v druhém roce zvěrolékařská (I. roč. 140 Kč).

Přihlédneme-li k p o h l a v í stipendistů, seznáme, že stipendia přiznávána jsou převážnou většinou posluchačům mužským. Počet studentek stipendijně podporovaných jest celkem malý a to po oba roky jen na fakultě lékařské. V prvním roce stipendii přiznáno ze 116 studentek 6 medicám, v roce druhém ze 152 3 medicám. Jinak ženám nebyla udělena stipendia z nadací žádná. Percentuálně vyjádřeno v prvním roce podporovaných studentek bylo 5.2%, v roce druhém přibližně 2%. V roce prvním jest mezi 6 studentek rozdělena částka 4700 Kč, t. j. 3.1% celk. sumy,²⁾ v roce druhém mezi 3 stud. 3100 Kč³⁾ čili 1.6%. Lze se právem domnívat, že vysokoškolskému studiu věnují se dívky většinou ze zámožných rodin, proto o stipendia nežádají. Studentů stipendováno v prvním roce 126 t. j. 4.6% všech studentů částkou 146.933 Kč t. j. 96.9% celkové sumy,⁴⁾ v roce druhém stipendováno 145 t. j. 4.9% všech studentů, částkou 198.114 Kč t. j. 98.4% celkové sumy.⁵⁾ V druhém roce v obojím směru procento stouplo.

Věnujme konečně pozornost i n á r o d n o s t í stipendistů. Absolutně nejvíce stipendováno bylo přirozeně studentů národnosti československé a to v prvním roce 119, v roce druhém 129. Přirozeně jest také přiznaná jim částka nejvyšší, 101.473 Kč a 127.596 Kč, percentuálně v prvním roce 66.9%, v druhém 63.4% celk. sumy. Na jednoho Čechoslováka připadá průměrem stip. v 1. roce 852 Kč, v 2. roce 989 Kč. Z obou větví Čechoslováků byli v obou letech více podporováni Slováci a to v prvním roce 12.3%, v druhém 17%, zatím co Čechové vykazují 4.2% a 4.4%. Stejně jeví se toto rozdělení i s částkou: v prvním roce přiznána Slováckům částka 36.400 t. j. 24%, v roce druhém 45.250 Kč t. j. 22.5% celkové sumy, zatím co Slováci tvoří ze všech studentů jen 7.9% v 1. a 6.5% v 2. roce. I normální stipendia potvrzují tento úkaz: norm. stip. Slováků v prvním roce činí 1300 Kč, v druhém 1330 Kč, u Čechů jen 715 Kč a 867 Kč.

Z jiných národností nejvíce podporováni byli v prvním roce J i h o s l o v a n é a Ž i d é (obojí po 5 stipendiích), v roce 2. rovněž Jihoslované (10 stip.) a Židé (5 stipendií). Z Jihoslovanů také v číslech relativních jeví se v 2. roce značná výchylka směrem nahoru, z 5.3% na 17.5%. Lze to vysvětliti tím, že v druhém roce Jiho-

²⁾ Normál. stip. = 783 Kč.

³⁾ normál. stip. 1033 Kč.

⁴⁾ normál. stip. = 993 Kč.

⁵⁾ norm. stip. = 955 Kč.

slovanů nebylo tu mnoho a tradice o jejich návštěvě na našich vysokých školách ještě tu byla vžita. U Židů procento klesá z prvního roku na druhý a to o 0.8.

Málo stipendií z nadací dostali R u s o v é — v prvním roce 1 technik a 1 hospodář, v druhém 3 Rusové, kdy procento však klesá na $\frac{1}{2}$. Pokles procenta vysvětlujeme si přílivem ruské emigrace na naše školy, vůbec malé procento ruských stipendistů tím, že o Rusy stará se stát a jiné korporace štedřejším způsobem. Lépe si stojí N ě m c i, kteří po oba roky drží sice jen jedno stipendium, které jinak se nám jeví v číslech relativních (2.5%—2.2%).

Zbývá přihlédnouti ještě k v ý š í s t i p e n d i i u těchto cizích národností: Primát i na tomto poli drží Jihoslované, kde částka také stoupá v druhém roce, netoliko absolutně, nýbrž i relativně. Také normál. stip. hovoří tu mluvou vysokých čísel: 7160 a 6405 jsou jistě částky vysoké. Na druhém místě stojí Židé, u nichž však suma nadací v 2. roce nápadně klesá — více nežli o polovinu — a také procento samo jeví silný pokles. I norm. stip. odpovídají částce celkové: v prvním roce 2700 Kč, v druhém 1235 Kč stojí jako normál. stip. co do výše na místě druhém. Naproti tomu jeví se u Rusů zdvih částky, a to dosti značný, a také »normální« stip. stouplo ze 700 na 1070 Kč. Poměrně nejhůř jsou na tom Němci studující na čes. vys. školách brněnských: jediné stipendium jejich zvýšeno sice v 2. roce o 40 Kč, ale celková suma zůstává uboze nízká po oba roky: 160 resp. 200 Kč.

JUST. Vladimír Haas.

X. Stipendia a stálé podpory peněžité všeho druhu dohromady.

Latinské přísloví sice praví »plenus venter non studet libenter«, ale tím méně prospívá studium žaludek prázdný. A právě studenti pocítovali tuto pravdu nejvíce. Vždyť jak často čteme, že studenti zaháněli hlad křížalami a suchým chlebem a nějaký ten masitý oběd byl pro ně vzácným svátkem. Vývojem doby však společnost pozorovala tuto neutěšenou stránku života studentského, ten častý v něm boj o každý hlt teplé polévky a kousek masa; viděla, co mladé energie se tu ubíjí, jak často nepopíratelný talent se bídou svádí s cesty, kde mohl národu i lidstvu prokázati služby nejcennější. Aby tedy byla umožněna studia i chudším studentům neb alespoň, aby byla umírněna jejich nouze a zmenšena jejich shánka po skývě chleba, jsou jim propůjčována rozmanitá stipendia, buď z různých nadací, založených příznivci studentstva, nebo v novější době též z pravidelných příspěvků poskytovaných každoročně mnohými korporacemi veřejnoprávními i soukromými spolky z jejich běžných příjmů, nebo i ze stálých peněžitých podpor jednotlivců. U některých stipendií se přihlíží pouze k tomu, zda student určité podpory potřebuje, jindy se však

také ještě žádá — a s podobnými případy se zvlášť nyní často setkáváme —, aby se student po ukončení studií věnoval tomu úřadu, který byl podmínkou udělení dotyčného stipendia. Výše stipendií bývá nesterjná a rovněž i lhůty propůjčování jich jsou různé: někdy se propůjčují měsíčně, jindy jen jednou za rok; někdy pouze na jediný rok, jindy na celou dobu studií a p. Stipendia z nadací jsou předmětem statí předcházející; zde se budeme zabývatí souhrnem stipendií a stálých podpor všech, ať pocházejí z nadací či

Tab. 9. Stipendia a stálé podpory peněžité všeho druhu.
a) Počet studujících takto podporovaných podle škol, fakult, ročníků, pohlaví a národnosti.

Počet studujících takto podporovaných*): I. ve stud. roce 1920-21 II. ve stud. roce 1921-22	Universita										Tech-	
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	právníc.		lékař.		přírod.		filosof.					
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Podle ročníků:												
1	14	12	6	36	7	10	4	3	31	61	24	85
2	32	28	28	19	1	8	—	7	61	62	40	81
3	28	26	47	27	2	—	—	3	77	56	54	56
4	—	18	18	32	1	2	—	—	19	52	94	82
5	—	—	1	22	—	—	—	1	1	23	19	10
6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—
7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
8	74	84	100	136	11	20	4	14	189	254	241	319
9	13·6	15·1	21	26	29	18·7	6·4	17·1	16·9	20	24·6	28·4
b) Podle pohlaví:												
10	74	84	91	119	11	20	4	13	180	236	241	316
11	—	—	9	17	—	—	—	1	9	18	—	3
c) Národnosti												
12	73	79	88	72	10	15	4	9	175	175	184	160
13	64	74	65	60	10	14	4	9	143	157	165	146
14	9	5	23	12	—	1	—	—	32	18	19	14
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	1	5	4	49	—	4	—	5	5	63	14	128
17	—	—	2	—	1	—	—	—	3	—	41	18
18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	—	—	1	3	—	—	—	—	1	3	—	—
20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	—	—	5	12	—	1	—	—	5	13	2	12
22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
25	74	84	100	136	11	20	4	14	189	254	241	319
26	11·6	9·7	15·7	15·6	1·7	2·3	0·6	1·6	29·6	29·2	37·8	36·7

*) Ti, kdo dostali kromě stipendia z nadací též stipendium z běžných příjmů nějaké korporace nebo stálou peněžitou podporu od soukromníka, jsou zde počítáni dvakrát, kdo byli podporováni všemi těmi způsoby, počítají se třikrát. Jsou to však případy nepříliš četné.

z běžných příjmů korporací veřejnoprávních neb soukromých či od jednotlivců.

Naše tabulky probírají otázku souboru těchto stipendií dvojím způsobem: jednak zachycují počet posluchačů té které vysoké školy, jimž jest podpora udělena, jednak zaznamenávají i výši těchto podpor; tu však dlužno upozorniti, že bohužel v některých dotaznících byl sic údaj o stipendiu i jeho druhu, ale nikoli též o jeho výši. Nezabírá tedy tab. b) docela všechny případy, zachycené v tab. a);

pory peněžité všeho druhu.
škola, fakult, ročníků, pohlaví a národnosti.

n i k a	Zemědělská										Dohromady				
	Odbor			Zvěrolékařská		Odbor				Úhrnem		v absolutních číslech		v ‰**)	
	stroj. a elekt.	chem.	stav. a ost.			hospod.		lesnický				I.	II.	I.	II.
				I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.				
II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
51	17	17	5	7	3	37	7	3	10	40	70	193	9	25	
35	29	17	13	34	3	35	17	22	20	57	134	234	19·5	31	
39	8	9	46	21	14	16	24	17	38	33	215	166	29·5	26·5	
53	15	14	30	47	19	14	15	24	34	38	177	219	30	28	
—	—	10	—	—	1	—	—	—	1	—	21	33	41·2	26·8	
—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	17	—	56·8	—	
—	5	—	—	—	4	18	—	1	4	19	4	24	80	60	
178	74	67	101	109	44	120	63	67	107	187	638	869	22·2	28	
27·8	30·7	25·5	26·8	36·4	23	53·4	30·7	36·2	27·0	45·6	22·2	28	—	—	
178	72	66	101	109	44	119	63	67	107	186	629	847	22·8	28·7	
—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	1	9	22	7·8	14·5	
97	19	44	66	58	33	15	59	52	92	67	517	460	21·4	19·4	
89	17	40	58	50	30	14	43	28	73	42	439	395	20	18·2	
8	2	4	8	8	3	1	16	24	19	25	78	65	34·3	32·5	
66	43	19	7	35	5	102	3	15	8	117	34	343	24·8	79·8	
10	5	3	24	15	4	2	1	—	5	2	73	35	77·6	61·5	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	3	4·6	6·5	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4	7	1	3	1	2	1	—	—	2	1	12	27	10·6	18·8	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	50	
178	74	67	101	109	44	120	63	67	107	187	638	869	22·2	28	
20·5	8·5	7·7	15·8	12·6	6·9	13·8	9·9	7·7	16·8	21·5	100	100	—	—	

**) z celkového počtu studujících druhu ve sl. 1. označeného.

ale počet takovýchto úchylek je celkem zcela nepatrný. Údaje jsou čerpány z dotazníků dvou let, 1921/2 a 1922/3, a týkající se vždy celého stud. roku předchozího, 1920/1 a 1921/2; jest tedy možno sledovati, v jakých asi mezích kolísá během těchto dvou studijních let počet podělených studentů i výše stipendií.

Především co se týče počtu podělených studentů. V r. 1920/1 bylo všech studentů majících stipendia jakéhokoli druhu 638, což činí 22.2% všeho pozorovaného studentstva, roku následujícího stoupl procento o 6 na 28%. Ovšem někteří studenti berou podpory různého druhu a jsou tu pak počítáni dvakrát resp. i třikrát; udaných % dlužno tu tedy užívat jen opatrně, hlavně jen ke srovnání obou pozorov. let neb různých škol a fakult mezi sebou.

Tab. 9. b) Výše těchto pod-
podle škol, fakult, roč-

Studující	bylo podle údajů dotazníků vyplaceno v předchozím										
	Na universitě										
	právnícké fakultě		lékařské fak.		přírod. f.		filosof. f.		Úhrnem		
I. ve stud. r. 1921-22	II. ve stud. r. 1922-23	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
a) Podle ročníků											
I. ročníku	32.054	4.441	1.270	104.088	7.535	16.400	6.384	490	47.243	125.419	
II. »	53.600	25.406	38.904	32.280	800	6.936	—	12.560	93.304	77.282	
III. »	31.580	34.530	41.170	40.786	2.020	—	—	6.720	74.770	82.036	
IV. »	—	16.180	13.500	30.438	300	1.300	—	—	13.800	47.918	
V. »	—	—	650	15.730	—	—	—	810	650	16.540	
Absolventů	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Semestr neud.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Úhrnem	117.234	80.557	95.494	223.422	10.655	24.636	6.384	20.580	229.767	349.195	
v % celk. sumy	13.4	4.8	10.9	13.2	1.2	1.5	0.7	1.2	26.2	20.7	
b) Podle pohlaví											
studentů	117.234	80.557	88.994	202.822	10.655	24.636	6.384	19.980	223.267	327.995	
studentek	—	—	6.500	20.600	—	—	—	600	6.500	21.200	
c) Národnosti											
československé	117.084	72.357	72.274	47.826	5.655	17.896	6.384	4.640	201.397	142.719	
v tom Čechů	71.934	63.507	38.094	34.626	5.655	17.696	6.384	4.640	122.067	120.469	
Slováků	45.150	8.850	34.180	13.200	—	200	—	—	79.330	22.250	
polské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
ruské (ukr., rusk.)	150	8.200	1.110	164.032	—	6.640	—	15.940	1.260	192.812	
jihoslovenské	—	—	17.200	—	5.000	—	—	—	22.200	—	
bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
německé	—	—	160	1.300	—	—	—	—	160	1.300	
maďarské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
židovské	—	—	4.750	10.264	—	100	—	—	4.750	10.364	
rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
jiné	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
národ. neud.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Úhrnem	117.234	80.557	95.494	223.422	10.655	24.636	6.384	20.580	229.767	349.195	

Stipendii nadaných s t u d e n t k bylo poměrně málo (v prvním roce šetření 7.8%, v druhém 14.5% všech), většinou na lékařské fakultě, ježto studentky bývají obyčejně lépe situovány a o stipendium se ucházeti nemusí.

Podle škol: Ze všech posluchačů bylo v 2. roce nadáno stipendiem na universitě 20% proti 16.9 r. 1920/1, na technice 28.4% proti 24.6%; na škole zvěrolékařské počet stipendistů stoupl velmi značně, z 26.8 na 36.4%. Největší rozdíl panoval na škole zemědělské a byl způsoben značným počtem studentů ruských, jichž podpory, jak bude zjevno z dalšího, dosáhly značné výše. Tam stoupl procento z 27 na 45.6% všech studujících.

Srovnáme-li jednotlivé fakulty, vidíme, že nejméně pod-

por v Kč (pokud byla udána),
níků, pohlaví a národnosti.

stud. roce na stipendiích a stálých peněž. podporách všeho druhu celkem Kč									
Na technice		Na vys. škole zvěrolék.		Na vys. škole zemědělské		Dohromady			
						v číslech absol. Kč		v %	
I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
22.482	163.018	1.240	19.540	2.850	181.760	73.815	489.737	8.4	29
37.380	134.300	22.710	88.820	20.800	199.960	174.194	492.362	19.9	29.1
50.376	57.070	127.912	27.500	47.398	77.225	300.456	243.831	34.2	14.5
91.743	92.747	61.160	149.440	38.706	41.796	205.409	334.901	23.4	19.8
33.568	16.200	—	—	800	—	35.018	32.740	4	1.9
67.200	—	8.600	—	—	—	75.800	—	8.6	—
—	10.400	—	—	13.220	85.808	13.220	96.208	1.5	5.7
302.749	476.735	221.622	277.300	123.774	586.549	877.912	1.689.779	100	100
34.5	28.3	25.3	16.4	14	34.6	100	100	—	—
302.749	474.635	221.622	277.300	123.774	581.749	871.412	1.661.679	99.3	98.3
—	2.100	—	—	—	4.800	6.500	28.100	0.7	1.7
149.752	123.325	83.899	86.090	92.174	74.126	527.222	426.260	60	25.2
126.352	105.095	76.719	79.040	66.024	41.996	391.162	346.600	44.6	20.5
23.400	18.230	7.180	7.050	26.150	32.130	136.060	79.660	15.4	4.7
9.127	280.960	12.040	99.170	9.800	510.853	32.227	1.085.795	3.7	64.3
142.620	95.750	117.483	31.980	13.800	570	296.103	152.300	33.8	9.02
—	—	1.100	—	—	—	1.260	1.300	0.1	0.074
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.250	12.600	7.100	60	8.000	1.000	21.100	24.024	2.4	1.4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	100	—	—	—	—	—	—	—	—
302.749	476.735	221.622	277.300	123.774	586.549	877.912	1.689.779	100	100
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

porovaných bylo na fakultě filosofické, 4 v roce prvním, 14 ve druhém, ale relativně vykazuje v 2. roce ještě méně takto podporovaných fakulta právnická. Absolutně nejvíce stipendistů měla na universitě v obou letech fakulta lékařská (100 — 136), ale relativně předstihuje ji v 1. roce fakulta přírodovědecká. Při tom však výše podpor jednotlivců obnášela na fakultě filosofické průměrně v 1. roce 1596, v druhém 1470 Kč, na lékařské však v 1. roce jen 955 Kč a teprv v 2. roce průměr ten — vlivem velkého přírůstku stipendistů ruských — vzrostl na 1640 Kč. Na technice dosahovala jednotlivá stipendia průměrem v 1. roce 1265, v druhém 1494 Kč na jednoho poděleného studenta.

Jak byla rozdělena stipendia obou studijních let podle ročníků, ukazují absolutně řádky 1.—5. naší tab. 9. a) a relativně sloupec 27. a 28. v nich. Přirozeně je zpravidla nejméně stipendistů v ročníku I. a počet jich, aspoň relativně, stoupá téměř v každém vyšším ročníku.

Stipendia jsou většinou udílěna studentům příslušným do republiky Českosl. Z příslušníků cí a z í c h jsou ve zmíněných letech podílěni jen Jihoslované a Rusové. Kdežto však počet podělených Jihoslovanů poklesl v r. 1922 více než o polovici, počet ruských studentů, nadaných stipendii se zesateronásobil. Němců stipendiováných u nás jest málo (2, 3); patrně chtějí-li dosáhnouti větších podpor, jdou studovat na universitu resp. techniku německou. Jinak jest také podle n á r o d n o s t í podán lepší obraz rozdělení stipendií v relat. číslech sl. 27. a 28., umožňujících též lépe srovnávat obě pozor. léta. U Čechoslováků % podporovaných klesá z 21.4 na 19.4; Rusové naproti tomu dosahují 79.8% z 24.8%. U Jihoslovanů se jeví pokles ze 77.6 na 61.5%. Z jiných národností nás může zajímat snad ještě národnost židovská, ježto Židé stojí při rozdělení stipendií na místě čtvrtém (10.6% v roce 1921 a 18.8% v r. 1922).

Druhá část tabulky pojednává o v ý š í stipendií. Úhrnná jejich výše v r. 1920/1 činila 877.912 Kč, v r. 1921/22 pak 1,689.779 Kč. Z úhrnné té výše připadlo průměrně na 1 tak podporovaného studujícího v 1. roce 1376, ve druhém 1945 Kč. Ovšem, není možno, aby podporovaní studenti mohli jen z toho žít; ale některé jednotlivé z těch podpor bývají na štěstí často značně vyšší, jiné pak jsou doplňovány z jiných zdrojů (od rodičů, z výdělečné práce studentovy, poskytováním obědů a p.) Největší sumu těch podpor vykazují v obou letech druhé ročníky, z jednotlivých škol pak v 1. roce technika, v 2. vys. škola zemědělská.

Nejmenšího asi stipendia požíval některý příslušník národnosti židovské — 60 Kč, na škole zvěrolékařské. Nejvyšší jednotlivé stipendium, jaké z našich tabulek můžeme zjistiti (t. j. jen tam, kde je v tab. a) udán pouze jediný podporovaný a v tab. b) uvedena výše jeho podpory), jest 5000 Kč, jež vykazuje v 1. roce jeden Jihoslovan-přírodovědec, a 4800 Kč, jež vykazuje 1 studentka vys. školy zemědělské.

Průměrná výše těchto podpor byla v 1. roce největší na škole zvěrolékařské (2194 Kč, v druhém na zemědělské, kde z 1157 Kč stoupl průměr ten na 3137 Kč. Daleko nižší bylo tyto průměry na universitě (1216 v 1. a 1375 Kč v 2. roce), nemnoho vyšší na technice (1256 a 1494 Kč); na zvěrolékařské průměr ten, v 1. roce nejvyšší ze všech škol (2194 Kč), v 2. roce ještě stoupl na 2544 Kč.

Co se týče n á r o d n o s t í, jest možno pozorovati u Čechoslováků značný pokles sumy těchto podpor v druhém roce, zvláště citelný u Slováků; rovněž tak u Jihoslovanů. Naproti tomu vykazují Němci a Židé neveliký, Rusové pak ohromný vzestup sumy té. Čechoslováci měli v r. 1920/1 na universitě 87.6% všech podpor universitánům poskytovaných, roku 1921/2 pouze 40.9%, na technice v 1. roce 49.5%, v druhém 25.9%, na zvěrolékařské škole 37.9 a 31%, na zemědělské 74.5 a 12.6%. Podpory Rusů na universitě v prvním roce šetření zabíraly jen 0.5% všech univ. stipendií, v roce následujícím již 55.2%. A tak jest vzrůst podpor patrný u ruských studentů i na ostatních školách (zejména na technice z 3.0 na 58.9%), ale téměř zarážející jest na škole zemědělské: z 9800 Kč roku prvního (=7.9%) stoupl v druhém na 510.853 Kč (=87.1% všech těch podpor na téže škole). Celková výše podpor věnovaných ruským studentům obnášela v 2. roce 1,085.785 Kč, čili 64.3% celkové sumy, proti 3.7% roku předešlého. U Jihoslovanů procento podpor klesá z 33.8 na 9.02% celkové sumy, u Židů z 2.4 na 1.4%.

Celkem se tedy výše všech stipendií a stálých peněz. podpor během dvou let téměř zdvojnásobila, i jest si jen přát, aby pěkný ten vývoj pokračoval i v letech příštích.

JUSt. Ant. Kodýtek.

XI. Vadně bydlení.

Důležitým činitelem při každém studiu jest prostředí, v němž student pracuje. Dobrý byt musí zaručovati v prvé řadě klid, tuto hlavní podmínku nerušeného studia; nemá-li dělník ducha k své práci náležitě klidu, pak ztěžka a velmi obtížně pracuje. A kromě klidu má dobrý byt poskytnouti studentu i jiných předností: Má býti čistý, suchý, světlý a vzdušný. Student — a zvláště student hmotně málo zajištěný — nemá namnoze času, aby se denně osvěžil procházkou v parku a pročistil si plíce vzduchem. Mnohem více hodin prosedí v posluchárnách s charakteristickým pachem prachu anebo těžce si vydělává kondicemi, přepisováním a p. Tím vším jeho orgány slábnou a tím více potřebuje pak vzduchu a světla. Student nepožaduje přepychového salonu. V prosté, ale čisté a tiché jízbě vykoná přičinlivý jinoch totéž, co druhý snad v pracovně všim pohodlím opatřené.

Bohužel až do nedávna neměla většina brněnských vysokoškolků ani těchto nejzákladnějších podmínek klidného a zdravého bydlení. Provisorium Kaunicových kolejí umístěno bylo v dřevě-

ných, velmi již sešlých vojenských barácích, které se k obývání nehodily. Brněnský akademik byl nucen bydlet v místnostech, jež by se mnohdy nehodily ani za skladiště. A v těchto nedostatečných útulcích, v nichž v létě úžasně dusno zabraňovalo posilujícímu spánku a v zimě třeskuté mrazy vyháněly studenty do vyhrátých nádražních čekáren, připravoval se mladý inteligent na své budoucí těžké povolání. Teprve letošním rokem nové Kaunicovy koleje, Sušilova kolej, ruská a jihoslovanská kolej poskytly většinu studentů příjemného bydlení.

Dnešní referát ovšem nepojímá v sebe ještě statistická data z doby, kdy tyto koleje byly studentům odevzdány. Pokusil jsem se

Tab. 10. Vadně byd-
podle druhu vysokých škol, fakult

Počet studujících vadně bydlících I. v roce 1920/21 II. v roce 1921/22	Universita									Tech-		
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	právník.		lékařská		přírod.		filosof.					
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Podle ročníků:												
I. ročníku	42	33	23	29	6	13	7	12	78	87	42	59
II. "	59	58	35	34	1	14	2	8	97	114	75	98
III. "	39	30	52	54	1	5	2	4	94	93	76	106
IV. "	3	23	34	50	—	8	1	6	38	87	120	123
V. "	—	—	7	30	—	—	—	—	7	30	13	20
Absolventů	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Semestr neud.	—	1	1	—	—	1	—	—	1	2	—	1
Úhrnem	143	145	152	197	8	41	12	30	315	413	331	407
= v % ze sl. 25 (26)	14'4	12'3	15'3	16'7	0'8	3'5	1'3	2'5	31'8	35'0	33'3	34'4
b) Podle pohlaví:												
studentů	141	141	137	175	7	38	11	27	294	381	328	404
studentek	2	4	17	22	1	3	1	3	21	32	3	3
c) Národnosti												
československé	141	140	112	153	8	40	12	28	273	361	279	294
v tom Čechů	124	136	97	133	8	38	12	28	241	335	262	270
Slováků	17	4	15	20	—	2	—	—	32	26	17	24
polské	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—
ruské	—	3	13	23	—	1	—	1	13	28	9	45
jihoslovanské	—	—	1	3	—	—	—	—	1	3	21	30
bulharské	—	—	3	—	—	—	—	1	3	1	14	—
německé	1	1	6	8	—	—	—	—	7	9	—	1
maďarské	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
židovské	1	1	15	9	—	—	—	—	16	10	8	35
rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
jiné neb neud.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Úhrnem	143	145	152	197	8	41	12	30	315	413	331	407
v % z úhr. stud. školy (fak.)	26'4	26'1	31'9	33'5	21'0	38'3	19'5	37'0	28'1	32'6	33'7	36'2

srovnati z přístupných mi tabulek bytové poměry, jak je udali posluchači na začátku šk. roku 1921—22 a 1922—23. Omezil jsem se pouze na data základní a nejstručnější, poněvadž bytovým poměrům bude později na těchto stránkách věnována celá stať. Připomínám dále, že práce tato opírá se jen o ryze subjektivní zprávy studentů, totiž o jejich údaje, zda byt, ve kterém v uplynulém roce bydlili, považují za vadný, ať v kterémkoli směru, čili nic. Přes to však může být snad vodítkem pro povšechnou první informaci i přípravou pro pozdější zevrubné zpracování materie, o níž jde.

Pohlédneme-li na přiloženou tabulku, seznáme, že bytové poměry vysokoškolského studentstva brněnského se ve škol. roce

lici studující

(odborů), ročníků, pohlaví a národnosti.

nika	Odbor		Zvěrolé- kařská		Zemědělská				Dohromady					
	stroj. a elekt.	chem.	stav. a ost.	Odbor		Úhrnem		v číslech absol.		v % *)				
				hosp.	lesnický	I.	II.	I.	II.	I.	II.			
	II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.			
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
34	9	16	14	14	6	14	20	14	26	28	160	188	20'5	24'4
54	23	21	37	36	18	28	25	21	43	49	252	297	36'7	39'3
68	16	22	68	42	15	27	44	23	59	50	297	291	40'2	46'4
83	26	14	46	68	14	29	29	43	43	72	247	350	41'9	44'8
—	—	20	—	—	1	—	—	—	1	—	21	50	41'2	40'7
—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	13	—	43'3	—
—	1	—	—	—	2	2	—	1	2	3	3	6	60'0	15'0
239	75	93	173	160	56	100	118	102	174	202	993	1182	34'6	38'1
20'2	6'3	7'9	17'4	13'5	5'6	8'5	11'9	8'6	17'5	17'1	100'0	100'0	—	—
238	73	93	172	160	56	100	118	102	174	202	968	1147	35'1	38'9
1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	25	35	21'6	23'3
179	39	76	148	128	50	56	112	94	162	150	862	933	35'7	39'4
165	36	69	138	114	47	53	92	70	139	123	780	842	35'6	38'8
14	3	7	10	14	3	3	20	24	23	27	82	91	36'1	45'5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	50'0	—
22	17	6	7	22	1	33	4	7	5	40	34	135	24'8	31'3
19	7	4	8	7	—	10	1	—	1	10	31	50	33'0	87'7
—	—	—	4	—	4	—	—	—	4	—	25	1	58'1	2'7
1	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—	10	10	22'7	21'7
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3	—	42'9
18	10	7	4	2	1	1	—	—	1	1	29	48	24'8	33'3
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	50'0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
239	75	93	173	160	56	100	118	102	174	202	993	1182	34'6	38'1
37'3	31'1	38'3	45'9	53'3	29'3	44'4	57'6	55'0	43'9	49'3	34'6	38'1	—	—

*) z celkového počtu studujících toho druhu (označeného ve sloupci 1.).

1921—22 oproti roku 1920—21 značně zhoršily. Bydlelo-li v prvním pozorovaném roce 34.6% všech pozorovaných brněnských akademiků vadně, tedy víc než $\frac{1}{3}$, je to jistě číslo povážlivé; nad to však vzrostlo toto procento vadně bydlících v roce následujícím na 38.1. Ani jediná brněnská vysoká škola nemůže se vykázat zlepšením, které by nastalo v bytových poměrech jejích posluchačů. Jak absolutní, tak i relativní čísla hovoří tu výmluvně o vadném bydlení studentů v celku i u jednotlivých škol.

Nejkřiklavější poměry panují na vysoké škole zvěrolékařské. Zde dosáhlo procento vadně bydlících již v prvním poz. roce 45.9 a stoupl v druhém roce na 53.3, počítáno z celkového počtu posluchačů této školy. Celkově se ovšem poměr vys. školy zvěrolékařské k jiným vys. školám zlepšil: r. 1920—21 činili vadně bydlící zvěrolékaři 17.4% všech vadně bydlících, r. 1921—22 však jen 13.5%. To proto, že počet všech posluchačů jiných vysokých škol se zvětšil, zejména otevřením nových ročníků (hlavně na universitě), kdežto na vysoké škole zvěrolékařské se naopak zmenšil. Hned po zvěrolékařích přicházejí tu vadně bydlící posluchači v y s. škol y z e m ě d ě l s k é. Zde zvýšilo se procento vadně bydlících o 5.4; absolutně vzrostli vadně bydlící zemědělci o 28 hlav.

Neutěšeně, avšak mnohem lépe než zvěrolékaři a zemědělci, bydlí posluchači t e c h n i k y. I u nich vzrostl absolutní počet vadně bydlících o 76 posluchačů oproti roku prvému. Vyjádřeno procentuálně, bydlí v 1. prvním roce 33.7%, v druhém 36.2% techniků vadně, t. j. zhruba každý třetí technik si stěžuje na způsob svého bydlení, kdežto u zvěrolékařů a zemědělců bydlí vadně každý druhý posluchač. Nejvíce vadně bydlících techniků studovalo odbor strojí a elektrotechnický, nejméně odbor chemický. U odboru posléze jmenovaného dá se věc vysvětliti tím, že tento odbor techniky není tak početně navštěvován jako odbory jiné.

Relativně nejlepší bytové poměry panují na universitě. Počet vadně bydlících posluchačů se sice oproti prvému pozorovanému roku jak absolutně (což jest samozřejmé) tak i relativně zvětšil, ale přes to zůstává procento vadně bydlících studentů této vysoké školy o 4 pozadu i za technikou. Ba dokonce studující právnické fakulty bydlí ve šk. roce 1921—22 lépe než v roce předcházejícím. V roce 1920—21 tvořili totiž vadně bydlící právníci 26.4%, kdežto v roce následujícím jen 26.1% všech studujících práv. Veliké zhoršení pozorujeme za to na fakultě filosofické, kde procento vadně bydlících filosofů stoupá o 17.5. Zhoršení nepoměrné celkem vykazuje též fakulta přírodovědecká, kdežto počet vadně bydlících m e d i k ů stoupl celkem úměrně.

Snad bude pozornému čtenáři naší tabulky nápadné, že posluchači I. ročníku všech vys. škol bydlí lépe než posluchači ročníků vyšších. Zjev tento pochopíme snadno, uvážíme-li, že data jsou udávána vždy za rok minulý, takže studenti I. ročníku většinou udávají

způsob svého bydlení z posledního ročníku školy střední, kdy z valné části bydleli u rodičů.

Co se týče rozdělení vadně bydlících podle pohlaví, tu u studentek sledujeme % vadně bydlících v obou letech mnohem nižší, a také se u nich nejeví zhoršení bytových poměrů v 2. roce v takové míře jako u studentů. Viděti tedy, že s t u d e n t k y vůbec bydlí daleko lépe než studenti. Vysvětlil bych to tím, že ženy, které věnují se vysokoškolskému studiu, pocházejí většinou z rodin hmotně lépe zajištěných a mohou si tudíž dopřátí pohodlnějšího a nákladnějšího způsobu bydlení. Nejhorší (relativně) poměry v tomto směru panovaly u posluchaček university. Těch bydlelo vadně 91.4% všech vadně bydlících studentek. Hranici tvořila zde fakulta lékařská s 22 vadně bydlícími studentkami na straně jedné a fakulta filosofická s 3 posluchačkami téhož druhu na straně druhé. Zbytek vadně bydlících studentek poslouchalo vědy technické; 2 odbor chemický, 1 odbor strojnický. Na ostatních vysokých školách si studentky na své byty nenařikaly.

Bytové poměry studentů mužských se celkem mnoho neliší od všeobecného rozdělení, uvedeného nahoře a proto je opomím, odkazuje prostě na tabulku.

Zajímavý a pestrý obraz se nám zjeví, díváme-li se na vadně bydlící akademiky brněnské s hlediska národnostního. Samozřejmě, že nejvíce budou nás zajímatí Č e c h o s l o v á c i.

V prvním pozorovaném roce bydlelo vadně 35.7% všech československých vysokoškolských studentů v Brně, tedy o něco víc než v průměru všech národností. Za rok stoupá toto procento téměř o 5, tedy opět nadprůměrně. Absolutně i relativně studovalo nejvíce Čechoslováků tohoto druhu na universitě. Hranici tvoří lékařská fakulta se 153 vadně bydlícími Čechoslováky a fakulta filosofická která jich čítá 28. Na technice studovalo v druhém pozorovaném roce 294 Čechoslováků vadně bydlících. Přírůstek oproti roku minulému jest tu 15. Vysoká škola zvěrolékařská čítala 128 a vys. škola zemědělská 150 vadně bydlících studentů národností československé. Jest zajímavé, že u těchto dvou škol počet vadně bydlících Čechoslováků v druhém roce poklesl a to u zvěrolékařské o 20, u zemědělské o 12.

Z jiných slovanských národností nejpočetněji zastoupena jest národnost ruská. Počet vadně bydlících Rusů oproti roku prvému ve stud. roce 1921—22 značně stoupl. Bylo-li v roce předchozím na všech brněnských vysokých školách 24.8% vadně bydlících Rusů, pak v roce následujícím vidíme, že už 31.3% ruských akademiků bydlí vadně. Lví podíl na tomto počtu mají ovšem ty školy a fakulty, které jeví vůbec nejvíc ruských posluchačů, t. j. které připravují své studenty k povolání, jež není vázáno na území naší republiky.

Hned po Rusech přicházejí na řadu J i h o s l o v a n é. Počet vadně bydlících příslušníků této národnosti vzrostl — ani ne tak

absolutně, jako relativně — způsobem přímo zarážejícím. 33% vadně bydlicích Jihoslovanů z prvního roku šetření vzrostlo za rok na 87.7%.

V jakém poměru zvětšil se počet vadně bydlicích Jihoslovanů, v takovém poměru — ba snad ještě v křiklavějším — zmenšil se počet vadně bydlicích Bulharů. Z 58.1% klesli tito na 2.7%. Řečeno v číslech absolutních z 25 vadně bydlicích posluchačů národnosti bulharské r. 1920—21 zůstal v roce následujícím pouze 1 filosof. Zjev tento vysvětluji si následovně: Špatné valutové poměry Bulharska donutily ty bulharské vysokoškoláky, kteří si nemohli dovolit nákladného studia za hranicemi své vlasti, aby opustili naši republiku. Zůstali zde pouze ti, jichž majetkové poměry jsou skutečně tak zajištěny, že mohou si studium v zemi s lepší valutou dopřát a jimž tedy ani vydržování pohodlného bytu nepůsobí nijakých zvláštních obtíží.

Z ostatních slovanských národností vymizela v druhém roce ze seznamu vadně bydlicích studentů národnost polská ač v roce minulém dva polští medicí stěžovali si na způsob svého bydlení.

Zajímavost jest, že z jiných národností jsou to hlavně Židé, kterým se byty v Brně neklíbí. Z 29 vadně bydlicích posluchačů národností židovské v 1. roce stalo se za rok 48 nespokojenců.

Z Němců, rok před tím vadně bydlicích, studoval v r. 1922—23 1 práva, 8 medicínu a 1 techniku, odbor strojnický.

Ve šk. roce 1922—23 vyskytli se i dva na vadný byt si stěžující Rumunů. Studovali chemický odbor techniky. Před tím vadně bydlicích Rumunů na českých vysokých školách brněnských nebylo.

Z celého tohoto statistického rozboru vyplývá jasně, že bytové poměry českých akademiků v Brně byly v pozorovaných letech neutěšené a měly povážlivý sklon k horšímu. Doufejme, že otevření studentských kolejí tento smutný vývoj zarazilo. Jest si jen přát, aby snahy sociální péče o studentstvo vysokoškolské v Brně nespouštěly ani na dále se zřetele způsob bydlení vysokoškolského studentstva.

JUS. V. Bartovský.

XII. Nedostatečně stravování.

Týká-li se naše statistické šetření sociálních poměrů studentstva, tu jistě nikoli na posledním místě bude nás zajímat otázka, jakým způsobem se studentstvo stravuje, neboť stravovací poměry studentstva dávají nám nad jiné dobře usuzovati na jeho sociální postavení neb alespoň na pokročilost organizace institucí, starajících se o podporování sociálně slabších. Otázka tato bude později obšírněji probírána v četných tabulkách zvláštního oddílu, které náležitě osvětlí zjev ten vhodnými kombinacemi. Příložená tabulka má podati jen jakýsi přehled, který by nám již v tomto základním oddílu skýtal první orientaci v stravovacích poměrech brněnských

vysokoškoláků. Ze řady otázek o stravování v dotazníku daných vybrána pro to nejšířší otázka po nedostatčnosti stravy. Sluší ovšem předem upozornit, že data v ní uvedená jsou čistě rázu subjektivního. Nedá se v dotaznicích předem všeobecně stanovit, co za nedostatečnou stravu má být považováno, takže tu bylo určení to ponecháno libovůli jednotlivých studujících. Ale přes to jsou údaje o tom zvlášť vhodné pro první povšechnou orientaci.

Ideálním poměrem by jistě bylo, kdyby sloupce příložené tabulky zely prázdnotou. Ze tomu tak není, nemůžeme však se divit. Jeví-li se účinky dnešních mimořádných poválečných poměrů i na jiných vrstvách, jak by se nejevily na vysokoškolském studentstvu, které se rekrutuje ze všech vrstev a z tak různých území. A právě toho, že vysokoškolské studentstvo se schází z různých území, jest si třeba zde povšimnouti. Všem není dopřáno žítí u rodičů, kteří o přiměřenou zvyklou stravu se nejlépe postarají. Mnozí studentí jsou nuceni stravovati se u cizích lidí. Některým z nich dobré majetkové poměry dovolují vyhledati si byt s dobrou stravou, jich potřebám i zvykům plně vyhovující, což jim nahradí úplně pohodlí, jež by měli u rodičů. Těch však není mnoho. Valná část studentstva je odkázána hledati si výživu jiným způsobem.

A tu vychází vstříc studentstvu Akademická mensa, která umožňuje vysokoškolákům, aby za poměrně malý obnos, ba téměř nejpotřebnějším, aby pomocí různých podpůrných spolků zdarma se zde stravovali. Zásluhy Akademické mensy jsou v tomto ohledu téměř nedocenitelné a jen jí sluší děkovati za to, že počet vysokoškoláků nedostatečně stravovaných nedosahuje příliš velikého čísla. Ba číslo není ani tak veliké, abychom na něm mohli bezpečně užití zákona velkých čísel, tak důležitého při statistickém šetření. Musíme si tedy toho být vědomi a výsledků získaných v tabulce nepřeceňovati. Musíme čítati s možnou odchylkou při delším pozorování. Nicméně ani tato tabulka není bez zajímavostí. Jest z ní možno poznati, jaké rozdíly tu jeví jednotlivé vys. školy a fakulty, různé národnosti i pohlaví, a také jakým směrem se bere vývoj na tomto poli aspoň v pozorovaném dyouletí.

Nerad tedy zde konstatuji, že počet těch, kteří si stěžovali na nedostatečné stravování, v r. 1922—23 oproti roku předchozímu stoupl a to měrou dosti značnou, ze 140 na 198, v procentech ze 4.9% na 6.4% všech pozorovaných studentů. Je nutno hledati příčinu tohoto vzrůstu. Nesmíme ovšem ihned zcela bezpečně usuzovati na neutěšený vývoj našich sociálních poměrů, neboť tento neubírá se vždy cestou rovnou a jen výsledky pozorování, konaných po více let, mohou nám jej bezpečně vystihnouti.

Vzrůst procenta nedostatečně stravovaných by se dal částečně odůvodňovati větším přílivem cizinců na naše vysoké školy v roce 1922—3, zejména Rusů, neboť právě u cizinců je procento nedostatečně stravovaných největší. Jelikož pak data o stravovacích poměrech vysokoškoláků týkají se období předcházejícího období, kdy studentstvo odevzdávalo dotazníky, nemohou nám tedy u cizinců

nově přibývajících ukazovati stravovací poměry vysokoškolských v Brně, jelikož data jimi uváděná týkají se období, kdy jejich pisatelé vysokoškolský resp. brněnskými vysokoškolský nebyli; ba namnoze byli ubohými utečenci, bídě živoucími v různých cizích zemích. Že pak právě u cizinců procento nedostatečně stravovaných je vůbec dosti značné, můžeme si vysvětlovati mimo jiné i tím, že cizí vysokoškolská jsou zvyklí na stravu značně se lišící od naší, nemůžeme se tedy diviti, že jim naše strava příliš nevyhovuje a že ji považují za nedostatečnou. Že tomu tak pravděpodobně je, dá se částečně i z tabulky poznati. Nápadný zde je totiž rapidní pokles

Tab. 11. Nedostatečně stravovaní podle druhu vysokých škol, fakult

Počet nedostatečně stravovaných studujících I. ve stud. r. 1920/21 II. ve stud. r. 1921/22	University								Tech-			
	Fakulty								Úhrnem		Úhrnem	
	práv.		lék.		přírod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Podle ročníků:												
I. ročníku	4	1	2	4	2	1	—	1	8	7	5	2
II. "	—	8	12	5	—	2	—	3	12	18	17	23
III. "	3	7	12	9	—	—	—	—	15	16	7	15
IV. "	—	7	9	11	—	1	—	1	9	20	15	16
V. "	—	—	2	8	—	—	—	—	2	8	—	4
absolventů sem. neudali	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Úhrnem	7	23	37	37	2	4	—	5	46	69	46	60
v % sloup. 25 (26)	5.0	11.6	26.5	18.7	1.4	2.0	0.0	2.5	32.9	34.8	32.9	30.3
b) Podle pohlaví:												
studentů	7	22	32	36	2	3	—	5	41	66	45	59
studentek	—	1	5	1	—	1	—	—	5	3	1	1
Úhrnem	7	23	37	37	2	4	—	5	46	69	46	60
c) Národnosti:												
československé	7	22	28	28	2	4	—	2	37	56	24	30
v tom: Čechů	2	20	17	19	2	4	—	2	21	45	20	23
Slováků	5	2	11	9	—	—	—	—	16	11	4	7
polské	—	—	4	9	—	—	—	2	4	11	4	11
ruské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	10
jihoslovenské	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	11	—
bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
německé	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
maďarské	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	8
židovské	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1
rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
jiné	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Úhrnem	7	23	37	37	2	4	—	5	46	69	46	60
v % všech stud. té šk. (fak.)	1.3	4.1	7.8	7.1	5.3	3.7	0.0	6.1	4.1	5.4	4.7	5.3

procenta nedostatečně stravovaných u národností bulharské, které z 39.6 klesá na 2.7. Nesnadno bychom si tak značný pokles procenta vysvětlili, kdybychom nevěděli, že naše stravovací poměry přinutily bulharské studentstvo, aby si zřídily vlastní menses, kde se jim nyní dostává pravděpodobně stravy jim vyhovující.

Vzrůst procenta nedostatečně stravovaných se jeví nejen u Rusů, o nichž jsem se již zmínil, nýbrž i u jiných národností, i u Čechoslováků, kde ze 4% stoupá na 5.9%. Značné procento a zároveň největší jeho vzrůst je u Jihoslovanů, kde 10.6% nedostatečně stravovaných v r. 1920—1 vzrůstá v roce následujícím na 24.6%.

stravování studující

(odborů), ročníků, pohlaví a národností.

niky			Zvěrolékařské		Zemědělské				Dohromady					
Odboru					Odboru				Úhrnem		v číslech absol.		v % *)	
stroj. a elekt.	chem.	stáv. a ost.			hosp.		lesnic.							
II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
—	—	2	1	3	1	—	1	2	2	2	16	14	2.1	1.8
11	11	1	10	10	4	5	1	7	5	12	44	63	6.4	8.3
9	4	2	12	7	—	1	6	11	6	12	40	50	5.5	8.0
8	6	2	8	12	—	4	2	7	2	11	34	59	5.8	7.6
—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	12	3.9	9.8
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	13.3	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	21	11	33	32	5	10	10	27	15	37	140	198	4.9	6.4
14.1	10.6	5.6	23.5	16.2	3.6	5.1	7.1	13.6	10.7	18.7	100	100	—	—
28	20	11	33	32	5	10	10	27	15	37	134	194	4.9	6.6
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4	5.2	2.7
28	21	11	33	32	5	10	10	27	15	37	140	198	4.9	6.4
14	8	8	25	27	2	3	9	23	11	26	97	139	4.0	5.9
12	6	5	17	21	2	2	9	10	11	12	69	101	3.2	4.7
2	2	3	8	6	—	1	—	13	—	14	28	38	12.6	19.0
2	8	1	1	5	—	4	1	3	1	7	10	34	7.3	7.9
5	3	2	4	—	—	3	—	1	—	4	10	14	10.6	24.6
—	—	—	3	—	3	—	—	—	3	—	17	1	39.6	2.7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2.3	—
7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	4.3	6.3
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	25.0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	21	11	33	32	5	10	10	27	15	37	140	198	4.9	6.4
4.4	8.7	4.5	8.8	10.7	2.6	4.4	4.9	14.6	6.0	9.0	4.9	6.4	—	—

*) z celkového počtu studujících toho druhu (označeného ve sloupci 1.).

Co se týče rozvrstvení nedostatečně stravovaných podle pohlaví, vidíme, že počet studentek nedostatečně stravovaných je zcela nepatrný, podléhá proto snadno vlivu různých nahodilostí, takže se nedivíme, že procento zcela odlišné od většiny procent uvedených v jiných sloupcích klesá tu z 5.2 na 2.7.

A nyní všimněme si jednotlivých ročníků, fakult a vysokých škol. Hned na první pohled nás překvapí poměrně malý počet nedostatečně stravovaných v prvních ročnících, a to na všech vys. školách. Snadno si to však vysvětlíme, uvážíme-li, že data ta týkají se roku minulého, t. j. doby, kdy posluchači prvních ročníků z valné části byli na střední škole, tedy ponejvíce u rodičů.

Ze všech vysokých škol největší procento nedostatečně stravovaných je na škole zvěrolékařské a hned za ní na zemědělské. Za příčinu zde možno považovati, že studentstvo se tam z valné části skládá z cizinců, u nichž procento nedostatečně stravovaných je poměrně vyšší. Na universitě a na technice se procento nedostatečně stravovaných valně od sebe neliší. Snad možno si všimnouti většího vzrůstu procenta u university, který je působen právnickou a zvláště filosofickou fakultou, kde 0% v prvním roce vzrůstá v roce druhém na 6.1%, kdežto na fakultě lékařské a přírodovědecké procento klesá.

Na universitě největší procento nedostatečně stravovaných je na lékařské fakultě. Chápeme snadno proč. Studium je zde značně nákladné a dovede svými praktickými cvičeními do té míry zaměstnati posluchačstvo, že mu odnímá možnost vedlejším výdělkem si stravovací poměry zlepšiti. Daleko menší procento se jeví u ostatních fakult, nejmenší pak u fakulty právnické, neboť právnické studium nevyžaduje od posluchačstva ani příliš velkého nákladu ani (podle ustálené domněnky) nutné účasti na přednáškách, takže mnozí venkovští studenti, nemající dostatečných prostředků k tomu, aby žili v městě, bydlí stále na venkově u rodičů. Ba mnozí posluchači práv mají již své stále výdělečné zaměstnání, takže bychom je v našem šetření mezi studentstvo ani řaditi neměli.

Celkem nutno však konstatovati, že nedostatečně stravovaných studentů máme u nás — i podle tohoto čistě subjektivního zjištění — poměrně velmi málo, daleko méně než vadně bydlících nebo nedostatečně ošacených. Viděti, že na tomto poli, jistě nejdůležitějším, je sociální péče o naše studentstvo již nejdál.

JUS. Josef Krejčí.

XIII. Potřebující šatstvo.

Staré, ale dobré české přísloví praví: »Šaty dělají člověka.« Že je to pravda, dokazuje nám dělník ve dvojí podobě. Jak jiný dojem činí a jiným člověkem se cítí, když jde z práce umazán v rozedraném pracovním šatě a jiným v nedělní nebo ve svátek, kdy podle

svých prostředků vystrojen co nejlépe, vyjde si s rodinou na procházku! Chodit stále v dobrých šatech jest považováno za právo i povinnost t. zv. inteligentů, jež ať v úřadě nebo ve škole musí vystupovati v šatě aspoň relativně pěkném. To jsou však všechno lidé, kteří si oděv zaopatřují z vlastních příjmů.

Hůře jest s těmi, kdož jsou odkázáni na podporu resp. vydržování jedinců jiných, a k tomuto druhu patří zejména studentstvo, ať už středo- nebo vysokoškolské. Kolik je zde rozdílů! Pohlédme jen na studenta, podle nejnovější módy vystrojeného, a na jeho druhu, jenž v sešlém šatě chvátá do přednášek! Jaký to rozdíl, zpravidla jen proto, že jedni mají rodiče zámožné, jiní chudé, jiní opět nemají již rodičů a jsou odkázáni na kondice, fondy a t. d.

Do důsledků těchto rozdílů dává nám poněkud nahlédnutí připojená zde tab. 12. Opírá se sice jen o subjektivní údaje studentů, zda považují svoji potřebu šatů za dostatečně uhrazenou čili nic, ale i tak není bez zajímavosti.

Mějme však na paměti, že dotazníky byly vyplňovány a odevzdány na podzim, kdy téměř každý student potřeboval šaty zimní resp. svrchník nebo zimník, ačkoli měl snad letních šatů dostatek.

Podle druhu vysokých škol má v r. 1922—3 nejvíce studentů šatstva potřebných vys. škola zvěrolékařská, kde přesahuje počet potřebných jednu třetinu (37.6%); pak následuje vysoká škola zemědělská s 28.8% svých posluchačů; za ní řadí se technika s 25.3% svých posluchačů a nejméně potřebných je mezi universitami (20.3%). V roce 1921—2 byly tyto poměry na universitě, technice i na zemědělské škole horší, jen u veterinářů poněkud lepší, ač i tu jsou na tom veterináři poměrně nejhůř. V celku jeví se tu roku 1922—3 jisté, byť i neveliké zlepšení, relativně značnější než v číslech absolutních.

Podle fakult a odborů je srovnání v obou letech dosti zajímavé. Na universitě právníků potřebujících šatstvo v druhém roce oproti r. 1921—2 ubylo absolutně i relativně as o jednu třetinu. Úbytek zajisté značný. Na fakultách ostatních zvýšil se počet potřebných a to — až na medicy — absolutně i relativně a velmi značně (srv. řád. 24. a 25. naší tab.). Zejména na fakultě přírodovědecké se počet jich absolutně zpatronásobil a i relativně skoro zdvojnásobil. Nejvíce šatstva potřebných jest tedy na universitě mediců, což také odpovídá velikému nákladu na toto studium, v 2. roce však je relativně ještě předstihli přírodovědci.

Na technice nemáme bohužel r. 1921—2 zaznamenán stav potřebných podle odborů, takže nemůžeme provéstí podrobnějšího srovnání. Celkově potřebných techniků sic absolutně o 8 přibylo, ale relativně o 3 % ubylo. Přes polovinu všech potřebných techniků jsou studenti z odboru strojního a elektr. Chemiků a ostatních, hlavně stavebních, jest skoro stejně (22.5 a 24.3%). Veterinářů absolutně ubylo, ale relativně značně přibylo. Na vysoké škole zemědělské obor hospodářský nevykazuje v číslech absolutních žádných

změn, což však při celkovém vrůstu posluchačů jeho značí poměrně značný pokles (s 26.7 na 22.7%); obor lesnický vykazuje úbytek 6 potřebných, jenž však relativně je vzrůstem z 35.6 na 36.2% všech posluchačů odboru.

Pozoruhodné je srovnání podle ročníků, jež se rovněž projevuje jinak v číslech absolutních, jinak v relativních. Absolutně je v r. 1921—2 nejvíce potřebných v ročníku třetím, pak druhém, prvním, čtvrtém a nejméně jich vykazuje ročník pátý. Ve druhém roce pozorovaném ujímá se vedení ročník čtvrtý, jenž byl prve až na místě předposledním, pak následuje ročník druhý, na místo třetí odsouvá se s prvního místa ročník třetí; dále následuje ročník první

Tab. 12. Studující potřebující šatstvo podle druhu vysokých škol, fakult

Počet studujících potřebujících šatstvo	Universita										Tech-	
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	právníc.		lékařská		přírod.		filosof.					
	I. z roku 1921/22	II. z roku 1922/23	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Podle ročníků:												
I. ročníku	29	13	16	16	3	11	4	3	52	43	64	34
II. "	46	26	44	19	1	10	—	5	91	60	62	87
III. "	24	17	49	43	1	1	1	3	75	64	60	73
IV. "	4	17	20	39	1	5	1	2	26	63	79	82
V. "	—	—	3	24	—	—	—	—	3	24	8	8
Absolventů	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Semestr neod.	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	1
Úhrnem	103	73	132	141	6	30	6	13	247	257	277	285
= v % sl. 25 (26)	13.4	9.5	17.0	18.2	0.7	3.9	0.7	1.7	31.8	33.3	35.8	36.9
b) Podle pohlaví:												
studentů (mužů)	103	72	125	137	6	30	5	12	239	251	275	285
studentek (žen)	—	1	7	4	—	—	1	1	8	6	2	—
c) Národnosti												
československé	99	69	107	113	6	28	5	12	217	222	232	211
v tom Čechů	81	60	83	93	6	25	5	12	175	190	209	178
Slováků	18	9	24	20	—	3	—	—	42	32	23	33
polské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ruské (i ukr. a rusin.)	2	2	10	21	—	2	—	—	12	25	21	39
jihoslovenské	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	12	14
bulharské	—	—	1	—	—	—	1	—	2	1	5	—
německé	1	1	3	1	—	—	—	—	4	2	—	—
maďarské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
židovské	1	1	10	5	—	—	—	—	11	6	6	20
rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
jiné neb neod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Úhrnem	103	73	132	141	6	30	6	13	247	257	277	285
= v % té školy (fakulty)	18.9	12.9	27.7	27.0	15.8	28.0	9.5	15.8	22.2	20.3	28.3	25.3

a pátý je opět na místě posledním. Relativně je v prvním roce nejvíce potřebných v ročníku druhém, nejméně v ročníku prvním. V druhém pozorovaném roce přechází největší počet potřebných na ročník třetí.

Podle pohlaví jest poměrně daleko více šatstva potřebných studentů než studentek. Z mužů více jak čtvrtina se hlásí jako šatů desetina. V druhém roce pak se zmenšuje procento potř. studentů na jednu pětadvacetinu. V obou letech jest potřebných studentek nejvíc na medicíně.

bující šatstvo

a odborů, ročníků, pohlaví a národností.

Odbor	Vys. škola										Vys. škola zemědělská				Dohromady				
	stroj. a elekt.			chem.			stav. a ost.			zvěrolékařská		Odbor				v absolut. číslech		v %*)	
	hospod.		lesnický		Úhrnem		absolut.		v %*)										
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.					
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28					
20	4	10	20	15	9	10	20	7	29	17	165	109	21.1	14.1					
48	23	16	32	29	10	12	16	15	26	27	211	203	30.8	16.9					
50	9	14	45	29	9	15	26	20	35	35	215	201	29.4	16.9					
54	17	11	26	40	21	12	11	25	32	37	163	222	27.6	32.1					
—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	11	32	21.6	26.0					
—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	8	—	26.6	—					
—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	—	40.0	—					
172	54	59	127	113	51	51	73	67	124	118	775	773	27.0	15.0					
22.2	7.0	7.7	16.4	14.6	6.6	6.6	9.4	8.6	16.0	15.2	100.0	100.0	—	24.9					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
—	—	—	126	113	51	51	73	67	124	118	764	767	27.7	26.0					
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	11	6	9.5	4.0					
130	32	49	97	84	41	25	67	61	108	86	654	603	27.1	25.5					
111	26	41	88	73	35	21	47	36	82	57	554	498	25.3	23.0					
19	6	8	9	11	6	4	20	25	26	29	100	105	44.1	52.5					
16	15	8	13	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
9	4	1	8	1	5	18	4	4	9	22	55	110	40.1	25.5					
—	—	—	3	—	3	6	—	1	3	7	24	23	25.5	40.4					
—	—	—	2	2	—	—	—	—	1	—	11	1	25.5	2.7					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	15.9	8.7					
17	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16.6	28.6					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20.2					
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	29	18.8	—					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	100	25.0					
172	54	59	127	113	51	51	73	67	124	118	775	773	27.0	24.9					
26.8	22.5	24.3	33.7	37.6	26.7	22.7	35.6	36.2	31.3	28.8	27.0	25.0	—	—					

*) Z celkového počtu studujících toho druhu (označeného ve sl. 1.).

Podle národnosti poskytuje srovnání obou let velmi pestrý obraz. Všimněme si sl. 25—28 tab. Potřebných Čechoslováků ubylo v druhém roce proti roku prvnímu absolutně i relativně, avšak jen nepatrně. Národnost polská, ačkoli v tabulce je, nevykazuje žádného potřebného studenta. Jak podivně se však utváří srovnání národnosti ruské v obou letech! Zatím co se absolutně zvyšuje potřebných Rusů dvakrát, klesá relativně ze 40.1% na 25.5%. Z toho je patrné, jak obrovský příliv ruských běženců zaznamenaly v 2. roce vysoké školy brněnské. U Jihoslovanů zůstává stav téměř nezměněn, avšak relativně zvyšuje se počet potřebných studujících z 25.5% na 40.4%. To nám jasně ukazuje, kolik Jihoslovanů opustilo republiku. Rovněž u Bulharů následkem odchodu klesá obrovsky počet jejich potřebných relativně s 25.5% na 2.7%. Němci, Maďaři a Židé nevykazují žádných pronikavých změn. Za to počet potřebných Rumunů, jenž se rovná v obou letech absolutně 1 posluchači, klesá relativně se 100% na 25%, což značí, že přibyli v r. 1922—3 tři rumunští posluchači.

Ten fakt, že celkový počet studentů potřebujících šatstvo klesl relativně asi o 5 %, můžeme si vysvětliti jednak poklesem drahoty, jednak rozsáhlými ošacovacími akcemi pomocnými v druhém z pozorovaných let.

JUSt. Zdeněk Heidenreich.

XIV. Studující potřebující prádlo.

Má-li býti péče o chudé studenty dokonalá, jest třeba podporovati je ve všech jejich potřebách, aby nemuseli čas nutný ke studiu vynakládati na shánění existenčních potřeb. Jednou ze složek sociální podpory studentstva jest též pomoc v obstarávání nezbytného prádla. Naše statistická šetření podává obraz o nedostatcích v tomto směru na čes. brněnských vysokých školách ve stud. roce 1921—22 a 1922—23. Nesmíme ovšem zapomenouti při posuzování materiálu při tomto šetření shrnutého, že se zakládá na údajích čistě subjektivních, při nichž nebylo žádného objektivního měřítká.

Budeme sledovati nejdříve poměry, jak se nám jeví v celku. Na všech vys. školách v Brně se přihlásili r. 1921—22 604 studentů potřebující prádlo, t. j. 21% všech pozorovaných studentů. Z toho připadá nejvíce na techniku (221 stud., 36.6% všech potřebných); na universitu připadá 185 stud. (30.6%); nejméně připadá na vys. školu zvěrolékařskou a zemědělskou (po 99 stud., 16.4%). — Sledujeme-li věc podle fakult a odborů jednotlivých škol, vidíme, že v tomto roce se přihlásilo na universitě nejméně potřebných na fakultě přírodovědecké a filosofické (po 5 stud.), nejvíce na fakultě lékařské (101 stud.). Na technice bylo šetření v tomto roce provedeno jen v celku, takže o poměrech na jednotlivých odborech nemáme zpráv. Na škole zemědělské přihlásilo se více na odboru lesním (56 stud.) než-li na hospodářském (43 stud.).

V r. 1922—23 jest patrné dosti značné zlepšení poměrů, neboť se přihlásilo na všech vys. školách v Brně jen 571 studentů potřebujících prádlo (18.4% z celkového počtu, oproti 21% roku předchozího). Toto zlepšení jest patrné na všech vysokých školách vyjímaje universitu, kde potřebných absolutně i relativně přibýlo. Absolutně nejvíc ubylo na technice a na vys. škole zemědělské (po 18 stud.), relativně na vys. škole zemědělské (o 5.2% z celkového počtu jejich posluchačů).

Sledujeme-li úkaz v tomto 2. roce podle fakult, vidíme, že na universitě způsobily přibyték potřebných fakulty: přírodovědecká, filosofická a lékařská. Nejvíce potřebných přibýlo absolutně i relativně na fakultě přírodovědecké, daleko menší jest přibyték na fakultě filosofické, na fakultě lékařské pak nepatrný přírůstek absolutní (o 3 studenty) je převážen celkovým vzrůstem počtu mediků, takže se relativně jeví úbytkem (z 21.2 na 19.9% mediků všech). Na fakultě právnické počet potřebných klesl absolutně (ze 74 na 65) i relativně (z 13.6 na 11.5% všech). Poměry na universitě jsou vůbec z velké části způsobeny silným přírůstkem posluchačů ve škol. roce 1922—23 na některých fakultách. Tak na fakultě přírodovědecké, kde se roku 1922—23 přihlásilo potřebných studentů 4krát více, než-li roku minulého, bylo roku 1922—23 zapsanó 3krát více posluchačů oproti minulému roku. Tatáž příčina způsobila vzestup studentů potřebujících prádlo i na fakultě lékařské a filosofické, jenže na těchto fakultách nebyl přírůstek zapsaných posluchačů tak značný (na fakultě lékařské přibýlo oproti r. 1921—22 $\frac{1}{4}$ posluchačů, na filosofické $\frac{1}{3}$).

Podobně jako ubylo studentů potřebujících prádlo, ubylo také potřebných studentek. Oproti 8 studentkám z r. 1921—22 přihlásilo se následujícího roku o prádlo jen 5 studentek. Že procento potřebných studentek vzhledem k celkovému jejich počtu jest mnohem menší, než-li procento potřebných studentů (v r. 1921—22 21.6% studentů, studentek 6.9%; v r. 1922—23 studentů 19.2%, studentek 3.3%), jest novým dokladem, že z žen věnují se vysokoškolskému studiu převážně příslušnice zámožnějších tříd.

Zajímavo jest sledovati počet studentů potřebujících prádlo také podle národnosti. Značnější vzrůst nalzáme tu pouze u národnosti ruské, neboť Rusů-studentů potřebujících prádlo se r. 1922—23 přihlásilo 92, oproti 47 z roku minulého; je to však vzrůst jen zdánlivý, daleko převyšovaný velkým přílivem ruského studentstva na brněnské vys. školy v r. 1922—3 vůbec: těch 47 v 1. roce činilo 34.3%, kdežto oněch 92 v 2. roce už jen 21.3% všech ruských studentů vůbec. Jinak přibýlo potřebných jen u národnosti maďarské (celkem 2 stud.). Počet zůstal nezměněn u národnosti rumunské (1 stud.). U všech ostatních národností ubylo potřebných oproti roku předšlému, absolutně nejvíc u Čechoslováků (z 511 na 446), relativně u Bulharů (ze 14 na 2.7% všech).

Celkem možno říci, že se poměry vysokoškolského studentstva

v Brně co se týče nedostatečného zaopatření prádlem zlepšují. Jest to jednak následkem různých podpůrných institucí a podpor státních, jednak také následkem silného poklesu cen prádla v letech zkoumaných. Jest si jen přát, aby zlepšení v letech následujících postupovalo aspoň tímž tempem.

JUSI. Jan Stejskal.

XV. Potřebující obuv.

Světová válka přivedla k nám řadu nepřijemných hostů, kteří nás nechtějí opustit ani po jejím skončení. Jedním z nich a to velmi vytrvalým je dražota. Za války bylo vše zdraženo, zejména též

Tab. 13. Studující potřebující prádlo podle druhu vysokých škol, fakult

Počet studujících potřebujících prádlo	Universita										Tech-	
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	práv.		lékař.		přírod.		filos.		I. II.		I. II.	
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Podle ročníků:												
I. ročníku	23	11	14	14	3	8	4	3	44	36	49	26
II. "	31	24	29	12	—	7	—	3	60	46	47	57
III. "	17	13	38	31	1	1	—	1	56	46	48	47
IV. "	3	17	19	30	1	4	1	2	24	53	72	64
V. "	—	—	1	17	—	—	—	—	—	17	4	8
Absolventů	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	1
Semestr neod.	—	—	—	—	5	22	5	9	185	200	221	203
Úhrnem	74	65	101	104	0.8	3.8	0.8	1.6	30.6	35	36.6	35.5
= v % všech potřebujících	12.3	11.4	16.7	18.2	0.8	3.8	0.8	1.6	30.6	35	36.6	35.5
b) Podle pohlaví:												
studentů	74	64	95	100	5	22	4	9	178	195	220	203
studentek	—	1	6	4	—	—	1	—	7	5	1	—
c) Národnosti:												
československé	71	63	82	82	5	20	5	8	163	173	189	156
v tom: Čechů	59	58	64	67	5	19	5	8	133	152	173	134
Slováků	12	5	18	15	—	1	—	—	30	21	16	22
polské	—	—	—	—	—	2	—	—	9	20	17	30
ruské (ukr., rusin.)	1	1	8	17	—	—	—	—	—	1	3	9
jihoslovenské	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—
bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—
německé	1	1	3	1	—	—	—	—	9	4	5	7
maďarské	—	—	8	4	—	—	—	—	—	—	1	1
židovské	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
jiné neb neudané	—	—	—	—	5	22	5	9	185	200	221	203
Úhrnem	74	65	101	104	13.2	20.6	7.9	11.0	16.6	15.8	22.5	18.0
= v % té školy (fakulty)	13.6	11.5	21.2	19.9	13.2	20.6	7.9	11.0	16.6	15.8	22.5	18.0

šatstvo a obuv. Ceny jich jsou stále ještě velmi vysoké, takže mnohemu studentu není možno si je opatřit. Vždyť jen část studentstva jest tak šťastna, že jí úplně při studiu vydrží rodiče, kdežto ostatní musí si rozličným způsobem přivydělávat, mnozí nejen na stravu, nýbrž též na šatstvo a obuv. Jest přirozeno, že je těžko při tom ještě dobře studovat...

Bude nás jistě zajímat, kolik studentů vůbec by potřebovalo obuvi, dále rozdily v potřebě obuvi na jednotlivých vys. školách, fakultách a odborech, v jednotlivých ročnících, u studentek a u jednotlivých národností brněnského vysokoškolského studentstva.

Celkem potřebovalo ve školním roce 1921—22 568, v následujícím roce dokonce 583 brněnských studentů obuv. Cifry tyto

bující prádlo.

a odborů, ročníků, pohlaví a národnosti.

nika	Odbor		Zvěrolékařská		Zemědělská				Dohromady					
	stroj. a elekt.	chem.	stav. a ost.	Odbor		Úhrnem		v číslech absolventů		v %*)				
				hospod.	lesnický	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.					
	II. II. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.					
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
15	1	10	17	10	7	12	15	4	22	16	132	88	16.9	11.4
29	17	11	22	23	9	5	12	10	21	15	150	141	21.8	18.7
34	6	7	34	25	7	9	19	12	26	21	164	139	22.5	22.2
45	12	7	24	29	18	9	10	18	28	27	148	173	25.1	22.2
—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	5	25	9.8	20.3
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	10.0	—
—	1	—	—	—	2	2	—	—	2	2	2	5	40.0	12.5
123	37	43	99	87	43	37	56	44	99	81	604	571	21.0	18.4
21.5	6.5	7.5	16.4	15.3	7.1	6.5	9.3	7.7	16.4	14.2	100	100	—	—
123	37	43	99	87	43	37	56	44	99	81	596	566	21.6	19.2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	6.9	3.3
95	24	37	72	60	36	18	51	39	87	57	511	446	21.1	18.8
82	19	33	66	55	31	15	36	25	67	40	439	381	20.0	17.6
13	5	4	6	5	5	3	15	14	20	17	72	65	31.8	32.5
13	11	6	13	23	4	15	4	4	8	19	47	92	34.3	21.3
8	1	—	6	1	2	3	—	—	2	3	14	13	14.9	22.8
—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	6	1	14.0	2.7
—	—	—	2	2	—	—	1	—	1	—	7	4	15.9	8.7
—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	28.6
7	—	—	3	—	1	1	—	—	1	1	18	12	15.4	8.3
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	100	25.0
123	37	43	99	87	43	37	56	44	99	81	604	571	—	—
19.2	15.4	17.7	26.3	29.0	22.5	16.5	27.4	23.8	25.0	19.8	21.0	18.4	—	—

*) Z celkového počtu studujících toho druhu (označeného ve sl. 1.).

jsou velmi značné, zvláště když uvážíme, že to činí asi 1/5 veškerého brněnského studentstva. Bylo by jistě zajímavo srovnati toto číslo s poměry v jiných městech československých i cizozemských, kde jest řada vysokých škol; bohužel scházejí však potřebné údaje.

Ze všech studentů potřebujících obuv v roce 1921—22 bylo nejvíce na technice a to 37.2%, pak na universitě 31%, dále na vysoké škole zvěrolékařské 16.4% a na posledním místě jest vysoká škola zemědělská s 15.4%. V následujícím roce 1922—23 se tyto poměry mění. Celkový počet studentů potřebujících obuv stoupl, jak jsem již výše uvedl, z 568 na 583, ale největší procento z nich je na universitě a to 36.9%, na 2. místě jest technika s 34%, na 3. místě vysoká škola zemědělská, opět s 15.4%, a na posledním

Tab. 14. Studující podle druhu vysokých škol, fakult

Počet studujících potřebujících obuv	Universita								Tech-			
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	práv.		lékař.		přírod.		filosof.		I. II.		I. II.	
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.		
I. v stud. r. 1921/22	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
II. v stud. r. 1922/23	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1												
a) Podle ročníků:												
I. ročníku	17	15	14	15	2	12	3	3	36	45	46	25
II. »	30	33	29	12	1	6	—	3	60	54	48	56
III. »	16	19	35	31	1	—	—	1	52	51	45	46
IV. »	3	17	20	25	1	4	1	2	25	48	68	65
V. »	—	—	3	16	—	—	—	—	3	16	3	6
Absolventů	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—
Semestr neud.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Úhrnem	66	84	101	99	5	23	4	9	176	215	211	198
= v % sloup. 25. (26.)	11.6	14.4	17.8	17.0	0.9	4.0	0.7	1.5	31.0	36.9	37.2	34.0
b) Podle pohlaví:												
studentů	66	83	95	95	5	23	3	9	169	210	210	198
studentek	—	1	6	4	—	—	1	—	7	5	1	—
c) Národnosti												
československé	64	82	85	78	5	21	4	8	158	189	178	150
v tom: Čechů	52	79	64	69	5	19	4	8	125	175	161	125
Slováků	12	3	21	9	—	2	—	—	33	14	17	25
polské	—	—	—	—	—	—	—	—	8	19	14	25
ruské (ukraj., rusín.)	1	1	7	16	—	2	—	—	—	7	7	7
jihoslovenské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—
bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—
německé	—	1	2	—	—	—	—	—	—	8	5	15
maďarské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
židovské	1	—	7	5	—	—	—	—	—	—	1	—
rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
jiné neb neúdané	—	—	—	—	—	5	21	4	9	176	215	198
Úhrnem	66	84	101	99	5	21	4	9	176	215	211	198
= v % všech stud. šk. (fak.)	12.2	14.8	21.2	19.0	13.2	21.5	6.4	11.0	15.7	17.0	21.5	17.6

místě vysoká škola zvěrolékařská, jen s 13.7%. Z úhrnného počtu brněnského studentstva, z něhož potřebovalo v roce 1921—22 19.8% obuv, klesá v roce příštím procento jen nepatrně na 18.8%, ač v tomto roce ceny obuvi hlavně zásluhou firmy Baťovy klesly.

Fakt, že universita stojí v druhém pozorovaném roce na 1. místě v počtu studentstva obuv potřebujícího, vysvětlil bych tím, že v roce tom byl zapsán větší počet posluchačů na filosofickou a přírodovědeckou fakultu, a ti jsou obyčejně méně majetní než-li posluchači jiných fakult. Z počtu posluchačů na jednotlivých vysokých školách bylo největší procento potřebujících obuv na vysoké škole zvěrolékařské a to 24.7% v roce 1921—22 a 26.6% v roce následujícím. Ze zemědělců potřebovalo obuv v prvním pozorovaném roce

potřebující obuv,

a odborů, ročníků, pohlaví a národnosti.

nika	Odbor		Zvěrolékařská		Zemědělská				Dohromady					
	stroj. a elektr.	chem.	stav. a ost.	Odbor		Úhrnem		v číslech absolut.		v %*)				
				hosp.	lesnický	I.	II.	I.	II.	I.	II.			
												I.	II.	I.
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
15	2	8	15	10	4	13	14	5	18	18	115	98	14.8	12.7
30	18	8	20	19	7	6	15	13	22	19	150	148	21.8	19.6
33	7	6	36	17	8	11	14	13	22	24	155	138	21.3	22.0
45	13	7	20	34	17	10	7	17	24	27	137	174	23.3	22.3
—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6	22	11.8	17.9
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	10.0	—
—	—	—	—	—	2	2	—	—	2	2	2	3	40.0	7.5
123	40	35	93	80	38	42	50	48	88	90	568	583	19.8	18.8
21.1	6.9	6.0	16.4	13.7	6.5	7.2	8.9	8.2	15.4	15.4	100.0	100.0	—	—
123	40	35	93	80	38	42	50	48	88	90	560	578	20.3	19.6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	6.9	3.3
96	23	31	69	57	32	21	46	42	78	63	483	459	20.0	19.4
81	20	24	62	52	27	17	32	26	59	43	407	395	18.6	18.2
15	3	7	7	5	5	4	14	16	19	20	76	64	33.5	32.0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	13	4	11	19	3	15	3	4	6	19	39	82	29.4	19.0
6	1	—	5	—	2	4	—	1	2	5	14	12	14.8	21.1
—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	7	1	16.3	2.7
1	—	—	2	2	—	—	1	—	1	—	5	4	11.4	8.7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	3	—	3	1	1	—	—	1	1	2	19	23	16.2	16.0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	100.0	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
123	40	35	93	80	38	42	50	48	88	90	568	583	19.8	18.8
19.2	16.6	14.4	24.7	26.6	19.8	18.7	24.5	25.9	22.3	21.9	19.8	18.8	—	—

*) Z celkového počtu studujících toho druhu (označeného ve sl. 1.).

22.3%, v druhém jen 21.9%, na universitě 15.7%, ale v příštím roce již 17%, z techniků v roce 1921—22 21.5%, v druhém pozorovaném roce jen 17.6%.

Nyní pozorujeme potřebu obuvi na jednotlivých fakultách, resp. odborech. Na universitě potřebuje se nejvíce obuv na fakultách: lékařské a přírodovědecké. Ze všech zapsaných mediků potřebuje obuv 21.2% v roce 1921—22 a 19% v roce příštím. Na přírodovědecké fakultě stoupá procento těch, kteří potřebují obuv z 13.2 na 21.5% všech přírodovědců. Poměrně daleko menší, ale rovněž stoupající potřebu obuvi vykazují právníci (12.2, 14.8% všech) i filosofové (6.4, 11% všech).

Na technice potřebují obuv nejvíce na odboru elektrotechnickém

Tab. 15. Studující potřebu podle druhu vysokých škol, fakult

Počet posluchačů, potřebujících jiné podpory I. v r. 1921/22 II. v r. 1922/23	Universita								Tech-			
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	právníc.		lékařská		přírod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
a) Podle ročníků:												
I. ročníku	33	9	8	18	—	10	—	3	41	40	3	25
II. "	22	20	20	10	—	10	—	5	42	45	4	40
III. "	16	11	—	23	—	1	—	3	16	38	—	49
IV. "	2	13	11	27	—	3	—	4	13	47	4	49
V. "	—	—	1	13	—	—	—	—	1	13	—	8
Absolventů	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
semestr neudán	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—
Úhrnem	73	53	40	91	—	25	—	15	113	184	11	170
= v % sl. 25 (26):	42.8	10.8	23.4	18.5	—	5.1	—	3.1	66.2	37.5	6.4	34.6
b) Podle pohlaví:												
studentů	72	52	35	85	—	25	—	14	107	176	11	170
studentek	1	1	5	6	—	—	—	1	6	8	—	—
c) Národnosti:												
československé	71	53	40	79	—	23	—	15	111	170	3	138
v tom Čechů	63	48	40	69	—	23	—	15	103	155	1	119
Slováků	8	5	—	10	—	—	—	—	8	15	2	19
polské	—	—	—	9	—	1	—	—	—	10	1	5
ruské (ukraj., rusín.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13
jihoslovenské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
bulharské	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
německé	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
maďarské	—	—	—	3	—	1	—	—	—	4	5	12
židovské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
rumunské	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
jiné neb neudané	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Úhrnem	73	53	40	91	—	25	—	15	113	184	11	170
= % všech st. té školy (fak.)	13.5	9.5	8.4	17.4	—	23.4	—	18.3	10.1	14.5	1.1	15.1

(19.2% všech), pak na chemickém (16.6%), nejméně pak na stavitel-
ském (14.4% všech jeho posluchačů).

Při pozorování počtu studentů obuv potřebujících dle jednotlivých ročníků vidíme, že na př. na universitě v obou pozor. letech počet jejich v II. ročníku značně stoupá, v III. a IV. opět klesá, v V. obmezeném jen na mediky arcí pak již rapidně klesne. Na technice a vysoké škole zemědělské v obou letech, na zvěrolékařské aspoň v 2. roce počet jejich vrcholí až ve IV. ročníku. Týž IV. ročník jeví také v celkovém úhrnu všech škol poměrně nejvíce studentů obuv potřebujících; absolutně převyšuje jej v tom pouze v 1. roce ročník III.

Při rozdělení studentů podle pohlaví konstatujeme, že počet

již jiné podpory,

a odborů, ročníků, pohlaví a národnosti.

Univerzita			Zemědělská				Dohromady							
Odbor			Odbor				Úhrnem		v absol. číslech		v %*)			
strol. a elektr.	chem.	stav. a ost.	Zvěrolék.		hospod.		lesnic.		I.	II.	I.	II.	I.	II.
II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
20	—	5	—	5	6	7	—	12	6	19	50	89	6.4	11.6
18	10	12	10	12	6	7	—	9	6	16	62	113	9.0	15.0
27	10	11	—	8	8	9	—	9	8	18	24	112	3.3	17.9
30	10	9	—	30	15	9	—	19	15	28	32	154	5.4	19.8
—	—	8	—	—	—	1	—	—	—	1	1	22	2.0	17.9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2	1	40.0	2.5
95	30	45	10	55	37	33	—	49	37	82	171	491	6.0	15.8
19.3	6.1	9.2	5.9	11.2	21.5	6.7	—	10.0	21.5	16.7	100.0	100.0	—	—
95	30	45	10	55	37	33	—	49	37	82	165	483	6.0	16.4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	8	5.2	5.3
78	18	42	10	47	34	17	—	44	34	61	158	416	6.5	17.6
68	13	38	10	43	31	14	—	23	31	37	145	354	6.6	16.3
10	5	4	—	4	3	3	—	21	3	24	13	62	5.7	31.0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	—	—	6	—	12	—	5	—	17	1	38	0.7	8.8
6	4	3	—	—	1	3	—	—	1	3	1	16	1.0	28.1
—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	4.7	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	4.5	2.2
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	14.3
6	6	—	—	—	1	1	—	—	1	1	6	17	0.1	11.8
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	100	50.0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
95	30	45	10	55	37	33	—	49	37	82	171	491	—	—
14.8	12.4	18.5	2.7	18.3	19.4	14.7	—	26.5	9.3	20.0	6.0	15.8	—	—

*) Z celkového počtu studujících toho druhu (označeného ve sl. 1.).

studentek obuv potřebujících jest velmi nepatrný, totiž v roce 1921—22 jen 8, v roce příštím jen 5, což jest 6.9 a 3.3% ze všech studentek. I tu je viděti, že studentky jsou většinou mnohem zámožnější než-li jejich méně šťastní kolegové. Téměř všechny studentky obuvi potřebné jsou na lékařské fakultě, kde studuje hodně ruských emigrantek.

Pokud se týče rozdělení dle národnosti, jest v prvním pozorovaném roce 85% ze všech studentů, kteří potřebovali obuv, národností českoslov., což činí 20% všech Čechoslováků v Brně studujících. V roce druhém % to nepatrně pokleslo (na 19.4). U Slováků jest % to mnohem vyšší: 33.5 a 32% ze všech studentů slovenských, kteří v Brně studují. Na druhém místě jsou Rusové, z nichž 29.4% a 19% potřebuje obuv. Na 3. místě jest tu národnost židovská (16.2 a 16% ze všech). Na 4. místě nalézáme Jihoslovany s 14.8% v r. 1921—22 a 21.1% v r. 1922—23, čímž se dostávají v tomto roce na 3. místo. Velmi potřební jsou Bulhaři jen v r. 1921—22 s 16.3%, kdežto v roce 1922—23 potřebuje z nich obuv jen 2.7%. Na 6. místě jsou v prvním pozorovaném roce Němci s 11.4%, kdežto v druhém pozorovaném roce jsou na 5. místě s 8.7%, před Bulhary. (Mimořádné % Maďarů v 2. roce je při absolutně zcela nepatrném počtu jich možno ignorovati).

Celkem se počet obuvi potřebujících brněnských vysokoškoláků v 2. roce aspoň poměrně snížil, i doufejme, že další léta budou ve znamení dalšího zlepšení sociálního postavení brněnského vysokoškoláka, jednak tím, že bude opět vydatněji podporován příslušnými činiteli, jednak dalším poklesem drahoty.

JUSt. Lev Kreutz.

XVI. Potřebující jiné podpory.

Předcházející referáty vystihují nedostatky vysokoškoláků ve přičině oněch hlavních druhů lidských potřeb, které jsou důležitou podmínkou normální existence studenta. Zbývá však mnoho potřeb jiných, které, třebaže jsou zahrnuty pod pojem »jiné podpory«, mají pro studenta často význam nemalý. Jsou to hlavně potřeby peněz na studijní a zkušební poplatky, na učebnice a jiné knihy, na různé pomůcky učební a p. Přiložená tabulka nám podává aspoň přibližně obraz o rozsahu těchto potřeb.

V roce 1921—22 přihlásilo se o »jiné podpory« 6% z celého počtu vysokoškoláků. Poměrně nejvíce se jich přihlásilo na hospodářském odboru (19.4% všech), pak na právnické fakultě (13.4% všech), mnohem méně na lékařské fak. (8.4%), kdežto na obou ostatních fakultách university se v tom roce o »jiné podpory« nehlásil v dotaznících nikdo, z techniků jen 1.1% a ze zvěrolékařů pouze 2.7% všech. V roce 1922—23 počet přihlásivších se o jiné podpory stoupl skoro trojnásobně; tentokrát se jich přihlásilo absolutně nejvíce na technice (kde počet vzrostl 15× proti r. předch.), relativně však nejvíce na odboru lesnickém (26.5% všech jeho posluchačů, kde rok

před tím se nepřihlásil žádný!), pak na přírodov. fakultě (23.4%), na zeměděl. škole (20%), na odboru stavebním, na filos. fakultě a zvěrolékařské škole (přes 18%) atd.; poměrně nejméně na právnické fakultě (9.5% všech).

Co se týče jednotlivých ročníků, vidíme, že v r. 1921—22 převládá tu absolutně i relativně většinou 2. ročník (s výjimkou na hosp. odboru, kde se jich přihlásilo nejvíce ve 4. roč.), kdežto v roce 1922—23 bylo nejvíce potřebných ve 4. ročníku (kromě fak. přírod. a fil.).

Studentek přihlásivších se o jiné podpory bylo v r. 1921—22 6 t. j. jen 3.5% ze všech potřebných posluchačů; celé toto % připadá na studentky universitní a to hlavně na lékařskou fakultu. V r. 1922—23 stoupl počet těchto studentek na 8, ale % jich kleslo s 3.5 na 1.6%.

Co se týče cizích národností, zahrnují v r. 1921—22 z celého počtu o jiné podpory se přihlásivších jen 7.6%. Na prvním místě jsou tu Židé, hlavně na technice, na druhém Němci na práv. fakultě. V r. 1922—23 stoupl počet přihlásivších se z cizích národností na 15.3% všech, kdo se hlásili o jiné podpory. Tentokrát však na prvním místě jsou absolutně Rusové (počtem 38), což opět souvisí s velkým jich přílivem v tomto roce na naše vys. školy; relativně předčí je daleko Jihoslovany, jichž 16 přihlásivších se činí přes ¼ všech. Absolutně jsou však na druhém místě zase Židé.

JUSt. Bedřich Janiček.

XVII. Povolání a sociální postavení rodičů.

Studentstvo sociologicky je charakterisováno — kromě tím, že studuje — hlavně svým mládím: biologickým, psychickým, hospodářským i sociálním. Studentstvo sociálně vyznačuje se svojí nehotovostí. Student povětšinou odpojil se od stavu svých rodičů a teprve směřuje k určitému povolání a určitému sociálnímu postavení vlastnímu. Studentstvo je přechodným typem, na kterém lpí ještě vlivy povolání i sociálního postavení jeho rodičů. Podkladem studia sociální otázky studentské jest tudíž jistě studium prostředí, nejen ve kterém žije, ale i ze kterého vzhází studentstvo — povolání a sociálního postavení rodičů.

V brněnském studentstvu v obou pozorovaných letech nejvíce procento, třeba že v druhém roce poněkud klesající, tvoří ti, jichž rodiče náležejí zemědělství (25.9, 21.3%); už značně menším, ale po nich nejvyšším, přibližně si velmi blízkým procentem participují na celkovém počtu studenti ze řad učitelských a profesorských (12.0, 11.2), dětí řemeslníků (11.8, 9.9), obchodníků (11.7, 12.1) a úředníků (9.7; 11.1% všech stud.). Kdežto v druhém z pozorovaných let klesá toto procento dosti značně u řemeslnických synků, i u dětí profesorů, učitelů a p., stoupá naproti tomu u dětí obchodníků a úředníků. Procento ostatních povolání sledováno se s t u p n ě, tvoří — vynesáme-li neurčité »jiné povola-

Tab. 16. Povolání a sociální postavení rodičů podle druhu vysokých škol, jichž rodičové příslušeli svým hlavním povoláním ku:

postavení rodičů odborů, a podle pohlaví studujících.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41	Počet studujících, I. = ve stud. r. 1921-22 II. = ve stud. r. 1922-23 c. = celkem, ž. = v tom ženi, jichž rodičové příslušeli svým hlavním povoláním ku:	Universita																Technika	Zvěrolékařská				Zemědělská				Dohromady																																										
		Fakulta												Dohromady					Dohromady				v absolutních číslech				v procentech																																										
		právn.		lékařská				přirod.		filosof.		I.		II.		I.			II.		I.		II.		I.		II.		I.		II.																																						
		I.	II.	I.		II.		I.	II.	I.	II.	I.		II.		I.			II.		I.		II.		I.		II.		I.		II.																																						
		c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.		c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.	c.	ž.																																					
1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20		21		22		23		24		25		26		27		28		29		30		31		32		33		34		35	
A. Podrobně dle skupin povolání		zemědělství	157	131	115	3	99	5	9	20	15	19	296	5	269	8	147	—	132	—	146	—	117	—	153	—	144	—	742	5	662	8	25.9	4.7	21.3	5.3	1																																
B. Podle soc. postavení hl. povolání		lesnictví	1	3	4	1	2	—	1	—	—	—	6	1	7	—	14	—	8	—	6	—	4	—	39	—	34	—	65	2	53	—	2.3	1.9	1.7	—	2																																
C. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	11	10	7	1	8	—	4	1	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
D. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	59	62	36	4	38	4	4	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
E. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
F. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
G. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
H. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
I. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
J. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
K. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
L. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
M. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
N. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
O. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
P. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
Q. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
R. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
S. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
T. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
U. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
V. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
W. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
X. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
Y. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
Z. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AA. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AB. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AC. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AD. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AE. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AF. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AG. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AH. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7	136	—	115	—	56	—	48	—	37	—	25	—	338	7	307	7	11.8	6.5	9.9	4.6	4																																
AI. Největší skupiny v kombinaci se sociálním postavením		řemeslu	32	31	21	2	26	4	1	7	10	12	109	7	119	7																																																					

lání, bez povol. a neudáno« — tuto linii: doprava, továrníci, svobodná povolání, lesnictví, úvěrnictví, hornictví, vojsko a služba domácí. Tato linie s nepatrnými úchytkami jest zachována i v druhém pozorovaném roce.

Zajímavé změny prodělává povolání rodičů podle fakult i o b o r ů. Na př.: studenti z řad zemědělských, tedy venkovských, na universitě nedosahují procenta celkového, ale značně se mu blíží. Na technice v prvním z pozorovaných let tvoří jen sedminu všech posluchačů techniky, v druhém pozorovaném roce dokonce jen necelou osminu. Na vysoké škole zvěrolékařské a zemědělské přirozeně přesahují průměrné procento. Na zvěrolékařské tvoří více než $\frac{1}{3}$, na odboru hospodářském kolem $\frac{1}{2}$, na odboru lesnickém asi $\frac{1}{4}$ po obě dvě léta.

Jak patrné, studium povolání rodičů skýtá mnoho zajímavých momentů, avšak není té důležitosti pro sociální otázku studentskou jako studium sociálního rozvrstvení rodičů, jimž jasněji se nám osvětluje profil sociálního rozvrstvení též studentů samých, ukazující důležitost sociální péče o studentstvo. Necelá polovina rodičů našeho studentstva má samostatné postavení (47.2% v prvním, 44.2% v druhém roce). Ostatek (vedle značného procenta těch, kdož buď z neuvědomělosti, nedbalosti nebo nemístné snadtydlivosti neudalo sociálního postavení rodičů) tvoří z velké části úředníci synkové (33.5 resp. 35.3% všech), z daleko menší části synkové dělníků a nádeníků (9.4, 8.4%), nebo pensistů, výměnkářů a p. (4.4, 3.2%). Vyjádřen obyčejnými zlomky jeví se poměr mezi jednotlivými skupinami po obě léta přibližně asi takto: samostatní tvoří asi $\frac{1}{2}$, úředníci přibližně $\frac{1}{3}$, dělníci asi $\frac{1}{10}$, pensisté asi $\frac{1}{20}$ rodičů všech našich studentů.

Rozdělíme-li studentstvo na tři větší skupiny, na ty, jichž rodiče náleží 1) prvovýrobě, 2) ostatním živnostem, 3) školství, veřejné službě a vojsku, jeví se poměr průměrem mezi oběma léty pozorování: 8 : 10 : 7. V první skupině studenti, jichž rodiče jsou samostatní, tvoří $\frac{3}{4}$, v druhé něco přes $\frac{1}{2}$, v třetí pak klesají na nepatrný zlomek procenta. Obrácený sled zachovává procento synků úřednických. Kdežto v první skupině jest jich přes $\frac{1}{10}$, v druhé již $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$, třetí skupinu vytvářejí téměř sami. Dělníkům, nádeníkům, pensistům a výměnkářům dohromady připadá v první a třetí jen kolem $\frac{1}{10}$, v druhé skupině podíl asi dvojnásobný.

Z dosavadního jest zřejmo a pro sociální otázku studentskou důležité, že více než polovina studentů pochází z vrstev nesamostatných a závislých.

Všimneme-li si vedle tohoto celkového přehledu procenta povolání a sociálního postavení rodičů studentek, uvidíme značné odchylky. Největší procento studentek připadá kruhům školským a veřejné služby i svobodným povoláním. Dlužno upozornit, že kruhy zemědělské, zabírající velmi značné procento celkového počtu, u studentek mají jen asi $\frac{1}{20}$ všech. Podle sociálního postavení

rodičů přísluší přes polovinu řadám úřednickým, $\frac{1}{4}$ samostatným a ostatek dělníkům, nádeníkům, pensistům atd. V kombinaci povolání a sociálního postavení rodičů ve 3 skupiny objevuje se rovněž zajímavost související s nedostatkem studentek z řad zemědělských: prvovýrobě totiž připadá toliko méně než $\frac{1}{10}$ žen.

Vedle toho přihlížíme speciálně k sociálnímu postavení rodičů studentů podle jednotlivých vys. škol a fakult v obou pozorovaných letech. Relativně nejvíce samostatných (61—62%) má škola zvěrolékařská, nejméně (37%) technika, nehledě k úchylice fakulty přírodovědecké v druhém pozorovaném roce. Úřednických synků má relativně nejvíce lesnický odbor (42—49%) vysoké školy zemědělské, nejméně odbor hospodářský (20%). Synků dělnických má poměrně nejvíce technika, odbor lesnický a právnická fakulta (po 10—11%), nejméně odbor hospodářský. Z pensistů a výměnkářů připadá poměrně nejvíce na fakultu přírodovědeckou a filosofickou (6—13%). S nejmenším pochopením nebo s největší nedbalostí, pokud se týče sociálního postavení rodičů, setkala se statistika v této části na hospodářském odboru, kde 22—28% neudalo sociálního postavení rodičů. Poměrně nejlépe dopadla statistika v této části na právnické fakultě, kde jen 3% neudalo sociálního postavení rodičů. Pro zjevy ty dá se nalézt řada přirozených příčin daných rázům studia na jednotlivých oborech: Na př.: 10—11% dělnických synků na právnické fakultě je dáno poměrnou volností v návštěvě přednášek a tím větší možností výdělku; 42—49% úřednických synků na lesnickém odboru je snad dáno tím, že na tento obor přicházejí hlavně synové lesnických úředníků a p.

Této kapitole o povolání a sociálním postavení rodičů dostane se dalšího zpracování. V mnohých a bohatých kombinacích s jinými jevy (majetkem, osvobozením od stud. poplatků a p.) pak ještě daleko jasněji vynikne zajímavost i důležitost této stránky sociálního rozvrstvení studentstva; v tomto oddílu o základních datech nutno se spokojiti jen tímto letným nárysem.

JUS. Jindřich Lančík.

XVIII. Vlastní a rodinné jmění.

A. Počet studentů vykazavších jmění dle škol, fakult a pohlaví.

Na dotazníku o sociálních poměrech studentstva českých vysokých škol brněnských nalézáme na čtrnáctém místě otázku: Máte sám nějaké své vlastní jmění? a jaká jest přibližně nynější jeho hodnota? S těmito otázkami souvisí pak otázka dvacátá, jež praví: Mají rodiče nějaký majetek a jaká je přibližně jeho nynější hodnota? Uvážíme-li obě otázky, vidíme, že byly do dotazníku zařazeny nikoli bezúčelně. Jisté nás zajímá, kolik ze všech brněnských vysokoškoláků má vlastní a kolik rodinné jmění a jaké výše dosahuje jmění toto; bude nás zajímat roztrženi obojího jednak podle jednotlivých vysokých škol a fakult (odborů), jednak podle pohlaví

studujících. Jest přirozeno, že všichni studenti nezodpověděli tyto otázky tak, jak bychom si k vůli úplnému a přesnému šetření přáli, ať již tak učinili z neznalosti rodinného jmění nebo z neoprávněné nedůvěry. Ale celkem možno říci, že i tuto choulostivou otázku vyplnilo velmi mnoho studentů, což jest zjevem pro naše statistické

šetření i pro posouzení vyspělosti našeho studentstva velmi potěšitelným, obzvláště když nikde v cizích státech nedosáhli takové úplnosti. Potěšitelné jest také značné zlepšení, jaké jsme mohli v tomto směru pozorovat již v druhém roce šetření proti prvnímu. Celkem udalo v prvním pozorov. roce (1921—22) ze všech

Tab. 17. Vlastní a rodinné
a) Počet studujících vykázávších

Počet studujících I. ve stud. r. 1921-22, II. ve stud. r. 1922-23, kteří	Universita										Tech-	
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem	
	právn.		lékařská		přírod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. udali, že mají vlastní jmění	c.) 32	31	17	16	2	4	10	4	61	55	61	47
	m.) 32	31	14	13	2	2	7	4	55	50	60	47
	ž.) —	—	3	3	—	2	3	—	6	5	1	—
2. udali i vyšší jeho	c.) 32	29	17	16	1	4	8	4	58	53	48	36
	m.) 32	29	14	13	1	2	6	4	53	48	47	36
	ž.) —	—	3	3	—	2	2	—	5	5	1	—
3. udali, že mají rodinné jmění	c.) 303	328	273	193	22	59	40	52	638	632	524	508
	m.) 301	318	251	169	19	53	33	47	604	587	519	502
	ž.) 2	10	22	24	3	6	7	5	34	45	5	6
4. udali i vyšší jeho	c.) 272	263	205	172	21	48	29	44	527	527	409	391
	m.) 270	257	189	158	18	43	23	39	500	497	406	387
	ž.) 2	6	16	14	3	5	6	5	27	30	3	4
5. udali vlastní i rodinné jmění	c.) 22	17	9	6	2	4	3	3	36	30	19	51
	m.) 22	17	8	2	2	4	2	3	34	26	17	50
	ž.) —	—	1	4	—	—	1	—	2	4	2	1
6. neudalí ani vlastní ani rodinné jmění	c.) 229	214	196	319	16	48	16	29	457	610	415	620
	m.) 215	199	161	264	13	43	9	17	398	523	402	609
	ž.) 14	15	35	55	3	5	7	12	59	87	13	11
7. úhrn těch, kteří podle údajů dotaz. mají jmění ať vlastní či rod. n. ob. (1+3-5)	c.) 313	342	281	203	22	59	47	53	663	657	566	504
	m.) 311	332	257	180	19	51	38	48	625	611	562	499
	ž.) 2	10	24	23	3	8	9	5	38	46	4	5
	% 18.0	21.6	16.0	12.9	1.3	3.7	2.7	3.3	38.0	41.5	32.0	31.7
8. úhrn všech pozorovaných studentů (6+7)	c.) 542	556	477	522	38	107	63	82	1120	1267	981	1124
	m.) 526	531	418	444	32	94	47	65	1023	1134	964	1108
	ž.) 16	25	59	78	6	13	16	17	97	133	17	16
9. s nějakým jméním vůbec (7)	c.) 57.7	61.5	58.9	39.0	57.9	55.1	74.6	64.6	59.1	51.8	57.7	44.7
	ž.) 12.5	40.0	40.7	29.5	50.0	61.5	56.2	29.4	39.1	34.6	23.5	31.2
10. s vlastním jméním (1)	c.) 5.9	5.6	3.6	3.0	5.6	3.7	15.8	4.9	5.4	4.4	6.2	4.2
	ž.) —	—	5.1	3.8	—	15.4	18.8	—	6.2	3.8	5.9	—
11. s rodinným jméním (3)	c.) 55.7	59.0	57.2	37.0	57.8	55.1	63.4	63.3	57.0	50.0	53.6	48.0
	ž.) 12.5	40.0	37.2	30.6	—	46.2	43.7	29.4	35.1	34.4	29.4	37.5

jmění studujících.
je podle škol, fakult a pohlaví.

Odbor	Zemědělská								Dohromady					
	Odbor			Zvěro-lékařská		Odbor			Úhrnem		v absolut. číslech		v % ²⁾	
	stroj. a elektr.	chem.	staveb. a ost.	hospod.	lesnick.	Úhrnem	Úhrnem	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
	II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
19	10	18	33	11	14	11	9	9	23	20	178	133	6.2	4.3
19	10	18	33	11	14	11	9	9	23	20	171	128	6.0	4.1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	5	0.2	0.2
14	5	17	31	7	13	8	9	8	22	16	159	112	5.5	3.6
14	5	17	31	7	13	8	9	8	22	16	153	107	5.3	3.4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	0.2	0.2
272	100	136	259	211	129	106	101	98	230	204	1651	1555	57.4	50.0
270	97	135	259	211	129	106	101	98	230	204	1612	1504	56.0	48.4
2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	39	51	1.4	1.6
211	67	113	218	130	82	61	86	71	168	132	1322	1180	46.1	38.0
210	65	112	218	130	82	61	86	71	168	132	1292	1146	45.0	36.9
1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	30	34	1.1	1.1
31	7	13	17	8	12	11	2	2	14	13	86	102	3.0	3.3
30	7	13	17	8	12	11	2	2	14	13	82	97	2.9	3.1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	0.1	0.2
380	138	102	102	86	60	119	97	80	157	199	1131	1515	39.4	49.0
377	130	102	101	85	59	117	97	80	156	197	1057	1414	36.8	45.8
3	8	—	1	1	1	2	—	—	1	2	74	101	2.6	3.2
260	103	141	275	214	131	106	108	105	239	211	1743	1586	60.6	51.0
259	100	140	275	214	131	106	108	105	239	211	1701	1535	59.1	49.4
1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	42	51	1.5	1.6
16.3	6.5	8.9	15.8	13.5	7.5	6.7	6.2	6.6	13.7	13.3	100	100	—	—
640	241	243	377	300	191	225	205	185	396	410	2874	3101	100	100
636	230	242	376	299	190	223	205	185	395	408	2758	2949	95.9	95.2
4	11	1	1	1	1	2	—	—	1	2	116	152	4.1	4.8
40.6	42.8	58.0	73.0	71.3	68.6	47.1	52.7	55.4	60.5	51.5	60.8	51.1	—	—
25.0	27.3	100	—	—	—	—	—	—	—	—	36.2	33.6	—	—
3.0	4.1	7.4	8.8	3.7	7.3	4.9	4.4	4.9	5.8	4.9	6.2	4.2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.0	3.3	—	—
42.5	41.5	55.8	68.8	70.2	67.5	47.1	49.4	53.1	58.0	49.8	57.4	50.0	—	—
50.0	27.5	100	—	—	—	—	—	—	—	—	33.6	33.2	—	—

²⁾ z celkového počtu pozorovaných studujících vůbec (2874 resp. 3101).

¹⁾ c. = celkem; m. = v tom studentů (mužů); ž. = v tom studentek (žen);
% = úhrn c. tvoří procent z celkového úhrnu sl. 25. resp. 26.

našich vysokoškoláků vlastní jmění 178 studujících, z nichž bylo pouze 7 studentek. V příštím roce má vlastní jmění jen 133 studujících, z čehož jest pouze 5 studentek. V procentech ze všech pozorovaných studentů jest to 6.2% v prvním a 4.3% v druhém roce, z čehož na studentky připadá v obou letech 0.2%. Nejvíce studujících majících vlastní jmění bylo v obou letech na universitě a technice; v 1. roce následuje škola zvěrolékařská a poslední je vys. škola zemědělská. V roce druhém se poměr mezi nimi obrátil. Na universitě měla nejvíce posluchačů s vlastním jměním fakulta právnická (téměř polovinu všech příslušných universitánů). Na vysoké škole zemědělské jest po obě pozorovaná léta na odboru hospodářském více posluchačů s vlastním jměním než na odboru lesnickém.

Jinak ovšem vypadá tu pořadí škol i fakult podle čísel poměrných (ř. 28): Poměrně nejvíce studujících s vlastním jměním vykazuje v 1. roce vys. škola zvěrolékařská (8.8% všech jejích posluch.), pak technika (6.2%), poté zemědělská (5.8%), nejméně pak universita (5.4%). V 2. roce je na 1. místě vys. škola zemědělská, načež následují universita, technika, a na konec teprv zvěrolékařská. Není tu tedy pozorovati stálosti žádné. Rovněž ne u jednotlivých fakult; ty vykazují v poměrných číslech zvláště nápadné rozdíly (od 3 až po 15.8%).

Co se týče výše vlastního jmění, udalo ji v 1. roce 159 ze 178 posluchačů, kteří mají vlastní jmění, v 2. roce však ze 133 jen 112; vidíme tedy v 1. roce údaje úplnější. Zajímavost jest, že při udávání jmění byli nejpřehlednější v obou letech lékaři, a v prvním roce vedle nich i právníci, neboť udali všichni též výši vlastního jmění.

Rodinné jmění udalo v 1. roce 1.651 posluchačů, v roce 1922—23 jen 1.555, což jest 57.4% a 50% ze všech brněnských vysokoškoláků. Z toho bylo v 1. roce 1.612 studentů a 39 studentek, v 2. roce 1504 studentů, ale 51 studentka. Výši rodinného jmění z nich však udalo jen 46.1% v prvním pozorovaném roce a 38% v druhém roce. Značnou část studentů neudávších výši rodinného jmění vysvětlují si tím, že studentů, vyplňujících při zápisu náš dotazník, nebyli připraveni na tuto otázku a opravdu neznali výše jmění svých rodičů.

Nejvíce posluchačů, jichž rodiče měli vlastní jmění, bylo na universitě, pak na technice, dále na vys. škole zvěrolékařské a na zemědělské, kde jest opět takových posluchačů více na odboru hospodářském než na lesnickém. Poměrně nejvíce studujících s rodinným jměním vykazuje však v obou letech opět škola zvěrolékařská (68.8, 70.2% všech), po té v 1. roce škola zemědělská, universita a teprv nakonec technika, v 2. roce však universita předstihuje zemědělskou. Celkem tvoří v 2. roce studující s rodinným jměním všude kromě zvěrolékařů menší procento všech nežli v 1. roce.

Oboje jmění — vlastní i rodinné — udalo celkem 86 posluchačů v roce 1921—22 a 102 v roce 1922—23. Z těch bylo nejvíce zase na universitě 36 (30). Celkem tedy 3% resp. 3.3% ze všech studentů oznámilo, že má jmění vlastní i rodinné. Vlastního ani rodinného jmění však nemá v prvním pozorovaném roce 1131 studentů a 1515 v roce druhém, což jest 39.4% a 49.0% všech studentů, čili téměř polovina studentů jest beze jmění. Z těch bylo v roce 1921—22 1.057 studentů a 74 studentek, v roce 1922—23 1.414 studentů a 101 studentka. Pozorujeme, že počet nemajetných studentů značně stoupl. Vysvětlení dostaneme, uvážíme-li, že celkový počet studentů se zvýšil a že přibýlo mnoho nemajetných ruských emigrantů. Nejvíce studentů, kteří sami ani jejich rodiče nemají jmění, bylo na universitě, pak na technice, dále na vysoké škole zemědělské a na 4. místě na škole zvěrolékařské; relativně však jeví se těchto nemajetných nejvíce na technice, zvláště v 2. roce (55.3% všech techniků), pak na zemědělské (48.5) a na universitě (48.2), nejmíň v obou letech na zvěrolékařské (v 1. roce jen 27, v druhém 28.7%). Na technice a na vysoké škole zemědělské, kam přibýlo mnoho Rusů, vidíme z naší tabulky jasně zvýšení počtu nemajetných.

Celkem tedy bylo posluchačů, kteří mají nějaké jmění (ať vlastní, rodinné nebo obojí) 1743, v 2. roce již jen 1583, což jest 60.6% a 51.0%, čili něco přes polovinu. Z toho jest 42 (51) studentek. Poměrně nejvíce majetných měla v obou letech opět škola zvěrolékařská (přes 70%), nejmíň technika (57.7 resp. 44.7%). Majetných studentek jest absolutně i relativně nejvíce na universitě. Universitánů s jměním ať rodinným, vlastním či obojím jest absolutně nejvíce na fakultě právnické a to 18% (21.6%) ze všech brněnských studentů, majících nějaké jmění; poměrně však jsou tu právníci aspoň v prvním roce až na místě posledním (viz řádek 26. tab.).

B) Udaná celková peněžní hodnota jmění vlastního i rodinného.

Celková peněžní hodnota jmění vlastního i rodinného u brněnských vysokoškoláků činí v prvním pozorovaném roce 116,013,257 Kč, v roce druhém 106,741,075 Kč. Jsou to částky zdánlivě dosti značné, ale dlužno uvážiti jednak nynější nízkou hodnotu naší valuty, jednak, že tu bylo tehdy 2,874 resp. 3,101 vysokoškoláků. Průměrně připadá tedy v 1. roce 40,366 Kč na 1 studujícího vůbec a 66,559 Kč na 1 z těch, kteří nějaké jmění vykazali; v 2. roce činí tyto průměry 34,412 a 67,302 Kč, vesměs to částky, jež svým normálním výnosem by nestačily k úplnému zaopatření studenta.

Nápadný jest pokles celkového jmění v druhém roce o 10 milionů Kč přes to, že počet pozorovaných v tom roce stoupl. Na obnosu 116,013,257 Kč v prvním roce participuje nejvíce universita s 43,802,370 Kč, pak technika s 34,829,723, dále vys. škola zvěrolékařská s 20,601,888 a vys. škola zemědělská s 16,779,276 Kč. V druhém roce nastává zhoršení. Na 1. místě universita jen

se 40,755.144 Kč, na 2. technika, jež zaznamenává zlepšení na 35,624.900. Na 3. místě vys. škola zemědělská 17,189.974 (vzestup) a na 4. místě vysoká škola zvěrolékařská jen s 13,171.057. Z university jest v 1. roce nejbohatší právnická fakulta s 20,875.936 Kč, těsně před lékařskou fakultou s 20,509.834. Filosofové mají jmění jen 1,646.200 Kč. V 2. roce vede opět právnická fakulta s 20,647.802 před lék. fakultou, jež zaznamenala silný pokles na 15,497.426 a filosofickou fakultou, jež přílivem studentů se zlepšila na 2,669.750. Na technice vede odbor strojn. a elektrotechnický. Na hospodářském i lesnickém odboru vysoké školy zemědělské jsou poměry téměř stejné. Z celkového jmění připadá v roce 1921—22 113,803.057 Kč na studenty a 2,210.200 na studentky, v roce 1922—23 103,271.421 na studenty a 3,469.654 na studentky. Průměr na 1 z těch, kdo nějaké jmění vykazali, je u studentů v prvním roce značně příznivější (skoro 67.000 Kč) než u studentek (52.624 Kč),

Tab. 17. Vlastní a rodinné
b) Udaná celková peněžní

Podle údajů I. ve stud. r. 1921-22 II. ve stud. r. 1922-23 studujících	činila celková					
	vlastního				rodinné	
	celkem Kč		z toho u studentek Kč		celkem Kč	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1	2	3	4	5	6	7
university, a to					15,585.486	18,977.602
1 právnické fakulty	5,294.450	1,670.200	—	—	19,979.309	15,064.835
2 lékařské fak.	530.525	432.591	190.000	159.091	761.400	1,880.966
3 přírodověd. fak.	5.000	59.200	—	53.000	1,338.200	2,591.750
4 filosofické fak.	308.000	78.000	11.000	—	37,664.395	38,515.153
5 úhrnem	6,137.975	2,239.991	201.000	212.091	32'5	36'2
6 = % ze sumy ř. 18. sl. 14 (15)	5'3	2'1	0'2	0'2		
techniky, a to					16,963.000	
7 strojn. a elektr. odboru		248.900	—	—	5,895.700	
8 chemického odb.		213.000	—	—	11,954.609	
9 staveb. a ost. odb.		349.700	—	—	34,235.115	34,813.300
10 úhrnem	594.608	811.600	—	—	29'4	32'6
11 = % ze sumy ř. 18. sl. 14 (15)	0'5	0'7	—	—		
12 zvěrolékařské vys. školy	1,603.500	201.290	—	—	18,998.388	12,969.767
13 = % ze sumy ř. 18. sl. 14 (15)	1'4	0'2	—	—	16'4	12'1
zemědělské vys. šk., a to					8,519.000	7,935.700
14 hospodářského odboru	356.700	438.170	—	—	7,263.534	7,968.062
15 lesnického odboru	640.042	848.042	—	—	15,782.534	15,903.762
16 úhrnem	996.742	1,286.212	—	—	13'6	14'9
17 = % ze sumy ř. 18. sl. 14 (15)	0'9	1'2	—	—		
18 Dohromady:	9,332.825	4,539.093	201.000	212.091	106,680.432	102,201.982
19 = % sumy sl. 14 (15)	8'1	4'2	0'2	0'2	91'9	95'8

v druhém roce naopak o něco nižší (asi 67.300 proti 68.000 Kč u studentek). Je přirozeno, že tím, že nejvíce studentek jest zapsáno na lékařské fakultě, jest největší část uvedené sumy v jejich rukách.

Co se týče vlastního jmění studentů samých, činilo v roce 1921—22 jen 8.1% a v roce 1922—23 dokonce jen 4.2% oné celkové sumy. Konstatujeme tu zvlášť značné zhoršení v 2. roce. U studentek bylo zvlášť nepatrné (jen 0.2% celkové sumy). Nejvíce vlastního jmění bylo opět v obou pozorovaných letech na universitě, pak na zvěrolékařské škole, nejméně na technice. Z university jest nejvíce vlastního jmění na právnické fakultě.

Co se týče rodinného jmění, činí celkem 106,680.432 v prvním roce a 102,201.982 v druhém roce, z čehož připadá na studenty 104,671.232 v prvním a 98,944.419 v druhém pozorovaném roce. U studentů tedy značně pokleslo, kdežto u studentek, jak z tabulky zřejmo, stoupló víc než o 1/2. Universita má v tomto

jmění studujících.
hodnota toho jmění.

hodnota jejich jmění											
ného		úhrnem									
z toho u studentek Kč		u studentů (mužů) Kč				u studentek Kč		dohromady			
		I.		II.		I.		II.		v % t. sumy	
I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
80.000	422.000	20,799.936	20,225.802	80.000	422.000	20,879.936	20,647.802	18'0	19'4	1	
1,687.000	1,848.226	18,632.834	13,490.109	1,877.000	2,007.317	20,509.834	15,497.426	17'7	14'5	2	
107.000	296.337	659.400	1,590.829	107.000	349.337	766.400	1,940.166	0'6	1'8	3	
135.200	371.000	1,500.000	2,298.750	146.200	371.000	1,646.200	2,669.750	1'4	2'5	4	
2,009.200	2,937.563	41,592.170	37,609.490	2,210.200	3,149.654	43,802.370	40,755.144	37'7	38'2	5	
1'7	2'8	35'9	35'3	1'9	3'0	37'8	38'3	—	—	6	
—	50.000	—	17,161.900	—	50.000	—	17,211.900	—	16'2	7	
—	250.000	—	5,858.700	—	250.000	—	6,108.700	—	5'7	8	
—	20.000	—	12,284.300	—	20.000	—	12,304.300	—	11'5	9	
—	320.000	34,829.723	35,304.900	—	320.000	34,829.723	35,624.900	30'0	33'4	10	
—	0'3	29'9	33'0	—	0'3	29'9	33'3	—	—	11	
—	—	20,601.888	13,171.037	—	—	20,601.888	13,171.057	17'8	12'3	12	
—	—	17'8	12'4	—	—	17'8	12'4	—	—	13	
—	—	8,875.700	8,373.870	—	—	8,875.700	8,373.870	7'7	7'8	14	
—	—	7,903.576	8,816.104	—	—	7,903.576	8,816.104	6'8	8'3	15	
—	—	16,779.276	17,189.974	—	—	16,779.276	17,189.974	14'5	16'1	16	
—	—	14'5	16'0	—	—	14'5	16	—	—	17	
2,009.200	3,257.563	113,803.057	103,271.421	2,210.200	3,469.654	116,013.257	106,741.075	100	100	18	
1'7	3'1	98'1	96'7	1'9	3'3	100	100	—	—	19	

jmění slabou převahu nad technikou. Na universitě má rodinného jmění nejvíce v 1. roce fakulta lékařská, v druhém právnická. Z rodinného jmění studentek jest přirozeně největší část na universitě a to na lékařské fakultě. Z veškerého jmění připadá 91.9% (v druhém roce 95.8%) na jmění rodinné.

Přehledneme-li celkovou tabulku, vidíme, že hmotné zabezpečení studentů jest velmi slabé, vždyť téměř $\frac{1}{2}$ studentů nemá vůbec nějakého jmění, u té šťastnější menší polovice pak by ani veškeré jmění vlastní i rodinné dohromady nestačilo v průměru svým výnosem zabezpečit plně studenta, i kdyby se celý výnos jen jemu samému věnoval. Z toho vidíme, jak nutné a potřebné jest starati se o sociální zabezpečení studentů, kteří mají býti budoucí nadějí republiky. Druhý pozorovaný rok přinesl v pozorovaném zde stavu značné zhoršení; ovšem přibýlo tu mnoho emigrantů-Rusů, úplně nemajetných. Doufejme, že další stud. rok 1923—24 ukáže nám opět radostné zlepšení.

JUSt. Lev Kreutz.

XIX. Zdravotní stav, služba vojenská, sport, abstinentismus a účast studentstva na kulturním a společenském životě.

Statistický seminář, uvažuje o způsobu, v jakých odděleních by se měl zpracovati sebraný materiál, rozhodl se v prvním oddílu, nazvaném »základní data«, podati stručný přehled všeho toho, co bylo zjištěno. Obsahuje tedy tato část jen v hrubých rysech všechno, co v dalších oddílech jest probráno důkladněji, s mnohými zajímavými kombinacemi. Aby tedy succus předem výtčený byl úplný, nutno ještě provéstí analýsu dat o zdravotním stavu, službě vojenské, sportu, abstinentismu a účasti studentstva na kulturním a společenském životě. (Zjišťována sice ještě i znalost cizích řečí, tu však — ježto se »sociálním postavením studentstva« souvisí přec jen velice málo — aspoň prozatím v tomto oddílu pomíjíme).

Co se z dr a v o t n í h o s t a v u studentstva týče, byla v dotazníku otázka formulována tak, že odpověď musela vyzníti jen čistě subjektivně; otázka zněla: »Považujete se za zdravého?« Nebylo zde žádného objektivního zjištění, jež by umožňovala jen zevrubná lékařská prohlídka všech, tou dobou ještě neproveditelná. Přes to však jsou udání ta velmi cenná, zejména již proto, že v žádném podobném šetření o studentstvu nebyla položena podobná otázka, ač nikdo jistě nebude pochybovatí o její důležitosti pro posouzení též sociálního stavu pozorované vrstvy.

Z celkového počtu 2874 zjištěných studentů v prvním pozorovaném roce prohlásilo se jich za zdravé 2.105, t. j. 72.2%, a z 3.101 v 2. roce 2.429, t. j. 78.3%. Jest tu tedy patrně v celku zlepšení zdravotního stavu v druhém roce šetření. Důvodů pro to jest několik: jednak zlepšení hospodářských poměrů poválečných, jednak rozvoj péče sociální a v míře nemalé i nově v Brně zřízený

zdravotní ústav studentský. Že n bylo zdravých v 1. roce z celkového počtu jich 81%, v 2. roce 92.8%. Jeví se tedy u žen značně lepší zdravotní poměry vůbec a větší zlepšení jich než u mužů; myslím proto, že studiu vysokoškolskému věnují se z dívek většinou jen ty, které jsou hospodářsky dobře situovány.

Srovnáme-li zastoupení jednotlivých vysokých škol, vidíme, že v 1. roce nejvíce jest zastoupena universita, totiž 39.6% z celkového počtu zdravých, pak přijde technika s 34.8%, kdežto zvěrolékařská a zemědělská participují asi po 12%. Roku 1922—3 na všech školách stoupá počet zdravých, jen na zvěrolékařské klesá na 8% a také absolutně z 272 na 204. Je to patrně také důsledek velkého zmenšení počtu posluchačů na této škole, jakož vůbec rozdělení zdravých a rozdělení všech pozorovaných studentů na jednotlivé vys. školy je v % celkem skoro stejné. Postavíme-li vedle sebe čísla značící poměrný počet posluchačů na jednotlivých školách a procenta o těch, kteří se pokládají za zdravé, shledáme, že se po obě léta příliš od sebe neliší, většinou jen ve zlomcích %, nejvýše o 2%.

Z nemocí, na něž si studenti stěžují, je r. 1921—2 nejvíce zastoupena srdeční vada (u 6.2% všech stud.), nejméně (z těch, jež se zvláště uvádějí) poruchy zažívacího traktu (1.8%). Roku příštího poměry se mění: nejvíce studentů stěžuje si na nemoci plicní (5.1%), poruchy zažívacího traktu klesly o $\frac{1}{10}$ % a tím opět počet nemocných tohoto druhu jeví se poměrně nejmenším. Z žen žádná vůbec neuvádí nemocí nervových ani vnějších vad; v r. 1922—3 nenalzáme u nich také vůbec vyplněné rubriky »jinak nemocen«.

Přes to, že podle celkového počtu zdravých zdravotní stav našich studentů se celkem lepší, ještě přes 3% studentstva r. 1921—2 udává, že se jejich zdravotní stav v posledním roce zhoršil, ba r. 1922—3 stoupá počet jich na 5.5%. V prvním roce šetření skoro $\frac{1}{2}$ těchto případů bylo z university, z techniky přes $\frac{1}{4}$ a po 14% ze školy zvěrolékařské a zemědělské. Naproti tomu roku následujícího jeví se poměry v příznivějším světle pro universitu: připadá tu na ni jen něco přes $\frac{1}{4}$ všech případů zhoršení, kdežto na technice jich počet vzrostl v % o více než o třetinu, absolutně se skoro zdvojnásobil; stoupnutí jeví se i na ostatních školách.

Že zdravotní stav našich studentů je celkem dobrý, o tom svědčí i ta okolnost, že r. 1921—2 udaly plné dvě třetiny všech, že byli odvedeni k vojsku, z nich pak již sloužilo 73%; v 2. roce je poměr ten méně příznivý (58% odvedených, z toho 71% již sloužilo ve vojsku nebo v domobraně). Zmenšení lze odůvodniti jednak tím, že dokončovali studia mnozí účastníci světové války, jednak tím, že při zmenšování počtu vojska ve službě vybírají se jen jedinci nejschopnější. Poměr branců připadající na jednotlivé školy se trochu mění v obou letech šetření: kdežto na universitě jich počet stoupá, klesá na technice a na zvěrolékařské; na zemědělské se relativně vzato nemění. V druhém roce je nápadno, že počet od-

Tab. 18. Zravitní stav, služba vojenská, sport, abstinence podle druhu vysokých škol, fakult

Počet studujících, kteří I. ve stud. roce 1921-22 II. ve stud. roce 1922-23 udali, že	Universita										Tech-		
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem		
	právníc.		lékař.		přírod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem		
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1. se považují za zdravé	c. 1)	377	462	388	431	31	91	36	66	832	1050	733	873
	ž.	16	24	45	72	6	13	12	16	79	125	14	14
a) na plících	c. ž.	18	13	18	27	2	3	3	3	41	46	53	50
b) srdeč. vadou neb jinou nem. oběhu krevního	c. ž.	40	21	27	24	2	3	3	7	72	55	56	53
c) reumatismem, dnou a pod.	c. ž.	—	6	5	12	1	2	—	2	6	22	34	28
d) nervově	c. ž.	8	15	10	12	1	2	2	2	21	31	31	37
e) nemocí zažívacího traktu	c. ž.	6	6	7	6	1	1	—	2	14	15	21	22
f) vnějšími vadami (zranění, zmrazení)	c. ž.	16	11	8	5	—	—	2	1	26	17	31	25
g) jinak	c. ž.	—	17	13	18	—	3	4	2	17	40	40	44
3. jejich zdrav. stav se v posledním roce zhoršil	c. ž.	14	17	23	22	1	6	7	4	45	49	29	64
4. odvedeni k vojsku	c. ž.	320	296	273	304	15	40	33	34	641	674	644	569
5. sloužili ve vojsku	c. ž.	210	178	214	213	8	30	32	25	464	446	449	418
6. provozují nějaký sport	c. ž.	216	309	231	252	14	55	21	33	482	649	486	587
a) alkohol	c. ž.	42	36	56	44	2	5	5	5	105	90	47	62
b) úpinými kouření	c. ž.	6	1	1	4	1	1	3	1	11	7	7	1
c) obojího	c. ž.	22	52	23	15	2	12	6	4	53	83	71	107
d) částečnými obojího	c. ž.	134	161	141	194	15	56	22	32	312	443	324	372
7. jsou abstinenty	c. ž.	6	12	35	49	4	11	9	12	54	84	5	9
8. divadlo	c. ž.	186	170	161	168	10	20	18	29	375	387	287	293
9. koncerty	c. ž.	1	4	10	7	1	—	3	4	15	8	3	4
10. čítárny	c. ž.	466	493	422	427	32	94	46	71	966	1085	845	884
11. vážné předn. a kursy (mimo stud.)	c. ž.	15	24	52	65	5	13	11	17	83	119	15	12
12. kavárnu	c. ž.	414	432	375	364	27	89	43	67	859	952	736	758
13. kina	c. ž.	15	24	49	53	5	12	11	16	80	105	15	11
14. konají sami předn. div. a hud. produkce	c. ž.	429	426	405	351	28	81	35	59	897	917	695	738
	c. ž.	13	16	46	46	4	10	5	12	68	84	9	5
	c. ž.	429	446	385	369	30	91	41	68	885	974	796	821
	c. ž.	13	22	52	52	5	13	11	16	81	103	13	12
	c. ž.	314	333	342	238	13	43	28	41	697	655	480	490
	c. ž.	6	10	39	19	1	3	4	7	50	39	4	5
	c. ž.	273	307	366	261	15	55	23	44	677	667	514	606
	c. ž.	11	17	34	34	2	7	5	10	52	68	11	5
	c. ž.	186	151	104	119	17	33	29	24	336	327	252	204
	c. ž.	3	3	3	11	1	—	6	3	13	17	1	—

1) c. = celkem, ž. = v tom žen.

tismus a účast studujících na kulturním a společenském životě, (odborů) a podle pohlaví studujících.

Počet studujících, kteří I. ve stud. roce 1921-22 II. ve stud. roce 1922-23 udali, že	Univerzita										Tech-		
	Fakulta								Úhrnem		Úhrnem		
	právníc.		lékař.		přírod.		filosof.		Úhrnem		Úhrnem		
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1. se považují za zdravé	c. 1)	377	462	388	431	31	91	36	66	832	1050	733	873
	ž.	16	24	45	72	6	13	12	16	79	125	14	14
a) na plících	c. ž.	18	13	18	27	2	3	3	3	41	46	53	50
b) srdeč. vadou neb jinou nem. oběhu krevního	c. ž.	40	21	27	24	2	3	3	7	72	55	56	53
c) reumatismem, dnou a pod.	c. ž.	—	6	5	12	1	2	—	2	6	22	34	28
d) nervově	c. ž.	8	15	10	12	1	2	2	2	21	31	31	37
e) nemocí zažívacího traktu	c. ž.	6	6	7	6	1	1	—	2	14	15	21	22
f) vnějšími vadami (zranění, zmrazení)	c. ž.	16	11	8	5	—	—	2	1	26	17	31	25
g) jinak	c. ž.	—	17	13	18	—	3	4	2	17	40	40	44
3. jejich zdrav. stav se v posledním roce zhoršil	c. ž.	14	17	23	22	1	6	7	4	45	49	29	64
4. odvedeni k vojsku	c. ž.	320	296	273	304	15	40	33	34	641	674	644	569
5. sloužili ve vojsku	c. ž.	210	178	214	213	8	30	32	25	464	446	449	418
6. provozují nějaký sport	c. ž.	216	309	231	252	14	55	21	33	482	649	486	587
a) alkohol	c. ž.	42	36	56	44	2	5	5	5	105	90	47	62
b) úpinými kouření	c. ž.	6	1	1	4	1	1	3	1	11	7	7	1
c) obojího	c. ž.	22	52	23	15	2	12	6	4	53	83	71	107
d) částečnými obojího	c. ž.	134	161	141	194	15	56	22	32	312	443	324	372
7. jsou abstinenty	c. ž.	6	12	35	49	4	11	9	12	54	84	5	9
8. divadlo	c. ž.	186	170	161	168	10	20	18	29	375	387	287	293
9. koncerty	c. ž.	1	4	10	7	1	—	3	4	15	8	3	4
10. čítárny	c. ž.	466	493	422	427	32	94	46	71	966	1085	845	884
11. vážné předn. a kursy (mimo stud.)	c. ž.	15	24	52	65	5	13	11	17	83	119	15	12
12. kavárnu	c. ž.	414	432	375	364	27	89	43	67	859	952	736	758
13. kina	c. ž.	15	24	49	53	5	12	11	16	80	105	15	11
14. konají sami předn. div. a hud. produkce	c. ž.	429	426	405	351	28	81	35	59	897	917	695	738
	c. ž.	13	16	46	46	4	10	5	12	68	84	9	5
	c. ž.	429	446	385	369	30	91	41	68	885	974	796	821
	c. ž.	13	22	52	52	5	13	11	16	81	103	13	12
	c. ž.	314	333	342	238	13	43	28	41	697	655	480	490
	c. ž.	6	10	39	19	1	3	4	7	50	39	4	5
	c. ž.	273	307	366	261	15	55	23	44	677	667	514	606
	c. ž.	11	17	34	34	2	7	5	10	52	68	11	5
	c. ž.	186	151	104	119	17	33	29	24	336	327	252	204
	c. ž.	3	3	3	11	1	—	6	3	13	17	1	—

2) z celkového počtu pozorovaných studujících toho kterého druhu; na ř. 19. a 20. ovšem jen mužských studentů.

vedených mediků značně stoupl, ba převýšil i počet odvedených právníků; patrně vojenské úřady potřebují více lékařů a nekladou takových požadavků na konstituci tělesnou u mediků jako u jiných.

Se zdravotním stavem souvisí také otázka provozování sportu. Podle vlastního přiznání věnovalo se sportu v 1. roce 1295 studentů, t. j. 45.1%, v 2. roce šetření 1550, t. j. 50% všeho studentstva; jak viděti, jest otázka tělesné výchovy též u našeho studentstva na postupu. Poměry u dívek jsou stejné. Není tím ovšem řečeno, zda se sportu neb cvičení věnují pravidelně, či jen příležitostně. Podrobnější rozbor s hojnými a různými kombinacemi se provede v oddílu zvláštním. Zde bych jen chtěl srovnati celkové poměry naše s poměry cizími. Srovnání to nevyzní pro nás příznivě: Na drážďanské technice r. 1920¹⁾ provozovalo sport 54.5%, ba na technice v Köthen v Anhaltsku²⁾ roku 1921 jen 30% studentstva jevílo naprostou neznalost sportu. Při uznávaném významu sportu jak pro tělesný vývoj, tak i pro duševní zdatnost, čeká naše sportovní studentské spolky zajisté kus perné práce, aby se sportovní poměry u nás vyrovnaly poměrům cizím.

Vzhledem k prvnímu roku šetření stoupl na universitě počet sportovců značně (ze 42 na 51% ze všeho posluchačstva university). Snad zde hrálo důležitou roli také založení Sportovního Spolku University (S. S. U.). Na technice může se pozorovati malé stoupnutí, kdežto na zvěrolékařské škole poklesá počet sportovců úměrně s počtem posluchačstva. Rovněž malý přírůstek, absolutně vzato, jeví se na zemědělské škole, relativně však znamená úbytek. V 1. roce šetření jest na universitě nejvíce sportovců z medic. fakulty, v druhém z právnické, jinak jich poměr na všech fakultách zůstává téměř stejný jako poměr posluchačstva.

Za účelem lepšího poznání sociálních poměrů studentstva obsahoval dotazník ještě otázky týkající se abstinentismu a účasti stud. na kult. a společ. životě. V tom spatřuji velikou přednost našeho šetření oproti jiným, že pojalo i tyto otázky. V žádné známé cizí publikaci o stud. poměrech nenalezl jsem ani slova o těchto věcech. A přece je velice zajímavé, stopovatí, jak si náš inteligent řeší tak ožehavý problém jako jest abstinentismus, anebo jaký projevuje zájem o kulturní a společenský život národa i do jaké míry jest mu možno účastniti se ho.

V dotazníku jsou abstinenti rozděleni na několik tříd: na úplné neb částečné abstinenty alkoholu a kouření neb obojího. Nebylo zde však žádného měřítka objektivního: každému studentovi ponecháno na vůli vysvětlení pojmu úplného a zejména částečného abstinenta. Jsou to tedy opět údaje do značné míry subjektivní.

¹⁾ Heinz Krüger: Die wirtschaftliche Lage der Studentenschaft der Technischen Hochschule Dresden, Mai 1920. Dresden 1921.

²⁾ Heinz Schruff: Die wirtschaftliche Lage der Cöthener Studentenschaft (Winter-Semester 1921—22.) Cöthen.

Při rozboru začneme nejprve nejprísnejšími, totiž abstinenty úplnými, jak alkoholu, tak i kouření. Tu je potěšitelným zjevem, že ze všech našich studentů přes $\frac{1}{4}$ (totiž 28.1%) v 1. roce a téměř $\frac{1}{3}$ (31%) v roce 2. bylo zásadními abstinenty. U žen nalezl abstinentismus úrodnější půdu, byloť v r. 1921—22 ze všech dívek 51.7%, roku příštího 63.2% úplných abstinentek; je to zjev snadno pochopitelný, neboť slabší konstrukce tělesná žen nesnese stálého otravování tak jako mužova a také asi etiketní důvody hrají zde roli nemalou. V prvním roce šetření byla technika nejvíce zastoupenou školou v této otázce (40.1% ze všech abstinentů a $\frac{1}{3}$ ze všech techniků), naproti tomu roku 1922—3 přejímá vedení universita (ze 38.62% stoupl tu počet abstinentů na 46.05% ze všech abstinentů a přes $\frac{1}{3}$ ze všech posluchačů university). Zajímavé je, že na universitě po obě léta je jak absolutně tak i relativně nejsilněji zastoupena fakulta lékařská, a že počet úplných abstinentů obojího pohlaví na universitě i na technice vzrostl, na druhých dvou vysokých školách klesl a to u obou prvních relativně značněji než celkový počet jich posluchačů: tento vzrostl na universitě o 13.1%, na technice o 14.5%, kdežto počet abstinentů (úplných obojího) stoupl na universitě o 42%, na technice o 14.8%.

Úplných abstinentů jen alkoholu bylo pouze 7.7%, resp. 6.9% r. 1922—3, u žen pak 9.5 a 4.6%; kdežto abstinentů obojího přibývá, abstinentů jen alkoholu ubývá, obzvláště pak u žen. Lvi podíl, téměř $\frac{1}{2}$, totiž 47.05 zabírá tu v prvním roce universita a z ní zase přes $\frac{1}{2}$ fakulta lékařská. Rovněž zvěrolékařská a zeměděl. škola hojně participují (17% a 14.8%). V druhém roce jeví se všude pokles, absolutní i relativní, jen na technice se protialkoholismus vzmáhá (28.8% proti 21.6% z roku předešlého). Zajímavé jest, že ze 78 posluchaček medicíny jen 4, t. j. jen 5% se hlásí k úplnému abstinentismu jen alkoholu, kdežto celkem abstinentů tohoto druhu bylo tam přes 8%. Souvisí to, tak jako úbytek tohoto druhu abstinentů v 2. roce vůbec, patrně se vzrůstem úplných abstinentů od alkoholu i kouření.

Kdežto úplných abstinentů alkoholu r. 1922—3 ubylo, úplných nekuřáků značně přibýlo proti roku předešlému (z 5.8 na 7.7% všech posluchačů). Z tabulky mohlo by se souditi, že ženy nehorují příliš pro nekuřáctví, ba značně méně než muži, ač jejich počet stoupl. Zdály by se tedy poměry u žen při tomto druhu abstinentismu nepříznivější než u mužů, ale jest to opět jen zdánlivé, neboť se to vyrovnává počtem těch, které ani nepijí ani nekuří. Podle škol připadá nejvíce nekuřáků na techniku, ostatní školy zůstávají v poměru celkem stejném jako jinde. Na universitě nejvíce nekuřáků je na fakultě právnické, kdežto počet jich na medicíně v druhém roce značně klesá.

Sloučíme-li všechny tři probrané druhy úplného abstinentismu dohromady, vidíme, že r. 1921—22 bylo úplných abstinentů 1198

t. j. 41.7%, roku následujícího 1417 t. j. 45.6% ze všech posluchačů zjištěných, čísla to jistě dost vysoká. U žen pozorujeme poměry ještě mnohem lepší: r. 1921—2 bylo abstinentek 72 t. j. 62.1%, r. 1922—3 106 t. j. 69.8%.

Za částečné abstinenty obojího hlásí se r. 1921—2 33.8% a roku následujícího 29.6% všech studentů; kdežto počet úplných abstinentů obojího stoupá, zde počet částečných abstinentů klesá. Způsobuje to značný pokles absolutní i relativní na zvěrolékařské a zemědělské škole, přes to, že na universitě a na technice jeví se naopak malé stoupnutí. U žen pokles jest ještě znatelnější, v relativních číslech téměř o $\frac{1}{2}$.

Shrnou-li se nyní dohromady všichni ti, kteří byt i jen z části hlásí se k abstinenci toho či onoho druhu, vychází, že v obou letech akce přes $\frac{3}{4}$ studentstva vůbec považuje se za abstinenty (75.5 a 75.2%), studentek ještě o něco víc (77.6 a 77.7%). Poněvadž však, mluví-li se o abstinenci dnes, myslí se tím nejčastěji abstinencismus akoholu, odečteme počet nekuřáků, abychom dostali čísla potřebná: abstinentů jest pak 2001 t. j. 69.7% r. 1921—2 a 2094 t. j. 67.5% ze všeho studentstva v roce dalším. Přes vzestup absolutní, relativně jeví se úbytek. Nechci z toho dělati závěry, poněvadž možná, že to je zjev jen náhodný, konkluse vyplyne sama sebou, až budou známy i výsledky šetření letošního (1923—24). — Celkem vzato, jest přece jen počet abstinentů značně vysoký, ba, myslím, že značně vyšší, nežli se obecně myslívá.

Přístupme nyní k rozboru další neméně zajímavé otázky, totiž k účasti studenta na kulturním a společenském životě. Čísla v tabulce nedávají nám příliš pěkných vyhlídek do budoucnosti: v druhém roce šetření počet studentstva ve všech zjišťovaných směrech až na návštěvníky kin relativně poklesá, a to většinou dosti citelně a v nejednom směru nejen relativně, nýbrž i absolutně. Myslím, že hlavní příčinou zvýšené indolence studentovy o kulturu svého národa jsou hospodářské poměry: ceny neklesly úměrně s úbytkem důchodů a proto si musí student často odříci to, co není k zachování života naprosto nutno.

Do divadla chodilo v 1. roce 86.8%, v druhém 81.6% všech studentů. Poměrné rozdělení na jednotlivé vys. školy zůstává v prvním roce přibližně stejné jako vůbec celkový počet posluchačů, v dalším roce obrací se ve prospěch university na úkor zemědělské a zvěrolékařské školy, kdežto poměr na technice zůstává stejný. V prvním roce byla na universitě absolutně nejhojněji zastoupena právnická fakulta, relativně (k počtu posluchačů) však lékařská, r. 1922—23 má primát v obojím směru fakulta právnická. Ženy jeví o divadlo větší zájem než muži, ač i u nich počet navštěvujících divadlo r. 1922—3 relativně klesá.

Značně poklesá též počet studentů navštěvujících koncerty (ze 76.3% na 70%). Tu jest nápadně nízké % u školy zemědělské

(v 1. roce jen asi $\frac{1}{4}$ a r. 1922—3 dokonce jen 22.9% ze všech posluchačů této školy). Více jest zastoupena, zvláště v druhém roce šetření, universita, poklesá též zemědělská škola. Zajímavé jest také srovnání relativní čísla udávající zastoupení jednotlivých fakult na universitě v této otázce. V prvním roce udržuje si primát fakulta lékařská (78.6 všech posluchačů) a po ní právnická (76.4%). Naproti tomu r. 1922—3 se poměr zcela mění: největší % nalézáme u přírodovědců (83.1%), pak u filosofů (81.7), nejmenší u mediků (69.7); u právníků 77.7, tedy % vyšší nežli roku předešlého.

A jako u návštěvníků koncertů, tak také u návštěvníků čítáren pozorujeme r. 1922—3 veliký pokles, zejména relativně (ze 76.3% na 68.5%). V prvním roce bylo poměrně nejvíce čtenářů ze zemědělské školy (83.3% ze všech studujících zeměd. školy), pak z university 80.01; roku následujícího jeví se všeobecný pokles, na zemědělské až na $\frac{2}{3}$, nejpočetnější je pak zastoupena zase universita, tentokrát 72.37% ze všech svých posluchačů.

Také zájem o vážné přednášky a kursy ochabl v druhém roce šetření. Klesá tu počet, ovšem jen relativně, z 80% na 75%. Jinak poměr zůstává v hrubých rysech po obě léta stejný. Ženy se poměrně více zajímají o přednášky než muži.

Veliké přesuny můžeme také pozorovati mezi návštěvníky kavár a re n. Počet jich klesá z 57.7% roku 1921—2 na 48.5% roku následujícího, pokles značný i v absolutních číslech. Absolutně přibylo návštěvníků kaváren r. 1922—3 jen na technice (ze 480 na 490), ač relativně jeví se poměr obráceně. Buďte zajisté zajímavé sledovati, jaké oblíbenosti se kavárna těšila na té které škole: nejmenší na technice (48% a 43.6% všech techniků), největší na zvěrolékařské škole, po obě léta 62%. Na universitě i na zvěrolékařské škole ubývá návštěvníků kavárny. Dalo by se hádati na souvislost s tím, že přibývají a rozšiřují se čítárny jednotlivých akademických spolků, — kdyby tu zkušenost s naším ČsAS. »Právnik« nenasvědčovala opaku. V podrobnostech jsou totiž na universitě poměry takové: u právníků se % návštěvníků kaváren zvyšuje (z 57.9 na 59.9%), u mediků značně pokleslo (71.7 a 45.6%), na zbývajících dvou fakultách pozorujeme malý vzestup (u přírodov. ze 34% na 40%, u filosofů ze 44% na 50%). Ženy, které navštěvovaly kavárny, bylo r. 1921—2 48.4%, roku následujícího jen 29.3%.

Také kina netěší se příliš veliké oblíbenosti u studentů; jen asi $\frac{1}{2}$ udala, že navštěvuje biografy. Zastoupení jednotlivých škol zůstává tu celkem asi stejné jako v celkovém počtu pozorovaných studentů.

Klesá také počet i % těch, kteří se věnují výchovné práci, konajíce sami přednášky, hrajíce divadlo a p.: ze 797 na 679, z 27.8 na 21.8% všech. Universita jeví se v tom směru nejčilejší. Nejméně aktivní vzhledem k počtu posluchačů jest technika a zvěrolékařská škola. Na universitě jest poměrně nejvíce zastoupena fakulta přírodovědecká (44 a 31%), a filosofická (46 a 30%), nejméně lékařská (21.8 a 22.8% všech studentů tu zapsaných),

právníká fakulta zachovává zlatou střední cestu (34.3 a 27% všech právníků). Ještě neutěšenější poměry nalzáme u studentek, z nichž se osvětové činnosti věnuje jen 12.2%, resp. 11.2%.

Celkem je patrné, že rozbírané zde poměry nejsou pro nás valně příznivé. Jest si přáti, aby student český věnoval se nejen svému odbornému studiu, ale zajímal se i o jiné podniky kulturní ve větší míře než činil zejména r. 1922—3 (resp. r. 1921—2, jehož se údaje dotazníků z r. 1922—3 týkají). Obzvláště by bylo žádoucí, aby též více se staral o šíření pravé osvěty podnikáním vhodných přednášek. Zvýšený zájem a vlastní práce na poli kulturním připraví českého inteligenta k tomu, k čemu jest předurčen: býti dobrým vůdcem národa.

JUC. Zdeněk Krejčí.

XX. Závěr.

V předcházejících 18 statích jsou rozebrány — jak již naznačeno — jen výsledky I. třídění sebraného materiálu. Jsou to základní data, jednající sice skoro o všem, co šetřením zjištěno, ale roztríděná zatím pouze podle druhu vysokých škol a jich fakult neb odborů a podle pohlaví studujících, jen někde také podle jich národnosti a podle ročníků. Materiál je však již za obě pozorovaná léta úplně zpracován mnohem podrobněji, v tabulkách, jež udávají jednak mnohé další podrobnosti o stravování, bydlení, výdělečné i kulturní činnosti studujících, jejich příjmech a výdajích, soc. postavení rodičů atd., jednak kombinují jednotlivé zjištěné znaky s jinými a tím umožňují hloub nahlédnouti do poměrů našeho studentstva a jejich příčin. Také obdobný materiál za třetí a zatím poslední rok našeho pozorování 1923—4, jest již z valné části technicky zpracován s podobnou důkladností. Litovati dlužno, že nebylo možno také tyto všechny další tabulky, namnoze ještě zajímavější, hned zde připojit a rozebrat. Budou-li však poměry příznivé, pokusíme se o rozbor jich ve statistickém semináři příštího letního semestru a doplníme pak tuto I. část další částí této souborné publikace.

Nakonec shrňme si krátce aspoň některé hlavní nebo nejzajímavější poznatky dosavadního rozboru našeho šetření.

Vidíme především, že dosáhlo překvapující úplnosti 99—100%, daleko větší, než kterékoli dosavadní podobné šetření jinde. A také jako st získaných v něm dat dlužno poznamenat za velmi uspokojivou; i když některé odpovědi na jednotlivé otázky scházejí a některé sotva jsou správné — jako při každém podobném šetření, dotýkajícím se i věcí tak intimního rázu — přec jen ve velkém celku můžeme informace šetřením získané považovat za velmi spolehlivý obraz poměrů, o jichž vyšetření nám šlo. A úplnost i spolehlivost výsledků v druhém roce ještě stoupla proti prvému roku pozorování. Svědčí tedy naše šetření především o značné

vyspělosti, vážnosti a svědomitosti českého vysokéhoškolského studentstva brněnského jako celku.

Jeho sociální postavení v celku nelze však nazvat příznivým. Neméně než 39.2% v 1. a 48.9% v 2. roce nemělo vůbec žádného jmění, ani vlastního, ani rodinného, pochází tedy z kruhů opravdu nemajetných. A že čísla ta jsou celkem asi správná, o tom svědčí značná shoda jich s čísly o osobách od studijních poplatků; ti tvořili v 1. roce 36.3%, ve druhém 42.7% všech pozorovaných studentů. Uvážili-li se, že část nemajetných není osvobozena, protože nevykázala potřebného k tomu stupně prospěchu ve studiích, a že mezi osvobozenými je celá řada takových, kteří sice mají nějaké rodinné jmění, ale tak malé, že přes to uznání byli in concreto za nemajetné, může se z obojích těch čísel usuzovat dosti věrohodně, že již v 1. roce šetření byla asi polovice, v 2. pak hodně přes polovici našeho studentstva z kruhů nemajetných.

Tomu nasvědčují i tato čísla: Kolem jedné čtvrtiny jeho příznalo se k nedostatečnému ošacení (27, 24.9%), skoro pětina nemá dostatek prádla (21, 18.4%) ani obuvi (19.8, 18.8%), přes třetinu všech bydlí v adně (34.6, 38.1%), nikoli nepatrné procento nemá dokonce ani stravy dostatečné (4.9, 6.4%), a silně rostoucí část jeho příznala se, že by potřebovala »jiné podpory« (6.0, 15.8%), — to vše i přes to, že přes čtvrtinu všech našich studentů je nucena vedle studia hledat si ještě i nějakou výdělečnou činnost (27.3, 25.4%), a že aspoň části jiných dostalo se stipendií z nadací (4.6, 4.8%), další řadě pak jiných stálých podpor od veřejných i soukromých korporací i od jednotlivců (% jich zde neuvádíme, poněvadž v tom jsou též obsaženi uvedeni zde již stipendisté z nadací).

Nelze se však diviti tomu všemu: Vždyť skoro čtvrtina našich studentů je sirotky, buď úplnými (3.9, 3.7%), nebo — častěji — jen bez matky (6.1, 6%), nebo — daleko nejčastěji — bez otce živitele (14.4, 14.8%). A přes třetinu všech (33.5, 35.3%) jsou děti úředníků, jichž soc. postavení v nynějších dobách poválečných jest, jak známo, velmi stísněné, skoro desetina pochází z kruhů dělnických a nádenických (9.4, 8.4%) a dost ještě značné procento z rodin pensistů a výměnkářů (4.4, 3.2%), při čemž všechna ta procenta budou ve skutečnosti ještě o něco vyšší, ježto právě na otázky po soc. postavení rodičů zůstala poměrně značná část studentstva odpověď dlužna (5.5, 8.9%) — patrně z ostychu, dosti tu přirozeného.

Nelze se proto také příliš diviti, jestliže kolem čtvrtiny vši naši akademické mládeže je si vědoma nějaké vážnější choroby (27.8, 21.7%), a poměrně dosti jich zjišťuje dokonce, že se zdravotní stav jejich v posledním roce zhoršil (3.6, 5.5%), i že v mužské části té mládeže klesá podíl těch, kteří při vojenských odvoděch

*) Prvé číslo týká se zde i v dalším vždy prvního, druhé druhého z pozorovaných let.

uznání byli za způsobilé, s $\frac{2}{3}$ jen na něco přes $\frac{1}{2}$ (s 66.6 na 58%). Není divu, když také podíl sportovců mezi našimi studenty zůstává značně za obdobným podílem v cizině, třeba že v 2. roce slibně stoupl (z 45 na 50%).

Pozorujeme dále, že u studentek jsou skoro všechny ty poměry značně příznivější než u studentů a ovšem i než v celku: Jména jich sice vykazují značně méně, ale osvobozených bylo o něco víc — což obojí bude as ve spojení s tím, že přes polovici všech studentek pochází z kruhů úřednických (59.8, 54.6%); za to z kruhů dělnických je jich nepoměrně méně než u studentů, také sirotků je mezi nimi daleko méně (18.1, 17.8%), rovněž výdělečně činných (25, 12.5%), daleko méně jich bydlí vadně (21.6, 23.3%), je nedostatečně stravováno (aspoň v 2. roce, 2.7%), zejména pak málo jich vykazuje nedostatky v šatstvu (9.5, 4%), v obuvi a v prádle (6.9, 3.3%), i v jiných potřebách (5.2, 5.3%). Za to stipendii z nadací používalo jich, aspoň v 1. roce, poměrně víc než mužů (5.2, 2%) a za zdravé se jich uznává v obou letech značně více (81, 92.8%), na zhoršení zdravotního stavu si jich stěžuje mnohem méně (3.4, 3.3%), sport jich pěstuje v 1. roce větší, v 2. skoro stejné, rovněž značně vzrostlé % (45.7, 49.3). Také značně víc užívají studentky kulturních a společenských požitků: divadlo jich navštěvovalo 96.1, 87.5% (proti celkovým 86.8, 81.6%), koncerty 83.6, 76.3 (proti 76.3, 70), přednášky a kursy 82.7, 76.7 (proti 80, 75), kina 56.1, 50 (proti 52.2, 52.5%); jen čítárny a zejména kavárny navštěvují studentky přirozeně značně řídkěji (68.1, 59.3 resp. 48.4, 29.3) než studentstvo v celku (76, 68.5 resp. 57.7, 48.5%).

Srovnáním čísel, uváděných zde za obě pozorovaná léta vedle sebe, vidíme bohužel, že soc. postavení našeho studentstva v celku se v 2. pozorovaném roce ve většině směrů jeví nikoli lepším, nýbrž horším než rok před tím: zvýšilo se % nemajetných i sirotků i na zdraví zhoršených, vadně bydlících a nedostatečně stravovaných i jiné podpory potřebných, ubylo i výdělečné činnosti i účasti na kulturních a společenských podnicích, — zlepšilo se jen ošacení a opatření prádlem a obuvi, díky zahájení vydatnější podpůrné akce ošacovací, stouplo poněkud i % stipendistů z nadací (i trvale penězi podporovaných vůbec, z 22.8 na 28.7%) a zvýšil se i počet těch, kdo se považují za zdravé (ze 72.2 na 78.3%), ač objektivně při voj. odvodech zjištěný stav ukazuje naopak, jak již uvedeno, zhoršení; stoupl také počet sportovců.

Podobným srovnáním procent z jednotlivých vysokých škol možno dospět k úsudku, že poměrně nejlip jsou na tom sociálně snad veterináři, ač ne ve všech směrech: poměrně nejvíc jich vykazují nějaké jmění a požívá nadací (aspoň v 2. roce), poměrně málo jich bylo pro nemajetnost osvobozeno a musí hledati vedlejší výdělečnou práci nebo peněžitou podporu vůbec; ale poměrně nejvíc je mezi nimi osířelých, vadně bydlících, nedostatečně stravovaných, ošacených, prádlem neb obuví opatřených — ač tu

při subjektivním rázu těchto posledních údajů zbývá otázka, zda zvýšené % takto si stěžujících není spíš jen svědectvím zvýšených nároků zvěrolékařů, pocházejících z kruhů zámožnějších, zvyklých tedy vyšší míře životní a musících se na studiích zde spokojiti namnoze stejnými byty, stravou atd. jako ostatní studenti brněnští.

Podobným způsobem si může laskavý čtenář z čísel našich tabulek zkonstruovati též povšechný obraz o soc. poměrech posluchačů druhých tří vys. škol, srovnati celkový stav příslušníků různých fakult neb odborů, někde i ročníků, sledovati jeho zlepšení nebo zhoršení v druhém pozorovaném roce a hledati příčiny všeho toho.

Všimněme si jen ještě poměrů národnostních, pro nás vždy velmi zajímavých. V našem šetření jde sic jen o poměry studentstva českých vysokých škol brněnských a tím je přirozeně dána jednak ohromná převaha studentů národnosti československé v pozorovaném souboru, jednak nemožnost srovnávaní národnostní složení jeho s poměrem národností v celém obyvatelstvu našeho státu; ale přes to, že tím je srovnávání zjištěných poměrů národnostních přirozeně velmi ochuzeno, není přec bez zajímavosti, zvláště vzhledem k mimořádným poměrům poválečným.

Pozorujeme tu především (z tab. 3.), že přitažlivost brněnských českých vys. škol pro studentstvo nečeské národnosti silně vzrůstá: V 1. roce činili příslušníci jiných národností jen 16, v druhém již 23.6% studentstva veškerého, absolutní vzrůst jich pak je ještě značnější. Důležitým zůstává tu každým způsobem poznatek, že v r. 1922—3 již skoro celá čtvrtina našich studentů není Čechoslováky, takže náš stát i na těchto výslovně českých školách přispívá téměř čtvrtinou k výchově studentstva jinonárodného.

Největší a nejrychleji rostoucí část jeho jsou arci příslušníci různých větví nešťastného národa ruského, vypuzení rozvratem poválečným ze své vlasti; skoro dvacetinu v 1. a bez mála sedminu v 2. roce tvoří jen oni z úhrnu všech našich studentů. Za to příslušníků ostatních národností slovanů u nás ubývá, absolutně i relativně. Příslušníci národností menšin našeho státu, Němci a Maďaři, jsou na našich českých vys. školách zastoupeni jen nepatrně a procentem v obou letech stejným (1.5 a 0.2). Za to roste dosti značně podíl národnosti židovské, patrně v souvislosti se vzrůstem uprchlíků z Ruska.

Zajímavo, ale přirozeno je, že ubývá u nás těch Čechoslováků, kteří svou národnost označili výslovně za slovenskou; rozvoj university Komenského v Bratislavě bude s tím patrně v příčinné souvislosti.

Jaké je celkové sociální postavení příslušníků té které národnosti? Naše tabulky 5. a 7. až 15. umožňují nám srovnávaní je

v nejednom směru. Shrňme si zde z nich aspoň některé poznatky ve příčině oněch dvou národností, jež tu jeví značný vzrůst: ruské a židovské.

R u s o v é jeví přirozeně osířelost poměrně mnohem větší než průměr všech našich studentů, výdělečnou činnost jen skoro poloviční (neznalost řeči prostředí), nadačních stipendií se jim, jak rovněž přirozeno, dostává nesrovnatelně málo, zvláště v 2. roce, za to stálých peněžitých podpor všeho druhu se jim, kteří jsou přirozeně téměř jen na ně odkázáni, dostává již v 1. roce o něco víc, v 2. roce pak téměř třikrát tak často jako jiným a podpory ty v 2. roce činí dokonce přes 64% všech těch podpor. Bydlili v 1. roce hodně nadprůměrně, — nové baráky, jichž se jim tu dostalo, zdály se patrně velmi uspokojivými těmto uprchlíkům, zvyklým neskonale horším ubikacím, — v 2. roce však již % nespokojených s bytem značně u nich vzrůstá, ač nedosahuje ještě ani zdaleka průměru celkového: návalu nové přibylých nestačily ony baráky a přibylo hlavně Ukrajinců, pro něž vůbec nejsou. Na nedostatek stravy si stěžují daleko častěji než jiní, rovněž na nedostatek šatstva, prádla a obuvi, ale není bez zajímavosti, že v 2. roce jsou tu všechna ta procenta u nich nižší než v roce prvém, u nedostatečně stravovaných pak aspoň rozdíl mezi Rusy a ostatními se zmenšil. O skromnosti jich, nebo snad o vydatnosti poskytovaných jim podpor svědčí také, že % těch, kteří se přihlásili jako potřebující jiné podpory, je u nich v obou letech daleko pod průměrem.

U těch, kdo se přihlásili ke zvláštní národnosti židovské, nalézáme také značně větší % sirotků než v celku, ale téměř stejně výdělečně činných i podporovaných z nadací, za to v 1. roce jen asi poloviční % stále podporovaných vůbec, jež arci v 2. roce rychle vzrostlo; vadně bydlících tu je v 1. roce právě tolik % jako u Rusů a v 2. roce jen o 2% víc, tedy rovněž podprůměrně, nedostatečně stravovaných a potřebujících obuvi v obou letech o málo málo, potřebných šatstva, prádla a jiné podpory však značně málo než v celkovém průměru.

Srovnatí si podobně čísla z různých tabulek pro jednotlivé jiné národnosti, ponecháváme již laskavému čtenáři samému. Plnější světlo do všech těch poměrů vřhnou ovšem teprv kombinace národností též s jinými zjištěnými znaky v další části této publikace.

Vidětí však, že již tabulky zde uveřejněné skýtají dosti látky k zajímavému srovnávání i ku přemýšlení. Kéž jen také vede přemýšlení to k účinnému hledání cest, jak by sociální postavení našeho studentstva mohlo být trvale zlepšeno, a kéž přispěje i k poznání, ve kterých směrech je tu náprava nejnaléhavější!

PROF. DR. DOBROSLAV KREJČÍ
A JEHO ŽÁCI:

SOCIÁLNÍ POMĚRY STUDENTSTVA

ČESKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL BRNĚNSKÝCH

PODLE VÝSLEDKŮ STATISTICKÉHO ŠETŘENÍ

Z LET 1921/2, 1922/3 A 1923/4.

ČÁST II.

POMĚRY STRAVOVACÍ.

S DODATKEM NĚKTERÝCH ZÁKLAD. DAT ZA III. POZOROVANÝ ROK.

*

VYDÁNO S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁR. OSVĚTY.

*

(ZVLÁŠTNÍ OTISK Z ČAS. »PÉČE O STUDENTSTVO«, ROČ. V.)

III. sep. 86
2

9716 - III

V PRAZE 1928.

NÁKLADEM VLASTNÍM. — TISKEM F. Y. HORÁK A SPOL., PRAHA II.

88/1000

O B S A H :

	Str.
Uvod. (JUDr. Dobroslav Krejčí)	5
Dodatek k části I.: Některá základní data za všechna tři léta šetření, 1921/2, 1922/3, 1923/4:	
a) Celkový počet vyplněných dotazníků. (JUS. Otakar Peterka.)	12
b) Věk studujících. (Týž.)	17
c) Národnost studujících. (Týž.)	21
Vlastní část II.: Stravování pozorovaných studujících v předešlém studijním roce podle jejich údajů ze stud. let 1921/2, 1922/3 a 1923/4:	
1. Do jaké míry měli naši studenti v předešlém roce stravu zajištěnu:	
a) Údaje studujících I. ročníku. (JUS. Jan Parma.)	26
b) Údaje všech ostatních studujících. (Týž.)	52
c) Údaje posluchaček mimo I. ročníky (JUS. M. Hrom- adová.)	58
2. U koho a zač měli studující v minulém roce stravu za- jištěnu. (JUS. Frant. Štěpán.)	44
3. Jak posuzovali naši studující svou loňskou stravu.* (JUC. Hynek Masařík.)	56
4. Kolik platili pozorovaní vysokoškoláci s různě zajiště- nou stravou průměrně za stravu měsíčně*) (JUS. K. Hlaváček.)	64
5. U koho se stravovali naši vysokoškoláci s různě za- jištěnou stravou.*) (JUS. Ant. Puchnara a JUS. K. Nippert.)	70
6. Zač dostávali stravu naši vysokoškoláci s různě zajiště- nou stravou.*) (JUS. Jos. Hrbáček.)	76
7. Jak si naši vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou opatřovali ostatní, nezajištěnou stravu.*) (JUC. Hynek Masařík.)	85

*) Údaje všech pozorovaných studentů mimo I. ročníky; první ročníky vyloučeny tu z pozorování proto, že údaje jejich, týkající se předchozího roku, ličí zpravidla poměry v posledním ročníku střední školy, nikoli v vysokoškolské.

8. Jak posuzovali naši vysokoškoláci svou stravu různě za- jištěnou.*) (JUS. Ant. Puchnara.)	88
9. Jak měli zajištěnu stravu posluchači různé národnosti.*) (JUC. H. Masařík.)	95
10. Roztřídění posluchačů s různě zajištěnou stravou podle osvobození od kolejného, stipendií a jiných veřej- ných podpor.*) (JUS. Frant. Štěpán.)	102
11. Roztřídění vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou podle zaměstnání jich rodičů.*) (JUS. M. Hrom- adová.)	107
12. Roztřídění našich vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou podle jiných hledisk sociálních.*) (JUS. Vojtěch Navrátil.)	115

Tabulky:

I. Dodatky k části I. této publikace.

Dod. 1. Celkový počet vyplněných dotazníků v stud. letech 1921/2, 1922/3, 1923/4, podle druhu vys. škol, fakult nebo odborů, ročníků a pohlaví studentů, u srovnání s úřední statistikou o počtu řádných posluchačů koncem zimn. běhu	14
Dod. 2. Věk studujících českých vysokých škol brněnských na počátku stud. l. 1921/22, 1922/23 a 1923/24, podle druhu vys. škol, fakult nebo odborů a pohlaví	18
Dod. 3. Národnost těchže studujících v těchže letech podle škol, fakult a pohlaví	22

II. Stravovací poměry pozorovaných studujících podle jejich
údajů z počátku stud. let 1921/22, 1922/23 a 1923/24. (Vesměr
podle vysokých škol a fakult nebo odborů.)

Str. 1. Do jaké míry měli naši studenti stravu v předešlém ro- ce zajištěnu:	
a) Údaje studujících prvních ročníků	28
b) Údaje všech ostatních pozorovaných studujících	54
c) Údaje pouze žen studujících mimo první ročníky	40
d) Údaje všech pozorovaných studujících dohromady	42
Str. 2. U koho a zač měli naši studenti stravu v minulém roce zajištěnu:	
a) Údaje studujících I. ročníků	46
b) Údaje všech ostatních studujících	48
c) Údaje pouze žen studujících mimo I. ročníky	50

	d) Údaje všech pozorovaných studujících dohromady	52
Str. 3.	<i>Jak posuzovali naši studující svou loňskou stravu:</i>	
	a) Údaje studujících I. ročníků	58
	b) Údaje všech ostatních studujících	60
Str. 4.	<i>Jaké byly rozdíly v průměrném měsíčním nákladu našich vysokoškoláků podle toho, jakou stravu měli zajištěnu*)</i>	66
Str. 5.	<i>U koho se stravovali naši vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou*)</i>	72
Str. 6.	<i>Zač dostávali stravu naši vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou*)</i>	78
	K tomu tabulka poměrných čísel	82
Str. 7.	<i>Jak si naši vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou opatrovali ostatní, nezajištěnou stravu*)</i>	84
Str. 8.	<i>Jak posuzovali naši vysokoškoláci svou stravu různě zajištěnou*)</i>	90
Str. 9.	<i>Jak měli zajištěnu stravu posluchači různé národnosti:*)</i>	
	a) V číslech absolutních	94
	b) V číslech poměrných (v % z úhrnu příslušných posluchačů té které národnosti)	96
Str. 10.	<i>Roztřídění našich vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou podle osvobození od kolejného, stipendií a jiných podpor z veřejných fondů*)</i>	104
Str. 11.	<i>Roztřídění našich vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou podle zaměstnání jich rodičů:*)</i>	
	a) V číslech absolutních	108
	b) V % z celkového počtu těch, kteří měli zajištěnu stravu v rozsahu v hlavičce vyznačeném	110
	c) V % z úhrnu pozorovaných studentů, jichž rodiče patřili do téže skupiny povolání	112
Str. 12.	<i>Roztřídění našich vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou podle jiných hledisek sociálních (podle opatření šatstvem, prádlem, obuví a podle výdělečné činnosti a zdravotního stavu:*)</i>	
	a) V číslech absolutních	116
	b) V % z celkového počtu těch, kteří měli zajištěnu stravu v rozsahu v hlavičce vyznačeném	118

Úvod.

Teprve čtyři léta po vydání části I. dochází k uveřejnění této další části výsledků prvního podrobného šetření o sociálních poměrech vysokoškolských studentů v naší republice. Omluvou budiž, že jak technické zpracování, tak i rozbor získaných tabulek prováděn tu jen studenty samými, nováčky v pracích toho druhu, nad to každý rok jinými, i setkávalo se obojí přirozeně s velkými obtížemi a vyžadovalo drahé času. Tím více, ježto šetření sloužilo zároveň za podklad seminárních cvičení statistických na právnické fakultě Masarykovy university, konaných vždy jen v letních semestrech s posluchači zpravidla prvního ročníku; v krátkých těch semestrech, vždy jen ve dvou hodinách týdně, zbývá po nutných úvodních výkladech a po seznámení se vždy nových účastníků s příslušnou literaturou a s dosavadním průběhem prací tak málo času na vlastní rozbor, že při přirozené nutnosti důkladně propilovati a zpravidla několikrát přepracovati pokusy mladých horlivců na zcela novém poli, pokročí celá práce za rok jen málo ku předu.

Vznik, průběh a metoda tohoto šetření popsány byly v úvodě I. části této publikace¹⁾. Pro čtenáře, jimž část ta není po ruce, otiskujeme tentokrát aspoň sberný formulář (jenž v I. části jen pro úsporu místa nebyl otištěn) a opakujeme věci nejdůležitější.

Materiál sbírán byl pomocí dotazníku tohoto znění:

¹⁾ Viz seš. 3.—8. roč. II. »Péče o studentstvo« i zvláštní otisky (o 100 stránkách s tabulkami), jež možno ještě dostati v administraci t. časop. nebo ve »Sboru soc. péče o čl. studentstvo vys. škol brněnských« v Brně, Kaunicovy koleje (za 10 Kč).

Vyplňte ve vlastním zájmu studentstva co nejsvědomitěji!

Naprostá důvěrnost zaručena.

Vysoká škola:

Výkaz pro

zápis do zinního běhu*)

Fakulta, odbor:

zkoušky konané ve stud. roce*)

192

Údaje zde učiněné nebudou individuálně uveřejněny, aniž přístupny komukoliv nepovolnému.

- A)**
1. Příjmení a jméno studenta:.....
 2. Narozen dne..... roku 1.... v místní obci..... okres (soudní, slůžnovský)..... země..... 3. Národnost:..... 4. Náboženství:.....
 5. Domovská obec (místní):..... v okresu (soud., slůž.).....
 6. Zapisujete se do přednášek určených pro*) nebo (nezapisujete-li se už) studujete letos*) kolikátý semestr této fakulty (odboru)?.... semestr.
 7. a) Kolikátý je to semestr Vašich vysokoškolských studií vůbec (též na jiných vys. školách, fakultách a p.)? b) Přerušil jste studie k vůli službě vojenské nebo z nějakého jiného důvodu (jakého)?.....
 8. Studoval jste také na jiné vysoké škole?.... Jestliže ano: kde, jaké, jakého jazyka a jak dlouho:.....
 9. Kde jste studoval střední školu: celou*) — naposled*) v.....
 10. Kolik let jste studoval na české střední škole:...., kolik na jinojazyčné a to: na německé.... let, na maďarské.... let, na polské.... let, na
 11. Byl jste odveden k vojsku neb domobraně?.... Jestliže ano, kdy? Roku.....
 12. Sloužil jste již ve vojsku neb v domobraně?.... Kdy? Od do
 13. Považujete se za zdravého?.... Ne-li, a) o jakých svých nemocech neb tělesných vadách víte? b) Jak dlouho kterou trpíte?..... c) Zhoršil se během posl. stud. roku Váš zdravotní stav, čím a jak?...
 14. Máte Vy sám nějaké své vlastní jmění? (srov. otázku 20.).... Jestliže ano, v čem záleží?.... Jaká je přibližná nynější jeho hodnota?....Kč.
- B)**
15. Máte dnes na živu oba rodiče, či jen otce, jen matku nebo žádného z nich?.....
 16. Bydliště otcovo*), po případě — je-li otec mrtev, nebo nežijete-li s ním, nýbrž s matkou, — matčino*): Místní obec... v okrese (soud., slůž.)...
 17. Hlavní povolání neb zaměstnání otcovo dnes anebo, je-li mrtev, poslední před smrtí: Zaměstnán při (zde uveďte druh živnosti, obchodu, úřadu a p.)..... a to jakožto (podnikatel, pán závodu, ředitel, dílovedoucí, sluha, dělník a p.).....
 18. Má-li matka vlastní výdělečné zaměstnání, uveďte podobně i je: Zaměstnána při..... jakožto.....
 19. Počet sourozenců dnes ještě žijících: celkem...., z těch nezaopatřených...., v tom studentů...., z těch studuje na vysoké škole doma...., mimo domov...., na střední neb jiné škole doma...., mimo domov....
 20. Mají rodiče*) neb sourozenci*) nějaký majetek?.... Jestliže ano, v čem záleží?..... Nynější jeho hodnota přibližně..... Kč.
 21. Kolik bylo Vaší rodině v posl. roce předepsáno na dani z příjmů?....Kč...h na rok 19...

*) Co se hodí podškrtněte, co se nehodí přeškrtněte!

- C)**
22. Kde jste bydlil po celý studijní rok 1921/2 neb aspoň po největší jeho část? a) V místní obci:....., (v které části?):..... b) U rodičů, u příbuzných, (jak blízkých?), v některém ústavě (kterém?), u cizích?*)....
 25. Měl jste ten byt zadarmo*) či za peněžitý plat*) (uájemné, jak vysoké?....Kč měsíčně), za vyučovyní dětí*) či zač? Za..... s doplatkemKč měsíčně.
 24. Měl jste světlnici pro sebe*) či jste ji sdílel s jinými*) **) a to (s kolika?).... příbuznými*), cizími*). Kolik z těch Vašich spolubydlicích bylo studenty vysokoškolskými...., jinými studenty...., kolik úředníky a pod. inteligenty.....
 25. Jaké byly rozměry, jiné vlastnosti a po případě vady té světlice? a) Délka....m, šířka....m, výška....m. b) Oken měla (kolik?)...., Kam vedla ta okna? Do náměstí*), do ulice*), do zahrady*), do dvora*) na pavlač*), do předstěny*). c) V kterém poschodí?..... d) Měla zvláštní vchod?..... e) Jaké měla přirozené denní osvětlení? Přímé*), nepřímé*), a to: dobré*), slabé*), velmi slabé*), špatné*), zcela nedostatečné*). f) Jaké měla umělé osvětlení? Elektrické*), plynové*), acetylenové*), lihové*), petrolejové*). g) Jak se vytápěla? Přímo vlastními kamny*), nepřimo z jiné světlice*), ústředním topením*), a to: dobře*), těžce*), špatně*), h) Byla světlice ta snad vlhká*), mimořádně studená*), trpěl jste v ní hmyzem*), hlukem neb jiným neklidem*), jinými jejími vadami, totiž..... ch) Jaké bylo hlavní povolání bytných?..... Jejich národnost:.....
 26. Neměl-li jste ve stud. roce 192.... bytu v místě svých studií, jak často jste tam docházel nebo dojížděl? Každodenně*), jen na počátku a na konci semestru*), častěji pravidelně*), nepravidelně*):..... Jak dlouho asi trvala jedna cesta z Vašeho bydliště do místnosti, kde se konaly přednášky pro Vás nejdůležitější: pěšky*), vlakem*), povozem*), na kole*)....hod.
- D)**
27. Kde jste se stravoval ve stud. roce 192...? a) Měl jste po celý ten rok*) nebo po většinu jeho*) zajištěnu celou stravu*), — či jen snídani a obědy*), — jen snídani a večeře*), — jen obědy a večeře*), — jen obědy*), — jen večeře*), — jen snídani?*) b) A to u rodičů*), u děda neb báby*), u sourozenců*), u strýce neb tety*), u vzdálenějších příbuzných*), v Mense*), v jiném ústavě*), u různých dobrodinců*), u bytných*), v hostinci*)? c) A to zcela darmo*), většinou darmo*), za snížený plat*), za plný plat*), zcela za vyučování*) neb jinou práci*) (totiž.....), z části za vyučování*) neb jinou práci*) (totiž.....)*) s doplatkem...Kč měsíčně? d) Najedl jste se při tom vždycky*), neb většinou*), úplně do syta*), jen do polosyta*), nedostatečně*)? e) Jaká byla ta strava vždy*) nebo většinou*): výborná*), dobrá*), nevalná*), špatná*)? f) Kde a jak jste si opatroval ostatní stravu?..... g) Kolik asi stála Vás strava v roce tom průměrně měsíčně? Asi.....Kč.
- E)**
28. Kolik jste ve stud. roce 192... celkem platil na studijních poplatcích: kolejném, vložném, zkušeb. taxách a pod. škol. platech? Celkem...Kč.
 29. Byl jste osvobozen od kolejného*), zkušebních tax*), školního platu*)? Od celého*), — od polovice*)?
 30. Kolik jste ve stud. roce 192... celkem vydal na učební knihy, školní potřeby a jiné pomůcky?....Kč.
 31. Měl jste učební knihy*) neb jiné pomůcky*) vypůjčeny?..... dostával jste sešity, kreslicí papír a jiné potřeby bezplatně, zač a od koho? (na př. od podpůrných spolků X darmo; od bytné za vyučování dětí a p.).....

*) Co se hodí podškrtněte, co se nehodí přeškrtněte!

**) Nastala-li během roku v té věci změna, uveďte stav, který v tom roce trval nejdéle!

- F) 32.** Jak jste zaopatřen šatstvem? Hojně*) — ke své spokojenosti*) — jen nejnnutnějším*) — nedostatečně*).
33. Potřeboval byste k doplnění nutného oděvu nějaké podpory?..... V jaké asi výši?...Kč. Cím byste odůvodnil žádost o tu podporu?....
34. Jak jste zaopatřen prádlem? Hojně*) — ke své spokojenosti*) — jen nejnnutnějším*) — nedostatečně*).
35. Potřeboval byste k doplnění nutného prádla nějaké podpory?..... V jaké asi výši?...Kč. Cím byste odůvodnil žádost o tu podporu?....
36. Jak jste zaopatřen obuví? Hojně*) — ke své spokojenosti*) — jen nejnnutnější*) — nedostatečně*).
37. Potřeboval byste k doplnění nutné obuvi nějaké podpory?.... V jaké asi výši?...Kč. Cím byste odůvodnil žádost o tu podporu?.....
38. Dostal jste ve stud. roce 192... nějaké šatstvo, prádlo neb obuv od někoho jiného než od rodičů?.... Jestliže ano: co a od koho?.....
39. Dostal jste r. 192... od někoho jiného než od rodičů peněžitý příspěvek na opatření šatstva, prádla neb obuvi?.... Kolik....Kč a od koho?.....
- G) 40.** Jaké byly ve stud. roce 192... celkové Vaše peněžní příjmy? (Včetně příspěvků uvedených při otázce 39.) Za celý rok asi:
- a) Z vlastního jmění....Kč, od rodičů....Kč, dohromadyKč
- b) Od děda neb báby...Kč, od bratří neb sester...Kč, »Kč
- c) Od vzdálenějších příbuzných, totiž od.....Kč
- d) Od jiných jednotlivců: na podporách pravidelných...Kč, nepravidelných...Kč, dohromadyKč
- e) Od obcí, okresů, zemí, státu (ministerstev) a podobných korporací veřejnoprávních, totiž od.....Kč
- f) Od soukromých spolků (studentských, humanitních a p.), totiž od.....Kč
- g) Ze stipendií v pravém slova smyslu t. j. z výnosu nadačního jmění, totiž: (název stipendia)..... (doba, od kdy ho již požívá)...., (do kdy ho může ještě požívat)...., roč.Kč
- h) Z vlastní výdělečné činnosti (srov. otázky 42. a 43.)Kč
ÚhrnemKč
41. Máte kromě stipendií (40. g) zajištěny také jiné podpory (40. b) až f) i na letošek a snad i na další léta?.... Jestliže ano: od koho, od kdy a do kdy?.....
- H) 42.** V čem záležela Vaše výdělečná činnost v minulém stud. roce? a) Ve vyučování?..... Koho jste vyučoval: kolegy*), středoškol. studenty*), menší děti*), dospělé*? Čemu: hudbě*), řečem*), jakým?....., jinému, totiž..... b) V písařských neb jiných kancelářských pracích?..... U advokáta*), notáře*), v úřadu státním*), samosprávném*), v bance*), v obchodě*), v průmyslovém neb dopravním a p. podniku*), u soukromníka*). c) V opisování spisů, not a p., kreslení, rýsování doma?.... d) V předčítání?..... e) V čem jiném? (Na př. demonstratorství, asistentuře, zastupování zvěrolékaře, v suplentuře a p.).....
43. Kolik hodin průměrně týdně byl jste touto činností zaměstnán?hod. Po kolik měsíců?.....
44. Byl jste tím anebo podobným způsobem výdělečně činným již před stud. rokem 192...?..... Od kdy?.....
45. Vyržoval nebo podporoval jste ve stud. roce 192... sám jiné?..... Koho? (bratra, sestru, rodiče, kolegu a p.):..... Jakým způsobem a jak dlouho?.....

*) Co se hodí podškrtněte, co se nehodí přeškrtněte!

- CH) 46.** Kolikrát as navštívil jste ve stud. r. 192... a) divadlo? Asi...krát. b) koncerty (vážné, umělecké)? Asi...krát. c) vážné vzdělávací přednášky, kursy, výstavy a p.? Asi...krát.
47. Navštěvujete kavárnu denně*), několikrát týdně*), jednou týdně*), občas nepravidelně*)?
48. Navštěvujete jinou čítárnu denně*), několikrát týdně*), jednou týdně*), občas nepravidelně*)?
49. Navštěvujete kina denně*), několikrát týdně*), jednou týdně*), občas nepravidelně*)?
50. Kterých spolků neb jiných sdružení byl jste členem v r. 192...?.....
51. Kterých spolků neb jiných sdružení byl jste funkcionářem v r. 192...?.....
52. Konal jste r. 192... sám nějaké poučné přednášky*), účinkoval při divadlech*), hudebních produkcích*) a p.? Kolikrát asi?.....
53. Jaké cizí jazyky ovládáte: slovem i písmem:.... jen slovem:...., jen písmem:.....
54. Jaké sporty jste pěstoval v r. 192...?.....
55. Jste abstinentem alkoholu*) — kouření*) — obojího*)? — Úplným*) — částečným*)?
56. Co jiného byste ještě chtěl uvést k osvětlení svých sociálních poměrů?
- I) 57.** Potřeboval byste (kromě oděvu, prádla a obuvi, viz ot. 33., 35. a 37.) nějaké podpory, pomoci a p.?..... K čemu obzvláště?..... Kolik asi?....Kč. Co byste mohl uvést na odůvodněnou své žádosti?.....
58. Poznámky, doplňky, vysvětlivky:.....
- Potvrzuji svým podpisem, že mé odpovědi na všechny otázky zde uvedené jsou učiněny svědomitě a podle pravdy. — V Brně, dne...192...
Podpis:..... Adresa brněnská:..... Adresa venkovská:.....

*) Co se hodí podškrtněte, co se nehodí přeškrtněte!

Dotazník, jak viděti neanonymní, vyplňován byl po všechna tři pozorovaná studijní léta 1921/2, 1922/5 a 1923/4 řádnými posluchači všech 4 českých vysokých škol brněnských při řádném i mimořádném zápisu do zimního běhu a mimo to absolventy ve stadiu zkoušek; vesměs dobrovolně, bez jakéhokoliv donucování, jen na doporučení rektorátů. Vyplněné přijímali akademičtí orgánové, fungující při zápisu, a předávali je »Sboru soc. péče o čl. vysok. stud. brněn.«, jenž obstaral pak technické zpracování jich a to jako část své akce podpůrné. Třídění (podle podrobného plánu, vypracovaného v mém statistickém semináři) prováděli totiž nemajetní studenti, vykazující všechny podmínky pro podporu »Sborem«, za odměnu vyměřovanou podle hodin ztrávených při práci té, za vedení a dozoru tajemníka »Sboru« neb jeho zástupce. Třídění dalo se velmi podrobně, methodou skládací, pomocí zvláštních tuhých »štítků«, na něž přepisována po revisi dotazníků všechna data z nich za všechna tři léta. Týmiž orgány prováděno i vyplňování koncentračních tabulek (jichž koncepty vypracovány opět ve statist. semináři) i revise obojích těch prací.

Tento způsob technického zpracování měl své výhody i nevýhody. Výhodou byla hlavně jeho láce, neboť ač se tak za to zpracování vydalo mnoho peněz, nestálo nic, protože to byly peníze určené na podporu nemajetných studentů a také se jen takovým studentům dostaly. Výhodou byla dále okolnost, že se individuální údaje dotazníků nedostaly do rukou žádnému nestudentovi, nýbrž jen velmi obmezenému kroužku kolegů, takže důvěra v zachování diskretnosti působila v dalších letech na zvýšení ochoty dotazník vyplnit. Výhodou bylo také, že tu a tam znal student-zpracovatel studenta, jehož údaje kontroloval neb zapisoval, i měl možnost zjistit event. omyl a postarat se o opravu dotazníku. Nevýhodou byla neodbornost takového zpracování a jeho nejednotnost, zvláště při nutných, dosti častých změnách pracovníků, neboť bohužel ne všichni osvědčili pro věc dosti porozumění, schopnosti i svědomitosti. Hlavní nevýhodou pak byla zdlouhavost celé práce, která se tak protáhla na celá léta. Práce byla konečně v červenci 1926 zastavena, ač bohužel ani zdaleka nejsou všechny výsledky všech 9 třídění přeneseny do soustředných tabulek³⁾. A leckterá z těch tabulek potřebovala by ještě — přes to, že všechny byly nejzkušenějšími z pracovníků revidovány — nové revise a oprav chyb, na něž se teprve při rozboru přišlo; část jich se opravila, ale na novou důkladnou revisi a opravu všech není bohužel již zapracovaných sil ani peněz. Na štěstí nejde — pokud jsem mohl bez revise celého materiálu zjistit — než o chyby nepatrné³⁾, jež nemají podstatného vlivu na hodnotu celku. Přes to musím však k uvarování všech omylů prohlásit, že nepřijímám zodpovědnost za správnost všech čísel, absolutních i relativních, v našich tabulkách nebo v textu se nalézajících, neboť čas mi nedovoluje, abych všechna sám zrevidoval.

V tištěné již I. části výsledků celé akce byla uveřejněna jen hlavní, základní data, výsledky to jen I. třídění, pouze v nemnoha směrech doplněné z některých třídění pozdějších, hlavně IX.⁴⁾, a to jen data zjištěná při prvních dvou šetřeních, ježto výsledky posledního šetření z r. 1923/4 nebyly tenkrát ještě zpracovány. Abychom tento nedostatek, jež by zejména vadil při mnohém srovnávání podrobných dat dal-

³⁾ Práci jsem zastavil předčasně — proto, že většina nemajetných našich studentů zehrala na těch několik jen svých soudruhů, kteří byli při práci té (jakožto nejzkušenější nebo nejjobratnější v ní) dlouho zaměstnáni a proto dostali daleko větší díl ze společných fondů na podporu všech, než mohli dostati ostatní. Na mé rozhodnutí působila tu také zkušenost, že někteří z pracovníků skutečně využívali akce jen k nadměrnému zvýšení a prodloužení svých podpor, konajíce svěřeně práce příliš zvolna, vyvolávající kvalitou jich nutnost častého přepracování atd.

³⁾ Na př. nebyla někde procenta vypočítána z úhrnů pro to nejvhodnějších.

⁴⁾ Obsah jednotlivých třídění viz v cit. publikaci na str. 6.

ších, aspoň poněkud odstranili, připojujeme zde především jakožto »**Dodatek**« k oné tištěné I. části tabulky Dod. 1 až Dod. 3, obsahující aspoň ve příčině celkového počtu pozorovaných posluchačů, jejich věku a národnosti data za všechna tři léta šetření. Připojen k nim také stručný text z pera JUS. Ot. Peterky (jež je sice víc jejich popisem nežli rozbořem, zejména nevyčerpává všech možných srovnání, ale pro horlivost, dobrou vůli a slušnou stylistickou obratnost autorovu zasluhuje si jistě přec také místo v této publikaci).

Z dalších výsledků celé akce nejdříve dohotoveny a v mých seminárních cvičeních také již rozboru podrobeny podrobné tabulky o poměrech bytových; ale také ty tiskají se zatím jen prvních dvou let šetření. Proto, když laskavost redakce časopisu »Péče o studentstvo« umožnila uveřejnit další část našich výsledků, rozhodl jsem se pojmuti do této II. části raději řadu tabulek o **stravování** našich studentů, jež shrnují již výsledky ze všech tří pozorovaných let, umožňují tedy aspoň trochu delší srovnání vývoje sledovaných zjevů.

Většina těch tabulek je provázena pokusy mých milých posluchačů o jejich rozbor. Vznikly v seminárních cvičeních letních běhů 1926 a 1927. Rozumí se, že také tyto pokusy jeví leckde víc dobré vůle než statistické dovednosti, třeba že některé byly se vsí ochotou opětovně přepracovány podle pokynů debaty o nich v semináři. Je to přirozeno u posluchačů (téměř veskrze z I. ročníku práv), kteří tu na poli nejen statistiky, ale i seminárních a literárních prací vůbec činí teprve první pokusy. Rozbory trpí dále přirozeně tím, že jsou každý dílem jiného začátečníka; nejednotnost tím nutně vznikající nedovedly zamezit sebe důtklivější návody a korektury. Nad to mohla každému pracovníku být dána do rukou jen právě ta tabulka nebo ty dvě příbuzné tabulky, které měl rezebrati; neměl tedy přehledu o celku, aniž možnosti srovnávat čísla své tabulky s netištěnými dosud tabulkami druhými. Tím zaviněno též časté opakování těchže věcí v různých rozbořech, hlavně v jejich úvodech a povšechných úvahách, ale i jinde; škrtal jsem je sice vydatně, ale někde nebylo to možno, neměla-li se celá stať přepracovati. Přes to vše jsem přesvědčen, že rozbory ty usnadní čtení tabulek a porozumění jim u valné části čtenářů. Statističtí odborníci, kteří nepotřebují podobných rozborů vůbec, ocení bohdá aspoň dobrou vůli a snahu mladých autorů.

Dr. Dobroslav Krejčí.

Některá základní data za všechna tři léta šetření,
1921/2, 1922/3 a 1923/4.

a) Celkový počet vyplněných dotazníků.

(K tab. Dod. 1.)

Především-li před vlastním jádrem této II. části výsledků svého šetření jako dodatek k části I. několik tabulek základních dat, jde nám o to 1), aby veřejnost poznala aspoň nejjzákladnější data za všechna tři léta šetření a tím nabyla obrazu jasnějšího a ucelenějšího o sociálních poměrech brněnských vysokoškoláků vůbec, a 2) aby čtenář získal základ pro srovnání poměrů dále zde rozebíraných se základními daty všech pozorovaných let.

Co se týče rozsahu celého šetření, zmiňuje se již v cit. první části publikace jeho výsledků JUC. Zd. Krejčí, že dotazník měli vyplnit v letech 1921/22, 1922/23 všichni ti, kdož na počátku stud. roku byli zapsáni jako řádní posluchači na některé z českých vysokých škol v Brně, dále všichni, kteří během roku k počtu těchto řádných posluchačů jakýmkoliv způsobem přistoupili, jakož i kandidáti, kteří se nalézali ve stadiu závěrečných zkoušek. Tak tomu bylo též ve stud. roce 1923/24. Podobně jako v prvních dvou letech šetření, tak i v posledním roce bylo ponecháno na vůli studentstva, zda se chce odevzdaním vyplněného dotazníku akce účastnit, čili nic. Donucení žádného tu nebylo. Přes to může se šetření pochlubiti, že jen nepatrné, ba mizivé procento čes. brněnských vysokoškoláků neodevzdalo dotazníků a ukázalo tím, že nemá zájmu na celé akci. Okolnost tato může nás těšiti tím více, srovnáme-li s tím procenta úplnosti podobných šetření v cizině (viz cit. stať JUC. Zd. Krejčího) nebo zcela podobného a nad to značně užšího šetření o poměrech vysokoškoláků v Praze a v Bratislavě (viz čl. Dra A. Tvrdoňe »Sociální poměry studentstva vys. škol v Praze a v Bratislavě podle výsledků statist. šetření v r. 1921/2«, v III. ročníku »Péče o studentstvo«.)

V prvním roce dosaženo bylo u nás úplnosti 99.1%, ve druhém roce skoro 100%ní, ve třetím roce šetření však úplnost klesá na 97.1%. V číslech absolutních počet řádných posluchačů činil 3512 (podle Sborníku min. školství a národní osvěty, ročník 1924/5), kdežto počet odevzdaných dotazníků jen 3409, což znamená, že 103 studenti neodevzdali vyplněného dotazníku. Číslo sice samo o sobě dosti vysoké, ve srovnání však s více než třicetkrát vyšším číslem vyplněných a odevzdaných dotazníků zajisté nepatrné (2.9%). Dostí značný vzrůst počtu neodevzdaných dotazníků v třetím roce možno snad vysvětliti tím, že část studentstva ve své neznalosti metod a účelů statistiky považovala za zbytečno vyplňovati dotazník po třetí. V celku

však možno říci, že i tato 97%ní úplnost je záviděníhodnou a že z čísel takto získaných můžeme klidně činiti závěry, neboť zajisté možno předpokládati, že by výsledky sotva se v poměrných číslech změnilly, kdyby zabíraly i scházející 2.9% celku. Budeme tedy nadále považovati data o studentech, kteří dotazník vyplnili, za data o veškerých čl. vysokoškolských studentech brněnských.

Nejdříve všimněme si zastoupení žen v počtu vysokoškolského studentstva brněnského ve třetím roce šetření. Z celkového počtu pozorovaných vysokoškoláků, který činil 3409 jedinců, bylo tu 185 žen. To činí 5.3%. Pokud se v r ů s t u počtu ženských studujících čes. vysokých škol v Brně během tří let šetření týče, jeví se nám tento v absolutních číslech řadou 116, 152, 185; t. j. přírůstek počtu žen ve třetím roce šetření na rozdíl od prvního roku činí 69 žen, na rozdíl od druhého roku pak 33 žen. U mužů činí vzrůst proti prvnímu roku šetření 466 jedinců, proti druhému 275. Procentuálně jeví se přírůstek u obou těchto skupin studentstva následovně: u mužů na rozdíl od roku prvního o 16.9%, na rozdíl od roku druhého 9.3% — přírůstek tedy mezi jednotlivými lety skoro úměrný; u žen pak 65.9%ní vzrůst mezi prvním a třetím rokem, 21.7%ní mezi druhým a třetím rokem šetření. Srovnáme-li procentuální vzrůst počtu ženských posluchačů rok od roku (44.2% mezi 1. a 2. rokem, 21.7% mezi 2. a 3.), jeví se v druhém z těchto období více než 20%ní pokles vzrůstu počtu žen. Úkaz to, i když procentuální vzrůst počtu žen na čes. vys. školách v Brně převyšuje stále ještě o mnoho procentuální vzrůst mužských posluchačů, těžce vysvětlitelný v době, kdy vysokoškolské vzdělání ženy se stále více vžívá a uplatňuje. Možno však, že tu jde o pouhou náhodu, tím spíše, ježto absolutní počet žen je tu číslem stále ještě velmi nízkým, a tříletá doba šetření příliš krátká, takže se tu ještě nemůže uplatniti vyrovnávací moc »zákona velkých čísel«.

Přírůstek veškerého studentstva je od roku k roku značný a dosti úměrný. Činí mezi prvním a druhým rokem šetření 227, mezi druhým a třetím rokem 298 studentů. Zjev tento zajisté odpovídá současným poměrům a je lehce odůvodněn stále víc a více pokračující demokratisací studia.

Co se počtu odevzdaných dotazníků na jednotlivých vysokých školách týká, vidíme, že v rozebíraném roce šetření odevzdalo na universitě vyplněný dotazník 1297 studentů — vzhledem k předcházejícímu roku číslo o 50 větší, v procentech 38% všech vyplněných dotazníků. Relativně je to tedy číslo menší než léta předcházející (39.0%, 40.9%), z čehož je zřejmo, že na universitě sice posluchačů přibýlo, nikoliv však úměrně s jinými vysokými školami brněnskými. Tak — dle výsledků naší akce — na t e c h n i c e zapsáno bylo ve třetím roce šetření 1515 posluchačů, tedy skoro o 200 více než v roce předcházejí-

Tab. Dod. 1. Celkový počet vyplněných dotazníků podle druhu vysokých škol, fakult neb odborů, ročníků a pohlaví studentů,

1	Vysoká škola, fakulta, odbor a studijní rok:	Dotazník vyplnilo studentů (mužů)									
		I. ročníku	II. ročníku	III. ročníku	IV. ročníku	V. ročníku	absolventů neudávajících ročník	úhrnem			Pro srovnání: Počet všech řád. posluchačů ^{*)}
								absolutně	v %	dolejšího úhrnu	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
1	Universita: Právník. fakulta:	212	191	109	14	—	—	526	191	517	
2	1921-2	160	214	68	85	—	4	531	180	557	
3	1922-3	160	186	107	87	—	7	547	170	579	
4	1923-4										
5	Lékařská "	69	106	148	86	6	3	418	151	424	
6	1921-2	83	56	115	118	72	—	444	150	464	
7	1922-3	72	76	84	84	115	—	431	134	461	
8	1923-4										
9	Přírodovědecká "	26	2	2	2	—	—	32	12	31	
10	1921-2	44	28	5	14	—	3	94	32	54	
11	1922-3	19	20	18	9	—	—	66	20	71	
12	1923-4										
13	Filosofická "	34	3	4	6	—	—	47	17	42	
14	1921-2	28	20	7	9	—	1	65	22	66	
15	1922-3	33	24	19	16	—	1	93	29	99	
16	1923-4										
17	Úhrnem	341	302	263	108	6	3	1023	371	1014	
18	1921-2	315	318	195	226	72	1	1134	384	1141	
19	1922-3	284	306	228	196	115	—	1137	353	1210	
20	1923-4										
21	Technika: Odb. stroj. a elektr.	165	131	148	192	—	—	636	215	628	
22	1922-3	225	173	172	168	—	8	746	231	744	
23	1923-4										
24	" chemický	54	61	29	77	—	9	230	78	228	
25	1922-3	73	47	60	47	—	3	230	71	244	
26	1923-4										
27	" stavební	70	54	41	36	41	—	242	82	250	
28	1922-3	126	69	49	31	41	3	319	99	319	
29	1923-4										
30	Úhrnem	246	183	208	281	35	11	964	350	1036	
31	1921-2	289	246	218	305	41	9	1108	375	1106	
32	1922-3	424	289	281	246	41	14	1295	401	1307	
33	1923-4										
34	Zvěrolékařská celkem:	62	83	128	89	—	14	376	136	364	
35	1921-2	37	54	89	119	—	—	299	101	299	
36	1922-3	52	44	103	78	—	4	281	88	273	
37	1923-5										
38	Zemědělská: Odbor lesnický	58	41	64	42	—	—	205	74	194	
39	1921-2	35	53	40	55	—	2	185	62	185	
40	1922-3	66	43	56	52	—	4	220	68	238	
41	1923-4										
42	" hospodář.	36	48	45	52	4	—	190	69	184	
43	1921-2	49	54	50	48	—	22	223	78	223	
44	1922-3	91	67	63	61	—	9	291	90	291	
45	1923-4										
46	Úhrnem	94	89	109	94	4	—	395	143	378	
47	1921-2	84	107	90	103	—	—	24	408	408	
48	1922-3	157	110	118	113	—	—	13	511	529	
49	1923-4										
50	Dohromady	743	657	708	572	45	28	2758	100	2792	
51	1921-2	725	725	592	753	113	1	40	2949	100	2954
52	1922-3	917	749	730	633	156	—	39	3224	100	3319
53	1923-4										
54	Dohromady v %	26.9	23.8	25.7	20.8	1.6	1.0	0.2	100		
55	1921-2	24.6	24.6	20.0	25.5	3.7	0.3	1.3	100		
56	1922-3	28.5	23.2	22.6	19.6	4.9	—	1.2	100		
57	1923-4										

*) Podle »Sborníku miř. školství a nár. osvěty«.

v srovnání s úřední statistikou o počtu řádných posluchačů koncem zim. běhu.

12	I. ročníku	II. ročníku	III. ročníku	IV. ročníku	V. ročníku	absolventek neudávajících ročník	Dohromady			Pro srovnání: Počet všech řád. posluchačů ^{*)}										
							absolutně	v %	dolejšího úhrnu		I. ročníku	II. ročníku	III. ročníku	IV. ročníku	V. ročníku	absolventů neudávajících ročník	absolutně	v %	dolejšího úhrnu	Pro srovnání: Počet všech řád. posluchačů ^{*)}
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
1	8	6	2	—	—	—	—	16	13.8	18	220	197	111	14	—	—	542	18.9	535	
2	11	6	7	1	—	—	—	25	16.4	25	171	220	75	86	—	4	556	17.9	582	
3	9	7	4	7	—	—	—	27	14.6	28	169	193	111	94	—	7	574	16.8	607	
4	7	20	13	11	6	2	—	59	58.8	58	76	126	161	97	12	5	477	16.6	482	
5	19	9	22	18	10	—	—	78	51.3	78	102	65	137	136	82	—	522	16.7	542	
6	8	21	12	23	15	—	—	79	42.7	84	80	97	96	107	130	—	510	15.0	545	
7	4	1	1	—	—	—	—	6	5.2	4	30	3	3	2	—	—	38	1.3	35	
8	6	4	2	1	—	—	—	13	8.6	7	50	32	7	15	—	3	107	3.5	61	
9	3	5	3	2	—	—	—	13	7.0	13	22	25	21	11	—	—	79	2.3	84	
10	13	1	—	2	—	—	—	16	13.8	9	47	4	4	8	—	—	63	2.2	51	
11	5	8	—	—	—	2	—	17	11.2	17	33	28	9	9	—	3	82	2.7	83	
12	23	9	7	2	—	—	—	41	22.2	42	56	33	26	18	—	1	134	3.9	141	
13	32	28	16	13	6	2	—	97	83.6	89	373	330	279	121	12	5	1120	39.0	1103	
14	41	27	33	20	10	2	—	133	87.5	127	356	345	228	246	82	3	1267	40.9	1268	
15	43	42	26	34	15	—	—	160	86.5	167	327	348	254	230	130	—	8	1297	38.0	1377
16	1	1	—	2	—	—	—	4	2.6	4	166	132	148	—	—	—	640	20.6	632	
17	1	2	2	1	—	—	—	6	3.2	3	226	175	174	169	—	8	752	22.1	747	
18	3	2	1	5	—	—	—	11	7.2	12	57	63	30	82	—	9	241	7.8	240	
19	5	2	1	3	—	—	—	11	6.0	13	78	49	61	50	—	3	241	7.1	257	
20	1	—	—	—	—	—	—	1	0.7	2	71	54	41	36	41	—	243	7.8	252	
21	2	1	—	—	—	—	—	3	1.6	3	128	70	49	31	41	—	322	9.4	322	
22	6	2	4	5	—	—	—	17	14.6	17	252	185	212	286	35	11	981	34.1	1053	
23	5	3	1	7	—	—	—	16	10.5	18	294	249	219	312	41	9	1124	36.2	1124	
24	8	5	3	4	—	—	—	20	10.8	19	432	294	284	250	41	14	1315	38.6	1326	
25	—	—	1	—	—	—	—	1	0.9	1	62	83	129	89	—	14	377	13.1	365	
26	—	—	1	—	—	—	—	1	0.7	1	37	54	90	119	—	—	300	9.7	300	
27	—	—	—	1	—	—	—	1	0.5	1	52	44	103	79	—	4	282	8.3	274	
28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	41	64	42	—	—	205	7.1	194	
29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	53	40	55	—	2	185	5.9	185	
30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	43	55	52	—	4	220	6.5	238	
31	—	—	1	—	—	—	—	1	0.9	1	36	48	46	52	4	5	191	6.7	185	
32	1	—	—	1	—	—	—	2	1.3	3	50	54	50	49	—	22	225	7.3	226	
33	3	1	—	—	—	—	—	4	2.2	6	94	68	63	61	—	9	295	8.6	297	
34	—	—	1	—	—	—														

cím (1124). V procentech činí posluchači techniky ve třetím roce šetření z celkového počtu čes. vysokoškoláků v Brně 38.6%, na rozdíl od 36.2% druhého roku šetření. Jak na první pohled zřejmo, jeví se tedy na technice jak absolutně, tak relativně silný přírůstek studentstva. Podobně silný vzestup počtu zapsaných posluchačů v poměru ke všem čes. vysokoškolákům v Brně pozorovati možno na vysoké škole zemědělské, kdež po všechna tři léta je patrna v absolutních číslech tendence vzestupná, relativně však mezi prvním a druhým rokem slabý sestup, mezi druhým a třetím pak vzrůst skoro o 5%. Přírůstek posluchačů činí zde mezi druhým a třetím rokem šetření 105 jedinců, t. j. o něco více než jednu čtvrtinu všech na této škole ve druhém roce šetření zapsaných posluchačů. Důvodem neobyčejného vzrůstu počtu posluchačů na dvou posléze zmíněných čes. vysokých školách v Brně — t. j. na technice a vysoké škole zemědělské — je zajisté příchod cizinců do Brna, obzvláště ruských běženců, jichž počet — jak poučí nás tabulka o národnosti studujících — na obou těchto školách během posledních dvou let šetření stoupl více než dvojnásob — t. j. na technice ze 188 na 422 (přírůstek 245), na vysoké škole zemědělské pak ze 125 na 248 (přírůstek 125). Konečně dlužno zmíniti se o počtu posluchačů na vysoké škole zvěrolékařské, kde dotazník odevzdalo v našem roce šetření 282 studentů (8.5% z celkového počtu dotazníků). Již při zběžném nahlédnutí do tabulky, udávající počet odevzdaných dotazníků za všechna tři léta šetření, je však zřejmo, že na posléze jmenované škole se jeví jak absolutní tak i relativní stálý pokles studentů. Příčinu tohoto zjevu je mi nesnadno nalézt.*)

Pokud se týče otázky, která vysoká škola, resp. její odbor, byla v Brně ve třetím roce šetření *nejvíce navštěvována ženami*, dává nám tabulka odpověď, že nejvíce žen zapsáno bylo na universitě, a to ze 185 českých brněnských vysokoškoláček 160, t. j. 86.5% (kdežto mužů zapsáno bylo na universitě jen 55.5% všech brněnských vysokoškoláků). Na universitě vyskytuje se též po všechna tři léta šetření *největší vzrůst počtu žen*: nejvíce vystupuje na fakultě filosofické, kdež počet žen vzrostl ze 17 posluchaček ve druhém roce šetření na 41 posluchačku v roce třetím, t. j. o celých 141%. *Nejvíce žen* však z pochopitelných důvodů stále studuje na fakultě lékařské: 79 ve třetím roce šetření, t. j. 42.7% z celkového počtu žen vůbec. Pokud se týče *pořadu*, jakým za sebou následují

*) Z vysoké školy zvěrolékařské samé byl mi úbytek ten vysvětlen jednak tím, že odpadávali Jihoslované, jakmile se vybudovala jejich vlastní zvěrolékařská škola v Záhřebě, jednak vystřízlivěním našich abiturientů z prvotních poválečných nadějí na skvělé vyhlídky absolventů této školy. Ostatně pokles ten již ustal. R. 1924/5 zapsáno v zimním semestru na školu tu 288 řádných posluchačů, v letech následujících pak 310, 352 a 365. (Pozn. prof. Krejčího.)

jednotlivé vysoké školy dle počtu na nich zapsaných žen, přicházejí za medicami v úvahu na prvním místě filosofky (41), pak právničky (27), jichž počet též každým rokem vzrůstá, dále technika s 20 posluchačkami, fakulta přírodovědecká (15 posluchaček), konečně hospodářský odbor vys. školy zemědělské (4) a nakonec vysoká škola zvěrolékařská (1). Žádná žena nestudovala po celá tři léta obor lesnický, z důvodů na snadě ležících.

Který z ročníků na vysokých školách brněnských je *nejhojněji navštěvován*? Pohlédneme-li blíže na tabulku, vidíme, že na universitě vyjma fakultu filosofickou jest jím ročník druhý. Skutečnost tato zní snad dosti neuvěřitelně, je však snadno pochopitelná. V ročníku tomto scházejí se totiž u fakult nejhojněji navštěvovaných kandidáti jednak k I. státní zkoušce resp. I. rigorosu poprvé se připravující, jednak od těchto zkoušek odstoupivší nebo při nich již dříve reprobovaní. Mimo to v roce námi rozebíraném ochabl dřívější velký nával studentů do I. ročníků naší university. — Na všech jiných vysokých školách v Brně je pak vesměs nejčetněji navštěvovaným ročníkem ročník první. Nejhojněji vůbec v Brně v našem roce šetření je navštěvován první ročník odboru strojnického a elektrotechnického na technice (226 posluchači), po něm pak druhý ročník fakulty právnické (193 posl.). Na druhé straně nejslabším ročníkem na vysokých školách v Brně je IV. ročník fakulty přírodovědecké (11 posluchačů). K vůli zajímavosti sluší vytknouti, že 39 posluchačů, t. j. 1.1% z celkového počtu, ročníku neudalo.

V celku možno říci, že *nejvíce vyhledávaným* v pozorovaném roce byl odbor strojnický a elektrotechnický na technice: dodalť 752 dotazníků, t. j. více než jednu pětinu všech (22.1%). Po něm jsou na řadě fakulta právnická s 574 posluchači (16.8% z celkového počtu) a fakulta lékařská s 510 posluchači (15% z celku). Nejmenší procento všech vysokoškoláků v Brně studovalo na fakultě přírodovědecké (2.6%), v absolutních číslech 79 posluchačů. Z čísel těchto docházíme k závěru, že velká většina těch, kteří na vysokých školách studují, chce získati vzdělání co nejvšeoobecnější, aby se jí pak otevřela dlouhá řada možností se uplatniti a uživiti; jen malá část odhodlává se k studiu oborů speciálních, kdež nucena je vždy jen jednou cestou se bráti ku předu. Mimoděk namane se otázka, zda tento směr je správný. Řešení vypadlo by však z rámce určeného tomuto pojednání.

JUST. Otakar Peterka.

b) Věk studujících.

(K tab. Dod. 2.)

Z tabulky udávající nám data o věku studujících podle druhu vysokých škol a pohlaví, vysvítá, že *nejčetněji zastoupeným věkem* na vysokých školách brněnských

u mužů i u žen dohromady je věk 21 let (v třetím roce šetření 477 posluchačů). Všimneme-li si pak dvou věkových ročníků před tímto nejvíce zastoupeným věkem i po něm, máme shrnuto pět ročníků věkových, věk od 19—23 let, tvořící jaksi normální věk brněnského vysokoškoláka. Dohromady patřilo z našich vysokoškoláků 2084 této skupině věkové, což činí 61.1% t. j. skoro dvě třetiny všech brněnských vysokoškolských posluchačů.

Chceme-li však pojednati o nejčastěji zastoupeném a normálním věku u mužů i u žen odděleně, vidíme, že u těchto je nejvíce zastoupeným věkem dokonáný 20. rok (16.8% z celkového počtu žen), kdežto u oněch dokonáný 21. rok (14% z celkového počtu mužů). Můžeme říci, že u obou těchto skupin procento jednotlivých let až k tomuto nejvíce zastoupenému věku stoupá a po něm klesá dosti pravidelně. V letech předcházejících však na rozdíl od popisovaného třetího roku šetření tomu tak u žen nebylo. Ve věkové řadě u těchto bylo patrné značné kolísání, o kterém však můžeme na základě dat zjištěných ve třetím roce šetření říci, že se současně se vzrůstem počtu studentek vyrovnává a že věková řada u žen spěje a již skoro se přiblížila k rovnoměrnosti věkové řady u mužů, kterou jsme pozorovati mohli již od prvního roku šetření. V celku počet studentů obojího pohlaví této naší normální skupiny věkové (19—23 let) ve třetím roce šetření relativně klesl oproti roku předcházejícímu, kdy činil 63.6%, na 61.1% ze všech pozorovaných vysokoškoláků. Relativní tento úbytek přičten je ve prospěch posluchačů jak mladších této skupiny, jichž počet ze 7.1% z celkového počtu roku předcházejícího stoupl na 7.5%, tak i, a to hlavně, ve prospěch posluchačů starších, jichž počet z 29.5% roku předcházejícího stoupl na 31.45% všech studentů roku popisovaného. Z čísla tohoto zřejmo, že skoro jedna třetina veškerých studujících byla ve studijním roce 1923/24 starší této normální věkové skupiny, což je vzhledem k poměrům předválečným — jak již v I. dílu publikace na str. 18. kol. JUC. Kučera praví — číslo hodně vysoké a, jak vidno, nijak se nemenšící, nýbrž naopak rostoucí.

Nejmladších mužských posluchačů, t. j. sedmnáctiletých, bylo nejvíce na technice, 53 (důvod: pouze sedmileté studium na reálkách), po té na universitě (5), na vysoké škole zemědělské (3) a na vysoké škole zvěrolékařské (2). Dohromady bylo tedy v Brně 43 sedmnáctiletých vysokoškoláků, t. j. o 4 více než roku předcházejícího. Žen 17iletých v třetím roce šetření nebylo. Posluchačů ve věku přes 40 let bylo v popisovaném roce šetření u mužů 12 (o 0.4% z celku) t. j. rovněž o 4 více než roku předcházejícího; u žen 1 oproti žádné z roku předcházejícího. Muži starší 40 let studovali na právnické fa-

kultě (6) a na filosofii (5). Žena starší 40 let studovala rovněž filosofii.

Pokud se věkového rozdělení posluchačů dle ročníků týká, bylo podobně jako v letech předcházejících normální. T. j. normální věk posluchače I. ročníku byl 19 let, II. ročníku 20 let, atd.

Nejmladších posluchačů — t. j. 17iletých — byla převážná většina, podobně jako v letech předcházejících, v ročníku I. (41). Z toho 51 na technice, 5 na universitě, 5 na vys. škole zemědělské a 2 na zvěrolékařské. Jen 2 17iletí byli v II. ročníku a to na technice.

Posluchačů starších normálního věku pro ten který ročník bylo nejvíce na universitě, převážně na právnické fakultě, a to hlavně ve věku od 28 let nahoru, kdežto posluchačů ve věku od 23—28 let, tedy též nikoliv pro ten který ročník normálního, bylo nejvíce na technice a vysoké škole zemědělské, což je snadno vysvětlitelné příchodem cizinců, zvláště ruských emigrantů na tyto školy (viz tab. 5.), kteří vesměs již normální věk pro ten který ročník překročili. Posluchači starší 40 let studovali na všech vysokých školách brněnských, ovšem v počtu u srovnání s celkovým množstvím českého vysokoškolského studentstva v Brně velmi nepatrném a mizivém; jen na vysoké škole zvěrolékařské nebylo ve třetím roce šetření vůbec studenta přes 40 let starého.

JUST. Otakar Peterka.

c) Národnost studujících.

(K tab. Dod. 3.)

Bylo-li již v obou předcházejících letech na brněnských vysokých školách hojně cizinců a mosaikový obraz národnostního složení vysokoškoláků hodně pestrý, v třetím roce našeho šetření počet posluchačů hlásících se k některým národnostem ještě o hodně vzrostl a tím v celkovém obraze vysokoškolských posluchačů přibýlo několik sytějších tónů; oproti tomu však opět počet posluchačů jiných národností značně poklesl. Jsou tu tedy změny ještě příliš značné, než aby se mohlo říci, že celkový obraz národnostního složení posluchačů českých vysokých škol v Brně se již přibližuje ke své konečné a trvalé podobě.

Z celkového počtu 5409 ve třetím roce naší akce pozorovaných posluchačů bylo 2241 posluchačů národnosti československé, t. j. 65.74%. V roce 1921/22 tvořili 84.0% z celku, v roce 1922/23 ještě 76.4%. Jeví se tu tedy značný a stálý pokles, který mezi druhým a třetím rokem činí skoro 10%. »Národnost československou« máme v tabulkách rozdělenou na skupinu studentů-Slováků a na skupinu studentů, kteří hlásili se k národnosti české. Všimneme si blíže těchto dvou částí. Slováků

bylo v našem roce šetření zapsáno 155 oproti 200 v roce předšlém. Jeví se zde tedy v absolutních číslech pokles o 45 posluchačů, v relativních číslech pokles s 6.5% na 4.54% z celkového počtu vysokoškoláků v Brně v tom kterém roce. Úkaz tento lehce si vysvětlíme — podobně jako rovněž dosti silný pokles téže skupiny mezi prvním a druhým rokem šetření (s 227 na 200) — zřízením a rozvojem university v Bratislavě. Tíže však bude možno vysvětliti jak absolutní, tak relativní pokles posluchačů národnosti české. Počet jich klesá během tří let naší akce absolutně řadou 2188, 2168, 2086; relativně pak 76.1%, 69.9%, 61.7% z celku toho kterého roku šetření. Co je as příčinou poklesu tak značného právě u této národnosti, obzvláště mezi II. a III. rokem šetření? Pohlédneme-li na tabulku, seznáme, že pokles tento zaviněn je hlavně poklesem počtu posluchačů hlásících se k české národnosti na vys. škole zemědělské. Příčina toho pak zajisté tkví hlavně v pozemkové reformě, na základě které absolventům posléze jmenované školy kyne méně vyhlídek do budoucnosti než-li dříve. Ještě větší relativní pokles studentů české národnosti pak je spoluzaviněn značným vzrůstem počtu cizinců, kteří se dali zapsati na brněnské čes. vysoké školy.

Na druhém místě v tabulkách uvedenu máme národnost polskou, k níž hlásí se však z brněnských posluchačů čes. vysokých škol, stejně jako roku předcházejícího, jen 2 posluchači.

Za to u národnosti ruské pozorujeme silný vzestup. V číslech absolutních v I. roce šetření hlásilo se 137 posluchačů k této národnosti, ve II. roce již 431 a ve III. roce dokonce 818. Jeví se tu tedy relativně přírůstek mezi I. a III. rokem šetření skoro 500%. Odůvodněn je stoupajícím příchodem ruských běženců na vysoké školy. Rusové navštěvují přirozeně nejvíce obory, kterých-by též po návratu do vlasti s výhodou mohli využití. Proto je to hlavně vys. škola zemědělská, kdež je jich poměrně nejvíce; se svými 248 posluchači tvoří tam skoro polovinu z celkového počtu posluchačů, převyšující o 16 posluchačů i počet studentů národnosti československé. Absolutně ještě víc je ruskými studenty navštěvována technika, kdež v pozorovaném roce studovalo 435 Rusů, t. j. o 245 více než v roce předšlém a 32.9% ze všech posluchačů na technice zapsaných. Na universitě a vys. škole zvěrolékařské jeví se též vzrůst počtu zapsaných studentů ruské národnosti (na prvé řadou 54, 86, 96, na druhé 22, 54, 41); vzestup tento však není ani z daleka tak prudký, jako na školách svrchu zmíněných. Na universitě je nejvíce Rusů přirozeně zase na fakultě lékařské (79).

Počet posluchačů jihoslovanské národnosti, na rozdíl od posluchačů národnosti ruské, značně klesá a to během tří

let šetření s 94 posluchačů na 59, t. j. více než o polovici. Největší počet posluchačů této národnosti navštěvoval v popisovaném roce vys. školu technickou, kdež však přes to je během tří vyšetřovaných let patrný značný pokles posluchačů této národnosti (52—27).

Posluchači národnosti bulharské zastoupeni byli na čes. vys. školách v Brně celkem 49 posluchači, t. j. 1.44% z celku. U těchto jeví se oproti roku předcházejícímu slabý vzestup, který nejsilnější byl na technice, kdež také bylo zapsáno nejvíce studentů této národnosti.

Značným byl však přírůstek posluchačů národnosti německé, jichž počet vzrostl ze 44 v I. roce na 46 ve II. a na 86 ve III. roce šetření. Relativně pak za všechna tři leta dán je řadou 1.5, 1.5, 2.5% z celkového počtu posluchačů na čes. vys. školách v Brně v tom kterém roce zapsaných. Němci nejhojněji navštěvována byla universita, kdež studovalo 57 posluchačů německé národnosti, a to nejhojněji práva a medicínu, dále vys. škola zvěrolékařská (14) a zemědělská (8), nejméně pak technika (7 něm. posluchačů, jak přirozeno, protože v Brně se nalézající technika německá je Němcům dostupnější). Zkoumáme-li, proč se počet německých posluchačů skoro zdvojnásobil, přicházíme k závěru, že české vys. školy, obzvláště universita, byly asi mnohým německým studentům, zvláště z Brna a z blízkého okolí, milejší, nežli tytéž školy německé, ale vzdálené.

Počet maďarských studentů zůstává po všechna léta v mizivé menšině oproti počtu posluchačů jiných národností, čině ve třetím roce šetření jen 4 posluchače, t. j. 0.12% z celku, klesá proti roku předcházejícímu téměř jen na polovinu.

Další dosti hojně zastoupenou národností na brněnských čes. vys. školách je národnost židovská, jejíž relativní zastoupení pohybuje se po všechna tři leta mezi 4.0%—4.6% z celku a činí ve stud. roce 1925—24 4.16%, t. j. 142 židovských posluchačů. Posluchači národnosti této nejhojněji zastoupeni jsou na technice (68 posluchači) a na universitě (59 posluchači, z kteréhožto počtu studuje 46 na fakultě lékařské). Nejméně posluchačů židovské národnosti (5) zapsáno bylo na vys. škole zemědělské.

Ku konci dlužno se ještě zmíniti, že čes. vys. školy brněnské navštěvovalo ve třetím roce šetření 16 posluchačů národnosti rumunské, t. j. o 12 více, než roku předcházejícího a o 15 víc než v I. roce šetření. K různým jiným národnostem hlásilo se rovněž co rok více posluchačů (2, 3, 11). Národnost neudal ve III. roce šetření pouze 1 posluchač.

Chceme-li nabýti přehledného obrazu o národnostních poměrech mezi vysokoškol. posluchači čes. vys. škol

v Brně, seřadíme si jednotlivé národnosti podle relativního počtu jejich příslušníků. Tak vidíme, že v Brně studuje přirozeně nejvíce posluchačů národnosti československé, t. j. 65.7% — číslo to zajisté menší, než bylo možno očekávat. Druhou národností brněnských čes. vys. škol jsou Rusové, kteří tvoří 24% našich vysokoškoláků, z příčin již uvedených. Na třetím místě pak stojí národnost židovská se 4.16%, na čtvrtém německá s 2.52%, a v dalším pořadí následují za sebou národnosti: bulharská, jihoslovanská, rumunská, jiná než v tabulkách jmenovaná, maďarská, polská. V celku možno říci, že národnostní konstelace posluchačů českých vysokých škol v Brně dosud v jednotlivostech kolísá.

—o—
JUST. Otakar Peterka.

Vlastní část II.:

Stravování pozorovaných studujících v předešlém studijním roce.

Podle jejich údajů ze stud. let 1921-2, 1922-3 a 1923-4.

1. Do jaké míry měli naši studenti v předešlém roce stravu zajištěnu.

a) Údaje studujících prvního ročníku.

(K tab. Str. 1a.)

Skutečnost, do jaké míry má student zajištěnu svou denní stravu, nejen dává nám hluboce nahlédnouti do jeho sociálních poměrů, ale tvoří také důležitou podmínku jeho prospěchu ve studiích. Vždyť každý pochopí, kolik sebezáporu, pevné vůle a duševní energie vyžaduje úspěšné studium od studenta, jehož hmotné poměry jsou tak neutěšené, že téměř každou skývu chleba musí pracně sháněti a neví, kdy, kde a zda vůbec dostane se mu toho nejpotřebnějšího pro každého člověka, dostatečné stravy. Oč namáhavější jest studium pro tohoto, než pro studenta, který se nemusí rozptylovati starostmi o své hmotné potřeby a může klidně oddati se svému studiu, věnovati mu všechn svůj čas.

Patří tedy otázka o zajištění stravy mezi nejdůležitější z otázek o stravování. Proto byla tato otázka ve značných podrobnostech formulována a pak zpracována také při statistice našeho vysokoškolského studentstva brněnského.

Údaje o ní byly zpracovány zvlášť pro posluchače prvního ročníku a zvlášť pro posluchače ostatní. Důvod toho je jasný: poněvadž naše sčítání dala se vždy na počátku

stud. roku a údaje měly se týkati minulého roku, nejedná se u posluchačů prvního ročníku o poměry vysokoškoláků, nýbrž údaje jejich týkají se posledního roku jejich studií středoškolských. Poměry středoškolské liší se ovšem značně od poměrů vysokoškolských, jak v jiných směrech, tak i zejména, pokud jde o zajištění stravy. Jednak celkové existenční podmínky jsou v menších městech, odkud většina posluchačů prvního ročníku přichází, vůbec snazší než v Brně, jednak je zde značné procento těch studentů, kteří bydlí u rodičů a mají tudíž celou stravu zajištěnu způsobem nejpřirozenějším a nejlacnějším. Tento rozdíl vidíme již z všeobecných údajů o nedostatečném stravování, kde při sčítání v r. 1922—3 pouze 1.8% posluchačů prvního ročníku označilo svou stravu za nedostatečnou, kdežto v druhém ročníku bylo jich již 8.3%. (Viz »Sociální poměry studentstva čes. vys. škol brněnských«, část I., tab. 11.)

Nicméně také fakta, zjištěná u posluchačů prvního ročníku, nejsou zcela bez významu pro posouzení poměrů studentstva vysokoškolského. Na řádné a dostatečné stravě jest závislá možnost dobrého tělesného vývinu u dospívající mládeže. Dobrým stravováním loni jest podmíněna též letošní fyzická způsobilost k úmornému často studiu vysokoškolskému a podle známého přísloví »Mens sana in corpore sano« také dispozice duševní.

Všimněme si nyní některých detailů výsledků šetření o zajištění stravy u posluchačů prvního ročníku. Předně nás zajímá, s jakou úplností byla tato otázka u posluchačů prvního ročníku zodpověděna.

Při prvním sčítání, na počátku stud. roku 1921—22, bylo odevzdáno úhrnem ode všech posluchačů prvního ročníku vysokých škol brněnských 779 vyplněných dotazníků. Z nich však pouze 646 obsahovalo údaje o stravování, t. j. 82.9% všech vyplněných dotazníků. V druhém roce sčítání v r. 1922-23 úplnost tato se poněkud zvětšila. Všech dotazníků bylo odevzdáno 772, z nich údaje o stravování mělo 680, t. j. 88.1%. Ale v r. 1923-24 byla tato úplnost zase jen 81.9%. Vidíme tedy, že otázka o stravování byla zodpověděna se značně menší úplností, než s jakou celkově pracovalo naše sčítání. Tato úplnost, jak známo, byla obdivuhodně dokonalá, téměř 100%ní, kdežto i největší úplnost údajů o stravování (v r. 1922-23) byla pouze 88.1 procentní. Průměrná úplnost našich dat o stravování za táz tři léta je však jen 84.5 procentní. Příčinu toho, že značný počet studentů nevyplnil rubriku o stravování, můžeme hledati z valné části snad v ostýchavosti, která brání leckomu, aby se svěřil se svým neutěšeným způsobem stravování, zejména byl-li stravován u rodičů nebo příbuzných.

Zpracování údajů o zajištění stravy dělo se tak, že pro každý ze tří roků, v nichž byla sčítání prováděna, byl zjištěn

Tab. Str. 1. Do jaké míry měli naši
a) Údaje studujících

studenti stravu v předešlém roce zajištěnu,
prvních ročníků.

1	Vysoká škola, fakulta, odbor a studijní rok:	Celkový počet dotazníků			Počet studujících,					
		odezvaných vůbec	z toho bez údajů o stravování	zde zpracova- ných (2-3)	celou stravu			jen snídaně a obědy		
					úhrnem	z toho výsl. po celý rok	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výslov. po celý r.	jen po většinu r.
2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Universita: Právník. fakulta:	220	35	185	171	156	3	6	6	—
2	1921-2	171	13	158	145	142	3	3	2	1
3	1923-4	169	18	151	140	128	3	4	3	1
4	<i>Lékařská</i> „	76	5	71	66	66	—	2	2	—
5	1921-2	102	8	94	74	68	6	2	2	—
6	1922-3	80	5	75	66	64	2	1	1	—
7	1923-4	30	2	28	21	21	—	4	3	1
8	<i>Přírodovědecká</i> „	50	2	48	39	39	—	2	2	—
9	1921-2	22	—	22	17	17	—	2	2	—
10	1922-3	47	15	32	29	29	—	—	—	—
11	1923-4	33	4	29	27	27	—	1	—	1
12	<i>Filosofická</i> „	56	3	53	44	42	2	1	1	—
13	<i>Úhrnem</i>	373	57	316	287	272	3	12	11	1
14	1921-2	356	27	329	285	276	9	8	6	2
15	1922-3	327	26	301	267	251	7	8	7	1
16	1923-4	166	26	140	85	80	5	4	3	1
17	Technika: Odb. stroj. a elektr.	226	56	170	103	98	2	10	3	2
18	1921-2	57	7	50	31	30	1	—	—	—
19	1922-3	78	18	60	32	25	2	13	7	1
20	1923-4	71	5	66	56	54	2	1	1	—
21	„ <i>chemický</i>	128	20	108	88	85	3	5	2	—
22	1921-2	252	60	192	164	161	1	4	4	—
23	1922-3	294	38	256	172	164	8	5	4	1
24	1923-4	432	94	338	223	208	7	28	12	3
25	„ <i>stavební a ost.</i>	62	7	55	51	51	—	—	—	—
26	1921-2	37	1	36	27	26	1	—	—	—
27	1922-3	52	6	46	42	42	—	—	—	—
28	1923-4	36	8	28	24	23	1	—	—	—
29	Zemědělská: Odb. hospodář.	50	21	29	18	15	3	3	2	1
30	1921-2	94	41	53	24	19	5	3	2	1
31	1922-3	58	3	55	52	52	—	1	1	—
32	1923-4	35	5	30	28	23	3	2	—	—
33	„ <i>lesnický</i>	66	9	57	28	27	1	9	1	2
34	1921-2	94	11	83	76	75	1	1	1	—
35	1922-3	85	26	59	46	38	6	5	2	1
36	1923-4	160	50	110	52	46	6	12	3	3
37	<i>Úhrnem</i>	781	135	646	578	559	5	17	16	1
38	1921-2	772	92	680	530	504	24	18	12	4
39	1922-3	971	176	795	584	547	20	48	22	7
40	1923-4	100	89.5	86.5	0.8	2.6	2.5	0.1	—	—
41	Dohromady	100	77.9	74.1	3.5	2.7	1.8	0.6	—	—
42	<i>Dohromady v % z úhrnu zpracovaných zde dotazníků</i>	100	73.5	68.8	2.6	6.0	2.8	0.9	—	—

*) Doplněk čísel sl. 6. a 7. na číslo sl. 5. značí počet těch, kteří sice udali, že
většinu roku. Podobně u sl. 8-10, 11-13 atd.

kteří měli v předešlém roce zajištěnu (y)																									Počet stud.,		Číslo sl. 5. čísel % z čísel sl. 4.					
jen sníd. a večeře			jen obědy a večeře			jen obědy			jen snídaně			jen večeře			kteří neměli za- jist. stravu žádnou	u nichž údaj u om. dny	Číslo sl. 5. čísel % z čísel sl. 4.															
úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý rok	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.				úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	26	27	28
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	
3	3	—	3	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92.4	
—	—	—	4	3	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91.7	
1	—	—	1	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92.7	
—	—	—	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93.0	
1	1	—	9	7	2	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78.7	
1	1	—	3	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88.0	
—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75.0	
—	—	—	3	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81.2	
—	—	—	3	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77.3	
—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90.6	
—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93.1	
1	1	—	3	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83.0	
3	3	—	7	3	2	5	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90.8	
1	1	—	17	14	3	9	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86.6	
3	2	—	10	5	2	5	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88.7	
1	1	—	39	24	15	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60.7	
3	3	—	24	12	1	22	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60.6	
1	1	—	8	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62.0	
—	—	—	11	4	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53.4	
—	—	—	3	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84.9	
—	—	—	12	7	2	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81.5	
1	1	—	7	7	—	7	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85.4	
2	2	—	50	33	15	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67.2	
3	3	—	47	23	5	27	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65.8	
—	—	—	2	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92.7
—	—	—	7	5	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75.0	
2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91.4	
1	1	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85.7
2	1	—	6	3	3	2	1	1	—	—	—	—																				

u každé vysoké školy, fakulty, resp. odboru počet studentů předně, kteří měli zajištěnu stravu celou, dále těch, kteří měli zajištěnu aspoň většinu stravy a to buď snídaně a obědy nebo snídaně a večeře nebo obědy a večeře, a potom těch, kteří měli zajištěno jen jedno denní jídlo, buď pouze snídaně nebo pouze obědy nebo pouze večeře. U každé z uvedených 7 skupin byl ještě činěn rozdíl mezi těmi, kteří příslušnou stravu měli zajištěnu po celý rok nebo jen po většinu roku. Konečně byli sčítáni také ti nejméně šťastní jednotlivci, kteří neměli zajištěnu stravu vůbec žádnou a zjištěn také počet studentů, kteří údajů o tom neuvědli.

Celkově vidíme, že studující prvního ročníku měli z valné části celou stravu po celý rok zajištěnu. Tento potěšitelný zjev si ovšem snadno vysvětlíme zmíněnou již okolností, že tu jde vlastně o značně příznivější poměry středoškolské. Podle pozorovaného zde prvního sčítání mělo z celkového počtu těch, kdo vyplnili údaje o stravování, celou stravu zajištěnu 89.5%; v čísle absolutním 578 studentů. Z nich 559, t. j. 86.5% po celý rok a 5 studentů, t. j. 0.8% po většinu roku. Ve 14 případech (2.2%) nebylo výslovně uvedeno, zda byla strava zajištěna po celý nebo jen po většinu roku. Na všechny ostatní, kteří neměli zajištěnu stravu celou, připadá tedy průměrně málo, jen 10.5%. Z nich bylo nejvíce těch, kteří měli jisté obědy a večeře: 21 t. j. 3.3%. Studentů, kteří měli zajištěny snídaně a obědy bylo 17, t. j. 2.6%. Jen obědy byly zajištěny ve 14 případech, t. j. 2.2%. Ostatních jest již značně méně; jen snídaně a večeře mělo zajištěno 0.8% (5) studentů, pouze snídaně 0.3% (2). Vůbec žádnou stravu zajištěnu nemělo 8 posluchačů, t. j. 1.2%; údaj o tom chybí u jednoho (0.1%).

Rozdělení podle jednotlivých vysokých škol ukazuje, že v r. 1921-22 bylo poměrně nejvíce posluchačů se zajištěnou v minulém roce celou stravou na vysoké škole zvěrolékařské. Z 55 studentů jest jich 51, t. j. 92.7%. Pak následuje vysoká škola zemědělská se svými 91.5%. Tento příznivý stav jest tu způsoben vysokým procentem těchto studentů na odboru lesnickém (přes 94%), které vyvažuje značně menší počet posluchačů uvedeného znaku na odboru hospodářském (85.7%). Na odboru lesnickém vysoké školy zemědělské byly v této věci poměry vůbec nejlepší ze všech vysokých škol brněnských. Jest zajímavé, že na těch školách (zvěrolékařské a zemědělské), kde nejvíce studentů mělo roku předchozího zajištěnu celou stravu, právě naopak poměrně nejvíce posluchačů si stěžovalo, že jejich strava byla nedostatečná. (Soc. pom. stud. č. vys. šk. brn. část I., str. 64.)

Na universitě v prvním ročníku udalo, že celou stravu mělo v minulém roce zajištěnu z 316 posluchačů 287, t. j. 90.8%.

Nejpříznivější stav ukazuje zde fakulta lékařská: Z 71 studentů mělo jich zajištěnu celou stravu 66, t. j. 93%. Zde jest příčina snadno pochopitelná: Nákladnému studiu medicíny mohou se zpravidla věnovati pouze studenti zámožnější. Na fakultě právnické bylo v I. ročníku 92.4% studentů se zajištěnou loni celou stravou, na filosofické 90.6%. Značný rozdíl vykazuje fakulta přírodovědecká, kde jich bylo jen 75%. Těch studentů, kteří měli zajištěnu stravu jen částečně, bylo na universitě poměrně málo. Celkem jen 9.2%; z nich 3.8% (12) mělo jisté snídaně a obědy, 2.2% (7) obědy a večeře, 1.6% (5) obědy, 0.9% (5) snídaně a večeře a 0.3% (1) jen snídaně. Nebylo zde nikoho, kdo by neměl jistou stravu žádnou.

Nejméně příznivé poměry, co se tkne zajištění potravy, byly zjištěny v r. 1921-22 u techniků a to zvláště na odboru strojním a chemickém. Celkově mělo v posledním roce středoškolských studií zajištěnu celou stravu pouze 85.4% techniků I. ročníku. Ze zbývajících 14.6% nemělo 4.2% zajištěnu stravu žádnou — zjev to jistě velmi smutný —, 3.6% měli jisté obědy a večeře, také tolik jenom obědy, 2% snídaně a obědy, 0.6% jen snídaně a večeře a tolikéž jen snídaně.

Všechna tato dosud uvedená data týkala se údajů sčítání v r. 1921-22. V následujících dvou letech jeví se krok k horšímu. Procento studentů I. ročníku se zajištěnou loni celou stravou značně kleslo. V druhém roce sčítání jest jich již jen celkově na všech vysokých školách 78%. Vzhledem k r. 1921-22 znamená to tedy zhoršení o 11.5%. Při třetím šetření jest jich jen 75.5, tedy oproti roku 1921-22 jeví se pokles celých 16%. Tento na první pohled zarážející fakt dal by se těžko srovnati se skutečným vývojem všeobecných poměrů hospodářských, který přece v těchto letech jeví jisté zlepšení vzhledem k neutěšeným poměrům těsně poválečným. Důvod však netkví ve zhoršení stravovacích poměrů našeho českého studentstva, nýbrž v okolnosti jiné. Zhoršení to můžeme totiž uvést v souvislost s přílivem cizinců, hlavně uprchlíků ruských, na brněnské vysoké školy. Hmotné a tím i stravovací poměry těchto běženců nebyly zajisté nijak utěšené v roce, než našli útočiště v našem státě a dali se zapsati na vysokou školu. Že uvedená skutečnost byla příčinou náhlého zhoršení, vidíme z toho, že toto nastalo hlavně na školách, kde v těch letech dalo se zapsati nejvíce Rusů, na vysoké škole zemědělské, na technice a škole zvěrolékařské. (Viz v předu tab. Dod. 3.)

Nejmárgantnější pokles počtu studentů se zajištěnou stravou jeví se na vysoké škole zemědělské. V r. 1921-22 svědčí údaje o zajištění celé stravy ve prospěch 91.5% studentů prvního ročníku. V druhém roce sčítání již jen 78% udalo, že měli zajištěnu celou stravu a v třetím roce šetření pouhých 47.3%. To znamená zhoršení o celou polovici. Zbývajících 22% v druhém

roce a 52.7% v třetím roce mělo z valné části zajištěny aspoň obědy, méně obědy a večere nebo snídaně a obědy.

Na technice zmenšilo se procento pozorovaných studentů se zajištěnou celou stravou v druhém roce na 67.2% a v třetím na 65.8%, tedy oproti prvému sčítání o 19.6%. Značný pokles v třetím roce jeví se zejména na odboru chemickém. Avšak i zde ti studenti, kteří neměli zajištěnu stravu celou, měli ji zajištěnu aspoň z valné části.

Vysoká škola zvěrolékařská jeví v tomto směru v druhém roce pokles o 17.7% (na 75%), ale v roce třetím opět zvýšení počtu studentů s celou stravou zajištěnou na 91.4%.

Poměrně malé rozdíly mezi daty z našich tří sčítání v tomto směru má universita. I tu však celkově jeví se zhoršení. Při prvém sčítání udalo 90.8% studentů, že měli loni zajištěnu celou stravu, při druhém počet jich klesl na 86.6%, při třetím se zvýšil na 88.7%. Co se týče jednotlivých fakult, zůstávají na fakultě právnické poměry skoro nezměněny, na fakultě lékařské v druhém roce jeví se pokles z 95% na 78.7% a v třetím roce zlepšení na 88%. Na fakultě přírodovědecké a filosofické poměry v tomto směru v druhém roce se o něco zlepšily, ale v třetím zase počet studentů, kteří neměli zajištěnu celou stravu, se zvětšil.

Posléze všimněme si ještě celkově obrazu, který nám poskytla naše tři sčítání o probírané otázce. Poměry v tomto směru můžeme označiti celkem za uspokojivé pro naše studenty. Z valné části měli zajištěnu stravu celou, kteří neměli celou, měli aspoň většinu stravy jistou. Počet těch, kteří by neměli ani jedno denní jídlo zajištěno, byl velmi nepatrný. V prvém roce šetření bylo to 8 případů na všech vysokých školách brněnských, to jest 1.2% všech pozorovaných studentů I. ročníku, v druhém roce žádný a v třetím pouze 1 případ, což značí celou 0.1% všech.

JUSt. Jan Parma.

b) Údaje všech ostatních studujících.

(K tab. Str. 1b.)

Nemohla-li nám z důvodů shora uvedených analýza předešlé tabulky podati průhled do poměrů vlastního vysokoškolského studentstva, zobrazí nám rozbor údajů posluchačů ostatních ročníků již jasně způsob stravování vlastních vysokoškolských a zachytí jejich starosti o stravu, tu menší, jinde větší. Zde máme již zrcadlo způsobu stravování studenta-vysokoškolského ve velkém městě, zde můžeme již také usuzovati, do jaké míry pokročila sociální akce stravovací ve prospěch vysokoškolského studentstva v městě našem.

Především si všimněme opět úplnosti příslušných údajů, ukazující, jak pochopilo naše studentstvo význam akce o zjišťování poměrů stravovacích a jak dalece odměnilo ji svou upřímností v tomto směru. Srovnáním s posluchači prvního ročníku můžeme konstatovati, že posluchači ostatních ročníků projeví mnohem víc ochoty a porozumění pro tuto věc. Souvisí to jistě s jejich větším rozhledem. Byla-li tato otázka zodpověděna v průměru ze tří let šetření 84.5% posluchačů prvního ročníku, studující ročníků ostatních odpověděli na ni v průměrné úplnosti za tato tři leta 96.1%. V jednotlivých letech šetření zůstává úplnost skoro konstantní, v prvém roce 96.2%, v druhém 95.9%, v třetím 96.3%. Ač tedy nedosáhla tato úplnost plných 100%, může nás přece uspokojiti, poněvadž ideální 100procentní úplnosti lze vůbec jen zřídka kdy docíliti.

Přihlédněme teď nejprve k datům z prvního šetření. Nejdřív si ujasníme, jaký obraz nám poskytlo toto šetření v celku na všech vysokých školách, dále budeme sledovati náš zjev z rozvrstvení dle jednotlivých škol a fakult, resp. odborů, a všimněme si případných zvláštností. Počtem zjistíme, jaké variace nám přinesla další 2 leta šetření. Bohužel jsou tříčlenné statistické řady příliš krátké, než abychom z nich mohli vyvozovati spolehlivých závěrů, ale snad i tak podaří se nám někde nalézt určitou tendenci časového vývoje toho neb onoho zjevu.

Mohli-li jsme říci, že posluchači prvního ročníku všech pozorovaných vys. škol v celku měli v předchozím roce z převážné většiny celou stravu po celý rok zajištěnu, nelze totéž říci o posluchačích ostatních. Mezi těmito jest jistě jen mizivě malé procento studentů, kteří mají rodiče nebo příbuzné v Brně a bydlí i stravují se u nich; z ostatních však pouze dobře majetkové situovaný může si předem zajistiti celou stravu. Býváť i u studentů zámožnějších pravidlem, že má-li snídaně zajištěna v bytě a obědy v mense, odbývá večere už všelikým způsobem. Nesmí nás tedy překvapiti, že pouze 50.9% akademiků udalo v tomto roce, že mělo loni zajištěnu celou stravu. Po celý rok mělo však celou stravu jistou pouze 48.6% (abs. 978); ostatních 1.7%, t. j. 33 studentů, pouze po většinu u roku. Nesmíme si však mysliti, že zbylých 49% by nemělo zabezpečenu stravu žádnou. Jak tabulka ukazuje, bylo tak špatně situovaných studentů v tomto roce bohudík velice málo, pouze 6 případů t. j. 0.3% a v druhých dvou letech nevyskytl se již tento smutný zjev ani jedenkrát. Mezi studenty, kteří měli zajištěnu stravu jen částečně, jest nejvíce těch, kteří měli jisté obědy a večere. Jest jich skoro ¼, přesněji 24.1%, konkrétněji 486 studentů. Počet dosti značný, který mluví spíše ve prospěch lepšího zajištění stravy, ježto nezajištěná pouhá snídaně nepadá již tak na váhu. Může to býti útěchou tomu, komu by snad procento studentů se zajištěnou celou

Tab. Str. 1. Do jaké míry měli naši
b) Údaje všech ostatních

studenti stravu v předešlém roce zajištěnu.
pozorovaných studujících (mimo I. ročníky).

Vysoká škola, fakulta, odbor a studijní rok:	Celkový počet dotazníků			Počet studujících,						
	odevraných vůbec	z toho bez údajů o stravování	zde zpracova- ných (st. 2-3)	celou stravu			jen snídaně a obědy			
				úhrnem	z těch výsl. po celý rok	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1 Universita: Právníc. fakulta:	1921-2	322	13	309	237	219	7	27	23	4
2	1922-3	385	16	369	266	260	6	17	4	3
3	1923-4	405	14	391	301	276	7	23	12	4
4 Lékařská »	1921-2	401	10	391	226	219	7	41	37	4
5	1922-3	420	22	398	191	190	1	28	27	1
6	1923-4	430	21	409	190	179	8	20	15	3
7 Přírodovědecká »	1921-2	8	—	8	5	4	1	1	1	—
8	1922-3	57	3	54	39	39	—	—	—	—
9	1923-4	57	3	54	34	31	3	6	6	—
10 Filosofická »	1921-2	16	—	16	9	9	—	3	3	—
11	1922-3	49	4	45	33	32	1	1	—	1
12	1923-4	78	4	74	51	51	—	5	5	—
13 Úhrnem	1921-2	747	23	724	477	451	15	72	64	8
14	1922-3	911	45	866	529	521	8	46	31	5
15	1923-4	970	42	928	576	537	18	54	38	7
16 Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	474	25	449	259	256	3	25	24	1
17	1923-4	526	47	479	242	230	5	33	23	5
18 » chemický	1922-3	184	12	172	104	97	1	7	5	1
19	1923-4	163	11	152	78	70	—	14	7	1
20 » stavební a ost.	1922-3	172	2	170	92	87	5	13	11	2
21	1923-4	194	3	191	113	111	2	6	4	—
22 Úhrnem	1921-2	729	43	686	260	253	6	12	12	—
23	1922-3	830	39	791	455	440	9	45	40	4
24	1923-4	883	61	822	433	411	7	53	34	6
25 Zvěrolékařská celkem:	1921-2	315	9	306	94	90	4	20	20	—
26	1922-3	263	9	254	95	91	3	14	12	1
27	1923-4	230	8	222	111	102	9	22	19	3
28 Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	157	3	154	92	88	3	12	10	1
29	1922-3	153	5	148	69	65	4	11	4	7
30	1923-4	201	26	175	67	61	4	10	7	3
31 » lesnický	1921-2	147	3	144	101	96	5	9	7	2
32	1922-3	150	7	143	59	48	7	8	4	4
33	1923-4	154	12	142	60	50	3	10	7	1
34 Úhrnem	1921-2	304	6	298	193	184	8	21	17	3
35	1922-3	303	12	291	128	113	11	19	8	11
36	1923-4	355	38	317	127	111	7	20	14	4
37 Dohromady	1921-2	2095	81	2014	1024	978	33	125	113	11
38	1922-3	2307	105	2202	1207	1165	31	124	91	21
39	1923-4	2438	149	2289	1247	1161	41	149	105	20
40 Dohromady v %	1921-2			100	50·9	48·6	1·7	6·2	5·6	0·5
41	1922-3			100	54·8	53·—	1·4	5·6	4·1	0·9
42	1923-4			100	54·5	51·—	1·6	6·5	4·6	0·8

*) Viz pozn. *) na str. 28 a 29.

kteří měli v předešlém roce zajištěnu (y)																									Počet stud.,	
jen sníd. a večeře		jen večeře a obědy				jen obědy				jen snídaně				jen večeře				kteří neměli za- jist. stravu žádnou	u nichž údaj o tom chybí	Číslo sl. 5. čítní z čísel sl. 4.						
úhrnem	z těch výsl. po celý r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.										
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28									
1	1	—	37	33	2	6	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	76·7	1						
2	1	1	61	51	10	11	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	72·1	2						
3	—	1	39	28	5	16	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	77·0	3						
4	10	1	85	78	7	27	22	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	57·8	4						
5	4	—	128	126	2	46	41	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48·0	5						
6	2	1	102	91	6	60	51	4	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	34	6						
7	—	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62·5	7					
8	1	1	13	10	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	72·2	8					
9	1	—	4	3	—	8	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63·0	9					
10	—	—	1	1	—	2	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56·3	10					
11	—	—	6	6	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73·3	11					
12	1	—	9	7	1	2	2	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	68·9	12					
13	11	1	124	113	9	36	26	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	65·9	13					
14	7	6	208	193	15	63	56	7	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	13	61·1	14					
15	5	1	154	129	12	86	65	6	3	2	—	—	—	1	—	—	1	—	49	62·1	15					
16	2	2	120	118	2	36	36	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	5	57·7	16					
17	1	1	122	92	6	55	35	8	2	1	—	—	—	2	—	—	1	—	22	50·5	17					
18	1	1	41	27	3	14	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	60·5	18					
19	3	1	42	29	1	10	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	54·3	19					
20	3	2	42	39	3	12	10	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	7	54·1	20					
21	6	5	47	36	3	18	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	59·2	21					
22	12	9	181	170	11	99	81	3	108	51	5	9	6	—	—	—	5	—	—	37·9	22					
23	6	5	203	184	8	62	52	5	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	17	57·5	23					
24	10	7	211	157	10	83	47	13	2	1	—	—	—	2	—	—	—	—	18	52·7	24					
25	7	7	111	109	2	73	73	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37·9	25					
26	1	—	115	109	3	29	25	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57·5	26					
27	—	—	48	42	6	19	15	4	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	18	52·7	27					
28	—	—	42	36	6	7	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	59·7	28				
29	3	2	42	33	9	12	10	2	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	8	46·6	29					
30	1	1	43	34	6	29	21	5	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	21	38·3	30					
31	—	—	28	25	3	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70·1	31				
32	1	—	54	37	10	15	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	41·3	32					
33	1	1	42	32	5	15	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	42·3	33					
34	—	—	70	61	9	13	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	64·8	34				
35	4	2	96	70	19	27	23	3	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	14	44·0	35					
36	2	2	85	66	11	44	29	9	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	35	40·1	36					
37	31	27	486	453	31	221	186	14	111	54	5	9	6	—	—	—	—	—	6	1	50·8	37				
38	18	13	622	556	45	181	156	18	4	3	1	2	2	—	—	—	—	—	44	54·8	38					
39	17	10	498	394	39	232	156	32	13	10	—	3	—	—	—	—	—	—	130	54·5	39					
40	1·6	1·3	0·1	24·1	22·5	1·6	11·0	9·2	0·7	5·5	2·7	0·2	0·4	0·3	—	—	0·3	—	0·0	—						

stravou se zdálo příliš nízké. Pouze obědy mělo zabezpečeno 11%, snídaně a obědy 6.2%. Jen snídaně mělo jisté 5.5%, absolutně 111 studentů. Jest to číslo dosti vysoké, uvážíme-li, že má-li student jisté pouze snídaně, značí to spíše, že jest po stránce stravovací nezajištěn. Jen snídaně a večere byly zajištěny v 31 případech, t. j. 1.6%, jen večere v 9 případech, t. j. 0.4%.

Obraťme zřetel k jednotlivým vysokým školám a pozorujme, jaké zvláštnosti jeví se zde v probírané otázce! Prvý pohled na tabulku nás poučí, že z největší části měli zajištěnou stravu posluchači university. Zde ze 724 studentů mělo celou stravu zajištěnou 477, t. j. skoro 66%. Dalšíh 17.2% (abs. 124) mělo jisté obědy a večere, 9.9% (72) snídaně a obědy; jenom obědy mělo zabezpečeno 36 studentů, t. j. 4.9%. Ostatních, kteří měli jinak zajištěnou stravu, jest již značně méně, celkem jen asi 2%. Z jednotlivých fakult byla na tom nejlépe fakulta právnická: 76.7% studentů mělo zde zabezpečenu stravu celou, 11.9% obědy a večere, 8.7% snídaně a obědy. Procento mediků se zajištěnou celou stravou jest sice menší než u právníků (57.8), ale jest zde zase více těch, kteří měli jistou aspoň hlavní stravu (obědy a večere 21.9%), takže rozdíl mezi fakultou právnickou a medicínskou není tak značný, jak by se na první pohled zdálo. Posluchači přírodních věd (bylo jich v tomto roce pouze 8) měli celou stravu zajištěnou z 62%. Nejméně ze všech fakult měli zajištěnou stravu filosofové. Celou stravu mělo z nich jistou pouze 56.5%. Plyne to asi z toho, že na této fakultě studuje mnoho posluchačů majetkově slabších.

Po universitě má poměrně nejvíce studentů, úplně zajištěných v ohledu stravovacím, vysoká škola zemědělská. Zde se o svou denní stravu nemuselo starat 64.8% studentů. Ostatní měli z 23.2% zajištěny aspoň obědy a večere a 7.1% mělo jisté snídaně a obědy. Před odborem hospodářským stojí značně v popředí odbor lesnický. Posluchači lesního inženýrství měli o celou stravu postaráno ze 70%, kdežto na odboru hospodářském jsou tito posluchači zastoupeni pouze 59.7%. Za to má tento odbor absolutně i relativně o něco více studentů se zajištěním většiny stravy (obědy a večere 27.3%).

Mohly-li nás do jisté míry uspokojiti poměry na universitě a vysoké škole zemědělské, působí nemilým dojmem, že na dalších dvou školách, technice a vysoké škole zvěrolékařské mluví údaje již spíše v neprospěch dobrého rozřešení otázky zajištění stravy. Tabulka nám ukazuje, že na technice mělo pouze 37.9% studentů (260) zajištěnou stravu celou, což jest pouze o něco více než jedna třetina. Mělo sice i zde 26.6% studentů zajištěny obědy a večere, ale i když tyto studenty připočteme ke studentům se zajištěnou celou stravou a přibereme do této

skupiny i 14.4% (99) posluchačů se zajištěnými obědy, nedostaneme počet studentů, o nichž bychom mohli říci, že měli o stravu postaráno, takový, jaký by si bylo přáti vzhledem k stavu na universitě a vysoké škole zemědělské, nehledě ani k tomu, že zajištěné pouhé obědy nemůžeme vlastně ani považovati za zajištění většiny stravy. Naproti tomu máme zde 108 studentů, t. j. 15.9%, kteří měli jisté jenom snídaně. Na technice bylo v tomto roce také 5 případů úplného nezajištění stravy. V tom zůstala technika bohudík osamocena, mimo jednoho případu na právnické fakultě. Jaké variace se jeví na jednotlivých odborech techniky, nelze vyznačiti, ježto nemáme v tomto roce data v rozvrstvení na odbory zpracována.

Vysoká škola zvěrolékařská nevykazuje stavu lepšího. Studentů se zajištěnou celou stravou je zde poměrně i absolutně ještě méně, než na technice: Pouhých 30.7%, konkrétně 111 studentů. Nacházíme zde tu zvláštnost, že více než těchto máme zde oněch posluchačů, kteří měli postaráno pouze o obědy a večere. Jest jich 36.5%. Na této škole bylo poměrně také nejvíce studentů se zajištěnými pouze obědy, totiž 73 studentů, t. j. 23.8%. Z celého jest patrné, že posluchači zvěrolékařství měli v tomto roce v poměru k ostatním školám stravu zajištěnou nejméně.

Zbývá nám ještě povšimnouti si časového vývoje našeho zjevu v následujících dvou letech, pokud ovšem se dá z těchto krátkých statistických řad postřehnouti. Shrneme-li všechny vysokoškoláky a pozorujeme tak, jak se celkový obraz změnil při druhých dvou šetřeních, neujde nám, že v druhém roce jeví se jisté plus v zajištění stravy. Třetí rok má pak již stav skoro konstantní. Procento studentů se zajištěnou celou stravou následuje tu za sebou takto: 50.9, 54.8 a 54.5. Třetí rok jeví malé zhoršení, které jest patrné zejména také na procentu studentů se zajištěnými obědy a večerami (v druhém šetření 28.5%, v třetím pouze 21.8%), ale celkově to mnoho neznamená, poněvadž zvýšil se zase počet studentů jinak zajištěných (snídaně a obědy, obědy).

Více zajímavostí nám poskytne sledovati variace na jednotlivých školách. Upoutá jisté naši pozornost velmi pozoruhodný úkaz, že v druhém roce nastává u studentů se zajištěnou celou stravou jakési vyrovnání, na jedné straně mezi ústavy, které měly v prvním roce nejvíce těchto studentů, a na druhé mezi ústavy, které jich měly nejméně. Kdežto na oněch relativní počet studentů se zajištěnou celou stravou zřetelně klesl, na těchto potěšitelně vzrostl. Tak vysoká škola zvěrolékařská měla v prvním roce studentů se zajištěnou celou stravou relativně i absolutně nejméně, ale procento jich zvýšilo se z 30.7 prvého roku v druhém roce na 37.4, v třetím dokonce na 50%. Souběžně s tím zvýšil se při druhém šetření i počet posluchačů se za-

jištěnými obědy a večeřemi z 56.5 na 45.5%. A stejně na technice nastalo v tomto zajištění v druhém roce zlepšení z 37.9 na 57.5%. Poměry se zde zlepšily jistě hlavně tím, že k počtu zajištěných přistoupili studenti, kteří měli v prvním roce jistě jen snídane, neboť procento těchto kleslo z 15.9 téměř na nulu.

Naproti tomu universita a hlavně vysoká škola zemědělská doznala značný pokles počtu studentů se zajištěnou celou stravou. Na škole zemědělské jeví se pokles z 64.8% v prvním roce na 45.2 v druhém a 40.1 při třetím šetření. Na odboru lesnickém poklesl počet zajištěných posluchačů mnohem markantněji než na hospodářském. Zde činil pokles 15.1%, kdežto u posluchačů lesního inženýrství celých 28%. Rovněž u universitě a hlavně na fakultě filosofické a přírodovědecké v druhém roce, byť i na fakultě filosofické a přírodovědecké procento jich v tomto roce se zvýšilo. Při prvním šetření měla universita 65.9% úplně zajištěných, při druhém 61 a při posledním 62%. Fakulta filosofická ukazuje čísla 62.5, 72.2, 63%, přírodovědecká 56.5, 73.5, 68.9%. Zhoršení tedy nastalo u právníků a hlavně na fakultě medicínské, tam pouze v druhém roce a jen o 4%, zde v obou letech, v druhém o 10 a v třetím o 2%.

Máme-li na konci pronést *povšechný úsudek*, do jaké míry měli studující vysokých škol brněnských zajištěnou stravu, vyplyne z naznačených úvah, že poměry v tomto směru nejsou sice všude uspokojivé, ale také ne takové, aby je bylo lze označiti za nedostatečné. Blahodárné účinky rozvoje sociálních akcí studentských projeví se i zde: můžeme s potěšením konstatovati, že druhá dvě šetření přinesla zlepšení, a doufati, že tato tendence k lepšímu zůstala i zůstane také v letech dalších.

JUSt. Jan Parma.

*c) Údaje posluchaček mimo I. ročníky.
(K tab. Str. 1c.)*

Otázka stravování jest jistě právě tak důležitá pro studentky jako pro studenty, ačli není ještě důležitější, přihlížíme-li k menší přece jen fyzické síle dívek. Víme, že často posluchačka musí si právě tak těžce sháněti svůj denní chléb jako její kolega a starati se též mnohdy i o to nejnnutnější. Jest to důsledek vzrůstajícího počtu vysokoškolaček a to z řad chudších i úplně nemajetných. Ovšem tyto případy v letech 1921-22 až 1923-24, kdy bylo naše statistické šetření prováděno, nejsou snad tak časté a platily spíše za výjimku, neboť počet studentek teprv právě v posledních letech rok co rok silně stoupá. Ale vzestup počtu byl tu již i v letech našeho šetření: Tak r. 1921-22 odevzdalo dotazníky na vys. školách brněnských celkem 78 posluchaček, následujícího roku 105 a v roce 1923-4 celkem 131.

Prohlédneme si tedy blíže obrázek, který nám kreslí naše statistické šetření. A to jen u posluchaček mimo první ročník, jež popisují již stravování na vysokých školách. (Číslo o posluchačkách I. ročníku neuvádíme vůbec, neboť nejen že se týkájí stravování středoškolaček, ale jsou to nad to čísla tak malá, že není radno činiti z nich nějaké závěry.)

Všimněme si nejprve *průměrů ze všech tří let* pozorovaných.

Co se *úplnosti* šetření o otázce stravování týče, je procento vyplněných dotazníků mnohem větší, než u mužských studentů I. ročníku, ale zase menší, než u studentů ročníků vyšších, totiž průměrné procento za ta 3 léta jest 95.6, kdežto u oněch jest to 84.1%, u posledních 95.1%. Nevyplněné dotazníky (co se týče naší otázky) odevzdaly posluchačky medicíny, které tvořily 75% všech. Tedy úplnost ne sice ideální, ale přece jen uspokojující.

Celkově možno říci, že také zaopatření studentek po ta tři léta tvořilo jaksi střed mezi týmiž poměry mužských studentů roč. I. a studentů ročníků vyšších. Tak celou stravu mělo zabezpečenu v průměru těch tří let 73.1%, číslo mnohem větší, než u studentů roč. vyšších, totiž než 53.5% a zase menší, než 79.8% u studentů roč. I. Jak pan kolega výše uvedl, vyskytují se dosti často případy, že studenti večere již nějak odbudou; tak i u studentek bylo 4.1%, které měly zaopatřeny jen snídane a obědy. U srovnání se studenty vyšších ročníků (6.1%) je to opět procento menší. Studentek, které měly by jen snídane a večere, vůbec nebylo. Velmi často šetří se na snídani i u lépe situovaných, což nám plně dosvědčuje 12.6% těch, které měly zaopatřeny obědy i večere, zase číslo mnohem menší, než u studentů ročníků vyšších; u těch jest to 23.1%. Rovněž značný počet vyskytuje se při sčítání studentek s jistými pouze obědy a sice 8.8%, nemnoho méně než u studentů roč. vyš. (9.7%). Vyskytl se též, ale pouze 1 případ, kdy studentka měla zajištěno pouze snídani v roce 1921-22. Jiných případů zde nebylo.

Při bližším nahlédnutí do tabulky vidíme, že zde byla *v průběhu těch 3 let*, co se týče úplnosti odpovědí na naši otázku, tendence *vzestupná*. Co se týče *rozsahu zajištění stravy*, jeví se též směr vývoje při celém zaopatření: v r. 1921-22 vykazalo je 71.3%, v druhém roce sčítání již 72.4% a v r. posledním 74.8% všech studentek. Tendenci vzestupnou mají též součty studentek se zaopatřenými pouze obědy. Totiž: 1921-22 5.5%, 1922-23 8.2% a v r. 1923-24 již 11.4%. Ovšem ostatní procenta jeví tendenci *sestupnou*. Tak procento dívek se zaopatřenými obědy a snídanimi klesá (8.2%, 5.1%, 2.4%), rovněž tak procento zaopatřených obědů a večerí (13.7%, 16.3%, 9%).

Tab. Str. 1. Do jaké míry měli naši
d) Údaje všech pozorovaných

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:	Celkový počet dotazníků			Počet studujících,						
	odevzdaných vůbec	z toho bez údajů o stravování	zde zpracova- ných (sl. 2-3)	celou stravu			jen snídaně a obědy			
				úhrnem	z těch výsl. po celý rok	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Universita: Právníc. fakulta:	1921-2	542	48	494	408	375	10	33	29	4
	1922-3	556	29	527	411	402	9	20	6	4
	1923-4	574	32	542	441	404	10	27	15	5
<i>Lékařská</i> »	1921-2	477	15	462	292	285	7	43	39	4
	1922-3	522	30	492	265	258	7	30	29	1
	1923-4	510	26	484	256	243	10	21	16	3
<i>Přírodovědecká</i> »	1921-2	38	2	36	26	25	1	5	4	1
	1922-3	107	5	102	78	78	—	2	2	—
	1923-4	79	3	76	51	48	3	8	8	—
<i>Filosofická</i> »	1921-2	63	15	48	38	38	—	3	3	—
	1922-3	82	8	74	60	59	1	2	—	2
	1923-4	134	7	127	95	93	2	6	6	—
<i>Úhrnem</i>	1921-2	1120	80	1040	764	723	18	84	75	9
	1922-3	1267	72	1195	814	797	17	54	37	7
	1923-4	1297	68	1229	843	788	25	62	45	8
Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	640	51	589	344	336	8	29	27	2
	1923-4	752	103	649	345	328	7	43	26	7
» <i>chemický</i>	1922-3	241	19	222	135	127	2	7	5	1
	1923-4	241	29	212	110	95	2	27	14	2
» <i>stavební a ost.</i>	1922-3	243	7	236	148	141	7	14	12	2
	1923-4	322	23	299	201	196	5	11	6	—
<i>Úhrnem</i>	1921-2	981	103	878	424	414	7	16	16	—
	1922-3	1124	77	1047	627	604	17	50	44	5
	1923-4	1315	155	1160	656	619	14	81	46	9
Zvěrolékařská celkem:	1921-2	377	16	361	145	141	4	20	20	—
	1922-3	300	10	290	122	117	4	14	12	1
	1923-4	282	14	268	153	144	9	22	19	3
Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	191	9	182	116	111	4	12	10	1
	1922-3	203	26	177	87	80	7	14	6	8
	1923-4	295	67	228	91	80	9	13	9	4
» <i>lesnický</i>	1921-2	205	6	199	153	148	5	10	8	3
	1922-3	185	12	173	87	71	10	10	4	4
	1923-4	220	21	199	88	77	4	19	8	3
<i>Úhrnem</i>	1921-2	396	15	381	269	259	9	22	18	3
	1922-3	388	38	350	174	151	17	24	10	12
	1923-4	515	88	427	179	157	13	32	17	7
<i>Dohromady</i>	1921-2	2874	214	2660	1602	1537	38	142	129	12
	1922-3	3079	197	2882	1737	1669	55	142	103	25
	1923-4	3409	325	3084	1831	1708	61	197	127	27
<i>Dohromady v %</i>	1921-2			100	60·2	57·8	1·4	5·3	4·8	0·5
	1922-3			100	60·2	57·9	1·9	5·0	3·6	0·8
	1923-4			100	59·4	55·4	1·9	6·4	4·1	0·9

*) Viz pozn. *) na tab. 1 a).

studenti stravu v předešlém roce zajištěnu.
studujících dohromady.

kteří měli v předešlém roce zajištěnu (y)															Počet stud.,			
jen sníd. a večeře			jen obědy a večeře			jen obědy			jen snídaně			jen večeře			kteří nemají za- jist. stravu žádnou	u nichž údaj o tom chybí	Číslo sl. 5. čítní z čísel sl. 4.	
úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý rok	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.	úhrnem	z těch výsl. po celý r.	jen po většinu r.				
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
4	4	—	40	34	2	8	3	3	—	—	—	—	—	—	1	16	82·6	
2	1	1	65	54	11	13	11	2	—	—	—	—	—	—	—	16	78·0	
2	—	1	40	29	5	18	7	1	—	—	—	—	—	—	—	14	81·3	
11	10	1	87	79	8	28	22	6	1	1	—	—	—	—	—	—	63	
5	5	—	137	133	4	50	44	6	—	—	—	—	—	—	—	5	54	
3	2	—	105	91	7	62	52	4	—	—	—	1	—	1	—	36	53	
—	—	—	2	2	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	73·4
1	1	—	16	13	3	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	76·5
1	—	—	17	6	—	8	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	67·2
—	—	—	2	1	1	3	3	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	79·2
—	—	—	7	7	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81·1
2	1	—	12	8	2	3	2	1	3	2	—	—	—	—	—	6	74·8	
15	14	1	131	116	11	41	29	10	3	3	—	—	—	—	1	1	73·4	
8	7	1	225	207	18	72	63	9	—	—	—	—	—	—	—	22	68·1	
8	3	1	164	134	14	91	67	7	3	2	—	1	—	1	—	57	68·6	
3	3	—	159	142	17	38	38	—	2	2	—	1	1	—	—	19	58·4	
4	4	—	146	104	7	77	42	8	2	1	—	3	—	—	—	23	53·2	
2	2	—	49	33	3	14	6	3	—	—	—	—	—	—	—	15	60·8	
3	1	—	53	33	3	12	5	2	—	—	—	—	—	—	—	7	51·9	
3	2	1	45	42	3	15	13	2	1	1	—	1	1	—	—	9	62·7	
6	5	—	59	43	5	21	10	4	—	—	—	—	—	—	—	1	67·2	
13	10	1	188	177	11	106	86	3	109	52	5	9	6	—	13	—	48·3	
8	7	1	253	217	23	67	57	5	3	3	—	2	2	—	—	37	59·9	
13	10	—	258	180	15	110	57	14	2	1	—	3	—	1	—	37	56·5	
7	7	—	113	111	2	75	75	—	1	1	—	—	—	—	—	—	40·2	
1	—	1	122	114	5	31	26	4	—	—	—	—	—	—	—	—	42·0	
2	1	1	48	42	6	19	15	4	4	3	—	—	—	—	—	20	57·1	
1	1	—	45	39	6	7	5	2	—	—	—	—	—	—	—	1	63·7	
3	2	1	48	36	12	14	11	3	3	2	1	—	—	—	—	8	49·2	
3	2	—	52	42	7	40	28	9	4	4	—	—	—	—	—	1	24	
—	—	—	30	27	3	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76·9
1	—	—	54	37	10	15	13	1	—	—	—	—	—	—	—	6	50·3	
1	1	—	46	34	5	26	14	4	—	—	—	—	—	—	—	19	44·2	
1	1	—	75	66	9	13	6	2	—	—	—	—	—	—	—	1	70·6	
4	2	1	102	73	22	29	24	4	3	2	1	—	—	—	—	14	49·7	
4	3	—	98	76	12	66	42	13	4	4	—	—	—	—	—	1	43	
36	32	2	507	470	33	235	196	15	113	56	5	9	6	—	14	2	60·2	
21	16	4	702	611	68	199	170	32	6	5	1	2	2	—	—	73	60·3	
27	17	2	568	432	47	286	181	38	13	10	—	4	—	2	1	157	59·4	
1·4	1·2	0·0	19·1	17·7	1·2	8·8	7·4	0·6	4·3	2·1	0·2	0·3	0·2	—	0·5	0·1	—	
0·7	0·5	0·1	24·4	21·2	2·3	7·0	5·9	0·7	0·2	0·1	0·0	0·0	0·0	—	—	—	—	
0·9	0·5	0·0	18·4	14·0	1·5	9·3	5·9	1·2	0·4	0·3	—	—	—	0·0	0·0	5·1	—	

Tendence vzestupná, jak v případě 1., tak i v 2. souvisí asi se stoupajícím počtem studentek, z nichž některé měly asi být v pensionátě s celým zaopatřením, ostatní pak (snad chudší) chodily pouze na obědy do akademické mensy.

Při srovnání poměrů stravování na *jednotlivých vys. učelíštích* vykazuje všude nejpriznivější procenta universita, kde zase na prvním místě stojí fakulta lékařská, na druhém právnická. Méně příznivá procenta vykazuje technika. Vys. škola zemědělská a zvěrolékařská nemohou se zde brát ani v úvahu, neboť bylo tam pouze po 1 posluchače a to s celým zaopatřením.

Co se vyplnění dotazníků týče, technika dosáhla úplnosti o 0.7% větší, ovšem musíme si všimnouti, že posluchačky university tvořily 85.1% všech.

Celou stravu mělo na universitě zajištěno 72%, kdežto na technice jich bylo 86.7%, tedy značně menší procento s nezaopatřenou celou stravou. Fakulta lékařská vykazuje 75% z počtu zaopatřených. Ostatní případy zabírá universita sama až na 3 případy, které se vyskytly na technice a 1 případ na vys. škole zemědělské a zvěrolékařské.

Údaje zde uvedené jsou úhrnnými součty studentek, majících shora uvedené zajištěno, jak po celý rok, tak i po většinu roku, neboť není zde téměř žádného rozdílu. Totiž procento údajů »po většinu roku« je zcela nepatrné.

Celkem tedy obrázek uspokojivý a lepší než u studentů, což nutno připočísti tomu, že přec jen studentky na vys. školách v porovnaných 3 letech byly většinou z rodin lépe situovaných a jak již bylo řečeno, počet chudších stoupá teprve v posledních letech.

JUST. M. Hromadová.

2. U koho a zač měli studující v minulém roce stravu zajištěnu. (K tab. Str. 2a i b.)

Vedle dotazu po zajištění stravy a po její kvantitě i kvalitě byly v našich dotaznicích kladeny také otázky: u koho, resp. kde a zač mají studující stravu zajištěnu. Zajímá nás tu nejen, zda studující měli stravu zajištěnu u rodičů nebo příbuzných, u cizích lidí, v mense a jinde, nýbrž také zda mají stravu lacinější, či za plnou cenu, nebo konečně jakousi výměnou za vyučování a jinou práci, po případě s doplatkem. Že i tyto dotazy mají svou důležitost, je nesporno. Vždyť podle odpovědí můžeme posouditi případnost a účinnost dosavadních opatření pro stravování našeho studentstva, po případě nabytí nové pevné základny pro další práci na zlepšování přítomného stavu.

Také tyto údaje byly zjišťovány zvlášť u prvního ročníku všech vysokých škol a zvlášť u všech dalších ročníků. I tyto údaje, vztahující se na rok předešlý, týkají se při prvním ročníku posledního roku středoškolského studia, tedy vlastně nespádají v obor statistiky vysokoškolské. Ale jsou zajímavá pro srovnání s ní. Budeme se zde tudíž zabývatí nejprv výhradně údaji vyšších ročníků a teprve na konec srovnáme je s údaji ročníku prvního.

Už prvním pohledem na tabulku *vyšších ročníků* (2b) vidíme, že velmi značný počet studentů měl stravu zajištěnu u rodičů. Je jich něco přes čtvrtinu celkového počtu, přesněji 26.06% v průměru pozorovaných let.*) V tomto počtu nejsou zajisté zahrnuti pouze ti, kteří mají rodiče v Brně, nýbrž také část studentů, dojíždějících do přednášek z okolí Brna. Skoro všichni měli tak zajištěnu stravu po celý rok (sl. 3.). Nepatrný rozdíl mezi čísly ve sl. 2. a 3. dal by se snad ponějvíce vysvětliti tím, že někteří z dojíždějících studentů bydleli z různých příčin aspoň po část roku v Brně a neměli tam stravu zajištěnu.

S tím souvisí také otázka ceny stravy. Zcela dobře lze pozorovati vztah čísel sl. 2. a 3. s čísly sl. 17. a 18., obojí se od sebe mnoho neliší a jsou ve svém průběhu dosti úměrná, ač ne všude. Předpokládali bychom, že všichni studující, kteří se stravují u rodičů, mají stravu zdarma, ale čísla nás poučují jinak. Ukazují dále, že naopak také někteří z těch, kdož mají stravu u děda neb báby, u sourozenců neb u strýce či tety, ba snad i u cizích, dostávají ji zdarma.

Poměrně nejvíce studentů, kteří mají stravu u rodičů, je r. 1921-2 na technice, kde dosahují 30.86%. Po technice následuje universita (30.4%). Daleko méně má škola zemědělská (13.57%) a nejméně škola zvěrolékařská, pouze 9.52%. Příčinou je tu asi velký počet cizích příslušníků, najmě Rusů, kteří na obou školách studují, u zvěrolékařské pak ještě to, že na ní jako jedině toho druhu v našem státě soustřeďuje se žactvo z celé republiky, čemuž u techniky a university v takové míře není.

Počet studujících, kteří mají stravu zajištěnu u děda nebo báby, je nepatrný, u sourozenců již poněkud větší; ještě více je těch, kteří se stravují u strýce neb u tety. Poněkud menší je počet studujících, kteří mají stravu u vzdálenějších příbuzných. Dostí málo je také těch, kteří se stravují ve vlastní domácnosti, průměrně pouze 1.23%, ale počet jich poměrně silně vzrůstá. Nejvíce z nich je na právnické fakultě, neboť tu dávalo se v oněch letech zapsati také mnoho posluchačů s jiným, již

*) Toto procento i některá dále uvedená jsou t. zv. průměrná procenta, jsou to totiž prosté aritmetické průměry z příslušných procent pozorovaných let, nikoli procenta vypočtená z absolutních průměrů z let těch.

Tab. Str. 2. U koho a zač měli naši
a) Údaje studujících

studenti stravu v minulém roce zajištěnu
cích I. ročníků.

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Počet studujících									
		u rodičů		u děda, báby	u sourozenců	u styce, tety	u vzdálenějších příbuzných	ve vlastní domácnosti	u cizích dobrodinců	v Mense	
		úhrnem	v tom výškovně po celý rok								
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Universita: Právník. fakulta:	116	107	2	3	3	—	4	—	9	
2	1922-3	100	100	1	—	1	1	2	—	7	
3	1923-4	98	98	1	1	2	2	5	2	7	
4	Lékařská »	40	40	—	—	4	1	—	1	5	
5	1922-3	41	41	1	—	—	—	1	1	21	
6	1923-4	49	49	—	—	5	—	1	1	5	
7	Přírodovědecká »	15	15	—	—	—	—	1	—	5	
8	1922-3	28	28	—	1	—	—	—	—	7	
9	1923-4	11	11	—	1	2	—	1	—	2	
10	Filosofická »	14	14	—	1	1	—	—	—	—	
11	1922-3	17	17	2	—	—	—	2	—	2	
12	1923-4	32	31	1	1	2	1	5	—	2	
13	Úhrnem	185	176	2	4	8	1	5	1	19	
14	1922-3	186	186	4	1	1	1	5	1	37	
15	1923-4	190	189	2	3	11	3	12	3	16	
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	61	60	—	1	4	1	—	1	51	
17	1923-4	70	67	—	—	1	1	5	—	32	
18	» chemický	21	21	1	—	—	1	—	—	16	
19	1923-4	20	13	—	—	1	—	—	—	10	
20	» stavební a ost.	34	34	—	—	1	—	1	—	8	
21	1923-4	53	53	—	—	3	1	3	—	11	
22	Úhrnem	116	53	—	1	2	1	—	—	18	
23	1922-3	116	115	1	1	5	2	1	1	75	
24	1923-4	143	133	—	—	5	2	8	—	53	
25	Zvěrolékařská celkem:	28	28	—	—	2	—	—	—	3	
26	1922-3	11	11	—	—	4	—	—	—	8	
27	1923-4	26	26	—	—	—	1	—	—	5	
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	8	8	1	—	2	—	—	—	4	
29	1922-3	4	3	—	1	—	—	—	—	10	
30	1923-4	6	6	—	2	2	1	1	2	11	
31	» lesnický	26	26	—	1	3	1	—	—	4	
32	1922-3	13	13	—	1	—	1	1	—	5	
33	1923-4	16	15	—	—	—	3	1	—	11	
34	Úhrnem	34	34	1	1	5	1	—	—	8	
35	1922-3	17	16	—	2	—	1	1	—	15	
36	1923-4	22	21	—	2	2	4	2	2	22	
37	Dohromady *)	363	291	3	6	17	3	5	1	48	
38	1922-3	330	328	5	4	10	4	7	2	135	
39	1923-4	381	369	2	5	18	10	22	3	96	
40	v % z úhrnu sl. 2, 4 až 12, 14	55.8	44.7	0.5	0.9	2.6	0.5	0.8	0.2	7.4	
41	a 16, resp. 17, 19 až 21,	46.4	46.1	0.7	0.6	1.4	0.6	1.0	0.3	19.0	
42	23 až 27:	46.8	45.3	0.2	0.6	2.2	1.2	2.7	0.4	11.8	

jících, kteří měli v předešlém roce zajištěnu stravu																										
v jiném ústavu	u bytých		v hostinci		neudáno, u koho	zcela darmo		většinou darmo	za snížený plat	za plný plat		za vyučování		za jinou práci		neudáno, zač										
	úhrnem	v tom výškovně po celý rok	úhrnem	v tom výškovně po celý rok		úhrnem	v tom výškovně po celý rok			úhrnem	v tom výškovně po celý rok	úhrnem	v tom výškovně po celý rok	zcela	z části		zcela	z části								
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27										
10	31	26	5	5	2	116	107	4	8	48	41	—	—	1	—	8										
6	27	25	10	8	4	102	102	1	5	44	44	1	—	—	—	5										
7	23	23	4	4	3	98	98	2	6	40	40	1	—	—	—	4										
6	12	12	5	5	—	45	45	—	3	22	22	—	1	—	—	—										
14	19	19	2	2	6	58	56	—	4	26	22	—	1	—	1	4										
5	7	5	1	—	1	54	54	—	8	12	7	—	—	—	—	1										
1	4	4	1	1	1	14	14	—	1	13	12	—	—	—	—	—										
—	10	10	1	1	1	28	28	—	1	16	16	1	—	—	—	2										
4	2	2	—	—	—	13	13	—	5	4	4	—	—	—	—	—										
2	7	7	7	7	—	18	18	—	1	12	12	—	—	—	—	—										
1	5	4	—	—	—	18	18	1	2	7	6	—	—	—	—	1										
—	2	2	2	1	3	33	31	1	3	12	11	—	—	—	—	4										
19	54	49	18	18	3	193	184	4	13	95	87	—	1	1	1	8										
21	61	58	3	11	11	206	204	2	12	93	88	2	1	—	1	12										
16	34	32	7	5	7	198	196	3	22	68	62	1	—	—	—	9										
9	7	6	4	4	5	84	84	4	5	37	36	—	—	—	—	10										
17	16	16	14	11	19	73	67	3	18	62	43	—	—	—	—	14										
8	2	2	1	—	2	30	29	2	1	10	6	—	—	—	—	7										
18	8	5	2	1	6	22	14	—	2	31	20	1	—	—	—	4										
8	8	7	5	4	2	40	39	1	1	19	18	1	—	—	—	1										
12	16	14	6	1	6	59	58	2	1	45	35	—	—	—	—	21										
4	30	14	7	3	13	127	42	2	3	44	12	1	—	—	—	15										
25	17	15	10	8	9	154	152	7	7	66	60	1	—	—	—	21										
47	40	35	22	13	31	154	139	5	21	138	98	1	—	—	—	19										
13	6	6	3	3	—	29	29	—	4	12	—	—	—	10	—	25										
4	7	7	—	—	2	15	15	—	4	15	12	—	1	—	—	1										
4	11	11	—	—	2	26	26	1	1	14	14	—	1	—	—	3										
2	10	10	2	2	—	11	11	—	—	13	13	—	—	—	—	4										
7	11	10	2	—	—	5	3	2	4	15	12	—	—	—	—	3										
13	6	4	3	2	8	12	11	—	5	26	19	2	—	—	—	8										
7	13	13	1	—	—	33	33	1	4	17	16	—	—	—	—	—										
4	8	7	1	1	1	13	12	—	4	10	6	—	1	—	—	2										
6	5	5	2	1	13	17	16	—	5	21	13	—	—	—	—	14										
9	23	23	3	2	—	44	44	1	4	30	29	—	—	—	—	4										
11	19	17	3	1	1	18	15	2	8	25	18	—	1	—	—	5										
19	11	9	5	3	21	29	27	—	10	47	32	2	—	—	—	22										
45	113	92	31	26	16	393	299	7	24	181	128	1	1	11	1	27										
61	104	97	26	20	23	393	386	11	31	199	178	3	3	—	1	39										
86	96	87	34	21	61	407	388	9	54	267	206	4	1	—	—	53										
6.9	17.3	14.1	4.7	4.0	2.4	60.7	46.3	1.1	3.7	28.0	19.8	0.2	0.2	1.7	0.2	4.2										
8.6	14.6	13.6	3.6	2.8	3.2	57.8	56.8	1.6	4.6	29.3	26.2	0.4	0.4	—	0.2	5.7										
10.6	11.8	10.7	4.2	2.6	7.5	51.2	48.8	1.1	6.8	33.6	25.9	0.5	0.1	—	—	6.7										

*) Někteří studenti měli různé části stravy zajištěny na různých místech (na př. obou příslušných sloupců. Proto součet sl. 2, 4 až 12, 14 a 16 je tu poněkud větší

snídaní a večeří u rodičů, oběd u příbuzných a p.); ti se zapisovali zpravidla do než celkový počet zde zpracovaných dotazníků (= sl. 4, řád. 37—39 v tab. 1. a).

Tab. Str. 2. U koeho a zač měli naši
b) Údaje všech ostatních

1	Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:	Počet studu-								10
		u rodičů		u děda, báby	u sourozenců	u strýce, tety	u vzdálenějších příbuzných	ve vlastní domácnosti	u cizích dobrodinců	
		úhrnem	v tom výšlovně po celý rok							
		2	3	4	5	6	7	8	9	
1	Universita: Právník. fakulta:	129	124	1	6	10	6	2	—	74
2	1921-2	144	144	2	9	12	7	11	—	106
3	1922-3	155	155	2	8	19	8	18	—	107
4	1923-4	89	89	2	6	4	1	—	1	202
5	Lékařská >	102	102	2	7	7	4	1	1	206
6	1921-2	109	108	4	1	4	3	6	3	194
7	1922-3	1	1	—	—	1	—	1	—	2
8	1923-4	12	12	—	—	2	1	4	1	23
9	Přírodovědecká >	13	13	—	—	1	—	4	—	29
10	1921-2	8	—	—	—	1	—	—	—	6
11	1922-3	13	13	—	1	1	1	3	—	17
12	1923-4	23	23	1	1	1	2	7	—	20
13	1921-2	227	214	3	12	16	7	3	1	284
14	1922-3	271	271	4	17	22	13	19	2	352
15	1923-4	300	299	7	10	25	13	35	3	350
16	Úhrnem	227	214	3	12	16	7	3	1	284
17	Technika: Odb. stroj. a elektr.	150	150	—	6	8	3	—	1	228
18	1921-2	126	123	3	4	6	1	3	—	237
19	1922-3	56	51	—	3	3	—	3	—	77
20	1923-4	41	39	—	2	3	—	1	—	71
21	> chemický	52	49	1	1	2	1	3	—	80
22	1921-2	62	62	1	2	2	—	2	—	83
23	1922-3	225	213	4	14	19	7	—	3	305
24	1923-4	258	250	1	10	13	4	6	1	385
25	Úhrnem	229	224	4	8	11	1	6	—	391
26	Zvěrolékařská celkem:	30	30	—	7	2	2	1	—	185
27	1921-2	30	29	—	7	1	3	—	2	147
28	1922-3	28	28	—	5	1	5	2	—	116
29	1923-4	21	21	—	—	4	2	1	—	80
30	Zemědělská: Odb. hospodář.	17	15	1	—	2	2	2	—	92
31	1921-2	11	11	—	1	1	—	5	—	100
32	1922-3	20	20	3	1	6	1	—	—	98
33	1923-4	14	14	—	2	2	1	2	—	106
34	> lesnický	13	12	—	4	3	—	2	—	88
35	1921-2	41	41	3	1	10	3	1	—	178
36	1922-3	31	29	1	2	4	3	4	—	198
37	1923-4	24	23	—	5	4	—	7	—	188
38	Úhrnem	225	213	4	14	19	7	—	3	305
39	Dohromady *)	523	498	10	34	47	19	5	4	952
40	1921-2	590	579	6	36	40	23	29	5	1082
41	1922-3	581	572	11	28	41	19	50	3	1045
42	1923-4	23	22	0.4	1.5	2.1	0.8	0.2	0.2	42.2
	v % z úhrnu sl. 2, 4-12, 14	23.4	22.9	0.3	1.4	1.6	0.9	1.1	0.2	43.0
	a 16, resp. 17, 19 až 21,	22.3	22.0	0.4	1.1	1.6	0.7	1.9	0.1	40.2
	23-27:									

*) Někteří studenti měli různé části stravy zajištěny na různých místech (na př. obou příslušných sloupců. Proto součet sl. 2, 4-12, 14 a 16 je tu větší nežli cel-

studenti stravu v minulém roce zajištěnu.
studujících (mimo I. ročníky).

jších, kteří měli v předešlém roce zajištěnu stravu

11	12	13	14	15	16	v bytých		v hostinci		neudáno, u koeho	zcela darmo		většinou darmo	za snížený plat	za plný plat		za vyučování		za jinou práci		neudáno, zač
						úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok		úhrnem	v tom výšlovně po celý rok			úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	zcela	z části	zcela	z části	
						úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok		úhrnem	v tom výšlovně po celý rok			úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	zcela	z části	
4	49	44	20	16	8	125	118	18	26	129	117	2	1	—	—	2	6	1			
5	65	61	35	33	10	138	138	18	31	163	163	2	1	—	—	—	16	2			
10	66	66	36	36	5	153	153	1	14	215	215	—	—	—	—	—	8	3			
15	82	81	35	35	—	104	104	33	37	215	215	2	—	—	—	—	4	5			
7	72	72	25	25	5	112	112	9	15	256	256	—	—	—	—	—	6	4			
18	49	40	35	23	10	114	109	3	11	270	214	—	—	—	—	—	11	6			
—	3	3	—	—	—	1	1	—	2	5	4	—	—	—	—	—	—	7			
2	12	12	6	6	—	15	15	3	2	33	33	—	—	—	—	—	1	8			
—	25	18	4	4	1	12	12	—	1	41	33	—	—	—	—	—	—	9			
1	3	3	2	2	—	2	2	1	—	13	13	—	—	—	—	—	—	10			
3	12	11	2	1	—	13	13	2	4	26	4	—	—	—	—	—	—	11			
5	14	14	8	6	2	20	20	1	4	46	42	—	—	—	—	—	3	12			
20	137	131	57	53	8	232	225	52	65	362	349	4	1	—	—	2	6	13			
17	161	156	68	65	15	278	278	32	52	478	456	2	1	—	—	—	23	14			
33	154	138	83	69	18	299	294	5	30	572	504	—	—	—	—	—	22	15			
6	83	78	36	36	8	164	163	13	13	244	239	2	1	—	—	—	12	16			
12	85	73	32	23	28	124	119	7	21	298	225	2	—	—	—	—	27	17			
2	36	33	11	7	5	64	57	2	5	95	65	—	—	—	—	—	6	18			
6	28	20	13	9	7	41	35	2	4	96	68	—	—	—	—	—	9	19			
3	37	31	14	13	1	48	47	7	7	104	100	—	—	—	—	—	4	20			
7	29	26	19	17	4	61	61	2	6	120	96	1	—	—	—	—	1	21			
7	174	118	34	26	5	225	213	10	38	402	365	4	1	—	—	1	5	22			
11	156	142	61	56	14	276	267	22	25	443	404	2	1	—	—	—	22	23			
25	142	119	64	49	39	226	215	11	31	514	389	3	—	—	—	—	37	24			
6	46	45	27	27	—	45	39	48	36	173	168	1	—	—	—	—	3	25			
8	38	34	33	31	—	31	29	4	26	189	178	—	—	—	—	—	4	26			
2	66	66	47	47	4	23	23	—	6	188	188	1	—	—	—	—	4	27			
2	56	56	26	26	1	20	20	4	6	122	122	1	—	—	—	—	2	28			
—	50	42	19	15	2	17	14	3	12	97	75	—	—	—	—	—	19	29			
5	42	37	14	12	21	11	11	—	3	142	105	—	—	—	—	—	19	30			
15	33	33	9	9	—	16	16	7	10	110	110	—	—	—	—	—	—	31			
—	41	32	12	10	2	13	13	1	8	115	94	1	—	—	—	—	5	32			
1	39	28	18	12	5	13	12	1	5	120	81	1	—	—	—	—	2	33			
17	89	89	35	35	1	36	36	11	16	232	232	1	—	—	—	—	2	34			
—	91	74	31	25	4	30	27	4	20	212	169	1	—	—	—	—	24	35			
6	81	65	32	24	26	24	23	1	8	262	186	1	—	—	—	—	21	36			
50	446	383	153	141	14	538	513	121	155	1169	1114	10	2	—	—	3	16	37			
36	446	406	193	177	33	615	601	62	123	1322	1207	5	2	—	—	—	73	38			
66	443	388	226	189	87	572	555	17	75	1536	1267	5	—	—	—	—	84	39			
2.1	19.8	15.0	6.8	6.2	0.7	26.7	25.5	6.1	7.7	58.1	55.3	0.5	0.1	—	—	0.1	0.8	40			
1.4	17.7	16.1	7.7	7.0	1.3	27.9	27.3	2.8	5.6	50.1	54.8	0.3	0.1	—	—	—	3.3	41			
2.6	17.0	14.9	8.7	7.3	3.4	25.0	24.2	0.7	3.3	67.1	54.4	0.2	—	—	—	—	3.7	42			

obědy a večere v Mense, ostatní u bytých neb pod.); ti se zapisovali zpravidla do kový počet z pracovaných zde dotazníků (sl. 4, řádka 37-39 v tab. 1. b.).

Tab. Str. 2. U koho a zač měli naši
c) Údaje pouze žen

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Počet stu-								
		u rodičů		u děda, babý	u sourozenců	u strýce, tety	u vzdálenějších příbuzných	ve vlastof domácnosti	u cizích dobrodinců	v Mense
		úhrnem	v tom výšlovně po celý rok							
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Universita: Právníc. fakulta: 1921-2	2	2	—	—	1	—	—	—	1
2	1922-3	6	6	—	—	1	—	—	—	4
3	1923-4	8	8	—	—	—	—	—	—	2
4	Lékařská » 1921-2	18	18	1	2	1	1	—	—	17
5	1922-3	20	20	1	1	2	—	1	—	16
6	1923-4	27	27	—	—	1	2	2	—	19
7	Přírodovědecká » 1921-2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	1922-3	5	5	—	—	—	—	1	—	—
9	1923-4	4	4	—	—	—	—	—	—	4
10	Filosofická » 1921-2	—	—	1	—	—	—	—	—	2
11	1922-3	5	5	—	1	—	—	—	—	4
12	1923-4	9	9	—	—	—	—	—	—	4
13	Úhrnem 1921-2	20	20	2	2	2	1	—	—	20
14	1922-3	36	36	1	2	3	—	2	—	24
15	1923-4	48	48	—	—	1	2	2	—	29
16	Technika: Odb. stroj. a elektr. 1922-3	2	2	—	—	—	—	—	—	1
17	1923-4	1	1	—	—	—	—	—	—	1
18	» chemický 1922-3	5	5	—	—	—	—	—	—	1
19	1923-4	5	5	—	—	—	—	—	—	1
20	» stavební a ost. 1922-3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	1923-4	1	1	—	—	—	—	—	—	—
22	Úhrnem 1921-2	9	9	—	—	—	—	—	—	1
23	1922-3	7	7	—	—	—	—	—	—	2
24	1923-4	7	7	—	—	—	—	—	—	2
25	Zvěrolékařská celkem: 1921-2	1	1	—	—	—	—	—	—	—
26	1922-3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	1923-4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Zemědělská: Odb. hospodář. 1921-2	1	1	—	—	—	—	—	—	—
29	1922-3	1	1	—	—	—	—	—	—	—
30	1923-4	—	—	—	—	—	—	—	—	1
31	» lesnický 1921-2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	1922-3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	1923-4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Úhrnem 1921-2	1	1	—	—	—	—	—	—	—
35	1922-3	1	1	—	—	—	—	—	—	—
36	1923-4	—	—	—	—	—	—	—	—	1
37	Dohromady *) 1921-2	31	31	2	2	2	1	—	—	21
38	1922-3	44	44	1	2	3	—	2	—	26
39	1923-4	55	55	—	—	1	2	2	—	32
40	v % z úfirnu sl. 2, 4 až 12, 14 a 16, resp. sl. 17, 19 až 21, 23 až 27: 1921-2	40·8	40·8	2·6	2·6	2·6	1·3	—	—	27·7
41	1922-3	42·7	42·7	1·9	1·9	2·9	—	1·9	—	25·3
42	1923-4	42·3	42·3	—	—	0·8	1·5	1·5	—	24·6

*) Viz pozn. na tab. Str. 2 a).

studující stravu v minulém roce zajištěnu.
studujících mimo I. ročníky.

dentek, které měly v minulém roce zajištěnu stravu

v jiném ústavu	u bytných		v hostinci		neudáno, u koho	zcela darmo		většinou darmo	za snížený plat	za plný plat		za vyučování		za jinou práci		neudáno, zač
	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok		úhrnem	v tom výšlovně po celý rok			úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	zcela	z části	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
—	4	4	—	—	—	1	1	1	1	5	4	—	—	—	—	1
—	3	3	2	1	—	6	6	—	1	7	7	—	—	—	—	2
1	8	8	2	2	—	8	8	—	—	10	10	—	—	—	—	3
4	4	3	3	3	—	20	20	1	4	23	23	—	—	—	—	4
5	5	5	1	1	1	25	25	1	2	24	24	—	—	—	—	5
7	7	6	1	1	—	31	29	—	—	30	28	—	—	—	—	6
—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	7
—	1	1	—	—	—	6	6	—	—	1	—	—	—	—	—	8
—	2	2	1	1	—	3	3	—	—	7	6	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	10
—	3	3	—	—	—	5	5	1	—	6	6	—	—	—	—	11
—	6	6	—	—	—	7	7	—	1	9	9	—	—	—	—	12
4	10	9	3	3	—	22	22	3	5	31	30	—	—	—	—	13
5	12	12	3	2	1	42	42	2	3	38	37	—	—	—	—	14
8	23	22	4	4	—	49	47	—	1	56	53	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	1	—	—	—	—	16
—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	3	3	—	—	—	—	17
—	3	2	—	—	—	5	5	—	—	3	2	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	9	9	—	—	1	1	—	—	—	—	22
—	3	2	—	—	—	7	7	—	—	4	3	—	—	—	—	23
—	—	1	1	—	1	5	5	—	—	4	3	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	25
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	26
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	34
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	36
4	10	9	3	3	—	33	33	3	5	32	31	—	—	—	—	37
5	15	14	4	3	1	50	50	2	3	43	41	—	—	—	—	38
8	23	23	6	5	1	54	52	—	1	62	58	—	—	—	—	39
5·2	13·2	11·8	4·0	4·0	—	45·2	45·2	4·1	6·8	43·9	42·5	—	—	—	—	40
4·8	14·6	13·6	3·9	2·9	1·0	51·0	51·0	2·0	3·1	43·9	41·8	—	—	—	—	41
6·2	17·7	17·7	4·6	3·9	0·8	43·9	42·3	—	0·8	50·4	47·1	—	—	—	—	42

Tab. Str. 2. U kořo a zač měli naši
d) Údaje pozorovaných

studentí stravu v minulém roce zajištěnu.
studujících v šech dohromady.

jších, kteří měli v minulém roce zajištěnu stravu

1	Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:	Počet studu-								
		u rodičů		u děda, báby	u sourozenců	u strýce, tety	u vzdálenějších příbuzných	ve vlastní domácnosti	u cizích dobrodinců	v Mense
		úhrnem	v tom výšlovně po celý rok							
2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Universita: Právník. fakulta:	245	231	3	9	13	6	6	—	83
2	1922-3	244	244	3	9	13	8	13	—	113
3	1923-4	253	253	3	9	21	10	23	2	114
4	Lékařská »	129	129	2	6	8	2	—	2	207
5	1922-3	143	143	3	7	7	4	1	2	227
6	1923-4	158	157	4	1	9	3	7	4	199
7	Přírodovědecká »	16	16	—	—	1	—	2	—	7
8	1922-3	40	40	—	1	2	1	4	1	30
9	1923-4	24	24	—	1	3	—	5	—	31
10	Filosofická »	22	14	—	1	2	—	—	—	6
11	1922-3	30	30	2	1	1	1	5	—	19
12	1923-4	55	54	2	2	3	3	12	—	22
13	Úhrnem	412	390	5	16	24	8	8	2	303
14	1922-3	457	457	8	18	23	14	24	3	389
15	1923-4	490	488	9	13	36	16	47	6	366
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	211	210	—	7	12	4	—	2	279
17	1923-4	196	190	3	4	7	2	8	—	269
18	» chemický	77	72	1	3	3	1	3	—	93
19	1923-4	61	52	—	2	4	—	1	—	81
20	» stavební a ost.	86	83	1	1	3	1	4	—	88
21	1923-4	115	115	1	2	5	1	5	—	94
22	Úhrnem	341	266	4	15	21	8	—	3	323
23	1922-3	374	365	2	11	18	6	7	2	460
24	1923-4	372	357	4	8	16	3	14	—	444
25	Zvěrolékařská celkem:	58	58	—	7	4	2	1	—	188
26	1922-3	41	40	—	7	5	3	—	2	155
27	1923-4	54	54	—	5	1	6	2	—	121
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	29	29	1	—	6	2	1	—	84
29	1922-3	21	18	1	1	2	2	2	—	102
30	1923-4	17	17	—	3	3	1	6	2	111
31	» lesnický	46	46	3	2	9	2	—	—	102
32	1922-3	27	27	—	3	2	2	3	—	111
33	1923-4	29	27	—	4	3	3	3	—	99
34	Úhrnem	75	75	4	2	15	4	1	—	186
35	1922-3	48	45	1	4	4	4	5	—	213
36	1923-4	46	44	—	7	6	4	9	2	210
37	Dohromady *)	886	789	13	40	64	22	10	5	1000
38	1922-3	920	907	11	40	50	27	36	7	1217
39	1923-4	962	941	13	33	59	29	72	6	1141
40	v % z úhrnu sl. 2, 4 až 12,	30.5	27.0	0.4	1.4	2.2	0.8	0.3	0.2	34.4
41	14 a 16, resp. 17, 19 až 21,	28.5	28.1	0.3	1.2	1.5	0.8	1.1	0.2	37.7
42	23 až 27:	28.2	27.6	0.4	1.0	1.7	0.8	2.1	0.2	33.4

*) Viz pozn. u tab. Str. 2 a).

v jiném ústavu	u bytných		v hostinci		neudáno, u kořo	zcela darmo		většinou darmo	za snížený plat	za plný plat		za vyučování		za jinou práci		neudáno, zač
	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	úhrnem	v tom výšlovně po celý rok		úhrnem	v tom výšlovně po celý rok			úhrnem	v tom výšlovně po celý rok	zcela	z částí	zcela	z částí	
11	80	70	25	21	10	241	225	22	34	177	158	2	1	1	2	14
12	92	86	45	41	14	240	240	19	36	207	207	3	1	—	—	21
13	89	89	40	40	8	251	251	3	20	255	255	1	—	—	—	12
14	94	93	40	40	—	149	149	33	40	237	237	2	1	—	—	—
15	91	91	27	27	11	170	168	9	19	282	278	—	1	—	—	—
16	56	45	36	23	11	168	163	3	19	282	221	—	—	—	1	10
17	7	7	1	1	1	15	15	—	3	18	16	—	—	—	—	—
18	22	22	7	7	1	43	43	3	3	49	49	1	—	—	—	—
19	27	20	4	4	1	25	25	—	6	45	37	—	—	—	—	3
20	10	10	9	9	—	20	20	1	1	25	15	—	—	—	—	—
21	17	15	2	1	—	31	31	3	6	33	10	—	—	—	1	—
22	16	16	10	7	5	53	51	2	7	58	53	—	—	—	—	7
23	191	180	75	71	11	425	409	56	78	457	436	4	2	1	3	14
24	222	214	81	76	26	484	482	34	64	571	544	3	2	—	—	35
25	188	170	90	74	25	497	490	8	52	640	566	1	—	—	—	31
26	90	84	40	40	13	248	247	17	18	281	275	2	1	—	—	22
27	101	89	56	34	47	197	186	10	39	360	268	2	—	—	—	41
28	38	35	12	7	7	94	86	4	6	105	71	—	—	—	—	13
29	36	25	15	10	13	63	49	2	6	127	88	1	—	—	—	13
30	45	38	19	17	3	88	86	8	8	123	118	1	—	—	—	8
31	45	40	25	18	10	120	119	4	7	165	131	1	—	—	—	2
32	204	132	41	29	18	352	255	12	41	446	377	5	1	—	1	20
33	173	157	71	64	23	430	419	29	32	509	464	3	1	—	—	43
34	182	154	86	62	70	380	354	16	52	652	487	4	—	—	—	56
35	52	51	30	29	—	74	68	48	40	185	168	1	—	—	—	3
36	45	41	33	31	2	46	44	4	30	204	190	—	1	—	—	5
37	77	77	47	47	6	49	49	1	7	202	202	1	1	—	—	7
38	66	66	28	28	1	31	31	4	6	135	135	1	—	—	—	6
39	61	52	21	15	2	22	17	5	16	112	87	—	—	—	—	22
40	48	41	17	14	29	23	22	—	8	168	124	2	—	—	—	27
41	46	46	10	9	—	49	49	8	14	127	126	—	—	—	—	—
42	49	39	13	11	3	26	25	1	12	125	100	1	1	—	—	7
43	44	33	20	13	18	30	28	1	10	141	94	1	—	—	—	16
44	112	112	38	37	1	80	80	12	14	262	261	1	—	—	—	6
45	110	91	34	26	5	48	42	6	28	237	187	1	1	—	—	29
46	92	64	37	27	47	53	50	7	18	309	218	1	—	—	—	43
47	559	475	184	167	30	931	812	128	179	1350	1242	11	3	11	4	43
48	550	503	219	197	56	1008	987	73	154	1521	1385	8	5	—	1	112
49	539	475	260	210	148	979	943	26	129	1803	1473	9	1	—	—	137
50	19.2	16.3	6.3	5.7	1.0	35.0	30.5	4.8	6.7	50.8	46.7	0.4	0.1	0.4	0.2	1.6
51	17.1	15.6	6.8	6.1	1.7	35.0	34.2	2.5	5.3	52.8	48.0	0.3	0.2	—	0.0	3.9
52	15.8	13.9	7.6	6.1	4.3	31.7	30.6	0.8	4.2	58.5	47.8	0.3	0.0	—	—	4.5

pevným zaměstnáním, ba i pensistů; jinde jsou to ponejvíce cizinci. Nejméně, totiž průměrně asi 0.2% studentů se stravuje u cizích dobrodinců.

Nejvíce studentů má stravu zajištěnu *v mense*. Je to svědectvím o důležitosti tohoto ústavu nad jiné výmluvným, neboť tu mluví přesná čísla. Z celkového počtu pozorovaných studentů v r. 1921-2 stravovalo se v mense 47.3% studentů, kterýžto počet vzrostl r. 1922-3 na 49.1%, tedy téměř na polovinu všech vysokoškoláků. Následujícího roku však velice poklesl až na 45.6%. Ovšem všechny školy neměly tu stejného zastoupení.

V roce 1921-2 bylo poměrně nejvíce studentů, kteří se stravovali v mense, ze školy zemědělské a to 58.9%, tedy hodně přes polovinu, nepatrně se od ní liší škola zvěrolékařská se svými 58.7%, potom přijde technika s počtem hodně již menším, 42.3%, a konečně universita s 38%. Průběhem obou dalších let se poměr tento mnoho nemění; počet studentů, v mense se stravujících, úměrně s počtem posluchačů u všech škol vzrůstá, jen u školy zvěrolékařské klesá.

Z jednotlivých odborů a fakult nejvíce studentů se stravuje v mense ze strojího a elektrotechnického odboru techniky, potom přijde fakulta lékařská, kde však počet jich klesá v roce 1923-4 velmi znatelně. Fakulta právnická v prvním pozorovaném roce je v mense dosti málo zastoupena, ustupuje oběma odborům školy zemědělské, i chemickému a stavitelskému odboru techniky, avšak v roce následujícím tento počet velice vzrostl, takže předčí všechny dotčené odbory. Nejméně účastníků mensy má fakulta přírodovědecká a filosofická, avšak i zde je pozorovati během pozorovaných tří let intenzivní vzestup v tomto směru.

Ke konci mensy řadí se další sloupec: studující, kteří měli stravu zajištěnu »*v jiném ústavu*«. Poněvadž takových ústavů v Brně mnoho není, je zde také počet studujících malý. Dosahuje v prvním roce pouze 2.5% celkového počtu, v následujícím roce pak dosti poklesl, až na 1.6%, ale v r. 1923-4 vzrostl značně, neboť dosáhl 2.9% celkového počtu.

Značný počet studujících, průměrně 20.6%, má stravu u *bytných*. Bylo by však nesprávně říci, že všickni, kteří bydlí v podnájmu, mají tam také stravu. Valná většina jich dostává pouze snídani v bytě a na ostatní jídla dochází do mensy. Někteří studenti stravují se také *v hostinci*: r. 1921-2 bylo jich 7.6%, v dalších letech tento počet vzrůstá. Přece však není to proti celku číslo veliké, neboť strava v hostinci je dosti drahá a ne vždy dostatečná, takže jen nemnozí se k tomuto způsobu stravování uchylují.

Co se týče otázky *ceny* stravy, vidíme z naší tabulky, že většina studentů měla stravu za plný plat. R. 1921-2 bylo jich celkem 58%, v následujících letech značně vzrůstá tento

počet, r. 1922-3 na 60%, r. 1923-4 dokonce na 67.1%. Během roku však počet jich patrně vždy klesá, takže procento těch, kdož po celý rok měli stravu za plný plat (sl. 22.), je na př. v r. 1923-4 o 11.7 menší oproti úhrnnému procentu jich (sl. 21.).

Značná část, přes čtvrtinu celkového počtu, měla stravu zcela zdarma. Jsou v tom, jak již bylo řečeno, zahrnuti hlavně ti, kdož se stravují u rodičů, a tu a tam také někdo z těch, kteří mají stravu zajištěnu u příbuzných. Totéž mohlo by se říci i o údajích sloupců »většinou darmo« a »za snížený plat«. Pozoruhodné jest, že velmi málo studentů dostává jídlo za vyučování anebo jinou práci. R. 1921-2 pouze 0.5% celkového počtu má celou stravu za vyučování zajištěnu. V dalších letech toto nepatrné procento klesá až na 0.2% (r. 1923-4). Část stravy pak má zajištěnu tímto způsobem 0.1%, v posledním roce šetření pak zcela nikdo. Podobně je tomu ve sl. »za jinou práci«. Zcela nemá stravu zajištěnu za jinou práci nikdo, z části pak v prvním roce pouze 3 studenti (t. j. 0.1%), a sice dva právníci a jeden technik, v dalších letech nikdo.

Srovnáme-li údaje *prvých ročníků* vysokých škol (tab. a) s údaji ročníků ostatních (tab. b), objeví se nám ihned rozdíl mezi studiem středoškolským a vysokoškolským. Kdežto z vyšších ročníků nejvýše 26.8% (r. 1922-3) mělo stravu u rodičů, ze studentů prvých ročníků, tedy velkou většinou v posledním roce střední školy, mělo stravu u rodičů až 56.2% (1921-2). I nejmenší procento těchto studentů, stravujících se u rodičů, daleko převyšuje příslušné procento studentů vyšších ročníků. S tím pochopitelně souvisí, že daleko menší počet studentů prvých ročníků než ostatních udává stravu v mense (prům. 15.13% proti 47.3%). Ovšemže podobný rozdíl je patrný i v tom, že menší počet studentů prvých semestrů udává stravu u *bytných* nebo v *hostinci*.

S tím souvisí opět také otázka *ceny stravy* u středoškoláků. Dobrá polovice jich má stravu úplně zdarma, kdežto z vysokoškoláků asi čtvrtina. Naopak je tomu při údajích těch, kdož mají stravu za plný plat. Středoškoláků je tu sotva třetina, vysokoškoláků daleko přes polovinu (až 67.1%).

Celkově možno říci, že stravování našeho vysokoškolského studentstva je po stránce zde sledované dosti přirozené a nikoli špatné, ačkoliv zůstává i tu ještě otevřeno dosti široké pole činnosti pro zlepšení tohoto stavu. Až budou odstraněna čísla ve sloupcích »u vzdálených příbuzných« a »u cizích dobrodinců«, kde student zpravidla jídá trpký chléb, a »v hostinci«, kde strava bývá pro mladý žaludek nevhodná, sporá nebo drahá, pak bude snad dokonáno dílo na tomto úseku sociální péče k všeobecnému uspokojení.

JUST. František Štěpán.

Jak posuzovali naši studující svou loňskou stravu.

Údaje všech studujících ostatních
u srovnání s údaji studujících I. ročníku.

(K tab. Str. 3a i b.)

Mezi obtížné problémy vědecké statistiky patří zjišťování znaků subjektivních a vůbec operace s nimi. Jednak proto, že při nich nelze vždy používat jinak osvědčených způsobů šetření, jednak i proto, že správnost a pravdivost subjektivního hodnocení dá se velmi těžko kontrolovat. Vzdaluje-li se materiální statistika vůbec vždy více méně exaktnosti, vzdaluje se jí při zjišťování znaků subjektivních nejvíce. To však neznamená, že by statistické šetření tohoto druhu nemělo ceny; právě naopak, umožňuje nám pohled do subjektivní sféry živočijní, jejíž obsah by jinak zůstal nám úplně neznám. Uvedené okolnosti jest mít na zřeteli, mají-li býti správně chápány výsledky nějakého subjektivního posuzování určitou vrstvou společenskou, jako v tomto případě posuzování stravy, co do její kvantity a kvality, studentstvem českých vysokých škol brněnských po dobu 5 let¹⁾. I časový interval — doba 1 roku — je příliš dlouhý pro posuzování stravy, zjevu to každodenního a to nikoli snad stálého (jako na př. studentský byt a p.), nýbrž zjevu, podrobeného neustálým změnám. Nutno tu proto každou jednotku — kterou je určitá odpověď jednotlivého studenta nebo studentky — chápati nikoliv jako označení určitého zjevu, nýbrž jako index dlouhé řady jednotek v pravém slova smyslu, na nichž jsou všechny charakteristické známky, které jsou potom vyjádřeny indexem. Hledání a určení tohoto indexu je velmi složité a obtížné — a proto také velmi často nepřesné. Těm, kteří mají tento index určití (v tomto případě studentstvo čes. vys. škol brněnských), napomáhá se obyčejně tím, že pojem, který má býti hodnocen, rozvádíme na celou stupnici pojmů podřaděných, resp. vytýkáme pouze určité zvláště charakteristické znaky dočteného pojmu. Jinak dlužno tu aplikovati to vše, co na jiném místě bylo řečeno o posuzování subjekt. znaků při tomto statistickém šetření. Zbývá tu jen poukázati na zvláštní okolnost, vyskytující se jen u posluchačstva I. ročníku (a snad u mnohých studentek vůbec), na kterou nutno bráti zvláštní zřetel při posuzování jejich údajů: je to pochopitelný, ač docela nemístný stud. těchto mladých vysokoškoláků, který jim brání, aby prav-

¹⁾ V dalším bude studijní rok 1921/22 označován jako I. r., 1922/25 jako II. r. a 1925/24 jako III. r.

divě odpověděli na určité otázky, týkající se především stinné stránky sociálních poměrů jejich rodičů nebo příbuzných²⁾.

Co zvláště je nápadné při zjišťování subjektivních znaků, je zvýšená *neochota studentstva odpovídati* na podobné otázky. Bylo to pozorovati při otázce bytové a ještě lépe lze to sledovati při posuzování stravy, kde maximální počet těch, kdož na tyto otázky neodpověděli, z řad studujících ročníků ostatních, je ve III. r. (505 studujících, v % 13.5); u studujících I. ročníku je maximum ve II. r. a to o 4.8% vyšší než u studujících ostatních.

Všimněme si blíže těch, kteří zodpověděli otázku o množství své stravy. Na prvý pohled zdají se stravovací poměry studentů i studentek velmi příznivé, neboť udává bezmála polovina (47.9%) *studujících ostatních ročníků* v I. roce pozorování, že se najedli vždy do syta. Počet jejich sice v dalších letech poněkud poklesl, ale nikdy pod 41% (900 studujících). Ještě lépe lze příznivý stav pozorovati u studujících I. ročníku, kde více než polovina (61.2%) studentů měla po celá 3 léta stravu kvantitativně zcela dostačující; převyšují tak průměrně o 17.6% studenty ostatních ročníků. Maxima (451 studentů — 69.8%) bylo dosaženo v I. r., v dalších počet značně poklesl (přes 10%), zvláště v II. r.; je to nejlépe pozorovati na číslech absolutních. Na tomto příznivém počtu nejvíce participuje universita. Naproti tomu mnohem méně je těch, kteří udali, že se sice najedli do syta, ale pouze většinou; u studentů *ostatních ročníků* je to průměrně 14% (13.8) a u studentů I. ročníku dokonce jen 7.3%, tedy ještě o polovinu méně. Poměrně nejvíce hlásili se do této kategorie technikové.

Lepšího obrazu o dobrých poměrech stravovacích nabudeme sloučením údajů »vždy« i »většinou«; nebude tím příliš zkreslen skutečný stav, neboť přechod z jednoho toho určení do druhého je velmi neurčitý³⁾.

Po sloučení je to v průměru všech 3 let 57.4% vlastních vysokoškoláků (mimo I. roč.), kteří se najedli vždy nebo aspoň většinou dosyta. Tedy dobrá polovina je po této stránce dobře situována; v I. r. bylo jich dokonce 63%, tedy skoro 2/3.

Ani další kategorie nasycení »do polosyta« nelze snad počítati ke stavu zvláště nepříznivému, — lidová filosofie i lékaři je dokonce prohlašují za stav zdraví lidskému nejlépe

²⁾ O poměru studujících I. ročníku ke studujícím ročníků ostatních bylo již jinde pojednáno. Údaje studujících I. ročníku nemají se soc. poměry studujících ostatních ročníků v převážné míře nic společného, neboť se týkají poměrů středoškolských.

³⁾ Slovo »většinou« nutno tu bráti v tom smyslu, ve kterém se užívá v denním životě. Svádí k četným nepřesnostem, ač údaje tu učiněné jsou — celkem vzato — spíše pravděpodobnější než u »vždy«.

Tab. Str. 3. Jak posuzovali naši
a) Údaje studují-

studující svou loňskou stravu.
cích I. ročníků.

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Počet studujících, kteří se najedli										
		do syta				jen do polosyta		nedostatečně				neudáno, jak neudáno, jak
		vždy		většinou		vždy	většinou	vždy		většinou		
		celkem	v tom žen	celkem	v tom žen			celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Universita: Právní. fakulta:	1921-2	149	8	4	—	14	1	2	—	—	13
2		1922-3	119	9	7	—	7	5	1	—	—	19
3		1923-4	113	5	8	—	10	5	2	—	—	13
4	Lékařská »	1921-2	49	6	10	—	5	5	2	—	—	—
5		1922-3	50	13	7	—	7	7	4	—	—	19
6		1923-4	52	4	3	1	5	1	1	—	—	13
7	Přírodovědecká »	1921-2	16	4	5	—	4	2	1	—	—	—
8		1922-3	27	4	5	1	7	4	1	1	—	4
9		1923-4	14	3	7	—	—	—	—	—	—	1
10	Filosofická »	1921-2	23	7	3	1	1	5	—	—	—	—
11		1922-3	22	3	3	2	1	—	1	—	—	2
12		1923-4	43	19	2	—	3	1	—	—	—	4
13	Úhrnem	1921-2	237	25	22	1	24	13	5	—	2	13
14		1922-3	218	29	22	3	22	16	7	1	—	44
15		1923-4	222	31	20	1	18	7	3	—	—	31
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	67	1	8	—	10	12	—	—	—	43
17		1923-4	79	—	11	—	21	5	11	—	7	26
18	» chemický	1922-3	24	2	4	—	3	5	—	—	—	14
19		1923-4	21	3	1	—	12	9	3	—	1	13
20	» stavební a ost.	1922-3	39	—	7	—	6	—	2	—	—	12
21		1923-4	65	2	6	—	8	20	2	—	2	5
22	Úhrnem	1921-2	127	3	21	—	19	5	2	—	3	15
23		1922-3	130	3	19	—	19	17	2	—	—	69
24		1923-4	165	5	18	—	41	44	16	—	10	44
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	32	—	1	—	5	4	1	—	—	12
26		1922-3	17	—	4	—	4	4	2	—	1	4
27		1923-4	28	—	4	—	2	1	1	—	1	9
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	20	—	3	—	3	1	—	—	1	—
29		1922-3	9	1	1	—	8	8	—	—	—	3
30		1923-4	13	—	4	—	8	8	1	1	11	8
31	» lesnický	1921-2	35	—	9	—	6	4	—	—	1	—
32		1922-3	18	—	2	—	3	2	1	—	1	3
33		1923-4	20	—	4	—	5	4	3	—	—	21
34	Úhrnem	1921-2	55	—	12	—	9	5	—	2	—	—
35		1922-3	27	1	3	—	11	10	1	—	1	6
36		1923-4	33	—	8	—	13	12	4	1	11	29
37	Dohromady	1921-2	451	28	56	1	57	27	8	—	7	40
38		1922-3	392	33	48	3	56	47	12	1	2	123
39		1923-4	448	36	50	1	74	64	24	1	22	113
40	∇% z celkového počtu přísluš-	1921-2	69.8	93.4	8.7	3.3	8.8	4.2	1.2	—	1.1	6.2
41	ných dotazníků	1922-3	57.6	70.2	7.1	6.4	8.2	6.9	1.8	2.1	0.3	18.1
42		1923-4	56.3	78.3	6.3	2.2	9.3	8.1	3.2	2.2	2.8	14.2

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Počet studujících, kteří udávají stravu za																
		výbornou				dobrou				něvalnou				špatnou				údaj chybí u
		vždy		většinou		vždy		většinou		vždy		většinou		vždy		většinou		
		celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29		
1	31	3	1	—	120	5	11	—	6	—	2	—	1	—	1	—	12	
2	34	4	3	—	76	5	13	—	3	—	5	—	—	—	—	—	24	
3	46	3	1	—	70	2	14	—	4	—	4	—	1	—	—	—	11	
4	12	3	—	—	43	3	12	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	
5	15	6	3	—	38	9	16	1	2	—	2	—	1	—	1	—	16	
6	12	2	—	—	44	2	6	1	2	—	2	—	—	—	—	—	9	
7	3	2	—	—	15	2	7	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	
8	6	—	1	—	22	5	11	1	1	—	1	—	—	—	—	—	6	
9	5	—	1	—	8	2	3	—	2	—	1	—	—	—	—	—	2	
10	8	1	—	—	14	6	8	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	
11	9	1	—	—	16	3	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	2	
12	21	11	—	—	21	6	6	2	1	—	1	—	—	—	—	—	3	
13	54	9	1	—	192	16	38	1	7	—	7	—	1	—	4	—	12	
14	64	11	7	—	152	22	40	2	7	—	9	1	—	—	1	—	48	
15	84	16	2	—	143	12	29	3	9	—	8	—	—	—	—	—	25	
16	24	1	4	—	54	—	15	—	2	—	3	—	—	—	—	—	37	
17	24	—	3	—	61	—	25	—	13	—	10	—	7	—	5	—	22	
18	6	1	—	—	19	1	5	—	3	—	3	1	—	—	—	—	14	
19	8	1	—	—	28	2	1	—	5	—	3	—	3	—	1	—	11	
20	11	—	3	—	28	—	7	—	3	—	1	—	4	—	2	—	7	
21	14	—	1	—	48	1	18	—	5	—	11	1	—	—	5	—	6	
22	29	3	18	—	93	—	22	—	5	—	2	—	2	—	1	—	20	
23	41	2	7	—	101	1	27	—	8	—	7	1	—	4	—	3	58	
24	46	1	4	—	137	3	44	—	23	—	24	1	10	—	11	—	39	
25	4	—	—	—	32	—	2	—	—	—	4	—	1	—	—	—	12	
26	7	—	—	—	12	—	10	—	1	—	3	—	—	—	—	—	3	
27	4	—	—	—	20	—	11	—	—	—	3	—	—	—	—	—	7	
28	3	—	—	—	20	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
29	5	1	—	—	8	—	5	—	1	—	6	—	—	—	—	—	4	
30	4	—	1	—	8	—	9	—	3	1	4	—	3	—	6	—	15	
31	10	—	1	—	23	—	11	—	2	—	7	—	—	—	1	—	—	
32	5	—	—	—	7	—	5	—	6	—	1	—	1	—	—	—	5	
33	5	—	—	—	16	—	9	—	4	—	1	—	3	—	—	—	19	
34	13	—	1	—	43	—	15	—	2	—	7	—	—	—	2	—	—	
35	10	1	—	—	15	—	10	—	7	—	7	—	1	—	—	—	9	
36	9	—	1	—	24	—	18	—	7	1	5	—	6	—	6	—	34	
37	100	12	20	—	360	16	77	1	14	—	20	—	4	—	7	—	44	
38	122	14	14	—	280	23	87	2	23	—	26	2	6	—	4	—	118	
39	143	17	7	—	324	15	102	3	39	1	40	1	17	—	18	—	105	
40	15.5	40.3	3.1	—	55.7	53.4	11.9	3.3	2.2	—	3.1	—	0.6	—	1.1	—	6.8	
41	17.9	29.8	2.1	—	41.2	40.9	12.8	4.3	3.4	—	3.8	4.3	0.8	—	0.6	—	17.4	
42	18.3	37.1	0.9	—	40.8	32.6	12.8	6.5	4.9	3.3	5.3	2.2	2.1	—	2.3	—	41	

Tab. Str. 3. Jak posuzovali naši
b) Údaje všech ostatních stu-

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Počet studujících, kteří se najedli											
		do syta				jen do polosyta		nedostatečně				neudáno, jak	
		vždy		většinou		vždy	většinou	vždy		většinou			
		celkem	v tom žen	celkem	v tom žen			celkem	v tom žen	celkem	v tom žen		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	Universita: Právníc. fakulta:	1921-2	217	7	20	—	42	12	6	—	2	—	10
2		1922-3	219	10	32	1	41	25	17	1	5	—	30
3		1923-4	241	14	48	1	30	35	6	—	1	—	30
4	Lékařská >	1921-2	159	31	86	8	46	64	14	2	21	3	1
5		1922-3	145	22	60	10	47	68	20	1	13	—	45
6		1923-4	156	35	54	11	59	51	22	2	4	—	63
7	Přírodovědecká >	1921-2	6	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—
8		1922-3	25	7	6	—	3	14	3	—	—	—	3
9		1923-4	24	8	12	1	6	6	2	—	1	—	3
10	Filosofická >	1921-2	8	3	3	—	5	—	—	—	—	—	—
11		1922-3	25	9	5	1	6	5	4	—	—	—	—
12		1923-4	47	14	8	2	5	11	1	—	—	—	2
13	Úhrnem	1921-2	390	42	111	9	93	76	20	2	23	3	11
14		1922-3	414	48	103	12	97	112	44	2	18	—	78
15		1923-4	468	71	122	15	100	103	31	2	6	—	98
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	198	2	62	1	65	62	20	—	9	—	33
17		1923-4	186	3	80	—	48	54	16	—	9	—	86
18	> chemický	1922-3	79	5	13	1	23	19	11	1	10	—	17
19		1923-4	61	3	19	—	30	12	5	1	4	—	21
20	> stavební a ost.	1922-3	89	—	19	—	26	14	4	—	5	—	13
21		1923-4	95	—	21	—	20	33	11	—	2	—	9
22	Úhrnem	1921-2	352	9	95	—	97	53	33	1	9	—	47
23		1922-3	366	7	94	2	114	95	35	1	24	—	63
24		1923-4	342	6	120	—	98	99	32	1	15	—	116
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	118	1	42	—	81	28	30	—	2	—	5
26		1922-3	68	—	40	1	29	69	14	—	15	—	19
27		1923-4	61	1	39	—	23	48	9	—	12	—	30
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	71	1	26	—	21	31	3	—	2	—	—
29		1922-3	37	1	16	—	25	30	5	—	5	—	30
30		1923-4	45	—	26	1	27	26	2	—	7	—	42
31	> lesnický	1921-2	33	—	30	—	46	26	4	—	5	—	—
32		1922-3	21	—	18	—	21	42	15	—	10	—	16
33		1923-4	41	—	15	—	21	34	8	—	4	—	19
34	Úhrnem	1921-2	104	1	56	—	67	57	7	—	7	—	—
35		1922-3	58	1	34	—	46	72	20	—	15	—	46
36		1923-4	86	—	41	1	48	60	10	—	11	—	61
37	Dohromady	1921-2	964	53	304	9	338	214	90	3	41	3	63
38		1922-3	906	56	271	15	286	348	113	3	72	—	206
39		1923-4	957	78	322	16	269	310	82	3	44	—	305
40	\bar{v} % z celkového počtu přísluš-	1921-2	47.9	72.6	15.1	12.3	16.8	10.6	4.5	4.1	2.4	—	3.1
41	ných dotazníků:	1922-3	41.2	59.1	12.3	15.8	13.1	15.8	5.1	3.2	3.3	—	9.3
42		1923-4	41.8	63.4	14.1	13.1	11.8	13.5	3.6	2.4	1.9	—	13.3

studující svou loňskou stravu.
dujících (mimo první ročníky).

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Počet studujících, kteří udávají stravu za																
		výbornou				dobrou				nevalnou				špatnou				údaj chybí u
		vždy		většinou		vždy		většinou		vždy		většinou		vždy		většinou		
		celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen	celkem	v tom žen			
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29		
1	Universita: Právníc. fakulta:	1921-2	33	2	1	—	197	5	30	1	28	—	5	—	5	—	—	10
2		1922-3	46	2	3	—	165	6	56	2	22	1	26	1	8	—	3	40
3		1923-4	72	5	6	—	153	7	85	3	25	—	9	—	6	—	—	35
4	Lékařská >	1921-2	44	12	3	—	154	16	114	13	14	2	43	2	8	2	11	1
5		1922-3	46	7	1	—	107	17	106	13	17	3	48	2	10	—	14	—
6		1923-4	39	7	6	1	138	26	93	13	34	2	32	2	9	2	4	—
7	Přírodovědecká >	1921-2	—	—	—	—	5	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8		1922-3	10	1	1	—	12	3	22	1	4	—	2	—	—	—	—	3
9		1923-4	6	—	—	—	13	6	19	3	3	—	9	1	1	—	—	3
10	Filosofická >	1921-2	2	—	—	—	9	3	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—
11		1922-3	10	2	—	—	18	6	8	2	6	2	3	—	—	—	—	—
12		1923-4	14	3	1	—	30	9	18	4	5	1	5	—	—	—	—	1
13	Úhrnem	1921-2	79	14	4	—	365	25	150	15	44	2	48	2	13	2	11	1
14		1922-3	112	12	5	—	302	32	192	18	49	6	79	3	18	—	17	—
15		1923-4	131	15	13	1	334	48	215	23	67	3	55	3	16	2	4	—
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	59	—	21	—	160	2	103	1	27	—	31	—	9	—	2	—
17		1923-4	60	1	8	—	173	1	116	1	32	—	16	—	6	—	1	—
18	> chemický	1922-3	27	2	5	—	48	3	31	1	9	—	24	—	5	1	2	—
19		1923-4	29	3	—	—	51	1	32	—	7	—	9	—	2	—	1	—
20	> stavební a ost.	1922-3	21	—	6	—	61	—	44	—	5	—	11	—	5	—	2	—
21		1923-4	27	—	4	—	64	—	62	—	5	—	17	—	2	—	2	—
22	Úhrnem	1921-2	69	2	47	1	333	6	118	—	40	—	18	—	11	—	4	—
23		1922-3	107	2	32	—	269	5	178	2	41	—	66	—	19	1	6	—
24		1923-4	116	4	12	—	288	2	210	1	44	—	42	—	10	—	4	—
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	32	1	1	—	150	—	59	—	33	—	15	—	8	—	2	—
26		1922-3	12	—	6	—	67	—	76	1	18	—	41	—	4	—	10	—
27		1923-4	10	—	2	—	61	1	70	—	10	—	27	—	4	—	7	—
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	21	1	1	—	57	—	59	—	5	—	9	—	1	—	1	—
29		1922-3	9	1	—	—	52	—	42	—	10	—	7	—	3	—	2	—
30		1923-4	11	—	3	—	45	—	61	1	7	—	11	—	1	—	2	—
31	> lesnický	1921-2	5	—	1	—	61	—	53	—	12	—	10	—	—	—	2	—
32		1922-3	13	—	2	—	20	—	43	—	15	—	26	—	7	—	4	—
33		1923-4	10	—	1	—	33	—	47	—	15	—	20	—	3	—	—	13
34	Úhrnem	1921-2	26	1	2	—	118	—	112	—	17	—	19	—	1	—	3	—
35		1922-3	22	1	2	—	72	—	85	—	25	—	33	—	10	—	6	—
36		1923-4	21	—	4	—	78	—	108	1	22	—	31	—	4	—	2	—
37	Dohromady	1921-2	206	18	54	1	966	31	439	15	134	2	100	3	33	2	20	1
38		1922-3	253	15	45	—	710	37	531	21	133	6	219	3	51	1	39	—
39		1923-4	278	19	31	1	761	51	603	25	143	3	155	3	34	2	17	—
40	\bar{v} % z celkového počtu přísluš-	1921-2	10.2	24.7	2.7	1.4	48.1	42.5	21.8	20.5	6.7	2.8	5.1	2.8	1.6	2.8	0.9	1.4
41	ných dotazníků:	1922-3	11.5	15.8	2.1	—												

vyhovující. Průměrně 13.8% studentů *ostatních ročníků* označilo, že se najedli vždy do polosyta a jen o něco méně (o 0.5%) pouze většinou. Studentů *I. ročníku* se najedlo do polosyta vždy 8.7% (tedy o 5.1% méně než studenti ostatní) a pouze většinou 6.4% (46 studentů, o 6.9% méně než studenti ostatní). Je to zcela přirozené, protože oč více posluchačů *I. ročníku* mělo stravu kvantitativně úplně dostačující než studenti ostatní, o to je menší jejich počet v kategoriích méně příznivých.

Příznivé poměry, jež byly patrné při prvním s l u č o v á n í, ještě lépe vyniknou spojením všech dosud uvedených kategorií, kdy přes 80% studentů mělo stravu co do množství dobrou. Zbytek připadá na ty, kteří zde nedali odpovědi a na ty, jejichž strava byla nedostatečná, či jinak řečeno, kteří trpěli aspoň subjektivně podvýživou. V relativních číslech to nevypadá příliš zle — je jich kolem 4% (přesný průměr 4.4%); drastičtěji to vyhlíží v číslech absolutních: v *I. r.* je 90 studentů *ostatních ročníků* majících stravu nedostatečnou, tento počet ve *II. r.* stoupá na 113, ve *III.* však náhle klesá na 82 a zdá se, že další vývoj bude mít tendenci klesající. Trpí-li průměrně 95 vysokoškoláků podvýživou a to již po 3 léta, jak toto statistické šetření to zachycuje, mají-li při tom studovati a pohybuje-li se jejich věk průměrně mezi 19—25 lety, pak je jasno, že nebude asi správně tvrzení, že stravovací poměry našich vysokoškoláků jsou výborné. Musí se tudíž také hořejší úsudky bráti relativně — pak jsou ovšem docela příznivé; s hlediska absolutního budou potud nepřiznivé, dokud číslice, určující počet trpících podvýživou, neklesne na nulu. Těch, kdož se najedli sice nedostatečně, ale pouze většinou — jejich stav je tedy příznivější, poněvadž měli i stravu kvantitativně lepší — je něco přes 2% (2.4%) — průměrně 52 stud.

Zcela jiné jsou v této věci poměry u posluchačů *I. ročníku*, kde průměrně toliko 14 čili 2% všech udalo, že jejich strava byla vždy nedostatečná. Byl by to u srovnání s uvedenými poměry studentů *ostatních roč.* stav velmi příznivý, kdyby tu při udávání dat nepůsobil stud těchto studujících (viz výše), domnívajících se, že by pravdivou odpovědí vrhali snad špatné světlo na soc. poměry svých rodičů nebo příbuzných.

Poměrně nejvíce studentů *I. i ostat. roč.*, kteří mají stravu nedostatečnou, studuje na technice, nejméně na universitě. Z posl. *I. roč.* bylo těch, kteří se najedli nedostatečně sice, ale pouze většinou, průměrně pouze 10 čili 1.4%, tedy o 1% méně než studujících *ostatních roč.* (2.4%). Tito poměrně nejvíce studovali na vysoké škole zemědělské a technice, nejméně na universitě a vys. škole zvěrolékařské.

V dalším bude pojednáno o hodnocení stravy co do její kvality. Takovéto hodnocení je ještě obtížnější než předešlé, po-

nevadž pro tento čistě subjektivní znak nelze klásti nijakého objektivního měřítka. Z pojmu kvality stravy jsou vyčteny její nejcharakterističtější stupně: jakost výborná, dobrá, nevalná, špatná. Normální stupeň je označení stravy jako »dobrá« a také nejvíce studentů svou stravu tak posuzovalo. Bylo jich z posluchačů *ostat. roč.* průměrně 1336, tedy 61.8% (je zde ovšem sloučeno »vždy« a »většinou«, poněvadž »většinou«, jak už uvedeno, je tu nepřesným vodítkem). Tedy značně nad polovinu. Posluchačů *I. ročníku* za těchto podmínek je o něco méně, jen 58.4%, poněvadž opět převyšují ostatní studenty svým počtem při stravě výborné. Udalo-li průměrně 245 (11.2%) studentů *ostatních roč.*, že měli stravu vždy výbornou, byl jejich počet o 5.9% menší než u studujících *I. roč.*, kde průměr byl 121 studentů (17.1%). Čísła určující stravu jako »většinou výbornou« jsou celkem u všech studentů malá.

Shrneme-li obě kategorie »dobrá« a »výborná«, »vždy« i »většinou«, můžeme souditi, že velká většina studentů měla stravu nejen co do kvantity, ale i co do kvality dobrou: bylo to asi 1624 studentů *ostat. roč.* čili 75%. Ještě lepší jsou poměry u posluchačů *I. roč.*, jichž sem patří 543 čili 77.5%. Tedy ¾ studentů má stravu dobrou a výbornou, zbytek připadá na nevalnou a špatnou a na chybné odpovědi. Těch, kdož měli stravu nevalnou, bylo poměrně málo jak u studentů *I. roč.* (průměrně 3.5%), tak u stud. *ostat. roč.* (průměrně 13.5%). Ostatek připadá na stravu špatnou. Údaje o tom musíme arci přijímati zvláště opatrně. Vždy mělo stravu špatnou průměrně 39 studentů *ostat. roč.* neboli 1.8%, »většinou« asi 25 studentů (1.1%). Bylo-li už dříve řečeno, že průměrně 95 studentů *ostat. roč.* se najedlo vždy nedostatečně a vidíme-li nyní, že pouze 39 studentů označilo svou stravu jako špatnou vždy, tu se nám dřívější nepřiznivý dojem zmírní. Ač nechceme z nějaké nahodilé kombinace vyvozovati velikých důsledků, přece rádi konstatujeme, že ani těch průměrně 56 vysokoškoláků, kteří se najedli jen nedostatečně, nemělo stravy vždy špatné. Z posluchačů *I. roč.* průměrně pouze 9 (1.1%) udalo, že jejich strava byla vždy špatná. Svou stravu jako špatnou vždy označili nejvíce technické a zemědělské, nejméně universita, kde na fakultě přírodovědecké a filosofické nebylo posluchače, jenž by označil svou stravu jako špatnou vždy.

Relativně jen o málo větší je počet těch, kdož udali, že jejich strava byla špatná pouze většinou (je jich 9,15%), nejvíce opět na technice, kde vůbec jsou tyto poměry horší než na jiných vys. školách; po technice následuje obyčejně vys. škola zemědělská.

Všimněme si ještě zvláště stravovacích poměrů u *studentek*. Několikrát již vyslovené mínění, že soc. poměry *studentek* jsou příznivější, bylo tímto statistickým šetřením potvrzeno.

Nedostatečnou stravu měly jen 3 studentky *ostat. roč.*, kdežto 78.7% mělo stravu kvantitativně příznivou; stravu jako špatnou označily průměrně 2 studentky, kdežto u ostatních jsou poměry opět příznivější než u studentů. Z posluchaček I. ročníku udalo průměrně 80.6%, že jejich strava byla kvantitativně vždy výborná (v I. r. pozorování je jich 93.4%). Za nedostatečnou vždy neuznala svou stravu v I. r. žádná studentka, ve II. jen 1 (z přírodověd. fak.), ve III. r. rovněž 1 (z vys. školy zemědělské). Průměrně 82.6% studentek I. ročníku mělo stravu i kvalitativně výbornou, žádná špatnou. Sociální poměry posluchaček I. ročníku jsou opět celkem příznivější než u studentek ostatních, podobně jako u studentů.

Při rozboru bylo úmyslně přilíženo jen k celkovým výsledkům, neboť jen ve větším celku se ztrácejí a vyrovnávají různé nahodilosti a nepřesnosti, které by nás při rozboru těchto poměrů na jednotlivých vysokých školách snadno mohly svést k nesprávnému úsudku.

JUC. Hynek Masařík.

4. Kolik platili pozorovaní vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou průměrně za stravu měsíčně.

Údaje všech posluchačů mimo I. roč.

(K tab. Str. 4.)

Tážeme-li se někoho po jeho stravovacích poměrech, klademe snad vždy na prvé místo otázku: »Kolik platíte?« A skutečně tato otázka jest — v době, kdy peníze jsou tak všeobecným měřítkem hodnot — nad jiné schopna podati nám o zkoumaných poměrech výstižný obraz. Podle udané ceny si dovedeme ve většině případů velmi rychle a dobře představit stravu poměry tázaného, zvláště když se jedná, jako v našem případě, aspoň zpravidla o stravování mimo rodinu a za plat.

Ani při šetření o stravovacích poměrech našeho vysokoškol. studentstva nechyběla tato důležitá otázka. Naše tab. 4. rozebírá odpovědi na ni podle jednotlivých skupin studentů s různě zajištěnou stravou, a to jen odpovědi posluchačů aspoň II. ročníku, z příčin již několikrát svrchu dotčených.

Přirozeně jest si nám tu všimati zejména toho, co jest specificky studentské, a bude proto především záhodno srovnati, do jaké míry jest dána základní linie studentských výdajů za stravu všeobecnými poměry a jak se od nich odchyluje. Bude tedy především velmi zajímavé srovnat vydání za stravu u studentů s tímž výdajem u ostatního obyvatelstva. Podle šetření Státního úřadu statistického činil měsíční průměr stravovacích výdajů za jednu spotřební jednotku (t. j. muže nejméně 19letého — jak vidno,

velmi dobře se hodící jednotka ke srovnání s naším šetřením) od polovice roku 1921 do pol. roku 1922*) (tedy za období téměř se kryjící se školním rokem 1921-22) pro rodiny dělnické 341.49 Kč, pro rodiny úřednické 454.82 Kč; za následující podobně vymezený rok činil tento průměr pro rodiny dělnické 299.24 Kč a pro úřednické 387.87 Kč (viz Zprávy S. Ú. S., roč. 1923, č. 1. a 77).

Z našeho šetření studentského nemůžeme sice uvést čísel tak přesných, ale přece je možno z daných schemat zkonstruovati si jistou náhražku průměru, totiž t. zv. *modus* čili veličinu *nejčastější*, normální. Pomáhá k tomu naše tabulka tím, že směřuje k určitému normálu cenové výše stravy našeho vysokoškoláka, která jest dána sazbou: *přes 200 do 300 Kč*. Že jest to veličina skutečně normální, dokazuje vzestupná tendence absolutních čísel i procent četnosti jednotlivých sazeb naší tabulky k této výši, která sama také zabírá ve všech letech více pozorovaných studentů než každá jiná sazba, totiž přes $\frac{1}{3}$ všech (nepočítaje ovšem ty, u nichž údaj o výši ceny stravy chybí); a také četnosti za tímto normálem, tedy vyšších sazeb, jeví zas až na jedinou malou výjimku trvale směr sestupný. Potvrzuje to také ta další okolnost, že z menší části zajištěná strava projevuje vliv na vzrůst tohoto procenta, byť i někde jen relativně, t. j. že nenastává tak značný pokles, jak by se dalo při zmenšení zajištěné stravy očekávati, na př. u zajištěných pouze obědů. Nasvědčuje to zřejmě tomu, že značný počet studentů snažil se neb musil zkombinovat svou stravu tak, aby její cena se pohybovala právě v těchto mezích.

I když vezmeme za základ svého srovnání krajní horní mez té střední veličiny, tedy 300 Kč, a nebudeme hleděti k tomu, že symetrický ráz našich řad — vzestup četností k tomuto schematickému normálu 200—300 Kč a pak opět souměrný celkem pokles v nich — ukazoval by spíše k průměru mezi 200 a 300 Kč, tedy k 250 Kč, a když uvážíme, že vysokoškolák stravuje se zpravidla mimo rodinu, kterážto strava je přirozeně mnohem dražší, než strava v rodině (s jakou počítá S. Ú. S.), dospíváme k závěru, že stravovací poměry našich studentů byly při nejmenším značně podprůměrné. Vysvítá to zejména

*) Za období předcházející (1920-21), jež by odpovídalo době, které se týkají příslušné údaje našeho 1. roku šetření, bohužel nemáme obdobných dat S. Ú. S. V »Čsl. stat. věstníku«, roč. III., str. 102 uvádí sic Dr. Čechrák podobnou tabulku starší, o níž na str. 82. tvrdí, že to je zpracování »za čtvrt roku« (srv. též str. 107), ale pro »pražské dělníky«, v tabulce té uvedené, neudává nikde doby, na kterou se šetření vztahuje, a průměr na spotřební jednotku pro rodiny ty vypočítává na 2355.44 Kč (za $\frac{1}{4}$ roku! tedy za 1 měsíc 785.14 Kč!) kdežto pro rodiny úřednické uvádí jej hned vedle, patrně za totéž období, čísla téměř polovičními, 1210.71 Kč v Praze a 1221.96 Kč mimo Prahu), takže málo pravděpodobného průměru onoho netroufáme si zde použiti.

Tab. Str. 4. Jaké byly rozdíly v průměrném měsíč. nákladu na stravu
Údaje všech posluchačů

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:	Kolik											
	celou stravu a vydalo za ni měsíčně průměrem Kč								jen sníd. a obědy a več., a vydali			
	do 60	přes 60-100	přes 100-200	přes 200-300	přes 300-400	přes 400-500	přes 500	údaj o výši chybí	do 60	přes 60-100	přes 100-200	chybí
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1 Universita: Právnícká fakulta: 1921-2	—	4	5	31	13	15	23	24	4	7	14	
2 1922-3	—	1	9	27	29	20	20	21	2	5	10	
3 1923-4	2	8	21	28	30	26	10	27	1	4	18	
4 Lékařská » 1921-2	—	5	24	37	24	25	27	84	4	11	32	
5 1922-3	—	1	8	15	27	11	—	6	—	2	36	
6 1923-4	2	2	4	14	26	14	5	10	3	1	36	
7 Přírodovědecká » 1921-2	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	
8 1922-3	—	1	1	4	6	3	1	5	—	1	3	
9 1923-4	1	—	3	10	2	1	1	4	—	1	5	
10 Filosofická » 1921-2	—	1	2	2	1	2	—	1	—	—	1	
11 1922-3	—	—	3	4	5	3	—	5	1	—	4	
12 1923-4	1	—	4	6	9	2	4	6	—	1	6	
13 Úhrnem 1921-2	—	10	31	72	39	42	51	110	8	18	47	
14 1922-3	1	3	21	50	67	37	21	37	3	8	53	
15 1923-4	6	10	32	58	67	43	20	47	4	7	65	
16 Technika: Odb. stroj. a elektr. 1922-3	1	1	21	37	21	15	13	13	1	9	22	
17 1923-4	4	4	22	37	21	10	9	13	6	4	53	
18 » chemický 1922-3	—	2	3	16	10	7	5	9	—	4	6	
19 1923-4	—	—	5	17	3	2	5	6	1	4	5	
20 » stavební a ost. 1922-3	—	—	4	11	11	7	10	4	—	4	10	
21 1923-4	1	—	9	14	10	5	8	7	1	2	16	
22 Úhrnem 1921-2	3	3	14	35	37	22	21	11	—	11	52	
23 1922-3	1	3	28	64	42	29	28	26	1	17	38	
24 1923-4	5	4	36	68	34	17	22	26	8	10	84	
25 Zvěrolékařská celkem: 1921-2	1	—	6	13	12	9	16	37	6	6	33	
26 1922-3	—	—	5	20	16	11	8	4	—	2	18	
27 1923-4	—	2	12	39	18	7	5	5	2	5	16	
28 Zemědělská: Odb. hospodář. 1921-2	1	1	10	19	14	18	8	1	1	1	8	
29 1922-3	1	—	5	10	13	9	9	8	—	2	3	
30 1923-4	—	—	2	23	11	5	6	11	1	1	18	
31 » lesnický 1921-2	2	5	22	30	15	6	6	15	—	2	14	
32 1922-3	—	1	6	17	12	4	4	3	—	1	10	
33 1923-4	—	2	7	20	6	2	4	5	1	4	7	
34 Úhrnem 1921-2	3	6	32	49	29	24	14	16	1	3	22	
35 1922-3	1	1	11	27	25	13	13	11	—	3	13	
36 1923-4	—	2	9	43	17	7	10	16	2	5	25	
37 Dohromady *) 1921-2	7	19	83	169	117	97	102	174	15	38	154	
38 1922-3	3	7	65	161	150	90	70	78	4	30	122	
39 1923-4	11	18	89	208	136	74	57	94	16	27	190	
40 » % z úhrnu příslušných 1921-2	0.9	2.5	10.8	22.2	15.2	12.6	13.3	22.7	2.3	5.8	23.5	
41 1922-3	0.5	1.1	10.4	25.8	24.1	14.4	11.2	12.5	0.5	4.1	16.5	
42 1923-4	1.6	2.6	12.9	30.3	19.8	10.8	8.3	13.7	2.4	4.1	29.1	

*) Odpadají zde nebo jsou zahrnuti ve sl. 9, 17, 25 a 33 studující, kteří měli stravu

našich vysokoškoláků podle toho, jakou stravu měli zajištěnu.*)
mimo I. ročníky.

z vysokoškoláků mělo v předchozím roce zajištěnu(y)																																
nebo sníd. a več. nebo obědy za stravu průměrem měs. Kč					jen obědy a vydali za stravu vůbec průměrně měsíčně Kč										jen večere nebo snídaně a vydali za stravu vůbec průměrně měsíčně Kč																	
přes 200-300	přes 300-400	přes 400-500	přes 500	údaj o výši chybí	do 60	přes 60-100	přes 100-200	přes 200-300	přes 300-400	přes 400-500	přes 500	údaj o výši chybí	do 60	přes 60-100	přes 100-200	přes 200-300	přes 300-400	přes 400-500	přes 500	údaj o výši chybí	do 60	přes 60-100	přes 100-200	přes 200-300	přes 300-400	přes 400-500	přes 500	údaj o výši chybí				
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33												
20	5	7	2	3	—	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
35	17	5	1	3	—	2	3	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2		
24	9	3	—	4	—	1	8	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3		
46	27	12	4	1	2	2	9	7	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4		
67	19	14	4	15	1	2	14	13	6	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5		
47	9	7	1	20	3	8	26	13	2	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6		
1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7		
8	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8		
4	1	—	—	—	—	1	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9		
1	1	—	1	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10		
3	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11		
11	3	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12		
68	34	19	7	6	2	3	13	9	5	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13		
110	37	19	5	21	1	4	19	18	10	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14		
78	20	10	2	26	3	11	40	17	3	4	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15		
64	26	3	5	17	1	2	12	11	4	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16		
63	5	—	3	19	4	5	18	18	2	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17		
14	8	—	1	6	—	1	3	4	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18		
21	6	—	—	11	1	—	5	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19		
24	10	5	—	2	—	1	3	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20		
19	7	3	—	8	—	2	2	11	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21		
101	36	7	8	6	—	5	31	36	15	4	1	3	2	4	33	49	16	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22		
102	44	8	6	25	1	4	18	21	7	2	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23		
103	18	3	3	38	5	7	25	32	3	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24		
43	26	11	6	7	3	3	20	27	8	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25		
65	21	12	8	4	2	3	9	9	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26		
29	10	3	—	5	—	1	9	5	2																							

z čísel za rok 1921-1922, kdy příslušný průměr v rodinách dělnických činil, jak uvedeno, 341 Kč, v rodinách úřednických 454 Kč. Za obnos ostatnímu obyvatelstvu průměrný, t. j. přes 300 do 500 Kč, stravovalo se tehdy u nás ze studentů s celou zajištěnou stravou pouze 160 čili 25.6%, při dvou druhých zajištěné stravy jen 169 studujících čili 22.9% z úhrnu studentů majících dva druhý stravy zajištěny, z těch pak, kdo mají zajištěny jen obědy, pouze 31 stud. čili 17.5% a při zajištěných jen večerích nebo jen snídaních jen jediný student.

Další zajímavé srovnání poskytuje časový vývoj těchto cenových řad. Shrňme-li různé cenové výše stravy ve tři základní skupiny, dostaneme tento přehledný obraz:

Ze všech studentů, kteří podali potřebná zde data, platilo měsíčně za stravu v předch. stud. roce, tedy

v r.:	nejvýš 200 Kč	přes 200—300 Kč	víc než 300 Kč
1920/21	28.4%	35.5%	36.1%
1921/22	21.6%	39.7%	38.7%
1922/23	34.8%	38.8%	26.4%

Znatelnou úchytku od očekávaného směru vývoje — totiž od zlevňování stravy — jeví rok druhý, jenž ukazuje naopak značné její zdražení: Studentů s levnější stravou (do 200 Kč) značně tu ubylo, v obou dražších skupinách však přibýlo. Jest to následek přelomu kursu čl. koruny v 2. polovici roku 1922 (viz Cenové zprávy S. Ú. S.). Tento pohyb, znázorněný maloobchodními potravinovými indexy pro Brno za průměry z měsíců leden až červen 1921, 1922 a 1923*), jeví se takto:

1921 : 1239
1922 : 1410
1923 : 881

(Podle Cen. zpráv S. Ú. S. r. 1922 č. 8 a násl.)

Účinky pohybu cen jest tu dobře pozorovati. Potravinový index druhého roku ukazuje proti roku předchozímu zdražení skoro o 14%. Tomu odpovídá — ovšem srovnáváme zde jen přibližně — skoro stejný vzrůst procenta studentů v obou dražších skupinách a ještě mnohem větší úbytek (o 24%) procenta těch, kteří vystačili na stravu se 200 neb méně Kč. Rok třetí jeví naopak proti předchozímu roku snížení cenového indexu

*) Ježto máme úřední čl. indexy maloobch. cen teprv od ledna 1921, nemůžeme tu bohužel srovnání prováděti za tytéž doby, jichž se týkají naše data (stud. l. 1920/1, 1921/2 a 1922/3). Používáme tu tedy průměrů (prostých, aritmetických) z indexů za posledních 6 měsíců každého z pozorovaných studijních let.

o 38%. Tomu však již odpovídá jen nepatrné zvýšení procenta studentů střední skupiny a větší sic, ale oněch 38% nijak nedosahující zvýšení u skupiny nejdražší (o necelá 32%). Potvrzuje se tu zkušenost, že studenti odkázaní na cizí lidi dvojnásob trpí nestálostí poměrů, jsouce stoupající drahotou zasaženi více než plně a okamžitě, nikoli však také tak klesáním cen:

Jak závisí výše stravného na rozsahu zajištění stravy? Bylo již výše řečeno, že zmenšený rozsah zajištěné stravy nese s sebou zejména vzrůst procenta těch, kdož se stravují v mezích 200—300 Kč a můžeme říci i všeobecně, že má vliv vůbec na zlacnění stravy, neboť k tomu cíli právě omezují studenti rozsah své zajištěné stravy. Krajinými případy jsou zde tedy celá strava zajištěná a na druhé straně jen večere nebo jen snídaně zajištěné. Srovnání obou skupin z prvního roku ukazuje překvapující rozdíly, co se výše stravného týče. Abnormální v poslední skupině jest zejména vysoké procento stravujících se za 200—300 Kč, t. j. 43.5% proti 22% skupiny první. Příčinu tohoto rozdílu nacházíme v tom, že cizinci, kteří onu skupinu s nejméně zajištěnou stravou tvoří, hlavně Jihoslovani a Bulhaři na technice, patrně dávají přednost nezajištěnému stravování ne tak z důvodů finančních, nýbrž spíše proto, že nebyli zvyklí na českou kuchyni. Nemůžeme tedy všeobecně říci, že by studenti této skupiny byli v ohledu stravovacím nejhůře postaveni, zvláště srovnáme-li je se skupinou těch, kdož měli zajištěny jen obědy, kde cenová hladina stravy jest poměrně nižší. — Pro poslední dvě léta vymyká se ona poslední skupina procentuálnímu porovnávání vůbec pro malá absolutní čísla.

V poměru skupiny s cele zajištěnou stravou ke skupinám ostatním lze vytknouti, že procenta studentů majících zajištěnou celou stravu vykazují mnohem menší soustředěnost k určité cenové výši než u studentů ve skupinách ostatních. Rozdíl ten jest způsoben jednak tím, že pro studenty mající zajištěnou celou stravu, tedy většinou studenty na bytě s celým zaopatřením, se určitý ceník teprve vyvíjí. To lze pozorovat i na těchto třech letech. Větší soustředěnost na straně druhé jest příčast zasluhu hlavně Akademické mensy.

Z údajů o nejnižších cenách stravy, t. j. do 60 Kč a do 100 Kč, jest ovšem nutno soudit, že to nejsou vydání za celou stravu, nýbrž, že tato vydání jsou spíše míněna jako dopltek, jako výdaje za část stravy, kterou si student nedovezl z domu, nedostal od příbuzných atd. Jest přirozeno, že postavení ani těchto studentů není v ohledu sociálním skvělé.

Za nejhůře situované lze pokládat studenty, kteří platí za stravu 100—200 Kč, protože u nich je zase možno předpokládat větší množství studentů samostatných, kteří jsou skutečně odkázáni jen na sebe samy. Procento jich činí u skupiny s cele

zajištěnou stravou průměrem za tři léta 11.5, v následujících skupinách 23.0 a 33.5 (v poslední skupině 36.6).

Co se týče nejvyšších výdajů za stravu, lze teprve o skupině se stupněm »nad 500 Kč« říci, že zahrnuje ty, kdož si mohou dopřát stravy prvotřídní. Takových je ve skupině s cele zajištěnou stravou — zase vždy průměrem za všechna 3 léta — 10.9%, a v následujících skupinách 2.4% a 1.2% (v posl. za 1 rok 0.9%). Značný rozdíl procenta prvního od ostatních dává zase soudit, že studenti zahrnutí ve skupině s cele zajištěnou stravou jsou mnohem lépe situováni než ostatní. Procento »nad 500 Kč« u skupin s částečně zajištěnou stravou by se ještě značně zmenšilo, kdybychom mohli odečísti ty, kdož mají stravu jen částečně zajištěnou pouze z toho důvodu, že častěji chodí do divadla a p., a nezajistují si tedy na př. večeri.

Rozdíly ve stravovacích výdajích u studentů jednotlivých vysokých škol jsou velmi nepatrné, a pokud jsou, značně se vyrovnávají během let. Podle těchto výdajů možno jednotlivé vysoké školy seřadit v tuto sestupnou řadu: vysoká škola zemědělská, zvěrolékařská, hned vedle ní technika a posléze universita. Při tomto postavení university však nutno bráti v úvahu, že zde značné procento údajů schází. (V roce I. 23.7%, II. 13.6% a ve III. 15.5%).

Uhrnem lze o výsledcích statistického šetření o studentských výdajích za stravu říci toto: Výdaje za stravu, které si může dovolit student-vysokoškolák, jsou daleko pod normální hladinou těchto výdajů u ostatního obyvatelstva. Vlivem všeobecného zlepšení hospodářských poměrů u nás a zásluhou podpůrných studentských institucí jest však také v této věci pozorovati poněkud zlepšování, aspoň v tom směru, že vzrůstá procento oněch skupin studentstva, které si mohou na stravu věnovati měsíčně větší částky peněz a klesá procento studentů s nejnižším nákladem na stravování. Vývoj směřuje tedy k tomu správnému stavu, aby studentstvo alespoň po této stránce vyrovnalo se jiným vrstám společenským a mohlo se tělesně lépe připravit pro zápas života.

JUSt. Karel Hlaváček.

(Prvou polovinu podstatně doplnil resp. přepracoval Dr. Dobroslav Krejčí.)

5. U koho se stravovali naši vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou.

Údaje všech pozorovaných studentů mimo I. ročníky.

(K tab. Str. 5.)

K náležitému poznání sociálních poměrů studenta nutno se zabývat také otázkou, kde se stravuje. (Srov. svrchu stať 2.) Při tom však padá na váhu též, do jaké míry má stravu za-

jištěnu. Touto kombinací obírá se naše tabulka 5. i tato stať. Tím naskytne se dobrá příležitost doplniti si úsudek o pokročilosti organizace různých institucí pečujících o ty studenty, kteří jsou sociálně slabší.

Všimněme si po té stránce nejprve jednotlivých vysokých škol, fakult a odborů. Předem budiž upozorněno, že se tu ze známých příčin nezabýváme údaji I. ročníků a že za základ procent jsou brána čísla udávající počet vyplněných a zde zpracovaných dotazníků (sl. 4. tab. 1 b).

Na universitě v prvním roce šetření máme celkem 802 odpovědi na pozorovanou zde kombinaci našich otázek*). Z nich 523, tedy asi dvě třetiny, čili 65.2%, týká se studentů se zajištěnou celou stravou; z těch daleko největší část stravovala se u rodičů (218), jen asi polovina toho počtu v Mense (118), nemnoho méně u bytných (95), za to jen 7% z celku v hostincích neb »vyvarovnách«, ještě o něco méně u příbuzných (31) a docela nepatrné zlomky jinde. Jen dvě jídla mělo zajištěno 237 případů čili 29.5% všech; zde připadá daleko největší počet na ty, kteří se stravovali v Mense akademické (159 t. j. 67% z těch 237 příp.). S radostí nutno konstatovati, že ti, kteří měli denně zajištěnou jen snídani nebo jen večeri, byli na celé universitě jen dva, kterýžto počet, ač je smutným zjevem, mizí v počtu šťastnějších soudruhů. Aspoň nejvydatnější jídlo, totiž obědy, mělo zajištěno 40 případů, z toho 29 v Mense.

Ze změn v následujících letech je nápadný zejména veliký pokles stravování v Mense u případů s cele zajištěnou stravou, jemuž tu odpovídá vzestup stravování hlavně u rodičů, a naopak silný vzrůst stravování v Mense u těch, kdo měli zajištěny dvojí stravu neb aspoň obědy. Jinak zůstaly celkem poměry, aspoň relativně, celkem skoro stejny.

Z jednotlivých fakult je právnícká nápadna neobyčejně malým počtem těch, kdo majíce zajištěnou celou stravu, používají akademické Mensy; v 2. roce šetření udán jich dokonce menší počet než těch, kdo se stravují v hostinci. Za to vykazuje fakulta tato absolutně i relativně největší počet těch, kteří mají celou stravu u rodičů. Jsou tedy poměry této fakulty v pozorovaném směru zřejmě mnohem příznivější než fakult ostatních. Z těch překvapuje u lékařské silný pokles stravování v Mense u studentů se zajištěnou celou stravou, u duchovnědné převaha stravování u bytných při studentech podobně zajištěných. U ostatních skupin zajištění má stravování v Mense přirozeně značnou převahu na všech fakultách, nejvíc u mediců. (Nepatrná čísla skupiny poslední — sl. 26 až 33 — nehodí se vůbec k rozboru).

*) Srovnej však poznámku na naší tabulce!

Tab. Str. 5. U koho se stravovali naši
Údaje všech poslů

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Kolik z vysoko-												
		celou stravu, stravovalo se								jen sníd. a obědy, nebo obědy a ve-				
		u rodičů	u jin. příbuz.	v Mense akad.	v jin. ústavu	u bytných	u hostinců a pod. v jin. domácn.	neudáno, kde	u rodičů	u jin. příbuz.	v Mense akad.	v jin. ústavu		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
1	Universita: Právník, fakulta:	1921-2	127	19	25	2	37	17	2	8	2	3	44	1
2		1922-3	141	26	24	3	51	29	11	5	3	3	66	1
3		1923-4	152	31	43	7	51	28	17	3	1	3	48	2
4	Lékařská >	1921-2	88	9	90	12	55	18	—	—	1	3	113	7
5		1922-3	102	20	21	5	43	18	1	3	—	—	142	2
6		1923-4	108	9	14	12	29	18	7	3	1	2	107	4
7	Přírodovědecká >	1921-2	1	1	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—
8		1922-3	12	3	10	2	10	5	6	—	—	—	13	—
9		1923-4	13	1	16	—	5	1	3	—	—	—	6	—
10	Filosofická >	1921-2	2	2	3	—	1	1	—	—	—	—	1	1
11		1922-3	13	2	7	2	11	2	3	—	1	—	6	—
12		1923-4	23	4	8	2	11	3	7	1	1	1	9	3
13	Úhrnem	1921-2	218	31	118	14	95	37	2	8	3	6	159	9
14		1922-3	268	51	62	12	115	54	21	4	4	2	227	3
15		1923-4	296	45	81	21	106	50	34	7	3	6	170	9
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	150	10	58	5	59	30	3	1	—	5	136	—
17		1923-4	126	11	43	6	56	24	3	9	—	1	136	3
18	> chemický	1922-3	54	6	19	2	30	7	3	—	—	—	43	—
19		1923-4	40	5	22	2	20	10	1	1	1	—	47	4
20	> stavební a ost.	1922-3	46	1	14	2	28	11	3	1	4	1	52	1
21		1923-4	61	5	22	2	23	12	2	1	1	—	47	4
22	Úhrnem	1921-2	213	27	18	4	64	16	1	4	5	9	191	2
23		1922-3	250	17	91	9	117	48	9	2	4	6	231	1
24		1923-4	227	21	87	10	99	46	6	11	2	1	230	11
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	30	11	9	2	31	11	—	—	—	—	112	3
26		1922-3	30	10	10	7	27	21	1	—	1	—	115	1
27		1923-4	25	9	34	1	45	34	2	1	2	1	58	1
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	21	6	30	2	48	17	—	—	—	—	45	—
29		1922-3	15	4	27	—	35	12	2	—	2	1	49	—
30		1923-4	9	2	20	3	30	9	5	6	2	—	45	1
31	> lesnický	1921-2	19	21	59	13	29	8	—	—	2	—	34	1
32		1922-3	12	4	29	—	33	8	2	2	2	1	56	—
33		1923-4	13	7	20	—	28	10	2	—	—	—	46	1
34	Úhrnem	1921-2	40	17	89	15	77	25	—	2	—	—	79	1
35		1922-3	27	8	56	—	68	20	4	2	4	2	105	—
36		1923-4	22	9	40	3	58	19	7	6	2	—	91	2
37	Dohromady*)	1921-2	501	86	234	35	267	89	3	12	10	15	541	15
38		1922-3	575	86	219	28	327	143	32	12	8	13	678	5
39		1923-4	570	84	242	35	308	149	49	25	9	8	549	23
40	v % z úhrnu příslušné skupiny	1921-2	40	8	7	19	1	29	21	8	7	2	27	6
41	(sl. 2 až 9 resp. 10 až 17,	1922-3	40	3	6	15	3	19	22	10	2	5	0	8
42	18 až 25 neb 26 až 33):	1923-4	39	5	7	16	6	2	4	21	1	0	2	3

*) Někteří studenti, zvláště s celou zajištěnou stravou, stravovali se na různých v obou příslušných sloupcích. Proto je součet sl. 2 až 9 této tabulky značně větší

vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou.
chačů mimo I. ročníky.

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Kolik z vysoko-																	
		celou stravu, stravovalo se								jen sníd. a obědy, nebo obědy a ve-									
		u rodičů	u jin. příbuz.	v Mense akad.	v jin. ústavu	u bytných	u hostinců a pod. v jin. domácn.	neudáno, kde	u rodičů	u jin. příbuz.	v Mense akad.	v jin. ústavu							
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
1	Universita: Právník, fakulta:	1921-2	127	19	25	2	37	17	2	8	2	3	44	1					
2		1922-3	141	26	24	3	51	29	11	5	3	3	66	1					
3		1923-4	152	31	43	7	51	28	17	3	1	3	48	2					
4	Lékařská >	1921-2	88	9	90	12	55	18	—	—	1	3	113	7					
5		1922-3	102	20	21	5	43	18	1	3	—	—	142	2					
6		1923-4	108	9	14	12	29	18	7	3	1	2	107	4					
7	Přírodovědecká >	1921-2	1	1	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—					
8		1922-3	12	3	10	2	10	5	6	—	—	—	13	—					
9		1923-4	13	1	16	—	5	1	3	—	—	—	6	—					
10	Filosofická >	1921-2	2	2	3	—	1	1	—	—	—	—	1	1					
11		1922-3	13	2	7	2	11	2	3	—	1	—	6	—					
12		1923-4	23	4	8	2	11	3	7	1	1	1	9	3					
13	Úhrnem	1921-2	218	31	118	14	95	37	2	8	3	6	159	9					
14		1922-3	268	51	62	12	115	54	21	4	4	2	227	3					
15		1923-4	296	45	81	21	106	50	34	7	3	6	170	9					
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	150	10	58	5	59	30	3	1	—	5	136	—					
17		1923-4	126	11	43	6	56	24	3	9	—	1	136	3					
18	> chemický	1922-3	54	6	19	2	30	7	3	—	—	—	43	—					
19		1923-4	40	5	22	2	20	10	1	1	1	—	47	4					
20	> stavební a ost.	1922-3	46	1	14	2	28	11	3	1	4	1	52	1					
21		1923-4	61	5	22	2	23	12	2	1	1	—	47	4					
22	Úhrnem	1921-2	213	27	18	4	64	16	1	4	5	9	191	2					
23		1922-3	250	17	91	9	117	48	9	2	4	6	231	1					
24		1923-4	227	21	87	10	99	46	6	11	2	1	230	11					
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	30	11	9	2	31	11	—	—	—	—	112	3					
26		1922-3	30	10	10	7	27	21	1	—	1	—	115	1					
27		1923-4	25	9	34	1	45	34	2	1	2	1	58	1					
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	21	6	30	2	48	17	—	—	—	—	45	—					
29		1922-3	15	4	27	—	35	12	2	—	2	1	49	—					
30		1923-4	9	2	20	3	30	9	5	6	2	—	45	1					
31	> lesnický	1921-2	19	21	59	13	29	8	—	—	2	—	34	1					
32		1922-3	12	4	29	—	33	8	2	2	2	1	56	—					
33		1923-4	13	7	20	—	28	10	2	—	—	—	46	1					
34	Úhrnem	1921-2	40	17	89	15	77	25	—	2	—	—	79	1					
35		1922-3	27	8	56	—	68	20	4	2	4	2	105	—					
36		1923-4	22	9	40	3	58	19	7	6	2	—	91	2					
37	Dohromady*)	1921-2	501	86	234	35	267	89	3	12	10	15	541	15					
38		1922-3	575	86	219	28	327	143	32	12	8	13	678	5					
39		1923-4	570	84	242	35	308	149	49	25	9	8	549	23					
40	v % z úhrnu příslušné skupiny	1921-2	40	8	7	19	1	29	21	8	7	2	27	6					
41	(sl. 2 až 9 resp. 10 až 17,	1922-3	40	3	6	15	3	19	22	10	2	5	0	8					
42	18 až 25 neb 26 až 33):	1923-4	39	5	7	16	6	2	4	21	1	0	2	3					

místech, (na př. obědy a večere brali v Mense, snídaně u bytných), i jsou počítáni než čísla sl. 5. v tab. Str. 2 b a p.

Na *technice* v prvním roce ze 790 pozorovaných případů mělo 44% celou stravu zajištěnu, a to téměř ze dvou třetin u rodičů, 29% jen dvě jídla, a tu největší část jich připadá na akademickou Mensu (asi 24%). Těch pak, kteří měli jen obědy zajištěny, je 12.4%, z čehož 11.3% stravovalo se v akademické Mense. V prvním roce se uvádí na technice 117 posluchačů, kteří měli zajištěny tolik snídaně nebo večere, což činí 14.8% z celkového počtu. Zjev tento bylo by mnohem snadněji vysvětliti v druhém roce, a to značným přílivem cizinců — Rusů, jichž počet se v druhém roce na technice ztrojnásobil (stoupl totiž ze 62 na 188); ježto však v 2. roce tato nejneprůzračnější skupina naopak ohromně poklesla (ze 117 na pouhé 5), zdá se, že ony údaje 1. roku spočívají na nějakém nedorozumění, které se až v následujících letech napravilo. Není tedy radno srovnávati na technice data z různých let.

Spíše možno tu srovnávati data o jednotlivých odborech. Tak na př. v druhém roce šetření z celkového počtu našich případů na technice (900) mělo celou stravu zajištěnu na odboru strojnickém a elektrotechnickém 55%, na chemickém 13.4% a na stavitelském a ostatních 11.7%. Chceme-li však již z fakta, na kterém odboru mělo více posluchačů zajištěno celou stravu, přibližně usuzovati na celkové poměry veškerého studentstva toho odboru, poslouží nám k tomu ještě lépe tato čísla: na odboru strojnickém a elektrotechnickém mělo v 2. roce z 525 případů celou stravu zajištěnu 60%, v tom 28.5% u rodičů, 11% v Mense, skoro právě tolik u bytných, necelých 6% v hostincích a nepatrné zlomky jinde; na odboru chemickém ze 187 případů mělo celou stravu zajištěnu 64.7%, a to 29% u rodičů, ale jen 10.1% v Mense, ale 16% u bytných; na odboru stavitelském a ostatních ze 188 případů mělo 56% zajištěnu celou stravu, a to 24.5% u rodičů, jen 7.4% v Mense, ale dvakrát tolik u bytných.

Na *zvěrolékařské škole* mělo v prvním roce ze 314 případů zajištěnu celou stravu 50%, z těch pak u bytných o 1 víc než u rodičů, a u příbuzných i v hostinci o 2 víc než v Mense, kdežto z těch 44%, kteří tam měli zajištěna dvě jídla, i z dalších 25% se zajištěnými pouze obědy ohromně většiny se stravovaly naopak v Mense. Na *zemědělské* vys. škole ze 378 případů 69% mělo zajištěnu celou stravu, a to jen 10.6% u rodičů, ale 23% v Mense a bez mála 20% u bytných; jen dvě jídla mělo tam zajištěno 26% případů, v tom 20.9%, tedy asi čtyři pětiny stravujících se v akademické Mense; tamtéž se stravovali téměř všichni z těch 3% všech případů, kteří na zemědělské škole měli denně jen obědy zajištěny.

Z toho zřejmo, že poměry posluchačů na zemědělské vysoké škole byly v prvním roce o více než o polovinu lepší než na vysoké škole zvěrolékařské.

V druhém a třetím roce počet posluchačů *zvěrolékařské školy* značně klesá. Tento úbytek jeví se tu jedině u těch, kteří mají zajištěny pouze obědy; relativně se tu tedy poměry v pozorovaném zde směru zlepšily.

Na *zemědělské škole* se v následujících dvou letech poměry horší: ubývá těch, kteří mají celou stravu zajištěnu, zejména u rodičů a v Mense, přibývá značně jen případů se zajištěnými pouze obědy a objevují se ti, kteří mají jen snídaně nebo večere zajištěny. Příčinu je hledati ve velkém přílivu Rusů, neboť v prvním roce bylo tu zapsáno 19 posluchačů národnosti ruské, v druhém roce počet jich stoupl na 123 (největší to přírůstek jich na všech vys. školách brněnských). Ježto také tito nově přiblíží uprchlíci činili tu údaje o svých stravovacích poměrech v uplynulém roce, zhoršili tím ovšem velmi značně data o celé své škole.

Z přehledu tohoto možno aspoň přibližně souditi, na které vysoké škole byli posluchači, pokud se stravy týče, nejlépe situováni. Nejlépe se podle toho stravovali posluchači university, za nimi stojí posluchači zemědělské školy, pak techniky, nejhůře v tomto směru na tom byli posluchači zvěrolékařství.

Všimněme si nyní poměrů na všech pozorovaných školách **dohromady**.

V prvním roce našeho pozorování vykazuje naše tabulka úhrnem 1227 případů se zajištěnou celou stravou. Z toho se stravovalo 40.8% u rodičů, 7% u příbuzných, 19.1% v Mense, 2.9% v jiném ústavu, 21.8% u bytných, 7.2% v hostinci, 0.2% jinde, kdežto 12 studentů neb 1% neudalo, kde. Tyto poměry se ve 2. a 3. roce pozorování jen málo změnily; stálý poměrný úbytek, ač ne veliký, jeví studenti se zajištěnou celou stravou u rodičů (pokles s 40.8 na 39%) a u jiných příbuzných (se 7 na 5.7%), stálý vzrůst stravování v hostinci (se 7.2 na 10.2%) a »jinde« (hlavně ve vlastní domácnosti, s 0.2 na 3.3%).

Ale názornější obraz sociálních poměrů obdržíme, přivedeme-li údaje naší tabulky do poměru s úhrnem všech pozorovaných studujících vůbec. V prvním roce šetření činil úhrn všech pozorovaných studujících mimo I. ročník 2095. U rodičů mělo z nich celou stravu 23.9%. Proti tomu jen 11.2% z nich se stravovalo v Mense, kdežto asi 19 procentům všech bylo dobrým postavením rodičů neb jinak umožněno, zaplatiti si celou stravu buď u bytných nebo v hostinci a pod., neb v nějakém jiném ústavě nebo ve vlastní domácnosti. Z toho jest patrné, že stravovací poměry našeho studentstva v I. roce šetření nebyly celkem špatné. Rok druhý vykazuje ještě lehké zlepšení poměrů. Tu mělo celou stravu u rodičů 24.7% studentů, v Mense 9.5% a u bytných nebo v hostinci atd. 22.9%. Všude vidíme mírné přibývání procent, jen u studentů odkázaných pouze na Mensu lze viděti pokles s 11.2% na 9.5%.

V třetím roce pokleslo procento stravovaných cele u rodičů na 23.4% a u bytných, v hostinci atd. na 22.2%, stoupl však procento odkázaných cele na Mensu (9.9%); celkem jsou tu tedy odchylky malé a poměry dosti ustáleny.

Dvojí jídlo denně zajištěné vykazovalo v 1. roce 707 případů. Z toho stravovalo se nejvíce v Mense (76.6%), pak u bytných (11%), po té v hostincích a p. (6.2%), kdežto u rodičů jen 1.4%, u jiných příbuzných 2.2%, v jiném ústavě než v Mense 2.1% a jinde jen 0.4%. Rozdíl výsledků 2. a 3. roku šetření jest celkem nepatrný.

Studenti mající zajištěny *jen obědy* stravovali se s víc než $\frac{1}{3}$ v Mense, po té nejvíce v hostincích.

Jen večere neb snídaně zajištěno mělo tak bohudík málo studentů (nehledíme-li na zjevně nespolehlivé údaje techniků za 1. rok šetření), že není potřeba obíratí se tu jimi zvlášť.

Uvažujeme-li o *tabulce jako celku*, shledáváme, že stravování studentstva v době šetření bylo v pozorovaném směru celkem uspokojivé. Převládaly a stoupały celkem nejlepší a nejvíce přirozenější způsoby stravování: celá strava u rodičů a u bytných, částečná v Mense. Tyto poměry se však od té doby jistě ještě zlepšily, hlavně u studentstva, nemajícího výhod stravování u rodičů, a to vlivem nových různých institucí a organizací na podporu studentů, takže možno doufati, že dnes je naše studentstvo v tomto směru poměrně dobře zaopatřeno.

JUSt. Antonín Puchnar a JUSt. Karel Nippert.

6. Zač dostávali stravu naši vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou.

(K tab. Str. 6.)

Naše tabulka je cenným doplňkem tabulek 1. a 2., kombinující data o zdrojích stravy s daty o různém rozsahu jejího zajištění. Zajímá nás přirozeně netoliko, zač naši studenti dostávali stravu vůbec, ale i, jaké jsou v tom rozdíly u jednotlivých skupin jejich podle toho, jakou stravu měli zajištěnu. Poněvadž jde o vyšetření poměrů studentstva vysokoškolského, jest i tu při zpracování vyloučen I. ročník, jehož údaje se vztahují na poslední rok studia středoškolského.

Hned při prvním pohledu na tabulku zjistíme potěšitelný zjev, že asi polovice oné většiny studentů, která měla zajištěnu celou stravu, dostávala ji zdarma, polovice za plný plat. Číslo udávající počet těch, kteří měli celou stravu za snížený plat nebo většinou zdarma, za vyučování a p., jsou malá a často se při nich jeví velké odchylky od průměru, takže lze souditi na jejich nahodilost, i není radno příliš se jimi obíratí.

Celou stravu úplně zdarma mělo v prvním roce pozorování 500 studentů, t. j. 23.9% všech vysokoškoláků, ve 2. roce 565 studentů, t. j. 24.3%, ve 3. roce 555. Na universitu připadá v prvním roce 43% zdarma stravujících, druhý rok znamená přírůstek 3.7%, ve 3. roce je vzrůst ještě intensivnější, 5.5%. Kdežto na universitě bylo zdarma stravujících v 3. roce nejvíce, znamená na technice tento rok pokles. V prvním roce je jich zde 42.4%, druhý rok přináší nepatrný přírůstek (0.4%), ale třetí rok značný pokles na 39.3%. Na vysoké škole zvěrolékařské počet zdarma stravujících klesá se 7% všech přes 5.5% na 4.1%. Podobnou tendenci jeví i vys. škola zemědělská, kde procento klesá se 7.2 přes 4.6 na 4. V průměru všech tří let tedy asi polovice zdarma stravujících připadá na universitu, 40% pak na techniku, ačkoliv universitáni tvoří zhruba vzato jen něco přes $\frac{1}{3}$ všech vysokoškoláků, technici rovněž tak. Naproti tomu jen 10% zdarma stravujících připadá na ostatní dvě vysoké školy, ač jejich posluchači dohromady dávají asi $\frac{1}{4}$ vysokoškoláků.

Vysvětlení je na snadě. Je přirozeno, že většina zdarma stravujících dostávala stravu od rodičů resp. příbuzných. Proto je jich tak veliký počet na universitě a technice, poněvadž většina abiturientů středních škol brněnských se sem dává zapsati. Jeť studium pro ně, bydlící a stravující se zdarma u rodičů, celkem málo nákladné. Minimální počet jich bychom však našli na druhých dvou vysokých školách zdejších, na něž, snad z vrozené náklonnosti, jdou většinou hoši venkovští. Mimo to jsou na těchto školách značně zastoupeni cizinci. Proto je procento zdarma stravujících na nich tak nepatrné. Větším počtem cizích posluchačů, jmenovitě Slováků, kteří sice mají Komenškého universitu, ale nemají posud své techniky, a pak Rusů, si vysvětlíme také, proč je procento zdarma stravujících na technice hodně menší než na universitě, při přibližně stejném absolutním počtu posluchačů. Přílivem Rusů, který právě v pozorovaných letech techniku zasáhl, si zároveň vysvětlíme, proč naše procento na technice klesá, zatím co na universitě stále stoupá.

Doklad o tom, že uvedená tvrzení jsou správná, podá nám pozorování zdarma stravujících u srovnání s celkovým počtem posluchačů jednotlivých škol. Můžeme ovšem pozorovati jen poměry prvních dvou let, ježto pro rok třetí chybí (v době sepsání této stati) potřebná data.

Na universitě stravuje v prvním roce zdarma 29.1% všech universitánů; v druhém roce jest to procento skoro stejné: 29.2%. Stejně procento znamená ovšem při absolutním vzrůstu posluchačů poměrný vzrůst počtu zdarma stravujících. Na jednotlivých fakultách však není té relativní shody jako u celku. Nejmírnější rozdíl vykazuje fakulta lékařská,

Tab. Str. 6. Žač dostávali stravu naši
Údaje všech poslu-

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Kolik vysoko-											
		celou stravu a dostávalo ji								jen sníd. a obědy, neb neb obědy a večeře a			
		zdarma		za plat		za vyuč. n.j. práci		neudáno, zač		zdarma		za plat	
		zcela	většinou	snížený	plný	zcela	z části	zcela	většinou	snížený	plný		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	Universita: Právníc. fakulta:	121	5	15	86	1	3	6	3	13	10	39	
2		131	5	23	92	2		9	3	8	5	59	
3		149	1	10	136			5			1	61	
4	Lékařská >	93	9	12	111	1			7	19	20	90	
5		108	1	4	75			3	3	2	8	144	
6		112	1	7	65			4	1	1	3	118	
7	Přírodovědecká >	1		1	2			1			1	1	
8		14	1	1	23				1	2	1	9	
9		12		1	20			1				11	
10	Filosofická >	2			7							4	
11		13		1	19					2	2	3	
12		19	1	2	28			1	1		2	12	
13	Úhrnem	217	14	28	206	2	3	7	10	32	31	134	
14		266	7	29	209	2		12	7	14	16	215	
15		292	3	20	249			11	2	1	6	202	
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	147	6	3	97	2		4	8	4	8	120	
17		120	3	10	98	2		9	3	1	9	135	
18	> chemický	52	1	1	46			2	9		2	34	
19		40	2	2	33			1	1		2	53	
20	> stavební a ost.	43	1	2	44			2	3	5	5	45	
21		58	2	3	48	1		1	3		2	54	
22	Úhrnem	212	4	14	24	1	1	4	8	4	7	185	
23		242	8	6	187	2		8	20	9	15	199	
24		218	7	15	179	3		11	7	1	13	242	
25	Zvěrolékařská celkem:	35	3	7	47	1		1	6	26	21	83	
26		31		11	51			2		3	12	113	
27		23		4	83	1					2	67	
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	20	4	6	61		1			5	5	43	
29		14	1	5	44			5	3	2	5	38	
30		9		2	50			6	2			50	
31	> lesnický	16	4	8	72			1	1	2	1	33	
32		12		3	42	1		1	1	1	4	55	
33		13	1	2	42	1		1			3	50	
34	Úhrnem	36	8	14	133		1	1		7	6	76	
35		26	1	8	86	1		6	4	3	9	93	
36		22	1	4	92	1		7	2		3	100	
37	Dohromady	500	29	63	410	4	5	13	24	69	65	478	
38		565	16	54	533	5		28	31	29	52	620	
39		555	11	43	603	5		29	11	2	24	611	
40	∇ % z úhrnu sl. 2-8 resp. 9	48.8	2.8	6.2	40.0	0.4	0.5	1.3	3.7	10.7	19.1	74.5	
41	až 15, 16-22, 23-29:	47.1	1.3	4.5	44.4	0.4		2.3	4.1	3.8	6.8	81.5	
42		44.5	0.9	3.5	48.4	0.4		2.3	1.6	0.3	3.6	91.9	

rysokoškoldci s různě zajištěnou stravou.
chačů mimo I. ročníky.

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Kolik vysoko-														
		celou stravu a dostávalo ji								jen sníd. a obědy, neb neb obědy a večeře a						
		zdarma		za plat		za vyuč. n.j. práci		neudáno, zač		zdarma		za plat				
		zcela	většinou	snížený	plný	zcela	z části	zcela	většinou	snížený	plný					
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
1	rysokoškoldci s různě zajištěnou stravou.	1														
2	chačů mimo I. ročníky.	1														
3		1														
4		1														
5		3														
6		2														
7																
8		1														
9																
10																
11																
12																
13		1														
14		1														
15		8														
16		3														
17		2														
18		2														
19		3														
20																
21																
22		1														
23		8														
24		11														
25		2														
26		2														
27		1														
28		1														
29		8														
30		1														
31		8														
32		2														
33		1														
34		2														
35		2														
36		2														
37		5														
38		27														
39		17														
40		0.2														
41		0.3														
42		2.6														

2.5%, největší fakulta filosofická, kde dotyčné procento stoupá z 12.5 na 26.5. Stejně poměry jako na universitě jsou i na technice. — Na vysoké škole zvěrolékařské a zemědělské jsou v 1. roce poměry stejné (něco přes 11% posluchačů stravuje zdarma), ve 2. roce procento u veterinářů vzrůstá na 11.8%, na škole zemědělské klesá na 8%.

Vidíme tedy, že na universitě a technice stravuje zdarma průměrně třikrát tolik posluchačů jako na vysoké škole zvěrolékařské a zemědělské. Důvody byly uvedeny. Co se týče zdarma stravujících na posledních dvou vysokých školách, lze mít za to, že dostávají stravu u příbuzných, respektive dojíždějí z okolí. Mimo to i někteří cizinci, jmenovitě Rusové, dostávali zdarma stravu, po př. i byt u rodin, jimž emigrace nebyla lhostejna.

Počet pozorovaných, majících celou stravu za plnou cenu, roste úměrně s lety. Vzrůst ten je i absolutní i relativní.

Největší část, průměrně 43.5% celou stravu plně platících, připadá na universitu. V 1. roce je to 50.2%, v 2. a 3. roce procento klesá asi na 40. Vysvětlíme si to, když si vzpomeneme, že právě naopak procento zdarma stravujících tu stoupá s 43.4 na 52.6. Zajímavé je, že fakulta medicínská vykazuje úbytek platících plnou cenu, zatím co na všech ostatních fakultách se jeví zvýšení. Celkový pokles počtu universitánů platících plnou cenu zjistíme i při relativním pozorování v rámci university: v 1. roce jí platí 27.6% všech universitánů, v 2. roce jen 23%. Ježto pak stoupá značně ve 2. roce počet těch, kteří mají za plnou cenu jen snídaně a obědy, respektive jinou kombinaci, nebo jen obědy (viz tab. sl. 12 a 19), nutno z toho usuzovati na zhoršení stravovacích poměrů u universitánů, které nastalo snad v důsledku zdražení potravin v druhém roce našeho pozorování. Index potravinový nám skutečně ukazuje, že ceny jsou v 1. roce pozorování 9násobkem cen předválečných, v 2. roce pak stoupají na 12násobek. V roce 3. ceny opět klesají na 8násobnou hodnotu předválečnou. Zlepšení stravovacích poměrů studentstva universitního, které pozorujeme z tabulky, s tím patrně úzce souvisí.

Zcela zvláštní jsou poměry na technice. Zde se totiž (ve sl. 5.) setkáváme s paradoxem, hraničícím s nemožností. V 1. roce má celou stravu za plnou cenu jen 24 studujících, příštího roku již 187 studujících, rok třetí se podobá druhému. Absolutní rozdíl roku prvního a druhého činí tedy 163 studující. Relativně vzato: v prvním roce platí plnou stravu jen 3.3% techniků (27.6% universitánů), v druhém roce už normálně 22.5% (na universitě 23%). Z celkového počtu plnou cenu platících zaujímají technické prvý rok jen 5.9%, teprve druhý rok přiměřeně svému počtu 35.1%. Jak si vysvětliti abnormitu prvního roku? Nejde-li tu jen o nějaké nedorozumění při vyplňování dotazníků v prvním roce šetření, mohlo by býti příčin několik. Hlavní z nich uka-

zuje asi sl. 19. a 26. tabulky: Jen obědy platilo totiž v prvním roce plně 85 techniků, v roce druhém pouze 49. Jen snídaně nebo jen večere v roce prvním 103 technici, ve druhém roce pouze 1. Pravděpodobně tedy technické kupovali snídaně, obědy a večere zvlášť (cizinci snad z nezvyklosti na českou kuchyň) a podle toho sloupce v prvním roce vyplnili. Částečnou příčinou přesunu může býti i vlna ruských studentů-emigrantů, která právě v r. 1922—23 zaplavila techniku. Dostávající peněžitě podpory od ministerstva zahraničí, kupovali si tyto studenti stravu v mensách, hostincích a p. zvlášť.

Korelace mezi jednotlivými sloupci tabulky pozorovaná vysvitne nám jasně zejména při pozorování ostatních dvou vysokých škol brněnských. Kdežto na celkovém počtu zdarma stravujících participují tyto školy každá průměrně 5%, značí u veterinářů průměrně 11.6% těch, kteří platí plnou cenu, posluchači vys. školy zemědělské dokonce v prvním roce pozorování 52% (ačkoliv znamenají jen asi 1/3 vysokoškolského studentstva), v druhém roce jejich procento však klesá na polovici. Pozorováno v rámci jednotlivých škol, vzrůstá procento plně platících u veterinářů ze 14 na 19.4, na vysoké škole zemědělské činí v prvním roce 44, v druhém klesá na 26.5. Snad zřízení agrární mensy způsobilo tak veliký přesun u posluchačů zemědělské školy. Skutečně vidíme z tabulky, že vzrůstá v 2. roce počet těch, kteří mají zajištěny za plný plat jen obědy, resp. obědy a večere.

Celou stravu za plat snížený mělo postupně 63, 54 a 43 posluchačů. Čísla jednotlivých vysokých škol jsou tak nepatrná, že se vymykají zákonu velkých čísel. Že jde o pouhé nahodilosti, vysvitne nám nejlépe, srovnáme-li po té stránce techniku s vysokou školou zvěrolékařskou. Na technice bylo nejprve 22.2% ze všech stravujících za sníženou cenu, v 2. roce právě polovina, v 3. roce třikrát tolik jako ve druhém (34.9%). Na zvěrolékařské škole v prvním roce 11.2%, ve druhém dvakrát tolik, ve třetím pak víc než dvakrát méně než ve druhém.

Stejně nahodilými jsou patrně data v řadě jiných sloupců, obsahujících vesměs malá čísla. Pozornost budí jen ještě sloupec 12. a 19.

Sloupec 12. se týká studujících, kteří platili plně snídaně a obědy, nebo snídaně a večere, resp. obědy a večere, sloupec 19. pak posluchačů, kteří měli za plnou cenu zajištěny jen obědy. Údaje v nich obsažené jsou zajímavé při srovnávání s údaji sloupců 2. a 5., proto na ně bylo poukázáno při rozboru těchto sloupců; zejména nutno zdůrazniti, že výchylky některého sloupce jsou vždy v úzké korelaci k přesunům ve sloupcích ostatních. — Jinak nelze říci ničeho, čeho by nebylo lze vyčísti z tabulky hlavní nebo z tabulky s čísly relativními, kterou pro větší názornost připojuji. Mimo to jsou u některých škol i v těchto

K tab. Str. 6. Tabulka poměrných čísel.

ŠKOLY:	Rok:	Sl. 2. v %	Sl. 4. v %	Sl. 5. v %	Sl. 11. v %	Sl. 12. v %	Sl. 19. v %	Sl. 2. v %	Sl. 5. v %
		dolejších úhrnů jejich						celkového počtu stud. téhož druhu	
		3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Universita: Právníc. fakulta:	1921-2	24.2	23.8	21.1	15.4	8.2	2.6	37.6	26.7
	1922-3	23.2		17.3	9.6	9.5	2.8	34.0	23.9
	1923-4	26.8		22.5	4.2	10.1	6.1		
Lékařská »	1921-2	18.6	19.1	27.1	30.8	18.8	9.1	23.2	27.7
	1922-3	19.1		14.1	15.5	23.2	25.5	25.7	17.9
	1923-4	20.2		10.8	12.5	19.3	26.5		
Přírodovědecká »	1921-2	0.2	1.6	0.5	1.5	0.2	0.6	12.5	25.1
	1922-3	2.5		4.3	1.9	1.5	0.7	24.6	40.3
	1923-4	2.2		3.3	—	1.8	3.7		
Filosofická »	1921-2	0.4	—	1.7	—	0.8	0.6	12.5	43.7
	1922-3	2.3		3.5	3.8	0.5	2.9	26.5	38.8
	1923-4	3.4		4.6	8.3	1.9	0.9		
Úhrnem	1921-2	43.4	44.4	50.2	47.7	28.1	12.8	29.1	27.6
	1922-3	47.1	53.7	39.2	30.8	34.7	31.9	29.2	23.1
	1923-4	52.6	46.5	41.2	25.1	33.1	37.2		
Technika	1921-2	42.4	22.2	5.9	10.8	38.7	54.5	29.1	3.3
	1922-3	42.8	11.1	35.1	28.8	32.1	34.8	29.2	22.5
	1923-4	39.3	34.9	29.7	54.2	39.6	34.4		
Vys. škola zvěrolékařská	1921-2	7.1	11.2	11.5	32.3	17.4	26.9	11.1	14.9
	1922-3	5.5	20.4	9.6	23.1	18.2	17.7	11.8	19.4
	1923-4	4.1	9.3	13.8	8.3	11.1	8.8		
Vys. škola zemědělská	1921-2	7.2	22.2	32.4	9.2	15.9	5.8	11.9	44.1
	1922-3	4.6	14.8	16.1	17.3	15.1	15.6	8.1	26.5
	1923-4	4.1	9.3	15.3	12.5	16.4	19.6		
Všechny vys. školy dohromady	1921-2	100	100	100	100	100	100	23.9	20.4
	1922-3	100	100	100	100	100	100	24.3	24.2
	1923-4	100	100	100	100	100	100		

rubrikách jen malá čísla, z nichž nelze vyvozovati velkých závěrů. Tím spíše, že již 4 roky uplynuly od doby, kdy byly údaje sebrány. Zatím se leccos změnilo, zejména i v otázce stravovací; bohuďák na prospěch studentstva. Nově vystavěné koleje jednak poskytly studentstvu levný byt a tím mu umožnily věnovati větší částku na stravování, jednak mu samy stravu levně dávají, ať už úplně (Sušilovy koleje), ať jen částečně (odbočka ak. Mensy v Kounicových kolejích). Vedle Mensy akademické, jejíž zásluhy o studentstvo jsou v tomto ohledu jedinečné, vznikly mensy akademiků agrárních, židovských a bulharských, nemajetným studentům jsou poskytovány Sborem soc. péče obědy a večeře, případně i strava zlepšená, takže možno říci, že v otázce stravovací je o brněnské vysokoškolské studentstvo postaráno úspěšně. Je to také nutné, aby se právě otázce stravovací věnovala pozornost největší, neboť vysokoškolské studium

je namáhavé, vyžaduje vydatného stravování, a nejednou byl u chudého studenta pro nedostatečnou stravu akademický titul vykoupěn zdravím. A přece ukončení studia neznačí poslední metu, naopak, je to začátek praktického života, a životní boj žádá lidí zdravých a silných.
JUSt. Josef Hrbáček.

7. Jak si naši vysokoškoláci s různě zajištěnou stravou opatrovali ostatní nezajištěnou stravu.

Podle údajů všech posluchačů mimo I. ročník.

(K tab. Str. 7.)

Pohlížíme-li na stravovací poměry studentů, jichž strava byla zajištěna pouze z části, ať již větší či menší, mohou ve příčině způsobu, jak si opatřují ostatní, nezajištěnou stravu, nastati v podstatě jen dvě možnosti: buď si ji shánějí sami nebo jim ji posílají čas od času rodiče, aniž by však to bylo možno považovati za pevné zajištění. Oba tyto způsoby jsou velmi rozdílné svou povahou, neboť v prvním případě namáhavý mnohdy způsob získávání nezajištěné stravy je často na úkor studia, kdežto v druhém případě, kdy student dostává ostatní stravu od rodičů, třeba že ji nemá zajištěnou, jde zajisté o způsob mnohem výhodnější a méně obtížný.

Naše tabulka, týkající se pouze studentů se stravou jen částečně zajištěnou, pohybuje se přirozeně v okruhu studentů, jejichž soc. poměry jsou zpravidla horší jiných. Tento okruh zahrnuje po celá tři léta přibližně kolem 600 studentů, t. j. asi pětinu veškerého studentstva čes. vys. škol brněnských.

Úplnost, t. j. počet odpovědí, týkajících se této rozebírané otázky, je vzhledem k ostatním odpovědím o poměrech stravovacích dobrá, neboť v I. roce (1921/22) pouze 7 studentů neodpovědělo na tyto otázky, v II. roce jejich počet vlivem techniky rapidně vzrostl na 30, kdežto zase ve III. roce (1923/24) byla úplnost 100%. Na technice — snad právě vlivem cizinců — byla neúplnost často značná a je to lehce vysvětlitelné speciálně při této kombinaci, kde je zapotřebí, aby odpověď na obě otázky byla uvedena, jinak je kombinace vyloučena.

Nejhorskší poměry po této stránce jsou u těch, kteří mají zabezpečeny jen snídaně, poněvadž mají vlastně zajištěnou nej-lacinější, ale také nejmenší část stravy, kdežto ostatní (především obědy a večeře) si musejí obstarávat sami. Je jich průměrně 9 čili jen 2.3% všech studentů s částečně zajištěnou stravou. V I. roce je jich nejvíce (16), vlivem techniků, kde vůbec poměry stravovací byly špatné, patrně také pro značný počet cizinců-émigrantů na této škole; snad by tomu nasvědčoval nápadný pokles ve II. roce (3), vzniklý opět působením techniky. V III. roce lze pozorovati opět celkové

Tab. Str. 7. Jak si naši vysokoškoláci s různě zajištěnou
Údaje všech poslu-

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Kolik z vysokoškoláků, kteří								
		jen obědy a večeře			jen snídaně a obědy			jen snídaně a večeře		
		opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů	neudali to	opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů	neudali to	opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů	neudali to
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Universita: Právníc. fakulta:	22	7	2	7	15	4	—	—	—
2	1922-3	21	23	—	10	7	—	1	—	—
3	1923-4	11	8	—	11	10	—	—	—	—
4	Lékařská >	54	20	—	28	17	—	1	2	—
5	1922-3	43	28	—	12	14	—	2	—	—
6	1923-4	31	14	—	7	9	—	1	—	—
7	Přírodovědecká >	1	—	—	1	1	—	—	—	—
8	1922-3	7	4	1	—	—	—	—	—	1
9	1923-4	1	1	—	4	4	—	1	—	—
10	Filosofická >	1	—	—	1	2	—	—	—	—
11	1922-3	1	4	—	—	1	—	—	—	—
12	1923-4	3	2	—	2	3	—	—	—	—
13	Úhrnem	78	27	2	37	35	4	1	2	—
14	1922-3	72	59	1	22	22	—	3	—	1
15	1923-4	46	25	—	24	26	—	2	—	—
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	56	22	16	13	9	5	2	—	—
17	1923-4	35	14	—	18	3	—	—	—	—
18	> chemický	20	5	—	4	1	—	1	—	—
19	1923-4	21	—	—	7	2	—	1	—	—
20	> stavební a ost.	16	9	2	9	4	1	—	1	—
21	1923-4	19	4	—	3	1	—	3	1	—
22	Úhrnem	22	21	—	5	4	—	1	2	—
23	1922-3	92	36	18	26	14	6	3	1	—
24	1923-4	75	18	—	28	6	—	4	1	—
25	Zvěrolékařská celkem:	87	24	—	10	10	—	4	3	—
26	1922-3	58	21	—	6	3	—	—	—	—
27	1923-4	13	4	—	10	10	—	24	7	—
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	26	19	—	3	11	—	—	—	—
29	1922-3	20	2	—	2	6	—	1	—	—
30	1923-4	14	3	—	5	2	—	—	1	—
31	> lesnický	3	4	—	4	5	—	—	—	—
32	1922-3	23	11	—	4	3	—	—	—	—
33	1923-4	16	4	—	7	1	—	1	—	—
34	Úhrnem	29	23	—	7	16	—	—	—	—
35	1922-3	43	13	—	6	9	—	1	—	—
36	1923-4	30	7	—	12	3	—	1	1	—
37	Dohromady	216	95	2	59	65	4	6	7	—
38	1922-3	265	129	19	60	48	6	7	1	1
39	1923-4	164	54	—	74	45	—	31	9	—
40	Dohromady v %	58.1	37.3	28.6	15.9	25.5	57.1	1.6	2.8	—
41	1922-3	59.4	56.1	63.4	13.5	20.9	20.0	1.6	0.4	3.3
42	1923-4	40.0	35.8	—	18.7	29.8	—	7.6	6.7	—

stavou opatrovali ostatní, nezajištěnou stravu.
čačů mimo I. ročnky.

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		měli v předchozím roce zajištěny									Ze všech pozorovaných vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou				
		jen obědy,			jen večeře,			jen snídaně,			kolik studujících			kolik %	
		opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů	neudali to	opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů	neudali to	opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů	neudali to	opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů	neudali to	opatrovali si ostatní stravu sami	dostávali ostatní stravu od rodičů
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
1	1	3	1	—	—	—	—	—	30	25	7	8.1	9.8		
2	5	4	—	—	—	—	—	—	37	34	—	8.3	14.8		
3	9	2	—	—	—	—	—	—	31	20	—	7.6	13.2		
4	19	7	—	—	—	—	—	1	103	46	—	27.7	18.7		
5	22	14	—	—	—	—	—	—	79	56	—	17.7	24.3		
6	40	15	—	1	—	—	—	—	80	38	—	19.5	25.2		
7	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	0.5	0.4		
8	6	2	—	—	—	—	—	—	7	5	2	1.6	2.2		
9	2	—	—	—	—	—	—	—	12	7	—	2.9	4.6		
10	5	1	—	—	—	—	—	—	4	2	—	1.1	0.8		
11	—	2	—	—	—	—	—	—	6	6	—	1.3	2.6		
12	—	2	—	—	—	—	—	—	7	8	—	1.7	5.3		
13	22	10	1	—	—	—	—	1	139	74	7	37.4	29.7		
14	32	20	—	—	—	—	—	—	129	101	2	28.9	43.9		
15	55	21	—	1	—	—	—	2	130	73	—	31.7	48.3		
16	23	10	4	—	1	—	—	1	95	42	25	21.3	18.3		
17	33	4	—	1	1	—	—	2	89	23	—	21.7	15.2		
18	14	2	—	—	—	—	—	—	39	8	—	8.7	3.4		
19	—	—	—	6	1	—	—	—	35	3	—	8.5	2.7		
20	9	3	—	1	—	—	—	—	35	17	3	7.9	7.4		
21	11	3	—	—	—	—	—	—	36	9	—	8.8	6.7		
22	19	14	—	2	2	—	—	15	64	50	—	17.2	19.6		
23	46	15	4	1	1	—	—	1	169	67	28	37.9	29.1		
24	44	7	—	7	2	—	—	2	160	35	—	39.7	23.2		
25	24	49	—	—	—	—	—	—	125	87	—	33.6	34.1		
26	19	7	—	—	—	—	—	—	83	31	—	18.6	13.5		
27	—	—	—	—	—	—	—	2	49	21	—	12.7	13.9		
28	4	3	—	—	—	—	—	—	33	33	—	8.9	13.7		
29	3	4	—	—	—	—	—	—	28	13	—	6.3	5.7		
30	17	3	—	—	—	—	—	3	39	11	—	9.5	7.3		
31	4	2	—	—	—	—	—	—	11	11	—	2.9	4.3		
32	10	4	—	—	—	—	—	—	37	18	—	8.3	7.8		
33	8	6	—	—	—	—	—	—	32	11	—	7.8	7.3		
34	8	5	—	—	—	—	—	—	44	44	—	11.8	17.3		
35	13	8	—	—	—	—	—	2	65	31	—	14.6	13.5		
36	25	9	—	—	—	—	—	3	71	22	—	17.3	14.6		
37	73	78	1	2	2	—	—	16	372	255	7	100	100		
38	110	50	4	1	1	—	—	3	446	230	30	100	100		
39	124	37	—	8	2	—	—	9	410	151	—	100	100		
40	19.6	30.6	14.3	0.5	0.7	—	—	4.3	100	100	100	—	—		
41	24.7	21.8	13.3	0.2	0.4	—	—	0.6	100	100	100	—	—		
42	30.2	24.5	—	2.7	1.3	—	—	2.2	100	100	100	—	—		

zhoršení, takže zřejmo, že tyto poměry nebyly ještě ustáleny. Na jiných vysokých školách se vyskytují případy se zajištěnou snídaní toliko ojediněle; jen poměry stravovací na hospodářském odboru vys. školy zemědělské dávají tušiti, že vývoj se tam po této stránce zhoršuje. Bylo pozorováno, že tento odbor má vůbec mnohé soc. poměry velmi špatné.

Jinak nutno však posuzovati okolnost, když vysokoškolák dostával ostatní stravu od rodičů. Příčinou budou tu spíše mimořádné okolnosti, zvláštní poměry rodinné a p., ale nikdy stav sociálně tak špatný, jaký byl právě nastíněn. Také nepatrný počet — průměrně 4 studenti, t. j. 2% všech studentů s částečně zajištěnou stravou a opět nejvíce na technice a hosp. odb. vys. školy zemědělské — ukazuje, že tu běží o poměry výjimečné.

Relativně nejlepší stravovací poměry ze studentů jen částečně zajištěných mají ti, kteří mají *zabezpečeny obědy a večere* a ostatní nezajištěnou stravu dostávají od rodičů aneb si ji konečně obstarávají sami. Posléze uvedených je průměrně 215 studentů, t. j. 52,5% všech studentů s částečně zajištěnou stravou, takže aspoň polovina z nich má stravovací poměry po této stránce ještě dosti dobré. Největší jejich počet v II. roce (265 = 59,4%) je způsoben z valné části technikou a z ní opět nejvíce stroj. odborem. Ač soc. poměry na technice jsou špatné, je tento příznivý celkem zjev způsoben asi značným počtem výdělečně činných, majících tudíž zajištěnou podstatnou část své stravy buď za své úkony nebo za získané peníze. S tím souvisí i ta okolnost, že v II. roce klesl počet výdělečně činných, ale zároveň stoupl počet nedostatečně stravovaných a studentů se stravou jen částečně zajištěnou.

Probírána po této stránce *podle jednotlivých vys. škol a fakult*, ukazuje naše tabulka, že z u n i v e r s i t y nejvíce medicové si sami opatrovali ostatní nezajištěnou stravu (především snídaní), kdežto ostatní stravu měli zajištěnou, ale jak se zdá v nedostatečné míře. Nejméně posluchači filosofie a přírodních věd; zdá se, že u obou jsou to skutečně příznivé poměry stravovací, jak možno usuzovati z této tabulky, ale oni také si nejmeně stěžují na nedostatečnost své stravy; tak na př. v I. roce u přírodovědců si tak stěžovalo pouze 1,4%, ve II. 2,0% všech posluchačů přírodovědecké fakulty, u filosofů dokonce v I. roce nikdo, ve II. jen 2,5% všech posluchačů filosofické fakulty, kdežto u mediců činila ta procenta v I. roce 26,5, ve II. 18,7%. A také na přírodovědecké a filosofické fakultě bylo nejvíce výdělečně činných (přes 40% všech posluchačů). Tyto příznivé poměry jsou však u nich jen v otázce stravovací; jinde jsou velmi špatné. Na vys. škole zvěrolékařské a zemědělské, zvláště na hosp. odboru, je též značný počet posluchačů, majících tyto příznivé podmínky stravovací, ač i tam bývají jinak

poměry nepříznivé. Z toho by se mohlo usuzovati, že studenti kladou na zajištění své stravy největší důraz a obětují jim pohodlí svého bytu a p. Ve III. roce šetření nastává celkový pokles v této skupině, což je zhoršení daného stavu, jmenovitě když se zdá, že rozdíl se přesunul na skupiny méně příznivé, kde počet tohoto roku všude poněkud stoupl.

Ještě poněkud příznivější je stravování těch, kteří majíce *obědy a večere zajištěny*, dostávají snídani od rodičů; poměry tohoto druhu tvoří přechod ke studentům s úplně zajištěnou stravou. Průměrně patří sem 59 posluchačů, t. j. 43% všech studentů se zajištěnými obědy a večerami. Nejvíce je jich v II. roce pozorování a poměry na jednotlivých vysokých školách jsou celkem analogické s dosud vyličenými.

Poměrně mnohem méně je těch, kteří mají *zajištěny obědy a snídani*, kdežto *večere si opatřují sami*. Nejvíce je jich v III. roce pozorování a bude to částečně — jak už bylo řečeno — následek zhoršení stravovacích poměrů v předešlých skupinách. Ještě méně je těch, kteří nezajištěnou ostatní stravu (především tedy večere) dostávají od rodičů a jejich počet neustále klesá; zdá se, že zjevy tohoto druhu souvisí s neurovanými hospodářskými poměry poválečnými a že se časem zkonsolidují.

Skupiny posléze uvedené jsou obě celkem příznivé, další však — *zajištěny jsou jen snídani a večere* — už vstupují do špatných poměrů stravovacích, neboť zde musejí si studenti opatrovati hlavní část stravy — obědy, ačli jich ovšem nedostávají od rodičů. Obou případů je celkem dosti málo (dohromady průměrně 19 studentů — 6,6%), nejhorší poměry jsou na vys. škole zvěrolékařské, nejlepší na filosofické fakultě. Zvlášť málo je těch, kteří dostávali nezajištěné obědy od rodičů; jsou to ojedinělé případy mimo vys. školu zvěrolékařskou, kde ve III. roce pozorování bylo takových vysokoškoláků 7. Emigrace a vůbec cizinci nemají na tyto případy žádného vlivu a domněnka vyslovená v předchozím podobném případě platí i zde. Že tu běží o poměry mimořádné, o tom svědčí i malý počet vysokoškoláků v těchto skupinách.

Mnohem více však je těch, kteří mají *zajištěny jen obědy* (zpravidla v Mense), kdežto ostatní stravu si obstrávají sami nebo ji dostávají od rodičů. Kombinace tohoto druhu je velmi častá. Těch, kteří si nezajištěnou stravu (snídani a večere) *opatřují sami*, je průměrně 102, t. j. 24,8% všech posluchačů s částečně zajištěnou stravou. Nejvíce na tomto počtu participuje technika. Ti, kteří dostávají ostatní stravu od rodičů — průměrně 55 (25,6%) — patří asi z valné části k studentům dojíždějícím do přednášek z okolí brněnského; počet jejich stále klesá, právě tak jako dojíždějících, a to asi vlivem kolejí.

Nejméně konečně bylo těch, kteří měli *zajištěny jen večeře* a ostatní si kupovali sami nebo dostávali od rodičů. Průměrně byli to jen 3 studenti, kteří si opatrovali ostatní stravu sami, vesměs to technikové. Ti, kteří ostatní nezajištěnou stravu dostávali od rodičů, byli taktéž toliko z techniky, a to v I. roce 2, ve II. jen 1, ve III. opět 2. Je zřejmo, že tato skupina s poslední (kde zajištěny jsou jen snídaně, viz výše) tvoří výjimku rázu čistě nahodilého.

V celku pozorováno, jeví se poměry našeho studentstva čes. vys. škol brněnských po této stránce jako velmi neustálé. Sledovati tu lze značné přesuny a to svědčí o neurovnaných dosud celkových poměrech sociálních doby poválečné. Celá řada soc. institucí v době našeho šetření teprve zahajovala svou činnost a státní podpory nemohly býti tak velké, aby bylo možno vyhověti všem žadatelům. Ale poměry od té doby se přec jen lepší. Proto, ačkoli podle naší tříleté statistiky posluchačů s částečně zajištěnou stravou bylo by lze očekávati zhoršení, přece zkušenost ukazuje, že vývoj v pozdějších letech nešel tímto směrem, nýbrž možno říci, že právě v otázce stravovací nastalo u našeho studentstva značné zlepšení.

JUC. Hynek Masařík.

8. Jak posuzovali naši vysokoškoláci svou stravu různě zajištěnou.

(K tab. Str. 8.)

Nikdo zajisté neupře, že nejpřednějším cílem snažení všech lidí je zaopatření se hmotně, t. j. zajistiti si především nejnutnější životní potřeby: stravu, byt a oděv ve slušné, byť i jen skromné míře. Proto jistě právem bylo ve statistickém šetření o sociálních poměrech vysokoškoláků v Brně zdůrazněno, kde a jak bydleli, kde a jak se stravovali a jaká byla jejich strava. V případě posledním, jímž se tu jediné budeme obírat, nutno si arci předem uvědomiti, že příslušná data jsou č i s t ě s u b j e k t i v n í; arci přichází tu též v úvahu, z jakého prostředí, kraje nebo země studenti přicházeli.

V rozebírané tabulce máme dvojí data: o tom, pokud se studenti najedli, a o tom jak svou stravu posuzovali, tedy data o kvantitě a kvalitě jejich stravy; obojí pak jsou kombinována s rozsahem zajištění stravy. Při údajích týkajících se k v a n t i t y nutno si uvědomiti, že strava, jež jednomu stačí docela ukojiti jeho potřebu, druhému jeví se nedostačující. Tu zajisté se uplatňují různé momenty; na jedné straně slabší tělesná konstrukce, dieta, ať již nucená nebo dobrovolná, na straně druhé silná konstrukce zdravého těla, různá cvičení a sport. Při vysvětlování posudků subjektivních, týkajících se j a k o s t i stravy, nutno zase bráti zvláštní zřetel na ciziaci, na studenty pocházejí-

cí ze vzdálenějších krajů. Že právě značná většina těch, kteří svou stravu posuzovali jako nedostatečnou, jsou cizinci, o tom svědčí následující okolnost: V prvním roce šetření posuzovalo 17 akademiků bulharské národnosti svou stravu jako nedostatečnou. V druhém roce však, kdy si zřídili vlastní menu, poněvadž jim česká kuchyně nevyhovovala, klesl počet případů na jeden, tedy sestup se 39.6% na 2.7%.*) Konečně jinak tutéž stravu posuzuje dítě ze zámožné rodiny a opět jinak dítě ze středních nebo dokonce chudých vrstev lidových.

Poněvadž data tato jsou subjektivní a tím nezpůsobila objektivní kontroly osobami třetími, aspoň ne do značné míry, jsou i výsledky závislé na dobré vůli jednotlivců. Ale poněvadž je nemožno věřiti ve zlomyslnost valné části našich vysokoškoláků, uplatňuje se tu výborně zákon velkých čísel, takže možno i na základě subjektivních údajů obdržeti dosti přesný obraz jak o kvalitě tak i o kvantitě studentské stravy u nás.

Udává-li nám naše tabulka na př. v prvním roce pozorování 1024 případů různým způsobem *zajištěné celé stravy*, nutno jistě ke správné ilustraci jejich stravovacích poměrů ještě dodati, jaká byla jejich strava kvantitativně a kvalitativně. Byl značný počet studujících, kteří sice měli celou stravu zajištěnu, ale přece najedli se nedostatečně anebo jejich strava byla nevalná nebo dokonce špatná. Tedy nebyl se svou stravou vždy spokojen, kdo ji měl celou zajištěnu. Tak v I. roce šetření z 1024 případů bylo pouze 69.6% těch, kteří udali, že se najedli vždy do syta, a jen 17.5% uznalo stravu za výbornou. Naopak je poměrně malé procento těch, kteří se najedli nedostatečně (1.3% vždy, 1.6% většinou), kdežto značný počet je těch, kteří posuzovali svou stravu jako nevalnou (6.6%) a špatnou (1.3%). Je tedy již z toho zřejmo, že není žádné přímé závislosti neboli pozitivní korelace mezi posudky kvantity a kvality stravy.

Ale všimněme si blíže *jednotlivých vysokých škol a fakult.*

K vůli snadnějšímu přehledu vytvořme si z údajů týkajících se celé stravy dvě schematisované skupiny. Jedna obsahuje sloupce 2, 3, 4 a druhá ostatní; prvé schéma označíme »dostatečně«, druhé »nedostatečně« (týká se kvantity). Podobně si schematisujeme i data o kvalitě. Prvé tři sloupce označíme názvem »dobrou«, ostatní »špatnou«. Schemata jsou tvořena i proto, aby v poměru k »dostatečně« a »dobře« stravě lépe vynikla její »nedostatečnost« a »špatnost«, o což při tomto šetření vlastně a hlavně jde.

Na u n i v e r s i t ě mělo v I. roce podle naší tabulky zajištěnu celou stravu 477 posluchačů. Z nich 91.2% udalo, že se najedli »dostatečně«, 7.6% »nedostatečně« a pak 73.8% udalo,

*) Viz I. část této publikace str. 62.—65.

Tab. Str. 8. Jak posuzovali naši vysoko-
Údaje všech poslucha-

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Kolik z vysokoškol., kteří měli zajištěnou celou stravu,											
		se najedli						měli stra-					
		do syta		do polos.		nedostali.		výbornou		dobrou		neudáno, jak	
		vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Universita: Právníc. fakulta:	1921-2	188	11	24	6	1	7	31	3	162	17	
2		1922-3	196	17	15	9	3	21	45	3	142	28	
3		1923-4	216	33	17	1	1	21	69	6	132	54	
4	Lékařská >	1921-2	133	42	23	18	3	7	39	1	107	57	
5		1922-3	121	21	14	8	3	2	22	45	1	71	
6		1923-4	114	20	15	5	6	29	35	3	79	29	
7	Přírodovědecká >	1921-2	4	1	—	—	—	—	—	—	3	2	
8		1922-3	24	4	—	7	1	3	10	1	11	12	
9		1923-4	18	9	2	2	—	3	5	—	10	12	
10	Filosofická >	1921-2	5	2	2	—	—	—	2	—	6	1	
11		1922-3	23	3	2	3	2	—	10	—	15	5	
12		1923-4	39	6	1	5	—	—	13	—	22	13	
13	Úhrnem	1921-2	330	56	49	24	4	7	72	2	278	77	
14		1922-3	364	45	31	27	9	3	46	110	5	239	
15		1923-4	387	68	31	29	7	—	53	122	9	243	
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	174	31	21	14	2	3	14	54	11	111	
17		1923-4	150	33	16	11	3	3	26	55	4	104	
18	> chemický	1922-3	68	5	7	7	4	3	8	23	4	35	
19		1923-4	54	9	4	3	3	—	5	29	—	27	
20	> stavební a ost.	1922-3	69	3	6	3	2	4	5	20	2	41	
21		1923-4	80	12	6	9	2	—	4	26	3	45	
22	Úhrnem	1921-2	230	5	—	4	5	16	55	39	117	21	
23		1922-3	311	39	34	24	8	10	27	97	17	187	
24		1923-4	284	54	26	23	8	3	35	110	7	176	
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	65	8	10	5	2	—	4	30	—	44	
26		1922-3	50	15	6	12	1	1	10	11	2	42	
27		1923-4	50	16	12	14	1	4	14	10	2	43	
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	59	12	7	12	1	1	—	17	1	40	
29		1922-3	31	9	8	9	2	—	10	8	—	32	
30		1923-4	35	6	5	6	1	—	14	9	1	24	
31	> lesnický	1921-2	29	24	26	16	3	3	—	5	—	47	
32		1922-3	17	11	6	15	3	2	5	11	1	11	
33		1923-4	31	3	7	10	1	2	6	8	—	22	
34	Úhrnem	1921-2	88	36	33	28	4	4	—	22	1	87	
35		1922-3	48	20	14	24	5	2	15	19	1	43	
36		1923-4	66	9	12	16	2	2	20	17	1	46	
37	Dohromady	1921-2	713	105	92	57	14	16	27	179	42	526	
38		1922-3	773	119	85	87	23	16	98	237	25	511	
39		1923-4	787	147	81	82	18	9	122	259	19	508	
40	∇ % z úhrnu příslušné skupiny:	1921-2	69.6	10.3	9.9	5.6	1.3	1.6	2.6	17.5	4.1	51.4	
41		1922-3	64.4	9.9	7.1	7.2	1.9	1.3	8.2	19.7	2.2	42.5	
42		1923-4	63.2	11.8	6.5	6.6	1.4	0.7	9.8	20.8	1.5	40.8	

školači svou stravu různě zajištěnou.
čů mimo I. ročníky.

udává, že		Kolik z vys. stud., kteří měli zajištěny jen sníd. a obědy nebo jen obědy a večere, udává, že												Kolik z v. st., kteří měli zajišt. jen sníd. a več. nebo jen obědy, nebo jen več., nebo jen sníd., udává, že																											
		se najedli vždy nebo většinou						měli stravu vždy nebo většinou						se najedli vždy nebo většinou						měli stravu vždy nebo většinou																					
		do syta		do polosyta		nedostatečně		neudáno, jak		výbornou		dobrou		nevalnou		špatnou		údaj o tom chybí		do syta		do polosyta		nedostatečně		neudáno, jak		výbornou		dobrou		nevalnou		špatnou		údaj o tom chybí					
		vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou	vždy	většinou								
13		14		15		16		17		18		19		20		21		22		23		24		25		26		27		28		29		30		31		32		33	
1	15	4	7	34	22	6	2	2	44	15	1	2	4	2	—	1	—	4	3	—	—	4	3	—	—	1	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
2	15	4	25	24	36	13	5	1	34	29	6	8	4	5	3	1	—	7	3	—	—	7	3	—	—	1	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
3	14	1	25	28	26	4	4	2	40	15	3	2	5	10	—	2	—	10	5	—	—	10	5	—	—	—	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
4	17	5	—	54	54	17	1	4	79	33	10	—	16	15	8	—	3	25	7	—	—	25	7	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
5	11	4	24	54	66	20	16	1	74	44	17	20	9	27	7	7	—	33	10	—	—	33	10	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
6	13	2	28	45	51	10	17	4	68	34	6	11	21	31	8	3	2	40	15	—	—	40	15	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
7	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
8	2	—	3	2	10	1	—	—	9	4	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
9	4	—	3	5	4	1	—	1	5	4	—	—	4	3	2	—	—	5	3	—	—	5	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
10	—	—	—	2	2	—	—	—	3	1	—	—	2	1	—	—	—	2	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
11	3	—	—	2	3	2	—	—	4	3	—	—	2	2	1	—	—	2	3	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
12	3	—	—	8	6	—	—	—	1	9	4	—	2	3	1	1	—	1	3	2	—	1	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
13	32	9	7	92	78	23	3	6	128	49	11	2	23	18	8	1	3	32	11	—	—	32	11	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
14	31	8	52	82	115	36	21	2	121	80	23	28	16	34	12	8	—	44	16	—	—	44	16	—	—	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
15	34	3	56	86	87	15	21	8	122	57	9	13	32	47	11	5	3	58	25	—	—	58	25	—	—	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
16	19	3	17	44	71	14	16	7	83	32	6	17	8	20	10	2	7	24	6	—	—	24	6	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
17	10	3	25	60	55	8	32	4	104	27	1	19	17	15	10	18	3	31	10	—	—	31	10	—	—	2	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
18	8	2	10	10	18	12	6	3	15	19	3	6	3	8	2	2	1	5	5	—	—	5	5	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
19	7	1	2	16	27	4	9	—	38	4	2	12	1	7	2	3	—	5	5	—	—	5	5	—	—	3	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
20	6	1	8	22	26	3	4	2	34	9	6	4	10	5	—	1	—	14	1	—	—	14	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
21	5	1	5	17	25	8	3	1	37	11	2	2	7	13	3	1	1	15	6	—	—	15	6	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
22	10	2	16	103	59	16	15	13	143	20	4	13																													

že měli stravu »dobrou« a 24% »špatnou« (míněno v našem smyslu). (V obou případech 2.2% nepodalo posudku.) Aniž bychom totéž uváděli o jednotlivých fakultách zvláště, stačí jen říci, přihlížíme-li také na údaje v dalších dvou hlavních skupinách sloupců, že *největší procento »nedostatečně« stravovaných bylo na fakultě lékařské*, menší na právnické; na přírodovědecké a filosofické se tento případ v I. roce šetření vůbec nevyskytuje; ovšem měli fakulty ty v tom roce jen nepatrný počet posluchačů. Rovněž po stránce kvalitativní nejhůře svou stravu posuzují *medici*. Zjev, že poměry v tomto ohledu jsou na fakultě lékařské nejhůře, je snadno vysvětlitelný, uvážíme-li, jakého nákladu vyžaduje studium medicíny a jak mnoho času pohltí tu řada praktických cvičení, jež odnímají medikovi možnost nějakým výdělkem zlepšiti své hmotné postavení. Bez vlivu tu jistě není i značná účast cizinců na fakultě lékařské, kterážto okolnost na jiných fakultách pravidlem odpadá. — V dalších letech jsou poměry přibližně stejné.

Také na *technice* jsou poměry procentuálně přibližně hodně podobné, ba místy do značné míry stejné. V druhém roce jeví se na technice zhoršení a to asi jako důsledek trojnásobného zvětšení počtu posluchačů ruské národnosti (ze 62 na 188).*)

Ze všech vysokých škol nejhůře posuzovali svou stravu posluchači školy *zemědělské*. Tak v I. roce více než 18% z těch, kteří měli celou stravu zajištěnou, udávalo svou stravu jako »nedostatečnou« (v našem smyslu) a 43% uznávalo ji za »špatnou«. O málo lepší byly poměry na škole *zvěrolékařské* a *řádkové*. Rok následující znamená na obou školách zhoršení. Tak na *zvěrolékařské* 32.6% těch, kteří měli zajištěnou celou stravu a na *zemědělské* škole 46% posuzovalo svou stravu jako »špatnou« (v našem smyslu). Příčinu opět nutno hledati ve značném přílivu cizinců.

Studenti, kteří měli *zajištěnu jen část své stravy*, dělí naše tabulka na dvě skupiny, podle toho, zda měli zajištěny 1. *jen snídaně a obědy, nebo jen obědy a večere*, či 2. *jen snídaně a večere nebo jen jediné denní jídlo*. Jeví se tu oproti skupině s cele zajištěnou stravou značný vzestup procent týkajících se nedostatečnosti a špatné kvality stravy. V druhém roce tato data ještě značně stoupají, svědectví to zhoršených stravovacích poměrů na všech pozorovaných vysokých školách.

Jakkoliv poměry stravovací v šetřeném ohledu byly na některé vysoké škole a fakultě přímo neuspokojivé, přece, uvážíme-li, že tu jde o data toliko subjektivní, při nichž můžeme i značně sleviti z daných údajů a vypočtených výsledků, možno říci, že *v celku* studentů »nedostatečně« stravovaných a těch,

*) Viz I. část této publikace str. 20.—21.

kterí posuzovali svou stravu jako »špatnou« (v našem smyslu) bylo u nás poměrně málo.

K redukcii výsledků tu oprávněuje nejen subjektivnost pozorovaných znaků, ale i ta okolnost, že právě otázkám tohoto druhu nevěnovali naši studenti náležitou pozornost. Svědčí o tom fakt, že každým rokem vzrůstá nepoměrně počet těch, kteří vůbec posudků nepodávají. Přesto nutno konstatovati, že výsledky šetření o stravovacích poměrech byly značně osvětleny a objasněny i těmito subjektivními posudky. Dnes by ostatně výsledky takového šetření byly pravděpodobně ještě uspokojivější, jak co do úplnosti, tak zejména v tom, že by ukázaly již lepší sociální postavení studentstva, díky značně zatím pokročilým organizacím a institucím sociálně studentským.

JUST. Antonín Puchnar.

9. *Jak měli zajištěnu stravu posluchači různé národnosti.*

Údaje posluchačů mimo I. ročník.

(K tab. Str. 9. a i b.)

Kombinuje-li se zajištěná strava s národností posluchačů čes. vysokých škol brněnských, činí se tak proto, aby stravovací poměry studentstva těchto škol byly co nejpodrobněji objasněny poukázáním na možnou snad souvislost mezi národností a zajištěnou stravou. Posluchači jsou rozvrženi podle národnosti do čtyř oddílů a to v I. oddílu jsou posluchači národnosti československé, ve II. posluchači jiné slovanské národnosti, tedy především ruské (rusínské, ukrajinské), pak srbo-chorvatské, slovinšské, bulharské a polské, ve III. oddílu posluchači národnosti německé a ve IV. posluchači jiné národnosti, tedy především židovské, pak maďarské, rumunské a v nepatrném počtu ostatních neuvedených národností. Při celkovém posuzování jednotlivých dat (údajů) nutno bráti zřetel jednak k početnosti národnosti československé, jež tvoří přes $\frac{3}{4}$ celku, takže jen necelá $\frac{1}{4}$ všech připadá na ostatní národnosti, především na ruskou, a dále na to, že hlavně příslušníci jiných slovanských národností studovali na brněnských vysokých školách za docela mimořádných okolností.

Tyto se jeví především ve zhoršených soc. poměrech a vidíme to i při stravě, neboť příslušníci *jiné slovanské národnosti* mají relativně nejmenší počet posluchačů s *celou zajištěnou stravou*, v I. roce 33.8% všech příslušníků jiné národnosti slovanské (rozebírají se jen poměry posluchačů II. a vyšších ročníků), kdežto tytéž poměry u jiných národností jsou příznivější. Nejinak je tomu i *v následujících letech*; v I. roce měli sice zajištěnu celou stravu toliko 44 posluchači, v dalších letech jejich počet stoupá, až ve III. roce je dosaženo maxima 89 posluchačů, ale relativně klesá jejich počet neustále vlivem abso-

lutně velkého přílivu jinოსlovanských posluchačů vůbec, jenž se v naší tabulce projevuje hlavně vzrůstem ve skupinách se zajištěnými jen obědy a večeřemi, neboť jen obědy. Přece však lze usuzovati, že se jejich stravovací poměry po pozorované stránce zlepšily: Mělo-li poměrně málo těchto posluchačů jiné slovanské národnosti zajištěnu celou stravou, měli za to ve značném počtu zajištěny jen obědy a večeře, což už se konečně velmi blíží zajištění celé stravy. Tito měli svou stravu částečně zajištěnu buď ve všeobecné Mense akademické nebo ve vlastních mensách, kde snídaně nebyla zprvu prodávána a student si ji opatroval sám, nejčastěji si ji sám vařil. Zdá se, že ruská emigrace měla zpravidla jen takto svou stravu zajištěnu, kdežto ti, kteří mají zabezpečenu celou stravu, náležejí spíše ke studentům jihoslovanským. Rapidní postup, který tu lze pozorovati ve sl. 15. a 14. tab. a), je způsoben zvýšením počtu těchto studentů na všech našich vys. školách, hlavně ovšem na technice. V tab. b) lze sice pozorovati ve sl. 13. v III. roce relativní pokles, ale ten je způsoben absolutním zvýšením počtu v ostatních sloupcích.

Počítáme-li *dohromady* jak studenty s celou zajištěnou stravou, tak se zajištěnými jen obědy a večeřemi, poněvadž tu možno jejich stravovací poměry označiti za normální, vidíme, že v I. roce je jich u jiných Slovanů celkem 96, čili 78.1% z počtu příslušníků těchto slovanských národností a 6.4% z celkového počtu (tímto zkráceným označením se myslí procenta z celkového počtu všech studentů vůbec, tedy bez rozdílu národností, pokud mají zajištěnu jak celou stravu, tak jen obědy a večeře), ve II. roce 209 studentů, čili 80.8% z této slov. skupiny a 11.49% z celkového počtu, ve III. roce 508 studentů, čili 66.5% z této skupiny a 17.66% z celkového počtu; arcit tento vzestup je spíše způsoben větším přílivem nových posluchačů, než snad přesunem ze skupin méně příznivých. Že však má v tomto oddílu přes polovinu studentů zajištěnu celou neb skoro celou stravu (totiž jen obědy a večeře) po celá tři léta, je zásluhou účinné a rychlé soc. péče o emigraci.

Možno-li tyto poměry právem považovati za mimořádné, lze asi ztěžiti tak označiti oddíl tomuto věcně nejbližší, týkající se posluchačů »jiné národnosti«. Jde tu hlavně o příslušníky národnosti židovské, vedle nich pak jen o několik málo Rumunů, Maďarů a j. (srov. vpředu tab. Dod. 3.). V I. roce má v tomto oddílu celou stravu zajištěnu 47 posluchačů, t. j. 51.1% ze všech příslušníků »jiné národnosti«, takže relativně se v tomto případě liší toliko o 0.1% od Čechoslováků. Na tomto počtu nejvíce participuje lékařská fakulta; jde tu patrně nejvíce o příslušníky židovské národnosti, kteří nejvíce na této fakultě studovali. Ve II. roce lze pozorovati nepatrný sestup na 43, který se však jeví v relativních číslech jako pokles velmi značný,

o 15.1%. Ale už v dalším roce lze pozorovati opět vzestup na 48, čímž se počet I. roku nepatrně převyšuje. Poměry jsou tu tedy podstatně jiné než v obdobném oddílu »jiných Slovanů«: tam v absolutních číslech stálý vzestup, ale v relativních stálý pokles, zde kolísání, aspoň relativně dosti značné; a procentuální podíl studentů s celou zajištěnou stravou je u »jiných Slovanů« daleko menší než zde, v III. roce ani ne poloviční. Také ve skupině se zajištěnými *toliko obědy a večeřemi*, kde tu je průměrně jen 26 studentů, většinou techniků a mediků, lze pozorovati zde značné výchylky, které zejména v relativních číslech jsou patrnější. V I. roce mělo zajištěny jen obědy a večeře 25% studentů jiné národnosti, ve II. roce již 31.9%, kdežto ve III. roce o toliko 18.7%. Naproti tomu v předchozím oddílu (jiní Slované) jsme také tu pozorovali aspoň v absolutních číslech stálý a značný vzestup. Rozdíly ty potvrzují, že v této skupině je emigrace zahrnuta nepatrně a že jsou v ní většinou příslušníci domácí, ač ovšem očekávali bychom tu poměry mnohem příznivější, poněvadž domácí příslušníci vrstvy židovské pocházejí ve velmi četných případech ze zámožnějších rodin (na což poukazují různá data, obsažená v I. části této publikace). — *Spojíme-li opět příznivé skupiny* (zajištěná celá strava neb jen obědy a večeře), vidíme, že v I. roce bylo tak opatřeno 76.1% studentů »jiné národnosti«, což činí 4.6% celkového počtu (t. j. všech posluchačů, kteří mají zajištěnu celou stravu a jen obědy a večeře), ve II. roce 69.9% posl. tohoto oddílu a 4.5% celkového počtu, ve III. roce 63.6% posl. tohoto oddílu a 5.89% celkového počtu. Srvnáme-li nyní tato čísla s výsledky, podobným způsobem získanými v oddílu »jiných Slovanů«, vidíme, že v I. roce je počet s příznivými stravovacími poměry v obou oddílech relativně skoro stejný, ve II. roce se zhoršuje v oddílu jiných národností a ve III. roce je stav obdobný jako ve II. roce.

Čechoslováci převládají mezi našimi posluchači zcela přirozeně svým absolutním počtem, takže při srovnávání jich s ostatními oddíly nutno postupovati vždy jen opatrně, poněvadž u těchto při malém mnohdy počtu jsou velmi možny různé nahodilosti. V I. roce pozorování mělo 909 Čechoslováků celou stravu zajištěnu, t. j. 51.2% ze všech příslušníků československé národnosti. Nejvíce na tomto počtu participuje universita (415 posluchačů, t. j. 66.1%), pak vys. škola zemědělská (179, 65.5%), technika (235, 58.4%) a konečně vys. škola zvěrolékařská (80, 30.7%). Z jednotlivých fakult či odborů je na prvním místě právnická fakulta (229, 76.7%), pak lesnický odbor (97, 70.3%), z techniky nemáme podrobných údajů, ale snad chemický odbor by sem též náležel. Z celkového počtu všech posluchačů bez rozdílu národností, pokud mají zajištěnu celou stravu, připadá v I. roce na Čechoslováky 88.8%; srovnáním celkového počtu Čechoslováků (v I. roce = 84% všech po-

sluchačů čes. vys. škol brněnských), s tímto procentem (88.8%), seznáme, že stravovací poměry Čechoslováků jsou v tomto směru nadprůměrné (o 4.8% lepší).

Ve II. roce je tu značný vzestup (o 165 na 1074 studentů, t. j. z 51.2% na 60.1%); je způsoben nejen novým přílivem posluchačů vůbec, ale i přesunem ze skupin méně příznivých. V procentech z celkového počtu je to 89.5%, tedy opět stav ještě příznivější. Z jednotlivých vys. škol je tu na prvním místě technika (67.6%), pak universita (62.6%), vys. škola zemědělská (51.9%) a vys. škola zvěrolékařská (58.2%). Z jednotlivých fakult či odborů zmínky zasluhují chemický odbor (79.8%), filosofická fakulta (73.2%), právnická fakulta (72.2%) a přírodovědecká fakulta (71.7%). Tento přesun na jednotlivých vys. školách je snad způsoben z části výdělečnou činností, z části zvýšením nadací a stipendií a také ovšem příchodem bohatších studentů. Ve III. roce je stav skoro týž — 1073 studentů — jen o 1 posluchače méně. Relativně je tento posun znatelnější a to vzestupný ze 60.1% roku předešlého na 64.1% — ovšem je způsoben přesunem uvnitř ostatních skupin, především značným klesnutím počtu posluchačů se zajištěnými jen obědy a večerami. Správnější obraz obdržíme při srovnání procenta z celkového počtu všech posluchačů, kde je Čechoslováků z celou zajištěnou stravou celkem 86.2%, tedy o 5.5% méně než roku předchozího; nestejněměrné procentní úchyly jsou tu způsobeny celkovým vzestupem nebo sestupem počtu posluchačů s celou zajištěnou stravou u posluchačů ostatních národností. Na vysokých školách jako jednotkách zůstal pořad týž, na jednotlivých fakultách či odborech lze však pozorovati přesuny; na prvním místě je nyní právnická fakulta (76.7%), pak následuje chemický odbor (76.2%) a fakulta filosofická (71.4%), ostatní mají už menší rel. počet.

Bylo-li v jiných oddílech poměrně mnoho posluchačů, kteří měli zajištěny jen obědy a večere, je jich zde vzhledem k velkému počtu studentů se zajištěnou celou stravou přirozeně mnohem méně: V I. roce 25.2%, ve II. roce počet ten o něco vzrostl (25.9%), aby ve III. roce skoro o polovinu poklesl, na 15.4% všech Čechoslováků. Lze to vysvětliti hlavně přesunem na universitě a v menší míře též na jiných školách, což je však jen znamením příznivějších soc. poměrů.

Spojíme-li opět dosud rozebírané skupiny *dohromady*, vidíme, že v I. roce mělo celou neb skoro celou stravu zajištěnou 1520 posluchačů národnosti československé, t. j. 74.4% a z celkového počtu (t. j. všech posluchačů vůbec, pokud jen mají zabezpečenu celou stravu neb jen obědy a večere) 87.4%, ve II. roce 1501 student, t. j. 84% a 82.74% z celkového počtu, ve II. roce 1350 studentů, t. j. 79.5% a 76.27% z celkového počtu.

Přistupujeme-li nyní k posluchačům *německé národnosti*, dlužno si předem uvědomiti, že je jich na našich českých školách přirozeně jen velmi malý počet, nejvíce ve III. roce (celkem 45). Skoro všichni mají vždy zajištěnu celou stravu, na ostatní skupiny už připadá docela málo posluchačů. Je velmi pravděpodobné, že posluchači, kteří mají zajištěnu celou stravu, mají i jiné podmínky příznivé, takže lze tu mluvit o skutečně dobrých soc. poměrech. V procentech jeví se převaha Němců ve skupině s celou zajištěnou stravou jako velmi značná (96%, 84.4%, 80.5% posluchačů německé národnosti). Procento z celkového počtu je přirozeně malé (2.5%, 2.2%, 2.9%).

Všimneme-li si nyní *dalších skupin zajištěné stravy*, vidíme, že nejhorší stav — jsou zajištěny jen *snídaně* — mají relativně skoro ve stejné míře jak Čechoslováci, tak příslušníci jiné slovanské národnosti, kdežto u ostatních oddílů nemusíme vůbec bráti zřetel na tuto skupinu. Podobně je tomu i se studenty, kteří mají zajištěny jen *večere*, kde v prvních dvou letech jsou to jen Čechoslováci, ve III. roku jsou to pak celkem 3 studenti (Čechoslovák, jiný Slovan, příslušník jiné národnosti). Pokud se týče studentů, kteří mají zajištěny jen *obědy*, tu převládají relativně příslušníci jiných slovanských národností, za nimi jsou teprve Čechoslováci, naproti tomu Čechoslováci převládají v počtu studentů, kteří mají zajištěny jen *snídaně a obědy a jen snídaně a večere*.

Ze všeho, co dosud uvedeno, vyplývá tento závěr:

Na základě naší statistiky nelze bohužel tvrditi, že by Čechoslováci měli na čes. vys. školách brněnských v otázce zajištění své stravy postavení tak příznivé, jak se na prvý pohled zdá. Je sice pravda, že mají ve značném počtu zajištěnu jak celou stravu, tak skoro celou (bez snídaně), ale relativně jsou na tom příslušníci druhých národností leckdy značně lépe, a nad to mají naši Čechoslováci na druhé straně také značný počet svých příslušníků ve skupinách méně příznivých. Také není správné časté tvrzení, že stravovací poměry příslušníků jiných slovanských národů jsou mnohem nepříznivější. Z rozboru vysvítá spíše opak. Co do zajištění své stravy jsou poměry těchto studentů jen nepatrně odchylné od poměrů stravovacích u Čechoslováků, a to ne vždy ve prospěch těchto. Tento poznatek je ovšem důležitý pro usměrňování soc. činnosti mezi studentstvem, poněvadž je v každém případě spravedlivě, aby na prvním místě se soc. péče obracela k Čechoslovákům, pokud jsou na tom hůře než jiní. Teprve v posledním roce pozorování lze však poznati znatelnější zlepšení ve prospěch Čechoslováků. Mezi příslušníky »jiných národností« je nápadně značné procento těch, kteří mají zajištěny jen obědy; snad by se to mohlo vysvětliti v souvislosti se značným počtem židů, kteří měli vlast-

ní menu (Freitisch), kde se dávaly hlavně obědy. Relativně nejlepší poměry mají Němci, u nichž je nejvíce posluchačů s celou zajištěnou stravou. Snad by se to dalo vysvětlit tím, že většina Němců pochází z rodin brněnských a že mají svou stravu zajištěnou celou u rodičů.

Na konec dlužno ještě dodat, že největší úplnost, t. j. počet odpovědí na otázky o stravovacích poměrech po této stránce, je u Němců, nejmenší u příslušníků jiných slovanských národností.

JUC. Hynek Masařík.

10. Roztřídění posluchačů s různě zajištěnou stravou podle osvobození od kolejného, stipendií a jiných veřejných podpor. Podle údajů všech pozorovaných studujících mimo I. ročníky.

(K tab. Str. 10.)

V této tabulce, jak již sám název napovídá, jsou kombinovány údaje o zajištění stravy s údaji o osvobození od kolejného, stipendií a jiných podporách. Kombinace jsou, jak známo, nejlepším ukazatelem stavu té které věci, předpokládá se ovšem, že byly voleny případně tak, aby poznatky takto získané skutečně prospěly účelu šetření. Proto nutno kombinovati znaky, které ukazují na jakýsi vzájemný vztah, jak je tomu i v našem případě. Účelem této kombinace jest, ukázati, do jaké míry závisí na sobě zajištění stravy a osvobození od kolejného, resp. požívání stipendií a podpor. Že takový vztah tu skutečně jest, poznáme ihned při podrobnějším prohlédnutí naší tabulky.

Vidíme tu zcela zřejmě pokles čísel, postupující tím více, čím méně stravy je zajištěno. Největší čísla jsou ve sloupcích, v nichž jsou zahrnuti oni, kteří mají celou stravu zajištěnou, v následujících klesají a konečně v posledním oddílu jsou to čísla absolutně namnoze mizivá, náhodné zjevy možno říci, na jejichž základě nelze usuzovati (proto se jimi zde při srovnáních nezabýváme).

Tak zejména počet zcela osvobozených, v číslech poměrných pozorován, pozvolna vzrůstá, čím menší část stravy je zajištěna. Nejmenší procento zcela osvobozených je z těch, kdož mají zajištěnou celou stravu: 29.53% v průměru pozorovaných tří let. Toto procento vzrůstá u těch, kteří měli zajištěna dvě denní jídla na 38.9 průměrných procent a na 45.93% u těch, kteří měli zajištěny jen obědy. Stejně má se tomu i s čísly z části osvobozených posluchačů, která jeví podobný sklon.

Také údaje o neosvobozených jeví jakousi pravidelnost. Počet těchto posluchačů klesá tím více, čím méně stravy je zajištěno. Nejvíce je jich mezi těmi, kteří

mají celou stravu zajištěnou, totiž v průměru oněch tří let 55.9%. Těch, kteří mají zajištěna jen dvě denní jídla, je v této skupině 40.2%, se zajištěnými obědy pak 55.9%.

Vidíme tedy, že čím více stravy je zajištěno, tím je poměrně více neosvobozených a tím je poměrně méně osvobozených, ať zcela nebo z části. Vysvětlení je na snadě. Osvobození závisí především na majetkových poměrech. Proto osvobození nemožno si vždy tak snadno zajistiti stravu jako neosvobození.

Pozorujeme-li vývoj těchto znaků během tří let šetření, vidíme, že celkový počet zcela neb z části osvobozených posluchačů stoupá nejrychleji u těch, kteří měli zajištěnou dvoji stravu denně, nejvolněji u posluchačů se zajištěnou celou stravou. Obdobný je pokles u neosvobozených.

Pokud jednotlivých škol a fakult či odborů se týče, poměrně nejvíce osvobozených prvního roku mělo celou stravu zajištěnou na vys. škole zemědělské. Je to způsobeno poměrně vysokým jejich počtem na lesnickém odboru. V letech dalších však tento počet rapidně klesá a to jak u osvobozených, tak u neosvobozených. Zřejmě proto, že tam ubylo značně posluchačů s celou stravou zajištěnou vůbec. Na technice v druhém roce nastalo značné zlepšení pro osvobození. Avšak v posledním roce počet zcela osvobozených s celou stravou poměrně i absolutně značně poklesl a zvětšil se u těch, kteří měli jen obědy zajištěny. Zřejmě tedy poměry horší než v roce předchozím.

Pokud jde o výhodnější rozdělení posluchačů podle zajištěné stravy, ustupuje technika university. Posluchači university jsou nejvíce ze všech zúčastněných škol soustředěni v prvním oddílu tabulky, t. j. poměrně nejvíce jich má zajištěnou celou stravu. Jak osvobozených, tak i ostatních. V prvním roce to není tak patrné, teprve v třetím roce toto rozčlenění vyniká.

Z fakult nejpříznivější poměr vykazuje tu filosofická a přírodovědecká, kde poměrně nejvíce posluchačů se zajištěnou celou stravou je osvobozeno. V prvním roce ovšem absolutní čísla u těchto fakult jsou příliš malá, než aby se z nich mohly vyvozovati závěry, ale i v následujících letech, kdy čísla jsou větší, poměr tento zůstává příznivý. Na právnické fakultě zcela osvobozených mělo zajištěnou celou stravu průměrně během tří let 46.1%, dvě denní jídla už pouze 19.8%. Neosvobozených mělo celou stravu průměrně 79.7%, dvě denní jídla pak 17.03%, jen obědy 3.3% v průměru pozorovaných let. Počet neosvobozených klesá daleko rychleji než počet osvobozených. Jsou pak mezi nimi zřejmě někteří, kdož nebyli osvobozeni nikoli pro lepší majetkové poměry, ale pro špatný prospěch. Jsou asi vřazeni mezi ty, kteří mají zajištěna dvě denní jídla, nebo jen obědy. Zaslouží pozornosti také, že na právnické

fakultě není nikoho, kdo by měl pouze snídaně nebo jen večeře zajištěny.

Na fakultě lékařské je tomu již poněkud jinak. Mnohem větší procento jak osvobozených, tak i neosvobozených má zajištěna jen dvě denní jídla a jen obědy. Vyskytují se již také někteří jen se snídaní neb večeří zajištěnou. Procento zcela osvobozených, kteří mají celou stravu zajištěnou, je tu sice větší než na fakultě právnické, avšak naproti tomu během doby vytrvale klesá, kdežto na právnické dosahuje r. 1923-4 potěšitelné výše 71.1%.

Nejméně příznivý je poměr na škole zvěrolékařské. Tam v prvních dvou letech nejvíce posluchačů osvobozených i neosvobozených má pouze dvě jídla zajištěna. Zvláště posluchači osvobození, ať už zcela nebo z části, na této škole byli dosti špatně zaopatřeni. V prvním roce pouze 14.2% jich mělo celou stravu, 52.2% pak dvě denní jídla. Avšak, třeba přiznati, že i zde se průběhem času poměry vyvíjely k lepšímu, takže v posledním roce škola zvěrolékařská značně předčila v tomto ohledu zemědělskou.

Všimněme si teď blíže také *stipendistů a těch, kdož dostávali různé podpory*. Pozorujeme-li je nejprve jako celek, vidíme, že nejvíce je jich absolutně v oddílu druhém, mezi těmi, kteří měli zajištěna dvě denní jídla. Těch, kteří mají celou stravu, je poněkud a v III. roce mnohem méně (jen pravých stipendistů v I. roce o něco více), a počet jich pouze s obědy zajištěnými je už proti předešlým kategoriím velmi malý. Přes to však relativně je veřejně podporovaných nejvíce v této skupině se zajištěnými pouze obědy (přes 45%, v předchozí skupině jen něco přes 42%). Jinak je tomu u *jednotlivých škol*. Nejlépe je na tom po této stránce opět škola zemědělská, kde prvního roku 60% stipendistů, 61.7% podporovaných korporacemi a dokonce 66.7% požívajících podpor jiných mělo celou stravu zajištěnou. Avšak již v roce následujícím ztrácí svoji prestiž, neboť počet všech těchto tří druhů stipendistů s celou stravou velmi poklesl a je menší oněch se dvěma jídly. V třetím roce se sice počet prvních poněkud zvětšil, ale nedosahuje čísel roku prvního.

Po škole zemědělské následuje *universita*, kde nejvíce stipendistů a podporovaných je soustředěno v prvních dvou oddílech tabulky, totiž mají buď celou stravu nebo aspoň dvě jídla denně zajištěna. Poměrně nejvíce z nich mají zajištěnou celou stravu nebo dvě jídla ti, kteří dostávají stipendia v pravém slova smyslu.

Škola zvěrolékařská nezůstává pozadu. V prvním roce nebyly tu sice poměry v tomto ohledu nejvýhodnější, ale během těch tří let se dosti zlepšily. Na technice se celkem čísla poměrná od ostatních škol mnoho neliší až na první rok, kdy nad-

obyčejný počet těchto posluchačů měl jen večeře nebo jen snídaně zajištěny.

Po tomto přehledu možno celkem říci, že povšechný stav během pozorovaných tří let se vyvíjel k lepšímu, snad více pro osvobozené než pro neosvobozené, což je tím lepší. Ovšem není tento vývoj nikterak rychlý, a nelze z něho usuzovati pro budoucnost, neboť tři léta jsou přece pro vývoj nějakého zjevu sociálního doba příliš krátká.

JUST. František Štěpán.

11. Roztřídění vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou podle zaměstnání jich rodičů.

(K tab. Str. 11. a, b, c.)

Již v tištěné I. části této publikace vykládá kol. Lančík ve svém rozboru základní tabulky »Povolání a sociální postavení rodičů«, že podkladem studia sociální otázky studentstva jest vlastně studium jeho prostředí a to nejen ve kterém žije na vys. škole, nýbrž i ze kterého vyšlo, resp. do kterého se opět v prázdninách vrací. Tedy otázka soc. postavení, zaměstnání rodičů hraje v životě studenta jistě důležitou roli.

Také co se týče naší otázky, t. j. otázky stravování, jest zajímavá a důležitá prohlédnouti si ji i po této stránce.

Můžeme tvrditi, že jednotlivé společenské třídy mají alespoň do jisté míry své vlastní názory o různých potřebách životních. Je tomu tak zejména u stravování. Často totiž, co se zdá dětem úřednických rodin nepostrádatelným, jest dětem zemědělců zbytečným a naopak. Neb jinak řečeno: na čem šetří jedni, bez toho se neobejdou druzí. Ovšem nesmíme zapomínat, že hlavním činitelem je tu vždy finanční zdatnost rodičů.

To majíce na mysli, přikročíme k rozboru našich tabulek. Roztřídíme posluchače na 4 třídy: 1. třídou jsou studující se zajištěnou celou stravou, 2. se zajištěnými dvěma denními jídly, 3. se zajištěnými pouze obědy a 4. třída se zajištěnými jen večeřemi nebo jen snídaněmi. Každou z těchto tříd pak dělí na 6 skupin: I. děti zemědělců (samostatných, ať vlastníků nebo pachtýřů podniků zemědělských), II. samostatných řemeslníků, továrníků a obchodníků, III. učitelů a úředníků, IV. dělníků všech oborů, V. pensistů a výměnkářů a VI. skupina dětí rodičů s různým jiným povoláním. (Nepřihlížíme zde k těm, kteří zaměstnání rodičů neudali.)

Po celá pozorovaná 3 léta byly na tom poměrně nejlépe děti učitelů a úředníků. Totiž největší procento jich patřilo do třídy 1. a tvořilo po ta léta šetření řadu vzestupnou: 57.8, 62.6, 64.6%, nejmenší % náleželo jich do třídy 4. a utvořilo za ta léta řadu sestupnou: 4.2, 0.5, 0.7. Podobně %

Tab. Str. 11. Roztřídění vysokoškolařů s různě

a) V číslech

Údaje všech poslů-

Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:		Počet studujících,									
		celou stravu a jejich rodiče byli							jen snídaně nebo obědy		
		sam. zeměděl., nájemní aťd.	farmosí, továr., obohod., aťd.	učitelé, úředníci aťd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst. rodičů	sam. zeměděl., nájemní aťd.	farmosí, továr., obohod., aťd.	neudáno zaměst. rodičů
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Universita: Právník, fakulta:	1921-2	53	39	100	26	7	7	5	20	11
2		1922-3	45	48	127	21	11	5	5	26	14
3		1923-4	56	50	140	30	15	—	10	21	11
4	Lékařská »	1921-2	42	48	81	10	12	33	—	42	38
5		1922-3	27	36	103	12	11	—	2	41	39
6		1923-4	21	43	91	12	16	—	6	32	21
7	Přírodovědecká »	1921-2	1	1	2	—	—	1	—	—	—
8		1922-3	6	6	16	1	4	2	4	4	1
9		1923-4	3	5	24	2	—	—	—	5	1
10	Filosofická »	1921-2	3	2	2	—	—	2	—	2	1
11		1922-3	6	8	12	1	5	1	—	2	1
12		1923-4	3	11	29	2	4	1	1	4	3
13	Úhrnem	1921-2	99	90	185	36	19	43	5	64	50
14		1922-3	84	98	258	35	31	8	11	73	55
15		1923-4	83	109	284	46	35	1	17	62	36
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	87	—	119	34	7	7	5	55	—
17		1923-4	16	60	125	21	10	—	10	19	19
18	» chemický	1922-3	10	32	38	11	4	1	6	3	12
19		1923-4	5	21	37	5	5	—	5	3	12
20	» stavební a ost.	1922-3	11	27	35	10	3	4	2	9	20
21		1923-4	9	22	50	13	5	8	6	13	10
22	Úhrnem	1921-2	37	78	91	34	11	9	—	27	49
23		1922-3	108	59	192	55	14	12	13	67	32
24		1923-4	30	103	212	39	20	8	21	35	41
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	38	36	13	1	3	1	2	48	49
26		1922-3	36	19	27	4	2	2	5	46	30
27		1923-4	35	33	32	4	4	—	3	25	20
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	42	11	25	4	7	1	2	23	10
29		1922-3	39	7	17	2	1	—	3	29	3
30		1923-4	34	6	15	1	3	—	8	25	5
31	» lesnický	1921-2	19	18	45	12	6	1	—	9	5
32		1922-3	14	11	25	4	4	—	1	12	5
33		1923-4	11	10	25	6	4	3	1	5	13
34	Úhrnem	1921-2	61	29	70	16	13	2	2	32	15
35		1922-3	53	18	42	6	5	—	4	41	8
36		1923-4	45	16	40	7	7	3	9	30	18
37	Dohromady	1921-2	235	233	359	87	46	55	9	171	163
38		1922-3	281	194	519	100	52	22	33	227	125
39		1923-4	193	261	568	96	66	12	50	152	115
40	Dohromady v %	1921-2	22.9	22.7	35.1	8.5	4.5	5.4	0.9	26.6	25.4
41		1922-3	23.4	16.2	43.2	8.3	4.3	1.8	2.8	29.8	16.4
42		1923-4	15.5	20.9	45.6	7.7	5.3	1.1	4.1	22.9	17.3

zajištěnou stravou podle zaměstnání jich rodičů.
absolutních.

chačů mimo I. ročníky.

kteří měli zajištěnu(y)

a obědy, nebo snídaně a večere a večere, a jejich rodiče byli		jen obědy a jejich rodiče byli										jen snídaně nebo jen večere a jejich rodiče byli									
		celou stravu a jejich rodiče byli							jen snídaně nebo obědy			celou stravu a jejich rodiče byli							jen snídaně nebo obědy		
		učitelé, úředníci aťd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst. rodičů	sam. zeměděl., nájemní aťd.	farmosí, továr., obohod., aťd.	učitelé, úředníci aťd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst. rodičů	sam. zeměděl., nájemní aťd.	farmosí, továr., obohod., aťd.	učitelé, úředníci aťd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst. rodičů	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29			
15	13	3	2	1	1	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
30	8	—	—	2	6	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
22	5	4	—	—	1	4	6	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
32	8	9	7	1	6	4	4	7	2	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—		
57	10	5	2	6	11	11	11	6	2	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—		
44	4	4	—	20	14	14	17	7	1	—	7	—	—	—	—	1	—	—	—		
—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
4	3	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
3	1	1	—	—	3	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—		
2	—	2	—	—	1	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
4	2	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—		
48	21	13	10	2	8	6	9	2	5	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—		
93	21	8	2	9	18	13	14	9	4	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—		
73	12	10	—	21	18	18	27	10	6	7	—	—	2	—	1	1	—	—	—		
60	12	5	4	11	18	—	5	6	1	4	2	—	—	1	—	—	—	—	1		
69	11	—	—	38	7	14	13	9	3	—	9	1	1	2	—	—	—	—	—		
20	4	—	2	6	1	4	4	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
21	2	2	—	19	—	2	5	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
17	5	1	4	2	1	4	5	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—		
20	3	4	3	6	2	4	8	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—		
84	20	11	14	—	19	24	26	18	9	3	—	17	35	24	22	8	11	—	—		
97	21	6	10	19	20	8	14	6	1	4	9	1	—	1	—	—	—	—	1		
110	16	6	3	63	9	20	26	11	3	—	14	1	1	2	—	—	—	—	—		
27	1	1	7	5	31	25	15	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—		
35	9	5	1	4	10	6	8	—	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—		
17	3	2	—	3	5	1	7	2	1	—	3	—	1	2	—	—	—	—	1		
12	4	3	1	1	4	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
8	3	—	—	13	8	2	1	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—		
8	3	—	—	13	7	—	9	—	—	—	13	2	—	2	—	—	—	—	—		
16	4	1	—	2	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
33	10	1	—	1	3	6	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
20	4	1	2	8	2	1	8	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—		
28	8	4	1	3	4	2	2	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
41	13	1	—	14	11	8	4	3	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—		
28	7	1	2	21	9	1	17	3	—	—	14	2	—	2	—	—	—	—	—		
187	50	29	32	10	62	57	49	31	13	9	—	17	36	26	22	8	11	—	—		
266	64	20	13	46	59	35	40	18	7	6	16	1	—	4	—	—	—	—	1		
228	38	19	5	108	41	40	77	26	10	—	38	3	4	6	1	—	—	—	1		
29.1	7.8	4.5	5.1	1.6	28.1	25.8	22.2	14.1	5.9	4.1	—	14.2	30.1	21.7	18.3	6.6	9.2	—	—		
35.1	8.4	2.6	1.7	6.1	32.6	19.3	22.1	10.1	3.9	3.3	8.8	16.7	—	66.6	—	—	—	16.7	—		
34.3	5.7	2.8	0.8	16.2	17.7	17.2	33.2	11.2	4.3	—	16.4	18.6	25.1	37.5	6.3	6.3	—	6.3	—		

Tab. Str. 11. Rozdělení vysokoškolských s různě
b) V číslech relativních a to v % z celkového počtu těch,
Údaje všech posluchačů

1	Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:	Ze studu-									
		celou stravu, bylo % těch, jichž rodiče byli								jen sníd. a obědy a ve-	
		samost. zeměděl., nájemci atd.	řemesl., továr., obchodníci atd.	učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů	samost. zeměděl., nájemci atd.	řemesl., továr., obchodníci atd.	
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											
21											
22											
23											
24											
25											
26											
27											
28											
29											
30											
31											
32											
33											
34											
35											
36											
37											
38											
39											

zajištěnou stravou podle zaměstnání jich rodičů.
kteří měli zajištěnou stravu v rozsahu v hlavičce vyznačeném.
mimo I. ročníky.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	jících, kteří měli zajištěnu(y)																			
																			obědy, nebo sníd. a večere, nebo čeře, bylo % těch, jichž rodiče byli					jen snídáné nebo jen večere, bylo % těch, jichž rodiče byli					jen obědy, bylo % těch, jichž rod. byli									
																			učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů	samost. zeměděl., nájemci atd.	řemesl., továr., obchodníci atd.	učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů	samost. zeměděl., nájemci atd.	řemesl., továr., obchodníci atd.	učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů	
23.1	20.-	4.6	3.1	1.5	16.7	33.3	33.3	16.7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
37.5	10.-	—	—	2.5	54.5	9.1	—	18.2	18.2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
34.9	7.9	6.4	—	—	6.2	25.-	37.5	12.5	18.8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
23.4	5.8	6.6	5.1	0.7	22.2	14.9	14.8	25.9	7.4	14.8	—	—	—	100.-	—	—	—	—	—																			
35.6	6.2	3.1	1.3	3.8	23.9	23.9	23.9	13.1	4.4	2.1	8.7	—	—	—	—	—	—	—	—																			
35.2	3.2	3.2	—	16.-	23.3	23.3	28.4	11.7	1.6	—	11.7	—	—	—	—	100.-	—	—	—																			
—	—	50.-	50.-	—	—	—	—	100.-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
28.6	21.5	7.1	—	7.1	—	100.-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
27.3	9.1	9.1	—	—	37.5	—	37.5	—	25.-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
25.-	—	—	—	—	50.-	—	—	—	50.-	—	—	—	—	100.-	—	—	—	—	—																			
28.6	—	28.6	—	—	20.-	—	60.-	20.-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
26.7	13.2	6.7	—	6.7	—	—	50.-	50.-	—	—	—	—	—	66.7	—	33.3	—	—	—																			
23.1	10.1	6.2	4.8	1.-	22.2	16.7	16.7	25.-	5.5	13.9	—	—	—	100.-	—	—	—	—	—																			
35.6	8.1	3.1	0.7	3.4	28.6	20.6	22.2	14.3	6.4	1.5	6.4	—	—	—	—	—	—	—	—																			
34.1	5.6	4.7	—	9.8	21.-	21.-	31.4	11.6	6.8	—	8.2	—	—	50.-	—	25.-	25.-	—	—																			
40.8	8.2	3.4	2.7	7.5	50.-	—	13.9	16.7	2.7	11.1	5.6	—	—	50.-	—	—	—	—	50.-																			
44.2	7.-	—	—	24.4	12.7	25.5	23.6	16.4	5.4	—	16.4	25.-	25.-	50.-	—	—	—	—	—																			
42.5	8.5	—	4.3	12.8	7.1	28.6	28.6	—	—	—	35.7	—	—	—	—	—	—	—	—																			
35.6	3.4	3.4	—	32.2	—	20.-	50.-	10.-	—	—	20.-	—	—	—	—	—	—	—	—																			
29.3	8.6	1.7	6.9	3.5	8.3	33.3	34.7	—	—	—	1.7	100.-	—	—	—	—	—	—	—																			
33.9	5.1	6.8	5.1	10.2	11.1	22.2	44.4	5.6	—	—	16.7	—	—	—	—	—	—	—	—																			
41.-	9.7	5.4	6.8	—	19.2	24.2	26.3	18.2	9.1	3.-	—	14.6	29.9	20.5	18.8	6.8	9.4	—	—																			
38.5	8.3	2.4	4.-	7.5	32.2	12.9	22.6	9.7	1.6	6.5	14.5	33.3	—	33.3	—	—	—	—	33.3																			
40.1	5.8	2.2	1.1	23.-	10.8	24.1	31.3	13.3	3.6	—	16.9	25.-	25.-	50.-	—	—	—	—	—																			
19.6	0.7	0.7	5.1	3.6	42.5	34.3	20.6	—	1.3	1.3	—	100.-	—	—	—	—	—	—	—																			
26.9	6.9	3.8	0.7	3.1	34.5	20.7	27.6	—	6.9	3.4	6.9	—	—	—	—	—	—	—	—																			
24.3	4.3	2.8	—	4.3	26.3	5.3	36.8	10.5	5.3	—	15.8	—	—	25.-	50.-	—	—	—	25.-																			
22.2	7.4	5.5	1.9	1.9	57.1	—	—	28.6	14.3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
14.3	5.4	—	—	23.2	66.7	16.7	8.3	—	—	—	8.3	—	—	100.-	—	—	—	—	—																			
14.8	5.5	—	—	24.1	24.2	—	31.-	—	—	—	44.8	50.-	—	50.-	—	—	—	—	—																			
43.3	10.8	2.7	—	5.4	—	33.3	33.3	33.3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
53.2	16.1	1.6	—	1.6	20.-	40.-	20.-	20.-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
37.7	7.6	1.9	3.8	15.1	13.3	6.7	53.3	20.-	—	—	6.7	—	—	—	—	—	—	—	—																			
30.8	8.8	4.4	1.1	3.3	30.8	15.4	15.4	30.8	7.6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
34.8	11.-	0.8	—	11.8	40.8	29.6	14.8	11.1	—	—	3.7	—	—	100.-	—	—	—	—	—																			
26.3	6.5	0.9	1.8	19.6	20.5	2.2	38.7	6.8	—	—	31.8	50.-	—	50.-	—	—	—	—	—																			
29.1	7.8	4.5	5.-	1.6	28.1	25.8	22.2	14.-	5.9	4.-	—	14.1	30.-	21.7	18.3	6.7	9.2	—	—																			
35.-	8.4	2.6	1.7	6.-	32.6	19.4	22.1	9.9	3.8	3.3	8.9	16.7	—	66.6	—	—	—	—	16.7																			
34.3	5.7	2.8	0.7	16.3	17.7	17.2	33.2	11.2	4.3	—	16.4	18.7	25.-	37.4	6.3	6.3	—	—	6.3																			

Tab. Str. 11. Rozřídění vysokoškolařů s různě
c) v % z úhrnu pozorovaných studentů, jichž rodiče patřili do téže skupiny

Údaje všech poslujících, kteří měli zajištěnu(y)

zajištěnou stravou podle zaměstnání jich rodičů.
povolání, tedy 100 % = sl. 2+9+16+23, resp. sl. 3+10+17+24 a t. d.
chačů mimo I. ročníky.

	Vysoká škola, fakulta (odbor) a studijní rok:	Procento stu-									
		celou stravu a jejich rodiče byli								jen sníd. a nebo obědy	
		samost, zeměděl., nájemci atd.	femesl., továr., obchodníci atd.	učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů	samost, zeměděl., nájemci atd.	femesl., továr., obchodníci atd.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Universita: Právník. fakulta:	1921-2	71.6	75.0	85.5	65.0	70.0	77.8	83.3	27.0	21.2
2		1922-3	58.4	76.2	80.9	67.7	84.6	100.0	71.4	33.8	22.2
3		1923-4	71.8	76.9	83.3	81.1	68.2	100.0	26.9	16.9	
4	Lékařská >	1921-2	46.7	53.3	68.6	40.0	52.2	75.0	46.7	42.2	
5		1922-3	34.2	41.9	60.3	42.9	61.0	16.7	51.9	45.3	
6		1923-4	31.3	55.2	59.9	52.2	72.8	18.2	47.8	26.9	
7	Přírodovědecká >	1921-2	100.0	100.0	100.0	—	—	50.0	—	—	
8		1922-3	60.0	75.0	80.0	25.0	80.0	100.0	80.0	40.0	12.5
9		1923-4	27.3	83.3	80.0	66.7	—	—	45.4	16.7	
10	Filosofická >	1921-2	50.0	66.7	50.0	—	—	66.7	—	33.3	33.3
11		1922-3	66.7	88.9	70.6	50.0	71.4	100.0	22.2	11.1	
12		1923-4	42.9	68.8	85.3	33.3	80.0	100.0	50.0	57.1	18.7
13	Úhrnem	1921-2	57.9	61.7	76.8	54.6	55.9	74.2	71.4	37.4	34.2
14		1922-3	48.0	59.1	70.7	53.8	72.1	72.8	45.8	41.7	33.1
15		1923-4	50.9	66.1	74.0	66.7	67.3	100.0	37.8	38.0	21.8
16	Technika: Odb. stroj. a elektr.	1922-3	54.4	—	64.3	65.4	53.9	46.6	26.3	34.4	
17		1923-4	37.2	63.8	59.8	51.2	77.0	17.5	44.2	20.2	
18	> chemický	1922-3	71.4	66.7	61.3	73.3	100.0	33.3	35.3	21.4	25.0
19		1923-4	62.5	60.0	58.7	62.5	71.4	—	19.2	37.5	34.3
20	> stavební a ost.	1922-3	50.0	52.9	61.4	66.7	75.0	50.0	33.3	41.0	39.2
21		1923-4	37.5	61.1	64.1	76.5	55.6	72.7	40.0	54.2	27.8
22	Úhrnem	1921-2	37.0	41.9	40.4	36.2	28.2	24.3	—	27.0	26.4
23		1922-3	55.1	59.6	63.2	67.1	66.7	46.2	31.0	34.2	32.3
24		1923-4	40.0	62.4	60.6	59.1	69.0	72.7	21.4	46.7	24.8
25	Zvěrolékařská celkem:	1921-2	32.5	32.4	23.6	50.0	60.0	11.1	28.6	41.0	44.2
26		1922-3	39.1	34.5	38.6	30.8	22.2	50.0	45.5	50.0	54.6
27		1923-4	53.9	60.0	55.2	44.4	57.1	—	30.0	38.5	36.4
28	Zemědělská: Odb. hospodář.	1921-2	60.9	52.4	67.6	40.0	63.6	50.0	66.7	33.3	47.6
29		1922-3	51.3	58.3	58.6	40.0	100.0	—	17.6	38.2	25.0
30		1923-4	50.0	54.5	44.1	25.0	100.0	—	23.6	36.8	45.5
31	> lesnický	1921-2	67.8	72.0	71.4	66.7	85.7	100.0	—	32.2	20.0
32		1922-3	48.3	50.0	41.0	23.5	80.0	—	50.0	41.4	22.7
33		1923-4	61.1	41.7	47.2	46.1	80.0	60.0	10.0	27.8	54.2
34	Úhrnem	1921-2	62.9	63.1	70.0	57.2	72.3	66.7	40.0	33.0	32.6
35		1922-3	50.5	53.0	46.7	27.3	83.3	—	21.0	39.0	23.5
36		1923-4	52.3	45.7	46.0	41.2	87.5	60.0	20.5	34.9	51.4
37	Dohromady	1921-2	48.5	47.6	57.8	45.8	47.9	51.4	47.4	35.2	33.4
38		1922-3	49.5	54.9	62.6	55.0	65.8	53.7	34.4	39.9	35.3
39		1923-4	49.6	62.2	64.6	59.6	68.8	70.6	25.4	39.1	27.4

	Procento stu-																		
	celou stravu a jejich rodiče byli														jen snídáně nebo jen večere a jejich rodiče byli				
	učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů	samost, zeměděl., nájemci atd.	femesl., továr., obchodníci atd.	učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů	samost, zeměděl., nájemci atd.	femesl., továr., obchodníci atd.	učitelé, úředníci atd.	dělníci všeho druhu	penzisté všeho druhu	jiní všeho druhu	neudáno zaměst- nání rodičů
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
1	12.8	32.5	30.0	22.2	16.7	1.4	3.8	1.7	2.5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	19.1	25.8	—	—	28.6	7.8	1.6	—	6.5	15.4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	13.1	13.5	18.2	—	—	1.3	6.2	3.6	5.4	13.6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	27.1	32.0	39.1	15.9	100.0	6.6	4.5	3.4	28.0	8.7	9.1	—	—	0.9	—	—	—	—	—
5	33.3	35.7	27.8	66.7	50.0	13.9	12.8	6.4	21.4	11.2	33.3	33.3	—	—	—	—	—	—	—
6	28.9	17.4	18.2	—	60.6	20.9	17.9	11.2	30.4	4.5	—	21.2	—	—	—	4.5	—	—	—
7	—	—	—	50.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	20.0	75.0	20.0	—	20.0	—	12.5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	10.0	33.3	33.3	—	—	27.3	—	10.0	—	66.7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	25.0	—	—	—	—	16.7	—	—	—	—	33.3	—	—	—	25.0	—	—	—	—
11	11.8	—	28.6	—	—	11.1	—	17.6	50.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	11.8	33.3	20.0	—	50.0	—	—	2.9	16.7	—	—	—	—	12.5	16.7	—	—	—	—
13	19.9	31.8	38.2	17.2	28.6	4.7	4.1	2.5	13.6	5.9	8.6	—	—	—	0.8	—	—	—	—
14	2.55	32.3	18.6	18.1	37.5	10.3	7.8	3.8	13.9	9.3	9.1	16.7	—	—	—	—	—	—	—
15	19.0	17.4	19.2	—	46.7	11.1	10.9	7.0	14.5	11.5	—	15.5	—	1.2	1.4	2.0	—	—	—
16	32.4	23.1	38.5	26.7	57.9	11.2	—	2.7	11.5	7.6	26.7	10.5	—	—	0.6	—	—	—	5.3
17	33.0	26.8	—	—	66.7	16.3	14.9	6.2	22.0	23.0	—	15.8	2.3	1.1	1.0	—	—	—	—
18	32.3	26.7	—	66.7	35.3	7.2	8.3	6.4	—	—	29.4	—	—	—	—	—	—	—	—
19	33.3	25.0	28.6	—	73.1	—	5.7	8.0	12.5	—	7.7	—	—	—	—	—	—	—	—
20	29.8	33.3	25.0	50.0	33.3	4.5	7.9	8.8	—	—	33.4	4.5	—	—	—	—	—	—	—
21	25.6	17.6	44.4	27.3	40.0	8.3	11.1	10.3	5.9	—	20.0	—	—	—	—	—	—	—	—
22	37.3	21.2	28.2	37.8	—	19.0	12.9	11.6	19.2	23.1	8.1	—	17.0	18.8	10.7	23.4	20.5	29.8	—
23	31.9	25.6	28.6	38.5	45.2	10.2	8.1	4.6	7.3	4.7	15.3	21.4	0.5	—	0.3	—	—	—	2.4
24	31.4	24.2	20.7	27.3	64.3	12.0	12.1	7.4	16.7	10.3	—	14.3	1.3	0.7	0.6	—	—	—	—
25	49.1	50.0	20.0	77.8	71.4	26.5	22.5	27.3	—	20.0	11.1	—	—	0.9	—	—	—	—	—
26	50.0	69.2	55.6	25.0	36.3	10.9	10.9	11.4	—	22.2	25.0	18.2	—	—	—	—	—	—	—
27	29.3	33.3	28.6	—	30.0	7.6	1.8	12.1	22.3	14.3	—	30.0	—	1.8	3.4	—	—	—	10.0
28	32.4	40.0	27.3	50.0	33.3	5.8	—	—	20.0	9.1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	27.6	60.0	—	—	76.5	10.5	16.7	3.5	—	—	—	5.9	—	—	10.3	—	—	—	—
30	23.5	75.0	—	—	38.2	10.3	—	26.5	—	—	—	38.2	2.9	—	5.9	—	—	—	—
31	25.4	22.2	14.3	—	100.0	—	8.0	3.2	11.1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	54.1	59.0	20.0	—	50.0	10.3	27.3	4.9	17.5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	37.7	30.8	20.0	40.0	80.0	11.1	4.1	15.1	23.1	—	10.0	—	—	—	—	—	—	—	—
34	28.0	28.6	22.2	33.3	60.0	4.1	4.3	2.0	14.2	5.5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	45.5	59.1	16.7	—	73.7	10.5	23.5	4.4	13.6	—	—	5.3	—	—	3.4	—	—	—	—
36	32.2	41.2	12.5	40.0	47.7	10.5	2.9	19.5	17.6	—	—	31.8	2.3	—	2.3	—	—	—	—
37	30.1	26.3	30.2	29.9	52.6	12.8	11.6	7.9	16.3	13.5	8.4	—	3.5	7.4	4.2	11.6	8.4	10.3	—
38	32.1	35.1	25.3	31.7	47.9	10.4	9.8	4.8	9.9	8.9	14.6	16.7	0.2	—	0.5	—	—	—	1.0
39	25.9	23.6	19.8	29.4	54.8	10.5	9.5	8.8	16.2	10.4	—	19.3	0.8	0.9	0.7	0.6	1.0	—	0.5

jich ve třídě 2. jest mnohem větší (30.1, 32.1, 25.9) než % jich ve třídě 3. (7.9, 4.8, 8.8).

Nejmenší % z uvedených skupin, náležející do třídy 1., tvořili studenti z rodin *zemědělských* a to v 1. roce šetření 48.5, v 2. roce 49.5 a ve 3. roce 49.6. Řada rovněž vzestupná. Avšak % náležející do třídy 4. bylo poměrně malé: 3.5, 0.2, 0.8%. Za to % jich náležející do třídy 2. bylo poměrně největší a sice 35.2, 39.9, 39.1%. Můžeme zde říci, že se spíše šetří na 3. denním jídle, které se již nějak odbude, než aby tomu tak bylo pro nemajetnost. Procenta náležejících do třídy 3. tvořilo za ta 3 léta řadu 12.8, 0.4, 10.5.

Na druhém místě co se týče velikosti % náležejícího do 1. tříd y jsou děti *pensistů a výměnkářů*, které v této tvořily po ta 3 léta šetření vzestupnou řadu 47.9, 65.8, 68.8%, ve 4. třídě pak 8.4, 0, 1%. Zato řady vytvořené % třídy 2. a 3. jsou sestupné. Ve 2. tř. je to 30.2, 25.3, 19.8%, ve 3. tř. 13.5, 8.9, 10.4%.

Za těmito následují děti *řemeslníků, továrníků a obchodníků*. Tyto tvoří v 1. třídě opět řadu vzestupnou za ta 3 léta: 47.6, 54.9, 62.2%, kdežto ve třídě 4. řadu sestupnou: 7.4, 0, 0.9. Ve třídě 2. pak % jich jest po zemědělcích největší a sice: 33.4, 35.3, 27.4% a ve 3. třídě 11.6, 9.8, 9.5%. Je zde přibližně stejné úměrné rozdělení jako u zemědělců. (Na př.: zeměd. v 1. tř. 48.5%, řem. atd. 47.6, v 2. tř. 35.2—33.4, v 3. tř. 12.8—11.6, ve 4. tř. 3.5—7.4.)

Skupina dětí *dělníků* byla zastoupena následovně: % jich ve třídě 1. vytvořilo po ta 3 léta vzestupnou řadu 45.8%, 55%, 59.6%. Do třídy 4. náleželo jich poměrně k jiným skupinám nejvíce a to v 1. r. 11.6% a ve 3. r. 0.6%. Rovněž poměrně největší % jich bylo ve třídě 3. a to 16.3, 9.9, 16.2, kdežto % třídy 2. jest poměrně nejmenší, alespoň v 1. roce, je to 26.3, v 2. r. 35.1 a ve 3. r. 23.6%.

Konečně máme skupinu »jiní všeho druhu«, kteří ostatně průměrně za ta 3 léta jsou skupinou absolutně nejslabší. Tito tvořili rovněž ve třídě 1. řadu vzestupnou a to 51.4, 53.7, 70.6%, ve třídě 4. řadu sestupnou 10.3, 0, 0. Ve třídě 2. byla to čísla 29.9, 31.7, 29.4, ve třídě 3. pak 8.4, 14.6, 0%.

Celkem tedy možno konstatovati, že poměry stravovací se úměrně u všech skupin během těch 3 let zlepšovaly. Jeví se to zejména u třídy 4. Ačkoliv v 1. roce vykazovala % poměrně velká u všech skupin 3.5, 7.4, 4.2, 11.6, 8.4, 10.3% (dle shora naznačeného pořadí), v 2. roce až na 2 skupiny a to I. a III. mizí vůbec, ve 3. roce jeví pak % nepatrné 0.8, 0.7, 0.6, 1, 0.0% že v 1. roku % všech skupin ve třídě 4. bylo největší a pak náhle kleslo, možno odůvodnit tím, že Rusové tehdy ještě neměli upraveny podpory. Totiž pokles ten způsobili hlavně posluchači techniky, a na technice v roce 1921—22, tedy 1. roce našeho stat. šetření,

zapsáno bylo 62 Rusů (Tab. 3. I. části této publ.), v roce druhém 186 Rusů. Z těchto v roce 1. podporováno bylo celkem 15 ve výši 9.127.—Kč, kdežto v roce 2. podpořeno bylo 128 Rusů ve výši Kč 280.960.—

Co se jednotlivých škol a odborů týče, zůstává poměr téměř týž.

JUST. Marie Hromadová.

12. Roztřídění našich vysokoškoláků s různě zajištěnou stravou podle jiných hledisek sociálních.

(K tab. Str. 12 a i b.)

Pokud byli studenti vys. škol brněnských s různě zajištěnou stravou také jinak sociálně opatřeni a v jakém zdravotním stavu byli, ukazují nám naše tabulky dosti jasně. Na prvním místě jistě bude zajímavé pozorovati to u *všeho studentstva dohromady* v průběhu pozorovaných let.

Vidíme tu, že počet těch, kteří byli *nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví* a měli zajištěnou celou stravu, absolutně stále klesá a to do III. roku oproti prvému téměř o polovici, kdežto počet těch z nich, kteří měli zajištěnu jen dvojí denní stravu, stoupá v druhém roce jak absolutně tak i relativně a to dosti značně, aby v třetím roce zase klesl skoro na stejná čísla. Jinak je tomu u studentů, kteří měli zajištěny jen obědy a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví. Zde vidíme, že počet jich v roce III. oproti roku I. stoupá a to dosti značně, z 21 na 38, z 24 na 31 a z 32 na 46 (v číslech relativních z 9.5 na 16.4, z 10.9 na 13.4 a ze 14.5 na 19.8%). Konečně máme ty, kteří měli zajištěny jen snídani nebo jen večeře a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví; jich počet v roce II. i III. absolutně nápadně klesá (z 5 na 1, z 8 na 1, ze 4 na 2), kdežto relativně u šatstva a obuvi zase značně stoupá zejména v II. roce (ze 4.2 na 16.7, ze 6.7 na 16.7 a z 3.3 na 33.3%).

Pokud *výdělečné činnosti* studentů se týče, pozorujeme, že počet jich mezi těmi, kteří měli zajištěny jen obědy, po všechna tři léta stoupá, ale mezi těmi, kteří měli zajištěnu celou stravu, stoupá jen v číslech absolutních, v relativních klesá; mezi těmi, kdo měli jen dvojí jídlo zajištěno, ubývá jich relativně ještě více, ač absolutní počet jich aspoň v II. roce stoupá.

Po stránce *zdravotní* vidíme, že z těch, kteří měli zajištěnu celou stravu, považovalo se za nemocné vždy kolem 20%, těch, kteří měli zajištěnu jen dvojí stravu, kolem 25%, z těch pak, kteří měli zajištěny jen obědy, ještě víc, v I. roce dokonce přes 40%; v obou prvnějších skupinách byl

I. rok našeho šetření poměrně nejhorší, rok III. ve všech třech nejpriznivější. V průměru všech 3 let jeví se zřejmě passivní korelace obou kombinovaných zde znaků; čím méně stravy, tím větší je % nemocných. Totéž platí v podstatě i o zhoršení zdravotního stavu, jenže tu je ve všech skupinách nejnepriznivějším III. rok šetření.

Pozorujeme-li *jednotlivé vysoké školy*, možno celkem říci, že počet těch, kteří měli zajištěnu *celou stravu* a byli *nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví*, v roce třetím klesá oproti roku prvému zvláště na universitě (v číslech absolutních z 25 na 6, z 19 na 7, z 20 na 11; v číslech relativních z 5.2 na 1, ze 4 na 1.2, ze 4.2 na 1.9%), rovněž je nápadný sestup na technice, ale naopak počet značně se zvětšuje na vys. škole zvěrolékařské a to absolutně (ze 2 na 9, z 1 na 6, ze 4 na 8) i relativně (z 2.1 na 8.1, z 1 na 5.4, z 4.2 na 7.2%).

Všimneme-li si, jak jeví se nám počet těch, kteří měli zajištěnu *celou stravu* a byli *výděl. činní*, dostáváme výsledky dosti jednoznačné, při tom však zároveň zajímavé, neboť těchto studentů pro všechna tři léta absolutně i relativně bylo nejvíce na universitě, nejméně na vys. škole zvěrolékařské, rovněž těch, kteří považují se za *zdravé*, po všechna tři léta absolutně i relativně nejvíce jen na universitě (384, 427, 490; rel. 80.5, 81.3, 85.2%); zajímavý je počet jich na vys. škole zemědělské, kde absolutně klesá v třetím roce ze 159 na 97, relativně však stoupá ze 72 na 76.4%.

Pozoruhodna je skupina studentů, kteří měli zajištěnu *celou stravu* a jichž *zdravotní stav se zhoršil*; tu vidíme, že počet jich na universitě, technice a vys. škole zvěrolékařské v roce třetím oproti roku prvému značně stoupá a to absolutně i relativně, jen na vys. škole zemědělské pozorujeme absolutní i relativní sestup (z 9 na 5, z 4.7 na 3.9%).

Nyní podívejme se, jak jeví se nám počet studujících, kteří měli zajištěny *jen dvě jídla denně* a byli *nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví*. Počet jich v číslech absolutních i relativních klesá až na techniku a částečně na vys. školu zemědělskou. Počet těch, kteří byli *výděl. činní*, jeví se nám zajímavým zvláště na vys. škole zvěrolékařské, kde počet absolutně značně klesá (z 33 na 13), kdežto relativně stoupá (z 16.7 na 18.6), u ostatních škol vidíme v druhém roce vždy dosti patrné absolutní zvětšení, ale v roce třetím naproti tomu *značný sestup*.

Sledujeme-li poměry týkající se *zdravotní stránky* studentstva, jeví se nám zvláštní stav, totiž, že těch, kteří považují se za *zdravé*, v druhém roce všude přibývá absolutně i relativně vyjma vys. školu zvěrolékařskou; v třetím roce pak pozorujeme nápadný relativní i absolutní sestup až na

techniku, kde počet stoupá absolutně ze 159 na 220, relativně z 63.1 na 80.3; u studentů, kteří se považují za *nemocné*, máme podobně v druhém roce všude nápadné zvětšení absolutní i relativní, které u vys. školy zemědělské a university trvá i v třetím roce. Konečně máme studenty, jichž *zdravotní stav se zhoršil*. Zde vidíme, že počet jich se zvětšil absolutně i relativně u všech vysokých škol až na školu zemědělskou.

Dále máme studenty, kteří měli *zajištěny jen obědy* a byli *nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví*. Takovýchto studentů máme pak značný počet na vys. škole zvěrolékařské, poměrně málo na universitě. Sledujeme-li počet těch, kteří byli *výděl. činní*, pozorujeme, že jich až na techniku značně ubývá, kterýžto pokles jeví se zvláště patrným u vys. školy zemědělské, kde v roce třetím klesá počet jich z 61.5 na 6.8%.

Všimneme-li si *zdravotního stavu* studentstva, jež mělo zajištěny *jen obědy*, vidíme, že zdravých bylo absolutně velký počet na technice, relativně na universitě, poměrně velký sestup se nám jeví na vys. škole zvěrolékařské a to absolutní (z 49 na 9) i relativní (z 61.6 na 47.4); u těch, kteří považují se za *nemocné*, pozorujeme potěšitelný sestup a to dosti patrný u všech vys. škol vyjma vys. školu zvěrolékařskou, kde naopak v roce třetím překvapuje nás velký počet nemocných, který stoupá z 38.4 na 52.6%. Pozoruhodným je počet těch, jichž *zdravotní stav se zhoršil*, neboť vidíme u všech škol relativní zhoršení až na universitu, kde počet klesl (z 22.2 na 17.4%).

Ve příčině těch, kteří měli zajištěny *jen snídaně nebo jen večere*, vidíme, že v našich tabulkách sloupce o nich jsou téměř prázdné, a proto nebudeme se touto skupinou podrobněji zabývat.

Zbývá ještě podati stručný nástin *podle jednotlivých fakult* reps. odborů.

Na *universitě* těch, kteří měli zajištěnu *celou stravu* a byli *nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví*, je v prvním roce absolutně i relativně značný počet na fakultě lékařské, v druhém a třetím roce na přírodovědecké; těch, kteří byli *výděl. činní*, je po všechna tři léta nejvíce na fak. přírodovědecké, málo jest jich na lékařské. Podíváme-li se na *zdravotní stránku* studentstva, pozorujeme, že počet nemocných absolutně i relativně klesá u fak. právnické a duchovnědné, kde sice počet absolutní stoupá v roce třetím oproti roku prvému ze 3 na 7, ale relativní klesá z 33.3 na 13.7; podobně klesá až na nepatrné výjimky také počet těch, jichž *zdravotní stav se zhoršil*,

zvláště na fak. duchovědné (abs. ze 4 na 2, rel. z 12.1 na 3.9).

Počet studujících, kteří měli zajištěno jen dvojí jídlo a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví, jest značný na fak. přírodovědecké, nepatrný na fak. duchovědné. Studentů, kteří byli výdělečně činní, je nejvíce v číslech relativních na fak. duchovědné, ač absolutní počet je tam velice malý. Zdravých studentů je absolutně i relativně nejvíce na fak. lékařské, nemocných rovněž v číslech absolutních, ale relativně daleko nad ní vyniká fak. duchovědná. Pokud se týče zhoršení zdravotního stavu, můžeme říci, že počet údajů těch skoro u všech fakult se poněkud absolutně i relativně zvětšil, což zajisté není zjevem příznivým.

Studentů, kteří měli zaopatřeny jen obědy a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví, jest značný počet na fak. lékařské, u ostatních fakult buď takoví studenti se vůbec nevyskytují nebo tvoří nepatrné číslo. Výdělečně činných jeví zase absolutně nejvíce fak. lékařská, ale relativně přírodovědecká. Pozorujeme-li zdravotní stav, vidíme, že v číslech absolutních mnoho nemocných je na fak. lékařské; při pozorování čísel relativních vidíme zvláštní případ, že totiž všichni posluchači fak. přírodovědecké po všechna tři léta považují se za zdravé.

Na *technice* údaje z prvního roku při jednotlivých odborech nám chybí; musíme se tedy zde omeziti jen na rok II. a III. Pozorujeme-li počet těch, kteří měli zajištěno celou stravu a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví, vidíme, že absolutně i relativně jest jich nejvíce na odboru stroj. a elektr., poměrně pak velice málo na stavit. a ostat.; pokud se týče výděl. činnosti odbor stroj. a elektr. nadále stojí v popředí v číslech absolutních, relativně však ustupuje odboru stavebnímu a ostat. Po stránce zdravotní v číslech absolutních největší počet trvá u odboru stroj. a elektr., v číslech relativních však u odboru chemického, kde zároveň je absolutně i relativně malý počet nemocných a těch, jichž zdravotní stav se zhoršil.

Teď pozorujme, jak je tomu u těch, kteří měli zajištěny jen dvojí jídlo a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví. Vidíme, že počet jich absolutně je opět největší na odboru stroj. a elektr., ale relativně na odboru chemickém. Tentýž poměr jeví se nám u výděl. činnosti, pokud jde o čísla absolutní, ale při číslech relativních dosahuje primátu odbor stavební a ost. Sledujeme-li dále počet těch, kteří se považují za nemocné nebo jichž zdravotní stav se zhoršil, pozorujeme, že absolutní počet je stále

největší u odboru stroj. a elekt.; relativně vidíme nejvíce zdravých u odboru stavebního a ost., kde však spatřujeme také nejvíce těch, jichž zdravotní stav se zhoršil, nemocných pak u stroj. a elektr.

Počet studujících, kteří měli zajištěny jen obědy a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví jest v číslech absolutních i relativních dosti značný u odboru stroj. a elektr., kdežto u ostatních tvoří čísla dosti nepatrná; podobně je tomu u výděl. činnosti v číslech absolutních, ale v číslech relativních nabývá vrchu odbor stavební a ost. Vezmeme-li zdravotní stav studentstva, pozorujeme, že také zde je absolutní většina u odboru stroj. a elektr., ať již se to týká zdravých či nemocných nebo těch, jichž zdravotní stav se zhoršil, relativně však počet zdravých je největší u odboru chemického, nemocných u odboru stavebního a ostat., kde je rovněž relativně nejvíce těch, jichž zdravotní stav se zhoršil.

Posléze máme *vys. školu zemědělskou*, ale poněvadž jsou zde jen dva odbory, totiž hospodářský a lesnický, budou nás jistě zajímati jen zjevy nápadněji se vyskytující na této škole.

Tak počet studentů, kteří měli zajištěno celou stravu a byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví, je dosti velký u odboru lesnického a to v číslech absolutních i relativních; stejně je tomu pokud výděl. činnosti se týče, ale obrat nastává u zdravotní stránky, kde absolutně i relativně počet se zvětšuje u odboru hospodářského, pokud se týče zdraví studentstva a zhoršení zdravotního stavu.

Počet studujících, kteří měli zajištěny jen dvě jídla a byli nedostatečně opatřeni šatstvem neb prádlem je absolutně i relativně dosti značný na odboru hospodářském, těch pak, kteří byli nedostatečně opatřeni obuví, je absolutně i relativně více na odboru lesnickém; výdělečně činných máme dosti velký počet na odboru hospodářském a to v číslech absolutních i relativních. Zdravých studentů máme absolutně i relativně dosti na odboru lesnickém, nemocných pak neb těch, jichž zdravotní stav se zhoršil, na odboru hospodářském.

Zkoumáme-li, jak jeví se nám počet těch, kteří byli nedostatečně opatřeni šatstvem, prádlem neb obuví a měli zajištěny jen obědy, pozorujeme, že u odboru lesnického absolutní i relativní čísla poněkud stoupají oproti odboru hospodářskému, čemuž je podobně u výdělečně činných a zdravých; nemocných v číslech absolutních i relativních spatřujeme naopak více na odboru hospodářském.

Celkem možno říci, že pozorované zde poměry se během let postupně lepší, což jistě je zjevem potěšitelným. Zasluku

o to mají zajisté různé ústavy, které jednak finančními podporami (Sbor soc. péče a j.), jednak zlevněním bytu (Kaunicovy koleje) nebo stravy (Akademická mensa), neb konečně stravy i bytu (Sušilova kolej) starají se o zlepšení sociálního postavení studentstva.

JUSt. Vojtěch Naorátíl.
